

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการการพัฒนาเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริม
การเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

จังหวัดเพชรบุรี

**Development of Local Learning Enrichment Network from the
Local Assets of Students in the Small School in Phetchaburi
Province**

โดย ดร.สุมาลี พงศ์ติยะไพบุลย์ และคณะ

3 กันยายน 2555

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการการพัฒนาเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริม
การเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก
จังหวัดเพชรบุรี

Development of Local Learning Enrichment Network from the Local Assets of
Students in the Small School in Phetchaburi Province

คณะผู้วิจัย		สังกัด
1.ดร.สุมาลี	พงศ์ติยะไพบุลย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
2.ผศ.ดาวลอย	กาญจนมณเสถียร	มหาวิทยาลัยศิลปากร
3.นายไกร	บุญบันดาล	กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น
4.นายจำลอง	บัวสุวรรณ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
5.นางกัลนิศา	สังข์แก้ว	กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

ชุดโครงการ “การประสานเครือข่ายสถาบันการศึกษาในพื้นที่เพื่อหนุนเสริม
การเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน”

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

การพัฒนาเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี

สุมาลี พงศ์ดิยะไพบุลย์ และ คาวลอย กาญจนมณีเสถียร

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนาเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี วัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน 2. เพื่อศึกษาผลของเครือข่ายในท้องถิ่นเพชรบุรี การพัฒนาวัตกรรมและกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ การเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรีจำนวน 24 โรงเรียน ครูจำนวน 48 คน และจำนวนนักเรียน 360 คน แผนแบบการวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนาประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ 1. การสร้างเครือข่าย 2. ขั้นตอนการทดลองเครือข่าย และ 3. การประยุกต์เครือข่ายเพื่อสร้างกลุ่มเพื่อนครูร่วมเรียนรู้ร่วมพัฒนา การเก็บข้อมูลมีทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ไคสแควร์ และสถิติทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า

1. เครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ประกอบไปด้วยทุนในพื้นที่ที่สำคัญ 6 ภาวคือ 1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนขนาดเล็ก 2) สถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่น และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ 3) วัด 4) อาสาสมัครสาธารณสุข 5) ชุมชน และเครือข่ายผู้ปกครองของนักเรียน และ 6) ครูสกลช่างเมืองเพชร (ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น)

2. นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กที่เข้าร่วมโครงการและทำตามกิจกรรมของเครือข่ายอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา 2 ปี นักเรียนมีคุณภาพชีวิตโดยรวมดีขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และการเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ของท้องถิ่นสูงขึ้น และสูงกว่าโรงเรียนในกลุ่มควบคุมในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ เครือข่ายในท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ ทุนในพื้นที่ การเรียนรู้แบบบูรณาการ
โรงเรียนขนาดเล็ก

Development of Local Learning Enrichment Network from the Local Assets of the Small School Students in Phetchaburi Province

Sumalee Pongtiyapaiboon and others

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to **development of local learning enrichment network (LLEN) from the local assets of the small school students in Phetchaburi Province**, and 2) to **investigate the effect of LLEN and learning activities and innovations from LLEN on the students' learning achievement , emotional intelligence , appreciating the local identity of Phetchaburi of students in small schools**. The research subjects were 48 teachers , 360 students from 24 small schools in Phetchaburi province . The research design was research and development with 3 steps : 1) the step of LLEN formation , 2) the implementation LLEN in small schools , and 3) the step of applying LLEN for grouping the CRLT : Co-reflective Learning Teacher. This research was the mixed model that had to qualitative data and quantitative data collection. The qualitative data was validated by triangulation technique and the quantitative data were analyzed by percentage , mean , standard deviation , chi – square test and t-test.

The results revealed that:

- 1. The local learning enrichment network (LLEN) from the local assets of the small school students in Phetchaburi Province consisted of 6 partnerships : 1) Provincial Administrative Organization (PAO) , Subdistrict Administrative Organization (SAO) , and Subdistrict Municipality in which many small schools were located. 2) Higher education institute , Primary Educational Service Area (PESA) and high schools. 3) Temples 4) Village Health Volunteer (VHV) 5) Communities and Parent-teacher Network and 6) Phetchaburi craftsman groups**
- 2.The learning achievement , emotional intelligence , appreciating the local identity of Phetchaburi of students in small schools were better than the previous and those of the experimental group were statistically significantly higher than the control group at the .05 level.**

Keywords: Local Learning Enrichment Network (LLEN) Local Assets Integrated Learning

Small School

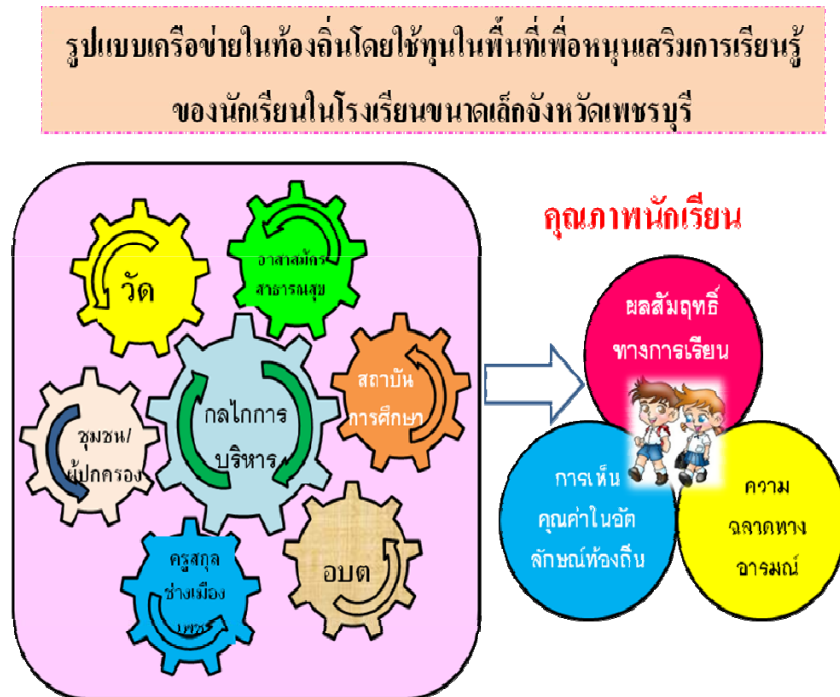
บทสรุปผู้บริหาร

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี ตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องเร่งแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี จึงได้ร่วมมือกันให้เกิดการวิจัยในลักษณะสหสถาบัน และสหวิทยาการ พัฒนาเครือข่ายทุนในพื้นที่เพื่อยกระดับคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก และเพื่อตอบคำถามว่ารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่น โดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ควรมีลักษณะเช่นไร และนวัตกรรม รวมทั้งกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และการเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ในท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี ควรประกอบไปด้วยอะไรบ้าง ขอบเขตการวิจัยอยู่ในพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 1 และเขต 2 มีโรงเรียนขนาดเล็กที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดจำนวน 24 โรงเรียน มีนักเรียนเข้าร่วมโครงการ 360 คน และครูจำนวน 48 คน

โครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี มี 4 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมหลักที่ 1 การสร้างเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่ เครือข่ายประกอบไปด้วยทุนในพื้นที่ 6 ทุน คือ 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนขนาดเล็ก 2) สถาบันการศึกษาในพื้นที่ ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่น (มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และมหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตสารสนเทศจังหวัดเพชรบุรี) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 1 และเขต 2 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ (โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี) และโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 24 โรงเรียน 3) องค์กรด้านศาสนา ได้แก่ วัดต่าง ๆ ที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนขนาดเล็ก 4) อาสาสมัครสาธารณสุขที่เข้ามาดูแลสุขภาพอนามัยให้กับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก 5) ชุมชนและเครือข่ายผู้ปกครองของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก และ 6) คุรุสภากลุ่มเมืองเพชรเป็นเครือข่ายที่มีบทบาทสำคัญต่อการหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายทุนในพื้นที่ได้ร่วมกันวางแผนแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี โดยใช้อัตลักษณ์ที่โดดเด่นของท้องถิ่นเมืองเพชร คือ งานสกุลช่างเมืองเพชร ในการบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ผลที่เกิดจากการสร้างเครือข่ายทุนในพื้นที่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 เครือข่ายทุนในพื้นที่ที่หนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี

กิจกรรมหลักที่ 2 การพัฒนานวัตกรรมและกิจกรรมการเรียนการสอน บนพื้นฐานการบูรณาการหลักวิชางานสกลช่างเมืองเพชร 8 สกลช่าง ได้แก่ งานปูนปั้น งานลายรดน้ำ งานดอกกระดาษ งานแทงหยวก งานแกะสลักไม้ งานปั้นหุ้มสัตว์ งานลงรักปิดทองประดับกระจก และงานจำหลักหนังใหญ่ เข้ากับสาระหลัก 4 วิชา ได้แก่ สาระคณิตศาสตร์ สาระวิทยาศาสตร์ สาระภาษาไทย และสาระภาษาอังกฤษ

กิจกรรมการบูรณาการระหว่างศาสตร์ด้านศิลปะงานสกลช่างเมืองเพชรกับศาสตร์สาระหลัก 4 วิชา เริ่มจากการพัฒนาครูแกนนำและนักเรียนฝึกปฏิบัติในการประดิษฐ์ชิ้นงานสกลช่างเมืองเพชร 8 โดยมีครูสกลช่างที่เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาเป็นผู้สอน จากนั้นครูสกลช่างเมืองเพชร และครูแกนนำได้ระดมสมองถอดหลักวิชาด้านศิลปะงานสกลช่างเมืองเพชรเชื่อมโยงเข้ากับหลักวิชาของสาระหลัก 4 วิชา ผลของกิจกรรมการบูรณาการได้นวัตกรรมแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการงานสกลช่างเมืองเพชรกับสาระวิชาหลัก 4 วิชา จำนวน 4 เล่ม รวม 32 หน่วยการเรียนรู้

กิจกรรมหลักที่ 3 คือ กิจกรรมการพัฒนานักเรียนเป็นจัดการการเรียนรู้ครบทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ทักษะการปฏิบัติเป็นงานเรียนงานสกลช่างเมืองเพชรทั้ง 8 งาน เป็นการเรียนรู้โดยตรงจากครูช่างที่เป็นเจ้าของงานสกลช่างนั้น ๆ 2) ทักษะทางปัญญา ได้รับการพัฒนาด้านการคิด การแก้โจทย์ปัญหา การพัฒนาทักษะด้านภาษาโดยจัดการเรียนรู้ผ่านแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการงานสกลช่างเมือง

เพชรกับสาระวิชาหลัก 4 วิชา ให้กับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ผลของกิจกรรมการพัฒนา
นักเรียนตั้งแต่ภาคเรียนที่ 2/2552 ถึงภาคเรียนที่ 1/2554 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ในโรงเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่าใน
โรงเรียนกลุ่มควบคุม ส่งผลให้เกิดการพัฒนาด้านจิตใจซึ่งเป็นด้านที่ 3 คือ นักเรียนมีความฉลาดทาง
อารมณ์และการเห็นคุณค่าอัตลักษณ์ในท้องถิ่นของนักเรียนในกลุ่มทดลองสูงขึ้นด้วย รวมถึงทักษะ
ชีวิตในด้านรักความเป็นไทย และมุ่งมั่นในการทำชิ้นงานให้สำเร็จ

กิจกรรมหลักที่ 4 การพัฒนาเทคนิคการส่งเสริมศักยภาพครูโดยใช้เทคนิคเพื่อนครูร่วม
เรียนรู้ร่วมพัฒนา (CRLT : Co-reflective Learning Teacher) มีกระบวนการดังนี้ 1) การสร้าง
ประสบการณ์ใหม่ เป็นการจับคู่ระหว่างครูและเพื่อนครูที่มีประสบการณ์ การร่วมโครงการวิจัย 2)
การสังเกตและการสะท้อนความคิด ครูจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้แผนการสอนแบบบูรณา
การทำงานสกุลช่างเมืองเพชรกับหลักวิชาสาระหลัก 4 วิชา โดยเพื่อนครูสังเกตการณ์และสะท้อน
ความคิด เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป 3) การพัฒนามโนทัศน์ใหม่ ครูและเพื่อนครูได้
แนวคิดใหม่ในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ และ 4) การทดลองสอน เป็นการทดลองสอนตาม
แนวความคิดใหม่ ผลจากการพัฒนาศักยภาพครูตามเทคนิคเพื่อนครูร่วมเรียนรู้ร่วมพัฒนา (CRLT)
พบว่า การจับคู่ระหว่างครูและเพื่อนครูที่มีประสบการณ์ และไม่มีประสบการณ์การร่วมโครงการวิจัย
ส่งผลให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
ของนักเรียนสูงขึ้น สำหรับกระบวนการ เทคนิคเพื่อนครูร่วมเรียนรู้ร่วมพัฒนา (CRLT : Co-reflective
Learning Teacher) ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กระบวนการของเทคนิคเพื่อนครูร่วมเรียนรู้และพัฒนา (CRLT : Co-reflective Learning Teacher)

กิตติกรรมประกาศ

การพัฒนาเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.เสีลาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ดร.เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ ผู้ประสานงานชุดโครงการ “การพัฒนาเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก (LLEN)” ที่ให้ความอนุเคราะห์ และให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินการในครั้งนี้ด้วยความกรุณาอย่างต่อเนื่อง และผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่วิพากษ์ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์กับการวิจัย รวมถึงข้อเสนอโครงการวิจัยที่คณะผู้วิจัยได้เสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณเครือข่ายในท้องถิ่นที่ได้เข้าร่วมโครงการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี องค์การด้านศาสนา ได้แก่ วัดต่าง ๆ ในจังหวัดเพชรบุรี คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายผู้ปกครอง อาสาสมัครสาธารณสุข ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 และ เขต 2 ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครูอาจารย์ และนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กทุกคนที่กรุณามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชร กับสาระวิชาหลัก 4 วิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ตลอดจนร่วมวิเคราะห์วิจารณ์ และให้ข้อมูลต่าง ๆ แก่คณะผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (ประณีตศิลป์-ศิลปะปูนปั้น) อาจารย์ทองร่วง เอมโอษฐ์ และกลุ่มศิลปินสกุลช่างเมืองเพชร ประกอบด้วย อาจารย์บุญเจือ เอมโอษฐ์ (งานปูนปั้น) อาจารย์วิริยะ สุสุทธิ (งานแทงหยวก) อาจารย์พิทยา ศิลปสร (งานตอกกระดวย) อาจารย์ธานีที่ ชื่นใจ (งานลายรดน้ำ) อาจารย์อรุณ ชื่นอารมณ์ (งานปั้นหัวสัตว์) อาจารย์วิเชียร เกาพันธ์ (งานลงรักปิดทองประดับกระจก) อาจารย์มานิตย์ ไชยวงษา (งานแกะสลักไม้) และอาจารย์มนู เนตรสุวรรณ (งานจำหลักหนังใหญ่) ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการหนุนเสริมการเรียนรู้ด้านงานสกุลช่างเมืองเพชรแก่คณะครูและนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

งานวิจัยครั้งนี้จะไม่สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีถ้าปราศจากการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี และคณะบุคคลที่เกี่ยวข้องและมีส่วนช่วยเหลือที่ผู้วิจัยไม่สามารถเอ่ยนามได้หมด คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สุมาลี พงศ์ดิยะไพบุลย์ และคณะ

14 กุมภาพันธ์ 2555

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร.....	(1)
กิตติกรรมประกาศ.....	(5)
สารบัญ.....	(6)
สารบัญตาราง.....	(8)
สารบัญภาพ.....	(10)
สารบัญแผนภูมิ.....	(11)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	6
คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ประโยชน์ของการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายและการบริหารจัดการเครือข่าย.....	24
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	29
แนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าอัตลักษณ์ท้องถิ่น.....	33
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์.....	42
การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ.....	48
กรอบหลักสูตรท้องถิ่นเพชรบุรี พุทธศักราช 2552.....	54
งานสกุลช่างเมืองเพชร.....	56
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	71
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	74
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	74
แผนแบบการวิจัย.....	76

บทที่ (ต่อ)	หน้า
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	90
การวิเคราะห์ข้อมูล	91
4 ผลการวิจัย	93
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	139
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	139
สมมติฐานของการวิจัย	139
วิธีดำเนินการวิจัย	140
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	140
เครื่องมือการวิจัย	142
การวิเคราะห์ข้อมูล	142
สรุปผลการวิจัย	143
การอภิปรายผลการวิจัย	145
ข้อเสนอแนะ	156
บรรณานุกรม	158
ภาคผนวก	163
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	164
ภาคผนวก ข ภาพกิจกรรมต่าง ๆ ในงานวิจัย	174
ภาคผนวก ค ภาพกิจกรรมการจัดการเรียนรู้บูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับ สาระวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ	178
ภาคผนวก ง นวัตกรรมแผนบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรสู่สาระวิชา คณิตศาสตร์ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	182
ประวัติผู้วิจัย	187

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 กิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยแต่ละข้อ.....	77
3.2 ผลที่คาดว่าจะได้รับในแต่ละช่วงระยะเวลา (แบ่งเป็นราย 6 เดือน).....	82
3.3 กรอบกิจกรรมในระยะเวลาตามขั้นตอนหลักๆ ในงานวิจัย.....	87
3.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อการดำเนินงานเสร็จสิ้นที่เป็นรูปธรรม และตัวชี้วัด ความสำเร็จของโครงการ.....	91
4.1 จำนวนทุนในพื้นที่.....	94
4.2 บทบาทหน้าที่ของเครือข่ายทุนในพื้นที่เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียน ขนาดเล็ก.....	96
4.3 แผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก.....	101
4.4 ผลการดำเนินกิจกรรมตามแผนการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก.....	104
4.5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความเข้มแข็งของเครือข่ายทุนในพื้นที่ของโรงเรียน กลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเครือข่ายทุนใน พื้นที่.....	107
4.6 จำนวนนักเรียนของโรงเรียนกลุ่มทดลองจำแนกตามข้อมูลด้านสุขภาพก่อนและหลัง การพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่.....	109
4.7 จำนวนนักเรียนของโรงเรียนกลุ่มควบคุมจำแนกตามข้อมูลด้านสุขภาพหลังการ พัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่.....	110
4.8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมด้านสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่ม ทดลองนำร่องก่อนและหลังการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนใน พื้นที่.....	111
4.9 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมด้านสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่ม ควบคุมหลังการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่.....	112
4.10 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายของนักเรียน โรงเรียนกลุ่มทดลองก่อน และหลังการทดลองการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่.....	112
4.11 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายของนักเรียน โรงเรียนกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุมหลังการทดลองการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่.....	113

4.12	การเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านสุขภาพของนักเรียนโรงเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลัง การทดลองการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่.....	114
4.13	การเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านสุขภาพของนักเรียนโรงเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่ม ควบคุมหลังการทดลองการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่.....	114
4.14	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (ภาคเรียนที่ 1/2553 ภาค เรียนที่ 2/2553 และภาคเรียนที่ 1/2554).....	115
4.15	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัย ก่อนและหลังได้รับกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้จำแนกตามองค์ประกอบ ของความฉลาดทางอารมณ์ (ภาคเรียนที่ 1/2553 ภาคเรียนที่ 2/2553).....	117
4.16	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ท้องถิ่นเมืองเพชรบุรีของ นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยก่อนและหลังได้รับกิจกรรมตามแผนการจัดการ เรียนรู้จำแนกรายด้าน.....	119
4.17	เทคนิคการส่งเสริมศักยภาพครูในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี จำแนกตาม ประสบการณ์การเข้าร่วมโครงการวิจัยและการมีเพื่อนครูร่วมเรียนรู้ร่วมพัฒนา.....	135
4.18	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก จำแนกตามเทคนิคการ ส่งเสริมศักยภาพครูในโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้เทคนิค CRLT (คิดเป็นร้อยละ).....	137

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 รูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดเพชรบุรี.....	4
2.1 รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก แบบเรียนรวมทุกชั้นเรียน.....	11
2.2 รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก แบบเรียนรวมบางชั้น.....	13
2.3 รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก แบบเรียนรวมช่วงชั้น.....	15
2.4 ลักษณะความสัมพันธ์ภายในเครือข่าย.....	29
2.5 วงจรแห่งวัฒนธรรม (Circuit of Culture).....	35
2.6 แนวคิดการจัดจำแนกระดับความรู้สึกตามแนวเครือ โวลและคณะ.....	36
2.7 สรุปความเข้มข้นความรู้สึกของมนุษย์.....	39
2.8 แนวคิดการจัดจำแนกความรู้สึกตามลำดับของไอแซกส์.....	40
2.9 สรุปแนวคิดการจัดจำแนกความรู้สึกของไอแซกส์.....	40
4.1 เครือข่ายทุนในพื้นที่ที่หนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี.....	95
4.2 กระบวนการของเทคนิคเพื่อนครูร่วมเรียนร่วมพัฒนา (CRLT : Co-reflective Learning Teacher).....	138
5.1 เครือข่ายทุนในพื้นที่ที่หนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี.....	152
5.2 กระบวนการของเทคนิคเพื่อนครูร่วมเรียนร่วมพัฒนา (CRLT : Co-reflective Learning Teacher).....	154

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในสาระวิชา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ.....	116
4.2 การบูรณาการงานสกุลช่างเมืองงานปูนปั้นกับสาระวิชาหลัก 4 วิชา.....	121
4.3 การบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรงานปั้นหัวสัตว์กับสาระวิชาหลัก 4 วิชา.....	122
4.4 การบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรงานลงรักปิดทองประดับกระจกกับสาระวิชา หลัก 4 สาระ.....	123
4.5 การบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรงานแกะสลักไม้กับสาระวิชาหลัก 4 สาระ.....	124
4.6 การบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรงานตอกกระดาษกับสาระวิชาหลัก 4 สาระ.....	125
4.7 การบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรงานจำหลักหนังใหญ่กับสาระวิชาหลัก 4 สาระ.....	126
4.8 การบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรงานลายรดน้ำกับสาระวิชาหลัก 4 สาระ.....	127
4.9 การบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรงานแทงหยวกกับสาระวิชาหลัก 4 สาระ.....	128

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กเป็นปัญหาที่ควบคู่กับประเทศไทยมาช้านาน และคงจะเป็นปัญหาต่อไปหากไม่ได้รับการแก้ไขที่ดีและถูกต้อง และประเทศไทยก็ต้องประสบปัญหาด้านคุณภาพจัดการศึกษาที่อยู่ในระดับต่ำต่อไป การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กจึงควรได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายด้วยกัน ทั้งจากรัฐบาลโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการที่ดำเนินงานมาตั้งแต่ต้นและขณะนี้ก็ได้มุ่งดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ปี 2551-2553 หรือความร่วมมือจากหน่วยงานเอกชน ไม่ว่าจะเป็นโครงการ I See U ของมติชน โครงการช่วยเหลือโรงเรียนจากเครือข่ายหรือหน่วยงานอื่น และความร่วมมือจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สพศ.) ที่เข้าร่วมในการวิจัยและหาแนวทางในการพัฒนา เพื่อยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก

ในขณะเดียวกันมหาวิทยาลัยในท้องถิ่นที่รายรอบโรงเรียนเหล่านี้ซึ่งได้แก่มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี ได้ตระหนักถึงปัญหาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนเหล่านี้เช่นกัน ในกรณีจังหวัดเพชรบุรี ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนทั้งสิ้น 72 โรงเรียน สภาพปัญหา อาทิ ไม่ผ่านการรับรองของ สพศ. จำนวน 34 โรงเรียน ไม่ครบห้องเรียนจำนวน 42 โรงเรียน คะแนนการทดสอบระดับชาติของชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 คะแนน NT ต่ำกว่าค่าคะแนนของ สพฐ. ดังนี้ วิชาภาษาไทยรวม 26 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 18.90 วิชาคณิตศาสตร์จำนวน 2 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 15.3 และในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คะแนน NT ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ สพฐ. ดังนี้ วิชาภาษาไทยรวม 59 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 43.06 วิชาคณิตศาสตร์จำนวน 57 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 41.60 และวิชาวิทยาศาสตร์ จำนวน 60 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 43.80 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1, 2552 : 20-25)

ในการนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เป็นมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในจังหวัดเพชรบุรี ได้ตระหนักถึงภารกิจที่ต้องการจำเป็นอย่างยิ่ง ในการแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมทางด้านคุณภาพของตัวนักเรียน อันจะเป็นปัจจัยนำเข้าของมหาวิทยาลัยทั้งสองแห่งในอนาคต ซึ่งถ้าการศึกษาขั้นพื้นฐานของนักเรียนของตนเองมีมาตรฐานแล้ว การที่จะพัฒนาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยจากฐานของเด็ก

เหล่านี้จะเป็นไปอย่างดี ด้วยการนี้มหาวิทยาลัยทั้งสองแห่งจึงผนึกกำลังกัน และสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับทำเลที่ตั้งของโรงเรียนเหล่านี้โดยตรง กลุ่มสกุลช่างเมืองเพชร องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์การเอกชนรัฐวิสาหกิจ และภาคอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เครือข่ายผู้ประกอบการ เครือข่ายครู เครือข่ายทางศาสนา และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เปรียบเสมือนทุนในพื้นที่ ที่มีความสำคัญยิ่งในการนำบูรณาการร่วมกับการเรียนการสอนเพื่อช่วยในการหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน จากการที่คณะนักวิจัยได้จัดเวทีระดมสมองระหว่างองค์กรต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางที่มีความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหาร่วมกันพบว่าความต้องการของภาคีเครือข่ายต่าง ๆ มีความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนโดยผ่านกระบวนการหล่อหลอมจิตสำนึกด้านสุนทรียะผ่านอัตลักษณ์ของความเป็น “คนเมืองเพชรบุรี” ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ มีมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย แสดงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และมีทรัพยากรบุคคลที่มากล้นด้วยภูมิปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่นเป็นที่ประจักษ์จนได้รับการขนานนามว่าเป็น “สกุลช่างเมืองเพชร”

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะนักวิจัยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพของนักเรียนด้านทักษะการเรียนรู้ สาระวิชาหลักซึ่งประกอบด้วยคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย ผ่านการหล่อหลอมเข้ากับการฝึกปฏิบัติในการทำชิ้นงาน “สกุลช่างเมืองเพชร” ทั้งหมด 3 งาน ดังนี้ 1) งานปั้นหัวสัตว์ 2) งานจิตรกรรม 3) บ้านทรงไทยโดยสร้างแผนการเรียนการสอนขึ้นใหม่ โดยใช้งานสกุลช่างเมืองเพชรทั้ง 3 งานนี้เป็นเนื้อหาในการบูรณาการเข้ากับสาระหลักทั้ง 4 สาระ โดยจะมีสื่อประกอบการสอนเสริมจากการบูรณาการนี้เพิ่มขึ้นเป็น 3 เรื่อง แบ่งเป็น สาระคณิตศาสตร์ สาระวิทยาศาสตร์ สาระภาษาอังกฤษ และสาระภาษาไทยอย่างละ 3 เรื่อง ตามงานสกุลช่างเมืองเพชรทั้ง 3 งานข้างต้น การดำเนินการจัดการเรียนการสอนข้างต้นนี้ คณะผู้วิจัยดำเนินการวัดความสำเร็จของโครงการโดยประเมินจาก 1) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสาระวิชาหลักทั้งก่อนและหลังการใช้สื่อการสอนเสริม 2) การเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ของท้องถิ่น 3) คะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ซึ่งถือว่าเป็นตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังรวมถึงการวัดเชิงคุณภาพในด้านการเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี โดยใช้เครือข่ายทุนในพื้นที่เป็นแหล่งหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนเหล่านี้

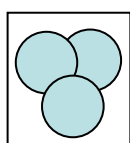
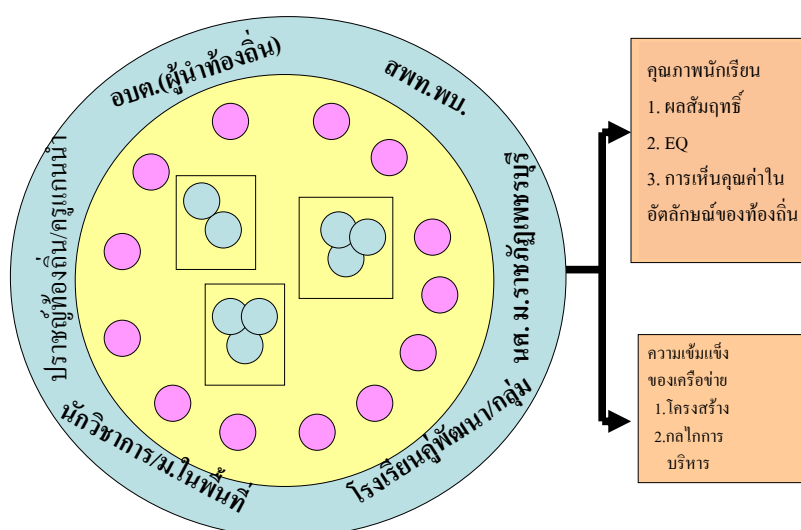
ในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก จากการสำรวจพบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ ระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการพัฒนาระบบบริหารจัดการสำหรับ

โรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน และสร้างแรงจูงใจแก่ผู้บริหารและครูในโรงเรียน ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพประกอบด้วยการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาผู้บริหาร พัฒนาครูผู้สอน ผลิตและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียนประกอบด้วยการจัดทำมาตรฐานโรงเรียนขนาดเล็ก ปรับปรุงและพัฒนาสถานที่เรียน สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดอัตราค่าจ้างครู พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือแก่นักเรียน สนับสนุนงบประมาณ วัสดุครุภัณฑ์ที่จำเป็น ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การสร้างและพัฒนาเครือข่ายผู้ปกครองให้เข้มแข็ง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม การเตรียมความพร้อมในการมีส่วนร่วม การจัดให้มีระบบกลไกในการระดมทรัพยากรและการวิจัยและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม

จากการดำเนินการเก็บข้อมูลของคณะวิจัยที่ตามชุดโครงการการประสานเครือข่ายสถาบันการศึกษาในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน (LEEN : Local Learning Empowerment Network) โดยได้รับการสนับสนุนจากกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) พบว่า ในจังหวัดเพชรบุรี มีความต้องการในการประสานเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในเขตอำเภอเมือง มีโรงเรียนขนาดเล็กที่แสดงความจำนงขอเข้าร่วมโครงการถึง 20 โรงเรียน จากทั้งหมดที่เข้าร่วมประชุม 25 โรงเรียน โดยในการประชุมครั้งนี้เป็นการประชุมร่วมกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นเจ้าของพื้นที่ของโรงเรียนเหล่านั้น จากการได้เสวนาหาทางออกเพื่อแก้ปัญหาคุณภาพของนักเรียน การระดมสรรพกำลังตามยุทธศาสตร์ที่ 4 เป็นแนวทางที่มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ปฏิบัติ นั่นคือ การพัฒนาเครือข่ายและภาคีที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะองค์กรปกครองท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดระบบ และเป็นกลไกในการระดมทรัพยากร โดยในที่ประชุมมีแนวทางในการแก้ปัญหา ได้แก่ 1) ปัญหาครูไม่ครบชั้นสามารถทำได้โดยการรวมโรงเรียนที่มีพื้นที่อยู่ใน อบต. เดียวกัน และอบต. ที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งเป็นการใช้ทรัพยากรร่วมกัน 2) ในกรณีที่โรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งไม่สามารถผนึกกำลังกับโรงเรียนอื่นๆได้ ให้ใช้แนวทางในการใช้วิทยากรสอนเพิ่มเติมและใช้นักเรียนจากโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ในจังหวัด ซึ่งเรียกว่า โรงเรียนคู่พัฒนา และนักศึกษาคณะครุศาสตร์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มาช่วยสอนในเวลาที่เหมาะสม 3) ควรมีการพัฒนาเครื่องมือหรือสื่อเพื่อส่งเสริมความสามารถทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งจากการวิจัยเบื้องต้น สื่อเหล่านี้ประกอบด้วย สื่อการสอนเสริมสาระวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย ที่เชื่อมโยงกับสาระท้องถิ่นเรื่องสกุลช่างเมืองเพชร เพื่อนำมาใช้สอนเสริมแก่นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ข้อมูลที่ได้จากสำรวจโครงการ และทุนในพื้นที่ในการสร้างเครือข่ายสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ดังที่คณะผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับ คณะผู้วิจัยได้นำมาสร้างเป็นตัวแทนทางความคิดของเครือข่ายในท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 รูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดเพชรบุรี

จากภาพที่ 1.1 หมายถึง โรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 3 โรงเรียน ที่ตั้งอยู่ในเขต อบต.เดียวกันและ/หรือใกล้เคียงกัน ผนึกกำลังกันและใช้ทรัพยากรร่วมกัน ในการแก้ปัญหาครูไม่ครบชั้น

จากภาพที่ 1.1 โรงเรียนทั้งหมดในเขตอำเภอเมืองมีโรงเรียนที่อาสาสมัครเข้าร่วมโครงการและผนึกกำลังกันในเขต อบต. เดียวกันและ/หรือใกล้เคียงกัน มีทั้งหมด 3 กลุ่ม เป็นกลุ่มละ 3 โรงเรียน 2 กลุ่ม และกลุ่มละ 2 โรงเรียน 1 กลุ่ม

สัญลักษณ์ หมายถึง โรงเรียนขนาดเล็กที่สมัครเข้าร่วมโครงการ 1 โรงเรียน แต่ไม่สามารถผนึกกำลังกับโรงเรียนอื่นๆ ได้ รูปแบบการบริหารจัดการอยู่ภายใต้การประสานเครือข่ายระหว่างคณะบุคคล 6 กลุ่ม คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี ครูแกนนำและปราชญ์ท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล (ผู้นำท้องถิ่น) นักวิชาการ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยในพื้นที่ และโรงเรียนคู่

พัฒนา (มีขนาดใหญ่มาก) ด้วยการประสานของภาคีเหล่านี้จะเป็นการช่วยยกระดับคุณภาพนักเรียน ให้มีศักยภาพสูงขึ้น และการทำงานอย่างสอดคล้องประสานกันของภาคีเหล่านี้จะเป็นระบบจะทำให้เกิดความเข้มแข็งของเครือข่ายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาผลของเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ การเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อพัฒนานวัตกรรมและกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และการเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี
4. เพื่อสังเคราะห์บทเรียนการสร้างเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ในจังหวัดเพชรบุรี

สมมติฐานของการวิจัย

1. คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสาระวิชาหลัก ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย หลังการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่ที่สูงกว่าก่อนการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่
2. คะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนหลังการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่ที่สูงกว่าก่อนการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่
3. การเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเมืองเพชรบุรีของนักเรียนหลังการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่ที่สูงกว่าก่อนการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดเพชรบุรี ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนกันยายน 2552 ถึงเดือนกันยายน 2554

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็กที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน เป็นโรงเรียนที่ไม่ผ่านการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดเพชรบุรี มีทั้งหมดจำนวน 24 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sample) เนื่องจากแต่ละโรงเรียนมีลักษณะในการบริหาร บริบท งบประมาณ ทรัพยากรทางการศึกษาไม่แตกต่างกัน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงสามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้ หลักการในการคัดเลือก มีเกณฑ์ ดังนี้

2.1 เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีระยะทางสามารถเดินทางได้สะดวก

2.2 เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบุรี ที่ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวกและยินดีร่วมโครงการตลอดระยะเวลาการดำเนินการวิจัย

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีโรงเรียนขนาดเล็กเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 24 โรงเรียน จำนวนครู 48 คน จำนวนนักเรียน 180 คน

3. ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้

3.1 ตัวแปรต้นของการวิจัย ได้แก่ รูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่น โดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี

3.2 ตัวแปรตามของการวิจัย ได้แก่

3.2.1 ความเข้มแข็งของเครือข่าย

3.2.2 ด้านการพัฒนาผู้เรียน

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2) ความฉลาดทางอารมณ์

3) การเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

4.งานสกุลช่างเมืองเพชรที่นำมาบูรณาการกับสาระหลักที่ 4 วิชาคือ งานปั้นหัวสัตว์ งานจิตรกรรม และบ้านทรงไทย

5.ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินงานวิจัย อยู่ในระหว่างภาคเรียนที่ 2/2552 เดือนกันยายน 2552 ถึงภาคเรียนที่ 2/2554 เดือนกันยายน 2554 รวมระยะเวลา 2 ปี

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมีนักเรียนไม่เกิน 120 คน

เครือข่าย หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคล องค์กร หน่วยงาน หรือ สถาบันใดๆ ที่ตกลงจะประสานเชื่อมโยงเข้าหากัน ภายใต้วัตถุประสงค์หรือข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบ กลุ่มเครือข่ายแสดงออกเป็นการลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกันซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ เครือข่ายทุนในพื้นที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ทุนในพื้นที่ หมายถึง ฐานรวมทั้งทักษะทางสังคมของบุคคล องค์กร หน่วยงานต่างๆ สิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น หรือแม้แต่ความสามารถพิเศษ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ทุนในพื้นที่ประกอบด้วย หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการ มหาวิทยาลัยในพื้นที่ กลุ่มอาสาสมัคร ผู้ปกครอง คณะกรรมการศึกษา วัด ภูมิปัญญาชาวบ้าน

ความเข้มแข็งของเครือข่ายทุนในพื้นที่ หมายถึง ความสามารถในการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทุนต่าง ๆ ในพื้นที่ ได้แก่ หน่วยปกครองท้องถิ่น เครือข่ายผู้ปกครอง วัด มหาวิทยาลัยในท้องถิ่น กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข เป็นต้น เพื่อจัดการแก้ไขปัญหา และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข การรู้จักความฉลาดทางอารมณ์ของตนเอง เพื่อการพัฒนาและการใช้ศักยภาพตนเองในการดำเนินชีวิตครอบครัว การทำงานและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จ กรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดองค์ประกอบความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ 3 ประการ ได้แก่ ดี เก่ง และสุข คณะผู้วิจัยได้ประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนโดยใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข

คุณภาพของนักเรียน หมายถึง นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพใน 3 ด้าน คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และการเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี

1. ดี หมายถึง ความฉลาดในการควบคุมตนเอง รักษาสัมพันธภาพกับผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม องค์ประกอบด้านย่อยของด้านดี ประกอบด้วย 1) การควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง ได้แก่ การรู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง ควบคุมอารมณ์และความต้องการได้ และแสดงออกอย่างเหมาะสม 2) เห็นใจผู้อื่น ได้แก่ ใส่ใจผู้อื่น เข้าใจและยอมรับผู้อื่นและแสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม 3) รับผิดชอบ ได้แก่ รู้จักให้และรู้จักรับ รับผิดชอบและให้อภัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

2. เก่ง หมายถึง ความฉลาดในการรู้จักตนเอง คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีแรงจูงใจในตนเอง มุ่งมั่นให้สำเร็จ ตัดสินใจแก้ปัญหา และแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบด้านย่อยของด้านเก่ง ประกอบด้วย 1) รู้จักและมีแรงจูงใจในตนเอง ได้แก่ รู้ศักยภาพของตนเอง สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้ และมีความมุ่งมั่นไปสู่เป้าหมาย 2) ตัดสินใจแก้ปัญหา ได้แก่ รับรู้และเข้าใจปัญหา มีขั้นตอนในการแก้ปัญหาและความยืดหยุ่น 3) มีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้แก่ รับรู้และเข้าใจปัญหา

3. สุข หมายถึง ความฉลาดในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข องค์ประกอบด้านย่อยของด้านสุข ประกอบด้วย 1) ภูมิใจในตนเอง ได้แก่ เห็นคุณค่าตนเอง และเชื่อมั่นในตนเอง 2) พึงพอใจในชีวิต ได้แก่ มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน พึงพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ 3) มีความสงบทางใจ ได้แก่ มีกิจกรรมมีเสริมสร้างความสุข รู้จักผ่อนคลายและมีความสงบทางจิตใจ

การเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ของท้องถิ่น หมายถึง ลำดับภาพของความรู้สึกรักของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีต่อคุณค่าของงานสกุลช่างเมืองเพชร ในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดการเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ของท้องถิ่นตามแนวคิดของ แครธวอล และคณะ โดยวัดการเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเป็น 5 ด้าน คือ 1) ความสนใจ (Interest) ในงานสกุลช่างเมืองเพชร 2) ความซาบซึ้ง (Appreciation) ในงานสกุลช่างเมืองเพชร 3) เจตคติ (Attitude) ต่องานสกุลช่างเมืองเพชร 4) ค่านิยม (Value) ต่องานสกุลช่างเมืองเพชร และ 5) การปรับตัว (Adjustment) ต่องานสกุลช่างเมืองเพชร

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลของการเรียนการสอนหรือผลของความสามารถของนักเรียนที่เกิดจากการเรียนการสอนในสาระวิชาหลัก 4 สาระ ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ประโยชน์ของการวิจัย

1. การสร้างองค์ความรู้ใหม่

1.1 ได้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี

1.2 ได้ข้อความรู้และหลักการสร้างเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี

1.3 ได้นวัตกรรมและกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการหลักวิชาแกนสกุลช่างเมืองเพชรและหลักวิชาสาระหลัก 4 วิชา คือ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

2. ด้านการพัฒนาผู้สอน

2.1 ได้รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการระหว่างงานสกุลช่างเมืองเพชรสู่สาระวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

2.2 ครูผู้สอนมีทักษะในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการงานที่เป็นศิลปะของท้องถิ่นกับสาระวิชาหลัก

3. ด้านการพัฒนาผู้เรียน

3.1 นักเรียนได้รับการพัฒนาด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมดีขึ้น

3.2 นักเรียนได้รับการพัฒนาด้านทักษะการเรียนรู้แบบบูรณาการ ส่งผลให้ทักษะกระบวนการคิดด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และทักษะด้านการใช้ภาษาไทย และภาษาอังกฤษดีขึ้น

3.3 นักเรียนสามารถสร้างสรรค์งานสกุลช่างเมืองเพชรตลอดจนเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี คณะผู้วิจัยได้ประมวลหลักวิชา แนวคิด หรือทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่น ๆ เพื่อแสดงหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี มีดังนี้

1. การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก
2. แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายและการบริหารจัดการเครือข่าย
3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าอัตลักษณ์ท้องถิ่น
5. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์
6. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
7. กรอบหลักสูตรท้องถิ่นเพชรบุรี พุทธศักราช 2552
8. งานสกุลช่างเมืองเพชร
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก

สำหรับการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ได้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้ คือ

1. รูปแบบการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546 : 4-21) ได้กล่าวถึง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อแก้ไขปัญหา และเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สรุปได้ดังนี้

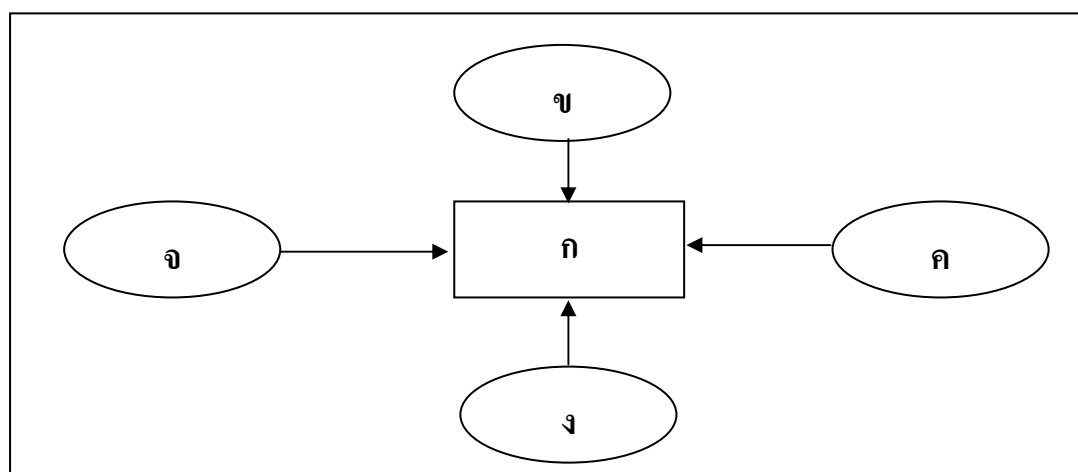
1.1 รูปแบบศูนย์โรงเรียน

ศูนย์โรงเรียน (School Center) หมายถึง การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการในโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน ในลักษณะนำนักเรียนมาเรียนรวมกันทั้งหมด หรือมาเรียนรวมกันในบางชั้นเรียน หรือจัดการเรียนการสอนเป็นช่วงชั้น และพัฒนารูปแบบเป็นการบริหารจัดการร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนหลัก และในโรงเรียนเครือข่ายให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตรเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครู ครูไม่ครบชั้นเรียน เพื่อระดมทรัพยากรของทุกโรงเรียนมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนหลัก และพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และเพื่อพัฒนาคุณภาพ และประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งมีลักษณะการดำเนินงาน ดังนี้

1.1.1 รูปแบบเรียนรวมทุกชั้นเรียน

1) รูปแบบเรียนรวมทุกชั้นเรียน มีลักษณะดังภาพที่ 2.1 ต่อไปนี้ คือ

ภาพที่ 2.1 รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก แบบเรียนรวมทุกชั้นเรียน

(1) มีโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คนลงมา จำนวนโรงเรียน ตั้งแต่ 2 - 5 โรงเรียน กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของหมู่บ้านที่มีเส้นทางคมนาคมระหว่าง 2 - 5 กิโลเมตร มีสภาพการคมนาคมที่สะดวกทุกฤดูกาล ให้คัดเลือกโรงเรียนที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ อาคารสถานที่เหมาะสม และตั้งอยู่บริเวณศูนย์กลางหรือสามารถเดินทางได้สะดวกเป็นหลัก ส่วนโรงเรียนที่เหลือเป็นโรงเรียนเครือข่าย

(2) นำนักเรียนทุกระดับชั้นเรียน มาเรียนรวมกันที่โรงเรียนหลัก โดยได้รับการสนับสนุนค่าพาหนะในการเดินทางมาเรียน

(3) วางแผนจัดอัตรากำลังครู ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอน ตลอดจนบุคลากรเพื่อปฏิบัติงานร่วมกันที่โรงเรียนหลัก

(4) นำทรัพยากรจากโรงเรียนเครือข่าย มาใช้ร่วมกันที่โรงเรียนหลัก และปรับปรุงโรงเรียนเครือข่ายเป็นแหล่งเรียนรู้

1.1.2 วิธีดำเนินการ

1) วางแผนการบริหารจัดการศูนย์โรงเรียนที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คนลงมา โดยตั้งโรงเรียนหลักและโรงเรียนเครือข่าย

2) นำนักเรียนจากโรงเรียนเครือข่ายมาเรียนรวมที่โรงเรียนหลัก ทุกชั้นเรียน

3) นำผู้บริหาร และครูผู้สอนมาวางแผนการบริหารจัดการศึกษาร่วมกัน

4) กำหนดบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการในโรงเรียนหลักและโรงเรียนเครือข่ายอย่างชัดเจน

5) พิจารณาพัฒนาโรงเรียนเครือข่าย เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ หรือพิจารณาเลิกล้มโรงเรียนตามความเหมาะสม

6) ขอบประมาณค่าพาหนะนักเรียน สำหรับนักเรียนทุกคน ทุกระดับ ชั้น ที่มาเรียนที่โรงเรียนหลัก

1.1.3 ทรัพยากรที่ต้องการ

1) บุคลากร ได้แก่ ผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนหลักและโรงเรียนเครือข่าย ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักการภารโรง ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

2) งบประมาณ ได้แก่ ค่าพาหนะนักเรียน ค่าปรับปรุงพัฒนาโรงเรียน
เครือข่ายเป็นแหล่งเรียนรู้ ค่าใช้จ่ายพัฒนาประสิทธิภาพของโรงเรียนหลัก ค่าประกันชีวิตนักเรียน
กรณีประกันอุบัติเหตุเป็นรายบุคคล

1.1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง
- 2) นักเรียนในโรงเรียนหลัก และโรงเรียนเครือข่ายมีผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนสูงขึ้น และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดประสงค์ของหลักสูตร
- 3) สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับ การบริหาร
จัดการศึกษา ทั้งโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานอื่น
- 4) ประหยัดงบประมาณภาครัฐ ลงทุนด้วยงบประมาณต่ำ แต่คุณภาพ
นักเรียนสูงขึ้น

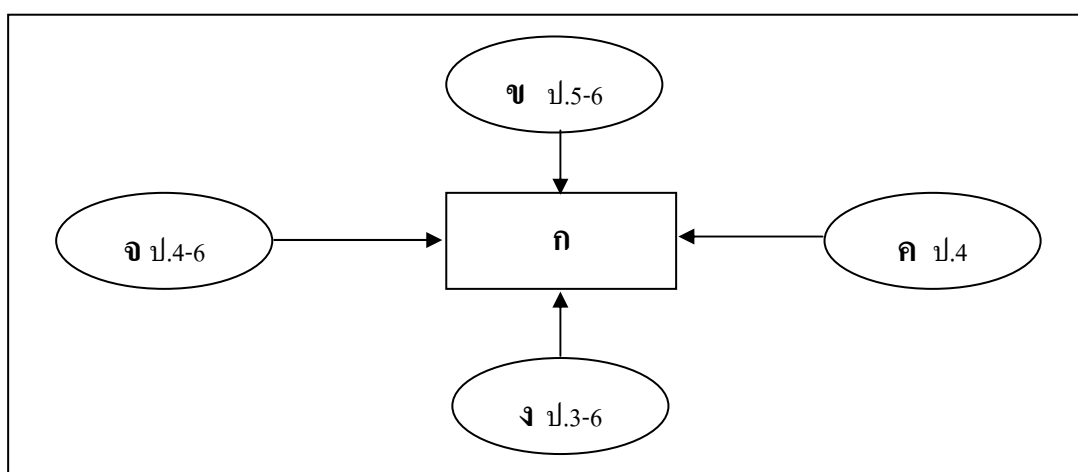
1.1.5 เงื่อนไขความสำเร็จ

- 1) ผู้บริหาร ครู และหน่วยงานระดับนโยบาย มีความพร้อม และมี
วิสัยทัศน์มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
- 2) ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา องค์กรท้องถิ่น ผู้ปกครองนักเรียน มีความ
เข้าใจในรูปแบบการบริหารจัดการแบบศูนย์โรงเรียนอย่างแท้จริง และให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่
- 3) มีงบประมาณสนับสนุนอย่างพอเพียงและต่อเนื่อง

1.2 รูปแบบเรียนรวมบางชั้น

1.2.1 รูปแบบเรียนรวมบางชั้น มีลักษณะดังภาพที่ 2.2 ต่อไปนี้ คือ

ภาพที่ 2.2 รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก แบบเรียนรวมบางชั้น

1.2.2 วิธีดำเนินการ

- 1) นำนักเรียนจากโรงเรียนเครือข่ายบางชั้น เช่น อนุบาล 1 - 2 ป.1 - 3 หรือ ป.4 - 6 ไปเรียนรวมกันกับโรงเรียนหลัก
- 2) จัดระบบการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างโรงเรียนหลักและโรงเรียนเครือข่าย
- 3) สนับสนุนค่าพาหนะให้กับนักเรียนที่เดินทางมาเรียนร่วม ทุกคน
- 4) ประกันอุบัติเหตุให้แก่นักเรียนที่เดินทางมาเรียนร่วม
- 5) การบริหารจัดการโรงเรียน ในกรณีที่มิผู้บริหารของโรงเรียนเครือข่าย อยู่ ให้บริหารจัดการโรงเรียนเครือข่าย สำหรับโรงเรียนเครือข่ายที่ไม่มีผู้บริหาร ให้ผู้บริหาร โรงเรียนหลักเป็นผู้รักษาการในตำแหน่งในโรงเรียนเครือข่าย

1.2.3 ทรัพยากรที่ต้องการ

- 1) ปรับปรุงด้านอาคารสถานที่ เพื่อให้ให้นักเรียนที่มาเรียนรวมกันได้รับ บริการ อำนวยความสะดวกในด้านการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) ขอรับการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเป็นค่าพาหนะจากสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อื่น ๆ เพื่อพัฒนาการศึกษา
- 3) ขอรับการสนับสนุนด้านบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถจากภูมิปัญญา ท้องถิ่นและอาสาสมัคร ชนาคารสมอง (ผู้เกษียณอายุที่มีเวลาว่าง และสมัครใจทำการสอน) มาเป็น วิทยากร
- 4) จัดหาแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย เพื่อให้เด็กทุกคนได้เรียนตาม ความถนัด ความต้องการและความสนใจ เช่น ห้องสมุดเคลื่อนที่ ครูพันธุ์ วัสดุสอนวิชาชีพแบบ ห้องเรียนเคลื่อนที่

1.2.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ลดภาระการขาดแคลนครูผู้สอน
- 2) ผู้เรียนได้เรียนครบตามหลักสูตรและสาระการเรียนรู้
- 3) การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนที่มีรูปแบบ เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นและความต้องการของชุมชน
- 4) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โรงเรียนของชุมชน

1.2.5 เงื่อนไขความสำเร็จ

1) การบริหารจัดการโรงเรียนจะประสบความสำเร็จได้ยาก หากไม่ยึดหลักของการดำเนินงานที่ให้ความสำคัญกับทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ในลักษณะของการมีส่วนร่วมในฐานะของหุ้นส่วน

2) กำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพที่กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของโรงเรียน

3) การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้

4) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น

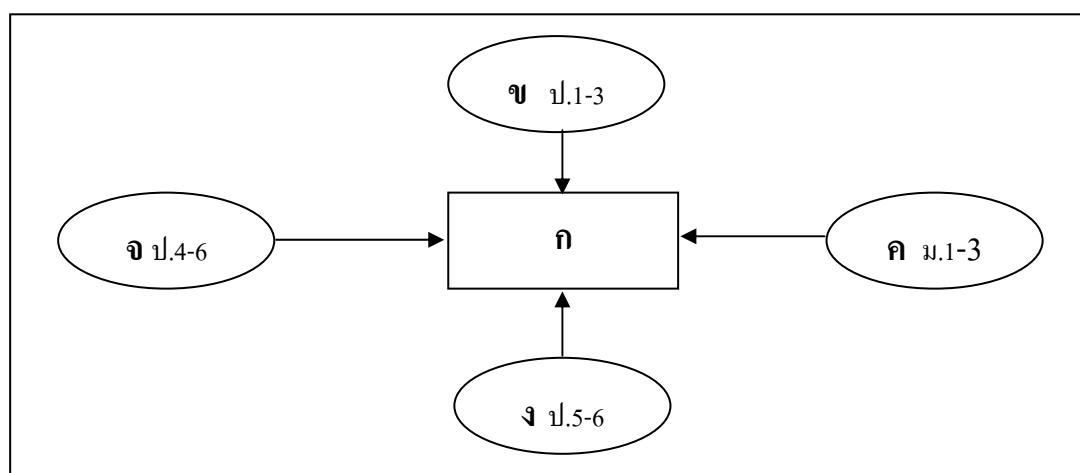
5) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ประกันการดำเนินการกับโรงเรียนมารวมและโรงเรียนหลัก ตามนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน และต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความมั่นใจต่อโรงเรียนและชุมชน

6) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ กำกับ ติดตาม ดูแลและนิเทศการจัดการเรียนการสอนอย่างทั่วถึงและจริงจัง โดยจัดให้มีแผนพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน ทั้งระยะสั้นและระยะยาว

1.3 รูปแบบเรียนรวมช่วงชั้น

1.3.1 รูปแบบเรียนรวมช่วงชั้น มีลักษณะดังภาพที่ 2.3 ดังต่อไปนี้ คือ

ภาพที่ 2.3 รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก แบบเรียนรวมช่วงชั้น

1.3.2 วิธีดำเนินการ

1) **ขึ้นวางแผนและเตรียมการ** โดยศึกษาข้อมูลโรงเรียนทั้งข้อมูล จำนวนนักเรียนในปัจจุบันและคาดการณ์ล่วงหน้า 5 ปี จำนวนครู สภาพเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ของชุมชน สภาพพื้นที่ใกล้เคียง สภาพคมนาคม แล้วจัดกลุ่มเพื่อกำหนดเป็นศูนย์รวมโรงเรียน โดยคำนึงถึงสภาพที่ตั้งของการปกครอง คือ สภาพเทศบาล ตำบล สภาพระยะทางการเดินทาง แล้วจัดประชุมผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อชี้แจงและหารือแนวดำเนินการ กำหนดรูปแบบการดำเนินการร่วมกันในลักษณะของการจัดการศึกษาเป็นช่วงชั้น คือ จัดแบ่งการเรียนการสอนออกเป็นช่วงชั้น คือ ศูนย์อนุบาล (อนุบาล 1 - 2) ศูนย์ ป.1 - 2 ศูนย์ ป.3 - 4 ศูนย์ ป.5 - 6 หรือจัดช่วงชั้นตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และวางแผนกำหนดการจัดครูในโรงเรียน ในตำบลรวมกัน โดยจัดครูเข้าสอนตามระดับช่วงชั้น ตามความรู้ ความสามารถ และความถนัดของครู และพิจารณาการจัดจำนวนครู ตามเกณฑ์จำนวนครูที่จะทำการสอนจริงในชั้นเรียน ประชุมผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กและข้าราชการครูทุกคน ตามจุดศูนย์โรงเรียนระดับตำบลเรียนรวมช่วงชั้น เพื่อวางแผนในการบริหารและจัดการเรียนการสอนร่วมกัน

2) **ประชุมกับผู้นำชุมชน ตัวแทนของผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อชี้แจงแนวดำเนินการ**

3) **จัดทำโครงการจัดการเรียนการสอนแบบศูนย์โรงเรียนระดับตำบล (รวมเรียนช่วงชั้น) เสนอต่อสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด**

4) **แต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานการเรียนการสอนแบบศูนย์โรงเรียนระดับตำบล เพื่อให้มีหน้าที่ดูแล ให้คำปรึกษา แนะนำและประสานงานในระดับอำเภอ ตำบล และโรงเรียน**

5) **ดำเนินงานจัดการเรียนการสอน แบบศูนย์โรงเรียนระดับตำบล** ด้านการจัดการเรียนการสอน จัดครูในตำบลรวมกัน พิจารณาจัดครูผู้สอน และผู้บริหารโรงเรียนเป็นทีมตามสัดส่วนห้องเรียนและช่วงชั้น ตามศูนย์ช่วงชั้นในโรงเรียนต่าง ๆ ในด้าน การบริหารจัดการนั้น ทุกโรงเรียนยังคงมีสภาพเป็นโรงเรียนตามเดิม มีการบริหารจัดการตามลักษณะการบริหารโรงเรียนตามปกติ การเกณฑ์เด็กเข้าเรียน ทุกโรงเรียนมีการดำเนินการเกณฑ์เด็กเข้าเรียนตามปกติ เมื่อโรงเรียนแต่ละแห่งรับเด็กเข้าเรียนแล้ว จึงจัดส่งไปเรียนศูนย์โรงเรียนระดับช่วงชั้น การบริหารงานวิชาการ โดยผู้บริหารและคณะครูที่สอนในโรงเรียนนั้น ร่วมกันวางแผนเรื่องต่าง ๆ เช่น งานหลักสูตรและการนำไปใช้ งานการเรียนการสอน งานวัสดุและสื่อการเรียนการสอน งานห้องสมุด งาน การนิเทศภายใน และงานพัฒนาด้านวิชาการต่าง ๆ เป็นต้น การบริหารงานธุรการ การเงิน การบัญชีและการพัสดุ โรงเรียน โดยงานธุรการในชั้นเรียนนั้น มีการจัดทำ 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ยังคงแยกทำเป็นรายโรงเรียนตามเดิม และส่วนที่ 2 จัดทำเป็นภาพรวม ในระดับชั้นที่ศูนย์นั้น ๆ ส่วนงานธุรการ การเงิน การบัญชี

และการพัสดุโรงเรียนเดิม ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่รับผิดชอบปฏิบัติงานตามภารกิจ โดยการจัดซื้อวัสดุตามจำนวนเงินรายหัวนักเรียน ให้โรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการ โดยมีการประสานความต้องการใช้สื่อหรือวัสดุร่วมกัน จากนั้นจัดแบ่งวัสดุหรือสื่อตามสัดส่วนจำนวนนักเรียนที่กระจายกันไปตามศูนย์เรียน ช่วงชั้นนั้น การวัดผล ประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรให้ครูผู้สอนประจำห้องเรียนแต่ละศูนย์ทำการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งในระหว่างปี ปลายปี และภาคเรียน แล้วจัดส่งผลการวัดประเมินผล ไปยังโรงเรียนเดิมของนักเรียนในชั้นนั้น ๆ เพื่อให้โรงเรียนเดิม อนุมัติผลการเรียน การบริหารงานบุคคล ให้ผู้บริหารโรงเรียนออกคำสั่งให้ครูไปควบคุม ดูแลนักเรียน และปฏิบัติหน้าที่สอนและงานอื่น ๆ ในโรงเรียนศูนย์ช่วงชั้นนั้น โดยมีการลงเวลาปฏิบัติงานที่โรงเรียนศูนย์นั้น การพิจารณาความดีความชอบ มีการพิจารณาร่วมกันในระดับศูนย์โรงเรียนระดับตำบล ก่อนเข้าสู่การพิจารณาในระดับกลุ่มโรงเรียน ด้านการจัดสวัสดิการ จัดวิธีการสนับสนุนค่าพาหนะให้นักเรียนทุกคน จัดระบบประกันชีวิตหมู่ให้นักเรียนทุกคน จัดระบบการเดินทาง เพื่อให้ให้นักเรียนได้เดินทางปลอดภัย

1.3.3 ทรัพยากรที่ต้องการ

1) จัดค่าพาหนะให้กับนักเรียนทุกคนที่เดินทางไปเรียนรวม โดยจัดหารูปแบบที่หลากหลาย เช่น เป็นค่าจ้างเหมารถรับ – ส่งนักเรียน เงินอุดหนุนนักเรียนที่จัดสรรให้กับนักเรียนหรือผู้ปกครองนักเรียนได้โดยตรง เพื่อความคล่องตัวในการใช้จ่ายงบประมาณตามสภาพจริงของพื้นที่

2) จัดค่าพาหนะให้กับครูที่ไปปฏิบัติงานศูนย์โรงเรียน เพื่อเป็นค่าใช้จ่าย

สอยในการเดินทาง

1.3.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบศูนย์ระดับตำบล แบบเรียนรวมช่วงชั้น

2) ความพึงพอใจของครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชนและองค์กรบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการเรียนการสอนแบบศูนย์โรงเรียนระดับตำบล แบบรวมเรียนช่วงชั้นใน 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัยการดำเนินการ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน และด้านผลผลิตที่เป็นคุณภาพนักเรียน

1.3.5 เงื่อนไขความสำเร็จ

1) ผู้บริหารหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับจะต้องให้ความสำคัญกับนโยบาย มาตรการ แนวทางการดำเนินงานที่กำหนด และแสวงหาความร่วมมือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับ เพื่อเกิดการปฏิบัติจริงในระดับพื้นที่ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ระเบียบปฏิบัติใดที่ไม่เอื้อต่อการจัดการ ต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้งานมีประสิทธิภาพ

2) หน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ จะต้องสร้างความมั่นใจ ความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครอง ชุมชน ครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดสรรค่าพาหนะ ค่าเบี้ยประกันชีวิตให้กับนักเรียน หรือการได้รับการสนับสนุน ดูแลในด้านอื่น ๆ เช่น เงินอุดหนุนอาหารเสริม (นม) เสื้อผ้า เครื่องเขียน แบบเรียน

3) ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ จะต้องมีความมั่นใจการปฏิบัติงานจากผู้เกี่ยวข้องในระดับที่สูงกว่า เพื่อเป็นหลักประกันในการบริหารจัดการ นอกจากนั้น ถ้าหากผู้ปฏิบัติหน้าที่ได้ดำเนินการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว รัฐจะต้องพิจารณาให้ขวัญและกำลังใจต่อผู้ปฏิบัติหน้าที่ในรูปของเงินค่าตอบแทน การพิจารณาความดีความชอบในการให้สวัสดิการอื่น ๆ ในส่วนที่เป็นเงินค่าวัสดุ ค่าครุภัณฑ์พิเศษต่อหน่วยงาน โรงเรียนและนักเรียนโรงเรียนนั้น ๆ

4) การบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็กจะมีคุณภาพได้ หากใช้ระบบการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยดำเนินการอย่างสร้างสรรค์และบริสุทธิ์ใจ การจัดการที่ให้ผู้ชมชนมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมวางแผนและประเมินผลร่วมกัน เช่น กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

5) ข้อเสนออื่นเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ เช่น การจัดทำเครือข่ายการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการสร้างความเข้าใจในปัญหาการจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีคุณภาพทำได้อย่างไร เหตุใดต้องปรับปรุงพัฒนากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บุคคลที่เกี่ยวข้อง เพราะจะเป็นเงื่อนไขของความสำเร็จในงานโรงเรียนขนาดเล็กในด้านอื่นต่อไป และปรับปรุงระเบียบที่เกี่ยวข้องกับงานบริหารจัดการทุกด้าน เพื่อให้การปฏิบัติงานให้โรงเรียนขนาดเล็กในลักษณะศูนย์โรงเรียนไม่เป็นการสร้างภาระงานเพิ่มขึ้นแก่ผู้ปฏิบัติ เช่น งานธุรการชั้นเรียน การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การกำหนดให้โรงเรียนศูนย์มีลักษณะการบริหารใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกัน โดยมีการวิเคราะห์ตามสภาพพื้นที่ก่อน แล้วจึงนำเป็นหลักสูตรของศูนย์โรงเรียน การขอรับการประเมินในทุกด้านจากหน่วยงานต้นสังกัด และจากหน่วยงานภายนอก จะต้องมีความปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินว่าให้ประเมินตามสภาพความจริงของการจัดการในโรงเรียนที่ดำเนินการศูนย์โรงเรียนและดูแลผลผลิต คือ นักเรียนเป็นสำคัญ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เมื่อทราบตัวเลขของการลงทุนและการบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลงานได้ผล ต้องจัดทรัพยากรสนับสนุน เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเป็นทางเลือกใหม่ของวิธีการจัดการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก หากโรงเรียนบริหารงานได้ผล เช่นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การใช้งบประมาณน้อยแต่มีผลงาน ควรจัดสรรเงินเพิ่มประสิทธิผลให้

1.4 รูปแบบศูนย์โรงเรียนแบบพักนอน

1.4.1 รูปแบบ

ศูนย์โรงเรียนแบบพักนอน เกิดขึ้นจากการดำเนินการรวมศูนย์โรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ แต่เนื่องจากนักเรียนที่เดินทางมาเรียนรวม ไม่สามารถที่จะเดินทางไป-กลับ ระหว่างโรงเรียนหลักได้ เนื่องจากบ้านเรือนตั้งอยู่ห่างไกล การคมนาคมยากลำบาก หลายแห่งเป็นภูเขาและป่าทึบ ดังนั้น นักเรียนจำเป็นต้องพักนอนค้างคืนที่โรงเรียนหลัก

1.4.2 วิธีดำเนินการ

- 1) ประสานงานกับชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการวางแผนดำเนินงาน
- 2) จัดสร้างและจัดหาที่พักสำหรับนักเรียน
- 3) จัดหางบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับที่พัก อาหาร และวัสดุอื่น ๆ ที่จำเป็น จากภาครัฐ เอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 4) แต่งตั้งผู้รับผิดชอบการดำเนินงานบริหารจัดการศูนย์พักนอน

1.4.3 ทรัพยากรที่ต้องการ

- 1) งบประมาณในการจัดสร้างเรือนพักนอน
- 2) ค่าอาหาร
- 3) ค่าวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน
- 4) ค่าตอบแทนบุคลากรที่รับผิดชอบ

1.4.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) นักเรียนได้รับความเสมอภาคในการเรียนในแต่ละกลุ่มประสบการณ์
- 2) นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- 3) นักเรียนมีคุณภาพตามศักยภาพของตนเอง

1.4.5 เงื่อนไขความสำเร็จ

- 1) การสนับสนุนด้านงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายแก่นักเรียน เช่น อาหาร เช่า อาหารเย็น เครื่องนอน ตลอดจนเรือนพักนอนของนักเรียน เป็นต้น
- 2) การสนับสนุนด้านอัตราค่าจ้าง และค่าตอบแทนให้แก่ครู ผู้รับผิดชอบ เนื่องจากครูมีภาระงานที่เพิ่มขึ้นในด้านการดูแลนักเรียนหลังเวลาเลิกเรียน
- 3) โรงเรียนควรดำเนินการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพของนักเรียนที่อยู่ประจำโรงเรียน โดยจัดให้เป็นมวลประสบการณ์เรียนรู้ตลอดเวลาในโรงเรียน

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การพัฒนาหลักสูตรเป็นภารกิจที่สำคัญของโรงเรียน เพราะจะทำให้การนำหลักสูตรไปใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ การนำหลักสูตรไปใช้จึงจะบังเกิดผลตามที่ต้องการ การพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีครูไม่ครบชั้น อาจพิจารณาดำเนินการได้โดยการ จัดชั้นเรียนแบบช่วงชั้น และการบูรณาการเนื้อหาวิชาตามช่วงชั้น

การจัดชั้นเรียนแบบช่วงชั้น อาจจัดให้สอดคล้องกับจำนวนบุคลากรที่โรงเรียน มีอยู่ โดยการรวมชั้นที่ติดกันเข้าด้วยกัน เช่น ช่วงชั้น ป.1 - 2, ป.3 - 4 และ ป.5 - 6 หรือ ช่วงชั้นตามหลักสูตร ขั้นพื้นฐาน คือ ช่วงชั้น ป.1 - 3, ป.4 - 6 และ ม.1 - 3 เป็นต้น

สำหรับการบูรณาการเนื้อหาวิชา สามารถดำเนินการได้ โดยการศึกษาและ วิเคราะห์หลักสูตร แล้วนำวัตถุประสงค์ เนื้อหาการเรียนรู้แต่ละกลุ่มวิชาที่สอดคล้องกันมาเชื่อมโยงสู่ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ หลังจากนั้น จึงนำหน่วยงานการเรียนรู้ที่บูรณาการแล้ว นำมา กำหนดกิจกรรม เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้ครั้งเดียว พร้อมกันในแต่ละช่วงชั้น

2.1 วัตถุประสงค์

2.1.1 เพื่อแก้ไขปัญหาครูไม่ครบชั้นเรียน

2.1.2 เพื่อจัดประสบการณ์การเรียนรู้ครั้งเดียวสอนหลายชั้น

2.1.3 เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ เกิดทักษะชีวิต และผู้เรียน

สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

2.2 วิธีดำเนินการในการจัดชั้นเรียนแบบช่วงชั้น และการบูรณาการเนื้อหาวิชา ดังกล่าวข้างต้นนั้น อาจกำหนดขั้นตอนการดำเนินการได้ดังนี้

2.2.1 ประชุมคณะครูในโรงเรียนเพื่อร่วมปรึกษาหารือ และวางแผนการ ดำเนินงานร่วมกัน

2.2.2 ดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อบูรณาการเนื้อหาและ การจัดกิจกรรม การเรียนในแต่ละระดับชั้นเรียน

2.2.3 จัดทำตารางสอนในแต่ละระดับชั้นเรียน

2.2.4 กำหนดครูผู้รับผิดชอบในแต่ละช่วงชั้นเรียน

2.2.5 ครูผู้รับผิดชอบในแต่ละช่วงชั้นเรียน จัดทำกำหนดการเรียนรู้ และ แผนการเรียนรู้

2.2.6 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่จัดไว้

2.2.7 จัดทำเครื่องมือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2.2.8 ประเมินผลการดำเนินงานและนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

2.3.1 นักเรียนมีคุณภาพดีขึ้น คือ ครูมีความใกล้ชิดกับนักเรียน สามารถมองเห็นความแตกต่างระหว่างผู้เรียน และแก้ปัญหาเป็นรายกรณี (Case Study) ได้ เมื่อโรงเรียนดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตลอดจนส่งผลให้คุณภาพนักเรียนดีขึ้น

2.3.2 ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เนื่องจากไม่ต้องการให้มีการยุบเลิกโรงเรียน หรือนำนักเรียนไปเรียนรวมกับโรงเรียนอื่น เพราะโรงเรียนเป็นองค์กรสำคัญหน่วยหนึ่งของชุมชน ดังนั้น ชุมชนจึงได้ยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการดูแล รักษาพัฒนาโรงเรียน การเป็นองค์ความรู้ให้โรงเรียน ตลอดจนการสนับสนุนด้านปัจจัยต่าง ๆ

2.3.3 ครูได้รับการพัฒนาศักยภาพการทำงาน กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ คือ กระบวนการพัฒนาหลักสูตร อันเป็นภารกิจสำคัญของทุกโรงเรียน รวมทั้งเป็นหัวใจสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามปรัชญาการจัดการศึกษาปัจจุบัน ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ จึงเป็นการพัฒนาศักยภาพการทำงานอันเป็นภารกิจสำคัญของการปฏิบัติการสอนของครู และการบริหารวิชาการของโรงเรียนด้วย

2.3.4 ลดค่าใช้จ่ายการลงทุนของรัฐในการจัดการศึกษา การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ รัฐไม่จำเป็นต้องลงทุนค่าใช้จ่ายในการเพิ่มครูให้ครบชั้นในโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่ต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายในด้านค่าพาหนะเดินทางของนักเรียน ค่าประกันชีวิต หรือค่าประกันอุบัติเหตุในการเดินทางของนักเรียน หรือการจัดหาพาหนะ รวมทั้ง ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

2.4 เงื่อนไขความสำเร็จ

2.4.1 การพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เกิดขึ้นได้ ต้องขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถของครูในเรื่องการบูรณาการเนื้อหารายวิชาให้สอดคล้องกับช่วงชั้นของโรงเรียน ซึ่งสิ่งสำคัญอยู่ที่ ครูจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรอย่างแท้จริง โดยการศึกษาและนำมาวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การบูรณาการในหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วย ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาหลักสูตร อันเป็นภารกิจของทุกโรงเรียนที่ต้องดำเนินการ

2.4.2 การลดงานธุรการของโรงเรียนลง เพื่อให้ครูได้ทุ่มเทเวลาให้กับการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ หน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรหาทางลดภาระงานด้านธุรการของโรงเรียน โดย

สนับสนุนอัตราบุคลากรด้านธุรการให้แก่โรงเรียน หรือพิจารณาสนับสนุนงบประมาณค่าตอบแทน เพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดหาบุคลากรในท้องถิ่นมาช่วยดำเนินการในด้านนี้

2.4.3 การจัดแนวทางการเรียนรู้ที่สำคัญ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนเป็นไปอย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ หลังจากจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแล้ว โรงเรียนควรมีแนวทาง การจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ เช่น การใช้สื่อเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมต่าง ๆ ช่วยในการจัดการเรียนรู้ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และองค์ความรู้ในท้องถิ่น การเป็นเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียนอื่น เพื่อเป็นการเสริมประสบการณ์ให้กับผู้เรียน

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก

สำหรับยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบและการบริหารจัดการ ประกอบด้วย การพัฒนาระบบแผนการจัดตั้งและพัฒนาโรงเรียนในแต่ละ สพท. การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ การพัฒนาระบบบริหารจัดการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน และการสร้างแรงจูงใจแก่ผู้บริหารและครูในโรงเรียนขนาดเล็ก

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพ ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก การพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนการผลิตและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนการสอนการนิเทศ ติดตาม กำกับ และการวิจัยและพัฒนาสื่อ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน ประกอบด้วย การจัดทำมาตรฐานโรงเรียนขนาดเล็ก การปรับปรุงและพัฒนาสถานที่เรียน สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้การจัดอัตรากำลังครู การพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ที่จำเป็น

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การสร้างและพัฒนาเครือข่ายปกครองให้เข้มแข็ง การส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม การเตรียมความพร้อมในการมีส่วนร่วม การจัดให้มีระบบและกลไกในการระดมทรัพยากร และการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม

4. รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก

รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กที่ได้ผล สรุปมาเป็น 7 รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้นเรียน ประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้แบบช่วงชั้นและการเรียนรู้แบบคละชั้น โดยวิธีการยุบชั้นเรียน ให้โรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้นสามารถจัดการ

เรียน การสอนได้โดยไม่ทิ้งห้องเรียน ซึ่งโรงเรียนสามารถปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

รูปแบบที่ 2 การบูรณาการหลักสูตร เป็นการนำความรู้มารวบรวมประมวลไว้ในหน่วยเดียวกัน สำหรับโรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้นมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เป็นอยู่รวมทั้งการนำหลักสูตรไปใช้ให้บังเกิดผลตามที่ต้องการ สำหรับการบูรณาการเนื้อหาวิชา สามารถดำเนินการได้โดยศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร จากนั้นนำวัตถุประสงค์ตลอดจนเนื้อหาการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มวิชาที่สอดคล้องกันมาเชื่อมโยง สู่การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ แล้วนำมากำหนดกิจกรรม เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ ได้ครั้งเดียวพร้อมกันในแต่ละช่วงชั้น

รูปแบบที่ 3 ความร่วมมือจากชุมชน เพื่อแก้ปัญหาที่สำคัญและเร่งด่วนของทุก สพท. ในเรื่องการขาดแคลนครู งบประมาณไม่เพียงพอ และขาดสื่อเทคโนโลยี โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ปกครอง องค์กรการศึกษา องค์กรท้องถิ่น เครือข่ายสถานศึกษาตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งเป็นแรงสนับสนุนให้โรงเรียนขนาดเล็กได้รับการพัฒนาต่อยอดทั้งในด้านการบริหารจัดการ งบประมาณ ตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบที่ 4 การใช้ ICT ในการพัฒนาคุณภาพ โดย สพท. หลายแห่งได้นำเทคโนโลยีมาใช้อย่างหลากหลาย เช่น รถคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ (Mobile Unit) เพื่อให้บริการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ห่างไกล การส่งเสริมการเรียนการสอนด้วยการรับสัญญาณ การสอนทางไกลจากโรงเรียนไกลกังวลหัวหิน เป็นต้น

รูปแบบที่ 5 รูปแบบโรงเรียนเครือข่าย เป็นการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนหลัก และโรงเรียนเครือข่ายในการวางแผนการจัดการศึกษา ตลอดจนผู้บริหารและครูได้รับการพัฒนาจนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบที่ 6 ผสมผสานด้วยวิธีการหลากหลาย สพท. เป็นการผสมผสานรูปแบบที่ 1-5 ดังกล่าวข้างต้นมาดำเนินงาน นับว่าเป็นรูปแบบที่ทำให้โรงเรียนจำนวนมาก ประสบผลสำเร็จ

รูปแบบที่ 7 การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เป็นรูปแบบที่มีผู้บริหารใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความเป็นประชาธิปไตยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นที่ยอมรับของทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาตลอดจนมุ่งมั่นสร้างเครือข่ายการทำงานโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายและการบริหารจัดการเครือข่าย

ทฤษฎีเครือข่าย

การสร้างเครือข่ายการทำงานเป็นวิธีการทำงานที่ได้รับความนิยมทั้งในภาคธุรกิจและในการทำงานเชิงพัฒนาสังคม ซึ่งในโลกธุรกิจนั้น แนวความคิดของระบบเครือข่ายได้เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2513 โดยเริ่มจากธุรกิจของการจัดหางานทำและการสรรหาบุคคลที่เหมาะสม สำหรับในทางสังคมวิทยา เครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Network) อย่างหนึ่ง ที่แตกต่างไปจากกลุ่ม โดยที่กลุ่มจะมีขอบเขตที่ชัดเจน รู้ว่าใครเป็นสมาชิก มีความเป็นรูปธรรมมองเห็นได้มีโครงสร้างทางสังคมในระดับหนึ่ง แต่เครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่มีขอบเขต การเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่ายอาจจะมองเห็นหรือมองไม่เห็นเป็นรูปธรรมก็ได้ ซึ่งการเชื่อมโยงระหว่างกันที่จะเห็นเป็นรูปธรรมของเครือข่ายมี 3 ลักษณะ คือ เครือข่ายการแลกเปลี่ยน เครือข่ายการติดต่อสื่อสาร และเครือข่ายความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกัน เครือข่ายไม่มีโครงสร้างแน่นอนตายตัว อาจมีการออกแบบโครงสร้างขึ้นมาทำหน้าที่สานความสัมพันธ์ระหว่างคน กลุ่มองค์กรให้ต่อเนื่อง แต่ในเครือข่ายไม่มีใครบังคับให้ใครทำอะไรได้ แต่ละคนหรือกลุ่มองค์กร ต่างก็เป็ศูนย์กลางของเครือข่ายได้พอกัน ดังนั้นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมของเครือข่ายจึงมีความซับซ้อนกว่ากลุ่มหรือองค์กรมากนัก (Boissevain and Mitchell, 1973 อ้างถึงใน กรมการพัฒนาชุมชน, 2547 : 1-2)

แนวทางการวิเคราะห์เครือข่ายสามารถนำมาใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสรรพสิ่งต่างๆ ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับโลก สรรพสิ่งต่างๆ ที่อยู่ในเครือข่ายความสัมพันธ์ เราเรียกว่า จุด (Node) ถ้ามีการเชื่อมโยงระหว่างจุดต่างๆ ความสัมพันธ์ (Relationships) ของจุดเหล่านี้ก็คือ เครือข่าย (Network) ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดี จะสามารถทำให้องค์กรในองค์กรมีการเชื่อมโยงประสานงานกันและกันที่ดีขึ้น รวมทั้งสามารถดึงดูดทรัพยากรของแต่ละองคกรมาประสานเชื่อมโยงกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในปัจจุบันนี้มีองค์กรจำนวนมากตระหนักว่าเครือข่ายเป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าในการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารระหว่างกันขององค์กรที่มีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกันหรือเกี่ยวข้องกันให้ได้ประโยชน์สูงสุดภายใต้ทรัพยากรที่จำกัด

ทฤษฎีและแนวคิดการสร้างเครือข่าย

การสร้างเครือข่ายในการทำงานเชิงพัฒนา มีแนวโน้มที่จะเป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรที่ทำงานพ้องพียงซึ่งกันและกัน มากกว่าที่จะแข่งขันกัน ทฤษฎีและแนวคิดที่อธิบายการสร้างเครือข่ายการทำงาน ได้แก่

1. **ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory)** อธิบายถึงการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน ดังนั้น เหตุผลหลักที่จะทำให้เครือข่ายเกิดขึ้นได้โดยสมัครใจ ก็คือ แต่ละฝ่ายมองเห็น

ประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการเข้าร่วมเครือข่าย ซึ่งจะนำไปสู่ความเต็มใจที่จะประสานกันหรือเข้าร่วมเป็นเครือข่าย

2. แนวคิดการรวมพลัง (Synergy) เป็นการผนึกกำลังในลักษณะที่มากกว่า $1+1 = 2$ แต่ต้องเป็น $1+1 > 2$ หมายความว่า การรวมพลังกันทำงานนำไปสู่ผลลัพธ์ที่มีคุณค่าหรือเข้มแข็งมากกว่าการที่แต่ละองค์กรจะทำงานโดยโดดเดี่ยว

การจัดการเครือข่ายการบริหารงาน (Network Management)

การปฏิรูประบบราชการที่เริ่มมาตั้งแต่ปี 2545 มุ่งเน้นให้มีการนำการจัดการภาครัฐ แนวใหม่ (New Public Management) มาใช้กับระบบราชการแบบเดิมที่มุ่งเน้นการบริหารภาครัฐ (Public Management) เน้นการเปลี่ยนแปลงให้ระบบราชการมีความยืดหยุ่นในการดำเนินการมากยิ่งขึ้น จากเดิมที่ให้ความสำคัญกับการจัดองค์การในแนวดิ่ง (Vertical Organizing) มาเป็นการจัดการในแนวราบ (Horizontal Organizing) จากที่เน้นการสั่งการ (Command) มาเป็นความร่วมมือ (Cooperation) และการประสานงาน (Coordination) ต้องมีการทำงานกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นระหว่างส่วนราชการด้วยกันเอง ภาครัฐกิจเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชนและท้องถิ่น ในรูปภาคีหรือหุ้นส่วนในการทำงาน ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ต้องมีการปรับกระบวนการทัศน์และกระบวนการบริหารราชการในรูปของ “การจัดการเครือข่าย” (Network Management) ที่นับวันจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น แต่ในทุกวันนี้มีน้อยคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบราชการและข้าราชการไทย จะมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถใช้การจัดการเครือข่ายสนับสนุนการทำงานที่ตนรับผิดชอบได้อย่างสัมฤทธิ์ผล

ความหมายและแนวคิดการจัดการเครือข่ายการบริหารงาน

เครือข่าย คือ การเชื่อมโยงร้อยรัดเอาความพยายามและการดำเนินงานของฝ่ายต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบและอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อปฏิบัติการกิจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันโดยที่แต่ละฝ่ายยังคงปฏิบัติการกิจหลักของตนต่อไปอย่างไม่สูญเสียเอกลักษณ์ และปรัชญาของตนเอง การเชื่อมโยงนี้อาจเป็นรูปของการรวมตัวกันแบบหลวมๆ เฉพาะกิจตามความจำเป็น หรืออาจอยู่ในรูปของการจัดองค์กรที่เป็นโครงสร้างของความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน (เสถียร จิรรังสิมันต์, 2549)

เครือข่ายสังคม หมายถึง กลุ่มของความสัมพันธ์ที่บุคคลกลุ่มหนึ่งมีต่อกันและกัน ลักษณะของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นสามารถนำไปใช้อธิบายพฤติกรรมของบุคคลเหล่านั้นได้ หรืออีกความหมายหนึ่งคือ ชุดของการเชื่อมโยงซึ่งกันและกันระหว่างบุคคล ที่ก่อให้เกิดสายใยผูกพันของครอบครัว เพื่อน และคนรู้จักในช่วงชีวิตของคน เครือข่ายสังคมอาจเปรียบได้กับภาพของจุดต่างๆ ที่มีการเชื่อมโยงกันด้วยเส้นตรงหลายๆ เส้น จุดคือบุคคล และเส้นตรงคือสายสัมพันธ์ บุคคลแต่ละคนจึงเป็นเสมือนจุดศูนย์กลางที่มีสายสัมพันธ์กับจุดหรือบุคคลอื่นที่มีสายสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ต่อไปอีกที่บุคคลตรงจุดศูนย์กลางไม่รู้จักรูปแบบการวิเคราะห์เครือข่ายสามารถนำมาใช้อธิบายความสัมพันธ์

ระหว่างสรรพสิ่งต่างๆ ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับโลก สรรพสิ่งต่างๆ ที่อยู่ในเครือข่ายความสัมพันธ์เราเรียกว่า จุด (Node) ถ้ามีการเชื่อมโยงระหว่างจุดต่างๆ ความสัมพันธ์ของจุดเหล่านี้ก็คือ เครือข่าย (Network) (ชนัญญา กาญจนรังษิณนท์, มปป.)

เครือข่าย หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคล องค์กร หน่วยงานหรือ สถาบันใด ๆ ที่ตกลงจะประสานเชื่อมโยงเข้าหากัน ภายใต้วัตถุประสงค์หรือข้อตกลงอย่างใด อย่างหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบ กลุ่มเครือข่ายนี้ต้องมีการแสดงออกเป็นการลงมือกระทำ กิจกรรมร่วมกันโดยเครือข่ายเพื่อการปฏิรูปการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อการปฏิรูปการศึกษา

ความหมายของเครือข่ายที่ผู้เข้าร่วมได้ให้ไว้อย่างหลากหลายในการประชุมสัมมนา เรื่อง การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา 1) เป็นการรวมตัวของ บุคคล องค์กร หน่วยงาน เพื่อร่วมคิดร่วมกระทำกิจกรรมอย่างเป็นระบบ โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกัน เพื่อให้เกิดผลในทางที่ดี 2) การเป็นแนวร่วม เพื่อดำเนินการไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน 3) การที่ปัจเจก บุคคล องค์กรหน่วยงานหรือสถาบันตกลงที่จะร่วมมือประสาน และเชื่อมโยงกัน โดยมีข้อตกลงและมี วัตถุประสงค์เดียวกัน 4) การทำงานเป็นระบบของหน่วยงาน หรือบุคคลต่าง ๆ และมีความสัมพันธ์แบบ สองทาง (two-way relationship) โดยมีเป้าหมายเดียวกัน และมีการประสานงาน (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ, 2544)

เครือข่าย เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างหนึ่งที่แตกต่างไปจากกลุ่ม โดยที่กลุ่ม จะมีขอบเขตที่ชัดเจน รู้ว่าใครเป็นสมาชิก ใครไม่ใช่สมาชิกมีความเป็นรูปธรรมมองเห็นได้ มี โครงสร้างทางสังคมในระดับหนึ่ง แต่เครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่มีขอบเขต การเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่ายอาจจะมองเห็นและมองไม่เห็นเป็นรูปธรรมก็ได้ สาธะ ของการเชื่อมโยงระหว่างกันที่จะช่วยให้มองเห็นรูปธรรมของเครือข่ายมี 3 ลักษณะ คือ เครือข่าย การแลกเปลี่ยน เครือข่ายการติดต่อสื่อสารและเครือข่ายความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกัน เครือข่ายไม่มี โครงสร้างที่แน่นอนตายตัว อาจมีการออกแบบโครงสร้างขึ้นมาทำหน้าที่สานความสัมพันธ์ระหว่างคน/ กลุ่มองค์กรให้ต่อเนื่อง แต่ในเครือข่ายไม่มีใครบังคับให้ใครให้ทำอะไรได้ แต่ละคน/กลุ่มองค์กร ต่างก็เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายได้พอ ๆ กัน ดังนั้นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมของเครือข่ายจึงมี ความซับซ้อนกว่ากลุ่ม/องค์กรมากนัก (Boissevain and Mitchell, 1973 อ้างถึงใน ชนัญญา กาญจนรังษิณนท์, มปป.)

เครือข่ายเป็นกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับแบบแผนความสัมพันธ์แนวราบของ ชุมชน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจก บุคคล กลุ่ม และองค์กรในชุมชน เป็นโครงสร้างที่ส่งเสริม การมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตยในการตัดสินใจ และเป็นการสร้างทุนทางสังคมขึ้นในชุมชน ให้เป็น

เหมือนคลังเก็บความปรารถนาดีและความร่วมมือ ซึ่งสามารถนำมาใช้ทำให้ประชาคมเข้มแข็ง (Robert Putnam : 1993 อ้างถึงใน ขนิษฐา กาญจนรังษินนท์, มปป.)

ในปัจจุบันนี้ทุกหน่วยงาน ทุกองค์กร ต่างได้ให้ความสำคัญกับการบริหารเครือข่ายแทบจะเรียกได้ว่าทุกองค์กร มีการคิดตั้งระบบการสื่อสารทั้งภายในหน่วยงาน และระบบการสื่อสารไปยังภายนอก เพื่อประสิทธิภาพในการทำงาน และผลประโยชน์สูงสุดขององค์กร ซึ่งเราจำเป็นจะต้องมีระบบการบริหารเครือข่ายที่ดี มีประสิทธิภาพ มีระบบที่สามารถวิเคราะห์ปัญหาความล่าช้าในระบบว่าเกิดขึ้นจากสาเหตุใด และระบบนั้นต้องมีคุณสมบัติในการรายงานผลได้อย่างหลากหลาย ทั้งในแบบตัวเลขและแบบกราฟรูปภาพ (ต่อศักดิ์ ไชยมาลี, 2549)

หลักการของการทำงานแบบเครือข่ายความร่วมมือ

ทุกฝ่ายมีเกียรติ ศักดิ์ศรี สิทธิ โอกาสที่เท่าเทียมกัน เป็นการทำงานแนวราบ ไม่มีการสั่งการจากฝ่ายใด เป็นกระบวนการเรียนรู้โดยผ่านการทำงานร่วมกัน

ประโยชน์ของเครือข่ายความร่วมมือ

ตัดสินใจได้เร็ว แก้ปัญหาได้เร็วท่ามกลางความไม่แน่นอนและความสลับซับซ้อนของปัญหา ลดค่าใช้จ่ายการบริหารราชการและผู้ใช้บริการให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายได้ตรงความต้องการ เป็นการสร้างทุนทางสังคมให้แก่หน่วยงานและประเทศ (ชาติชาย ณ เชียงใหม่, มปป.)

ประโยชน์ของการสร้างเครือข่าย

1. เป็นเวทีสำหรับแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ ให้ความช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหา ช่วยสนับสนุน และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน
2. สร้างการทำงานเป็นทีม สามารถระดมความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ได้อย่างหลากหลายก่อให้เกิดพหุปัญญา ทำให้งานมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จที่ดี
3. เป็นฐานที่สำคัญในการปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาประเทศและประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมที่สนใจ
4. สามารถทำการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์งานได้อย่างทั่วถึง

คุณสมบัติของบุคคล/องค์กรเครือข่าย

1. เป็นผู้ที่มีความสนใจ มุ่งมั่นตั้งใจ ไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน เห็นประโยชน์ของการศึกษา ร่วมกัน เต็มใจและเสียสละ
2. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ ทางภูมิปัญญาท้องถิ่น มีอุดมการณ์ มีเป้าหมายชัดเจน
3. มีความเป็นประชาธิปไตย มีภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
4. มีวิธีการให้เครือข่ายร่วมกันดำเนินงาน

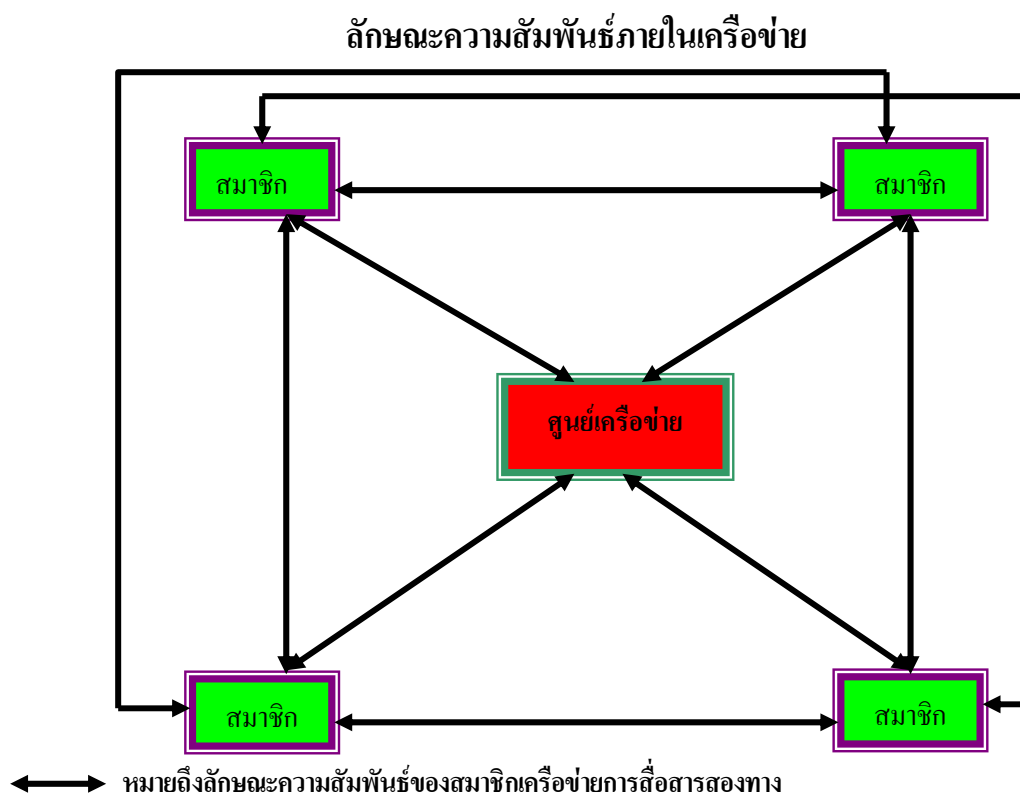
5. มีการบริหารงานที่เป็นระบบ
6. มีปัจจัยเกื้อหนุนในการดำเนินงาน

ปัจจัยที่ทำให้การสร้างเครือข่ายประสบความสำเร็จ

1. สมาชิกต้องมีใจเป็นหนึ่งเดียว มีความสามัคคีในกลุ่ม
2. สมาชิกมีวิสัยทัศน์ คำสั่งใจ และเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุผล
3. มีความเสียสละทั้งกาย สติปัญญา และทรัพยากร
4. มีระบบการจัดการและการวางแผนที่ดี
5. มีการติดตาม และประเมินผลเป็นระยะ ๆ สม่ำเสมอ
6. ใช้กระบวนการ PDCA (Plan, Do, Check, Act)
7. ผู้นำมีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการตัดสินใจ และประสานงาน
8. มีสมาชิกเครือข่ายที่มีคุณภาพ ทุกคนเห็นประโยชน์ร่วมกัน
9. มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
10. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในเครือข่าย
11. สามารถในการรักษาเครือข่ายเดิมและขยายเครือข่ายใหม่เพิ่มขึ้น (สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544)

ภาพที่ 2.4 ลักษณะความสัมพันธ์ภายในเครือข่าย

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2538 : 8-24) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมตามความหมายของนักพัฒนาแนวใหม่ว่า หมายถึง การที่ประชาชน สมาชิกของชุมชนกับผู้วิจัย ผู้ปฏิบัติการ ได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันประเมินปัญหาและความต้องการของชุมชน (Need Assessment) ร่วมกันวิเคราะห์สถานะปัจจุบันว่าชุมชนมีปัญหาและข้อบกพร่องในเรื่องใดบ้าง ร่วมกันระบุปัญหา ต่อจากนั้นก็มีการศึกษาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา มีการสำรวจทรัพยากรในชุมชน ซึ่งรวมทั้งทรัพยากรจากธรรมชาติ และทรัพยากรมนุษย์ทั้งภายในชุมชนเองและภายนอกชุมชน ซึ่งรวมทั้งทรัพยากรจากธรรมชาติ และทรัพยากรมนุษย์ทั้งภายในชุมชนเองและภายนอกชุมชน ได้แก่ องค์กรหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ มีการวางแผนในการแก้ปัญหา ดำเนินการติดตามผล และสุดท้ายคือประเมินผล ซึ่งงานทั้งหมดเป็นการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากชาวบ้าน ประชาชน และสมาชิกของชุมชนที่ได้เข้ามามีส่วนในกระบวนการตัดสินใจตลอดกระบวนการ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (อ้างถึงใน ปิยะ ประทีปรักมณี, 2546 : 9-10) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน และสามารถที่จะนำการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองในครอบครัวและชุมชนให้ดีขึ้นนั้น การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าให้กระทำ (Contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่ม ทั้งยังทำให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มนั้นด้วย การมีส่วนร่วมดังกล่าวเกิดจากแนวความคิดพื้นฐานของการมีส่วนร่วม 3 ประการ คือ

1. ประชาชนต้องมีความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคล ซึ่งบังเอิญพ้องต้องกัน จนกลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลของส่วนรวม

2. ประชาชนต้องมีความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะนั้นผลักดันให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่มวางแผนและลงมือกระทำร่วมกัน

3. ประชาชนต้องมีการตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันจะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มกระทำการสนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

เสน่ห์ จามริก (อ้างถึงใน มาริสา โกเศสโยธิน, 2543 : 20-23) ได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่นว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของทุกฝ่าย และยังเป็นการปูพื้นฐานความมั่นคงสำหรับวิวัฒนาการไปสู่การปกครองตนเองของท้องถิ่นในบั้นปลายได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่นว่า เริ่มต้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีผลประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์กับปัญหาและความต้องการของชุมชน

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (อ้างถึงใน มาริสา โกเศสโยธิน, 2543 : 20-23) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง การที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหามาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชนนั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาการพัฒนาชุมชนที่ว่า มนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่าง เป็นสุขได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น พร้อมทั้งจะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชนขณะเดียวกันต้องยอมรับความจริงที่ว่า มนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง

ยาดาฟ แรม พี (Yadav. Ram P., 1979) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การเข้าร่วมของประชาชนหรือกลุ่มตัวแทนชุมชนในกระบวนการพัฒนาด้วยความสมัครใจเต็มใจการมีส่วนร่วมนั้นต้องไม่ถูกบังคับ ซึ่งการมีส่วนร่วมอาจจำแนกเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

1. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
2. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการและแผนการ (Implementation)
3. การเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมการประเมินโครงการและการพัฒนา (Evaluation)
4. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของการพัฒนา (Benefit)

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (อ้างถึงใน ธวัช สิทธิกิจโยธิน, 2543 : 12-28) เสนอความหมายและหลักการสำคัญเกี่ยวกับนโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาว่าเป็นกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้แก่ประชาชนในชุมชน ทั้งส่วนบุคคล กลุ่มคน ชุมชน สมาคม มูลนิธิและองค์กรอาสาสมัครต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน ให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ ซึ่งการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนดังกล่าวนี้ ได้แก่

1. ร่วมทำการศึกษาค้นหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น รวมตลอดถึงความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหารูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์หรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจในการนำทรัพยากรที่มีจำกัดมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้มากที่สุด
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง และหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้
8. ร่วมควบคุม ประเมินผลและร่วมบำรุงรักษาโครงการ

สรุป การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชน ผู้นำชุมชนหรือแกนนำชุมชน และนักพัฒนาเข้ามาร่วมกันคิดค้นปัญหาของชุมชน รวมทั้งหาแนวทางและดำเนินการแก้ไขโดยประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขโดยประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทุนในพื้นที่เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

รูปแบบการมีส่วนร่วม

องค์การสหประชาชาติ (1981 : 5) ได้รวบรวมรูปแบบการมีส่วนร่วมเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง (Spontaneous) เป็นโดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกัน เพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง ซึ่งเป็นการกระทำที่มิได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก
2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ (Induced) เป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบหรือการสนับสนุนโดยรัฐบาล เป็นรูปแบบลักษณะทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนา
3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ (Conceived) มีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้กระทำได้ผลทันทีแต่จะไม่ได้ผลในระยะยาวและจะมีผลเสียที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนในที่สุด

ศรีเพ็ญ คุรงคเดช (2539 : 17-22) ได้จำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนา ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับองค์การสหประชาชาติ โดยแบ่งเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

1. การชักชวนให้เข้ามามีส่วนร่วม (Mobilization) รูปแบบนี้รัฐบาลจะเป็นผู้วางแผนนโยบายและโครงการพัฒนาด้วยตนเอง ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดทำโครงการแต่จะถูกชักชวนจากรัฐบาลให้เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นของการดำเนินโครงการ (Implementation) เช่น การร่วมลงแรงของชาวบ้านในการสร้างเหมืองฝาย เป็นต้น ลักษณะนี้พบในการวางแผนจากบนลงล่าง (Top-down approach)

2. การเจรจาต่อรอง (Mediation) แบบนี้รัฐบาลและตัวแทนของประชาชนจะมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา และตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ โดยทั่วไปการริเริ่มโครงการจะมาจากรัฐบาลกลางแต่รัฐบาลท้องถิ่นและองค์กรประชาชน สามารถร่วมตัดสินใจหรือเจรจาต่อรองผลประโยชน์กับรัฐบาลกลางได้ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของท้องถิ่นให้มากที่สุด ซึ่งผลสุดท้ายรัฐบาลกลางมักจะเป็นผู้ยอมโอนอ่อนผ่อนตามเสียงของท้องถิ่นมิเช่นนั้นจะเป็นการฝืนมติของท้องถิ่น ซึ่งจะนำมาสู่ความขัดแย้งในภายหลัง รูปแบบของการมีส่วนร่วมแบบนี้จึงสามารถลดกระแสความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับประชาชนได้มาก การวางแผนพัฒนารูปแบบนี้้องค์กรประชาชนจะต้องมีศักยภาพสูงและมีความตื่นตัวในการรักษาผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น แต่การต่อรองมักจะเกิดหลังจากรัฐบาลกลางได้

กำหนดแผนพัฒนาไว้แล้ว หาใช่เป็นการยินยอมหรือเปิดโอกาสให้ตัวแทนท้องถิ่นหรือแม้แต่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเข้าร่วมในขั้นตอนการวางแผนแต่แรก

3. การจัดการวางแผนด้วยตนเอง (Self-management) รูปแบบนี้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้จัดการควบคุมและวางแผนด้วยตนเองโดยสิ้นเชิง เป็นรูปแบบของการวางแผนพัฒนาโดยที่พึ่งตนเองอย่างแท้จริงและเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบ การวางแผนแบบนี้ไม่อาศัยความคิดริเริ่มและชักจูงหรือชักชวนจากบุคคลภายนอกหรือรัฐบาลเลย ประชาชนในท้องถิ่นสามารถวิเคราะห์และตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหา แนวทางการวางแผนพัฒนา หรือแม้กระทั่งการติดตามประเมินผลสำเร็จของโครงการด้วยตนเอง รูปแบบนี้เป็นการเปิดโอกาสอย่างเต็มที่แก่ประชาชนทุกคนในท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมโดยสมบูรณ์ บทบาทของบุคคลภายนอก คือ การทำงานวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory research) ในกรณีที่มีความจำเป็นจะต้องทำการศึกษาวิจัยในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เมื่อนั้นประชาชนในท้องถิ่นและบุคคลภายนอกจะร่วมกันเก็บข้อมูลอย่างเสมอภาคกัน รูปแบบนี้ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีความพร้อมและมีประสิทธิภาพสูง

แนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าอัตลักษณ์ท้องถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ (Identity) เป็นความรู้สึกลึกซึ้งที่บุคคลมีต่อตนเองว่า “ฉันคือใคร” ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น โดยผ่านการมองตนเองและการที่คนอื่นมองเรา อัตลักษณ์ต้องการความตระหนัก (Awareness) ในตัวเราและพื้นฐานของการเลือกบางอย่าง นั่นคือเราจะต้องแสดงตนหรือยอมรับอย่างตั้งใจกับอัตลักษณ์ที่เราเลือก ความสำคัญของการแสดงตนก็คือ การระบุได้ว่าเรามีอัตลักษณ์เหมือนกลุ่มหนึ่งและมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างไร และ “ฉันเป็นใคร” ในสายตาคนอื่น (นันทนัย ประสานนาม, 2550)

คำว่า “อัตลักษณ์” มีความแตกต่างจากคำว่า “บุคลิกภาพ” เนื่องจากบุคคลอาจมีความเหมือนกันได้ในแง่ของบุคลิกภาพ เช่น การมีนิสัยหรือลักษณะบางอย่างมีอาจจะเหมือนกันได้ แต่การเหมือนกันในด้านอัตลักษณ์ของบุคคลนั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความรู้สึกร่วมกันในด้านการตระหนักรู้ (Awareness) บางอย่างเกี่ยวกับตัวตนของเรา หมายถึงการยอมรับในความเป็นตัวตน ประกอบเข้ากับการแสดงตัวตน (Making oneself) ให้เห็นว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างอย่างไรกับกลุ่มอื่นหรือบุคคลอื่น

การที่เราเลือกนิยามความหมายของตนเองและแสดงตนเองต่อบุคคลหรือสังคมว่าเราเป็นใครนั้นเป็นกระบวนการของการเลือกใช้และแสดงออกซึ่งจะทำให้รู้ว่าเราเหมือนหรือแตกต่างจากคนอื่นหรือกลุ่มอื่นอย่างไร โดยผ่านระบบของการใช้สัญลักษณ์ (Symbol) ซึ่งเป็นสิ่งที่ประกอบกันทั้งด้านอารมณ์ความรู้สึกภายในตัวเราและกระบวนการของโลกภายนอกที่เราเกี่ยวข้อง เพราะมนุษย์เลือกใช้ความหมายหรือเปลี่ยนแปลงความหมายที่เกี่ยวกับตนเองทั้งในกระบวนการที่เขาสัมพันธ์กับโกและในส่วนของตัวตนที่มันซ้อนทับกันอยู่ ดังนั้นจึงมีการจัดแบ่งประเภทของอัตลักษณ์เป็น 2 ระดับ คือระดับอัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Personal Identity) และระดับอัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) เช่นการที่สังคมกำหนดบทบาทหน้าที่และตำแหน่งทางสังคมให้กับเรา บทบาทความเป็นลูก ความเป็นเพื่อน หรือตำแหน่งในที่ทำงาน ระบบคุณค่าที่คิดตัวเรามาตั้งแต่เกิด ทำให้เราเรียนรู้และเลือกที่จะนิยามตนเองให้เหมาะสมในสังคม และมีการเคลื่อนไหวปรับเปลี่ยนไปตามบริบท เช่น เมื่ออยู่ในครอบครัวก็จะมีบทบาทเป็นลูก เป็นพี่น้อง บางครั้งบทบาทและตำแหน่งอาจซ้อนทับกัน เช่น เราเป็นนักศึกษาในขณะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อนในชั้นเรียน เป็นต้น สัญลักษณ์ที่เราเลือกหยิบมาใช้ในการนิยามตนเองทั้งต่อสังคมและต่อตัวเองนั้นเกิดขึ้นได้โดยผ่านระบบการสร้างภาพแทนความจริง (Representation) เพราะการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ต่าง ๆ จะกระทำโดยผ่านระบบสัญลักษณ์ที่หลากหลายรูปแบบ เช่น บุคคลเลือกแต่งกายเพื่อแสดงความเป็นสมาชิกของสถาบัน หรือแต่ละสถานศึกษามีการเลือกใช้สี สัญลักษณ์หรือเครื่องแบบที่แตกต่างกันออกไป ก็เพื่อแสดงความเป็นตัวตนให้กับบุคคลรับรู้ แต่อย่างไรก็ตาม การที่เรามองตัวเราและพยายามเลือกนิยามความหมายเพื่อแสดงความเป็นตัวตนของแต่ละบุคคล กับสิ่งที่คนอื่นมองเห็นในตัวเราว่าอย่างไรนั้นมันอาจไม่สอดคล้องเสมอไป

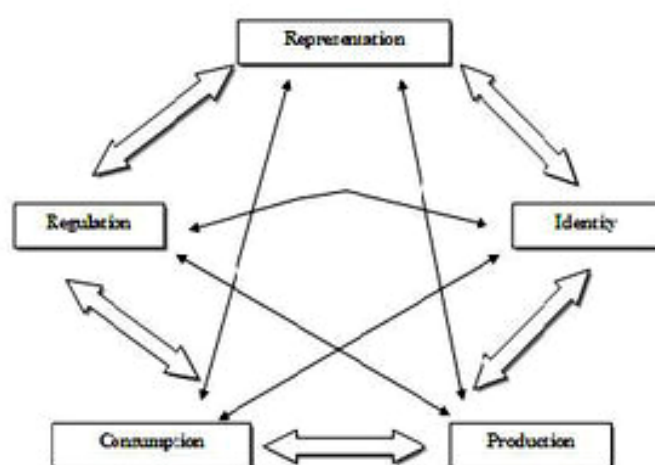
อัตลักษณ์เกิดขึ้นจากการปฏิสังสรรค์ทั้งระหว่างบุคคลในสังคมและภายในตัวบุคคลเอง ในแต่ละบุคคลอาจมีอัตลักษณ์ที่หลากหลาย แต่จะมีการเลือกเอาเพียงอัตลักษณ์ใดอัตลักษณ์หนึ่งที่ตนยอมรับเพื่อนำมาใช้ภายใต้เงื่อนไขของบริบทในช่วงเวลาและพื้นที่ และอัตลักษณ์นี้อาจถูกกำหนดได้ทั้งจากบุคคลเป็นผู้กำหนดตนเองหรือถูกกำหนดตำแหน่งแห่งที่ของบุคคลโดยสังคมก็ได้ การกำหนดอัตลักษณ์นี้เกิดขึ้นบนกระบวนการคิดเกี่ยวกับระบบของความแตกต่าง ระบบของความหลากหลาย และการตั้งคำถามว่าอัตลักษณ์ที่จะสร้างขึ้นนั้นมีความเชื่อมโยงกับสังคมอย่างไร

ดังนั้นอัตลักษณ์กับสังคมจึงเป็นเรื่องที่แยกกันไม่ออก เนื่องจากการนิยามความเป็นตัวตนของอัตลักษณ์นั้นต้องการอ้างอิงกับสังคม แม้จะเป็นในระดับบุคคลก็ยังคงมีการนิยามตนเองว่ามีตำแหน่งแห่งที่ หรือมีบทบาทอย่างไรในสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่

ฉลาตชาย รมิตานนท์ (2550) กล่าวว่า อัตลักษณ์นั้นไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นลอย ๆ ตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่เกิดจากการสร้างของวัฒนธรรมในช่วงเวลาหนึ่ง และวัฒนธรรมก็เป็นสิ่งก่อสร้างทางสังคม (Social construct) นอกจากนี้วัฒนธรรมก็ไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่งหรือตายตัว หากแต่มีรูปแบบเป็นวงจรที่

เรียกว่า “วงจรแห่งวัฒนธรรม” (Circuit of Culture) ดังนั้นอัตลักษณ์ทั้งหลายจึงมีกระบวนการถูกผลิต (Produced) ให้เกิดขึ้นสามารถถูกบริโภค (Consumed) และถูกควบคุมจัดการ (Regulated) อยู่ในวัฒนธรรมเหล่านั้น และทั้งนี้ยังมีการสร้างความหมายต่าง ๆ (Creating meanings) ผ่านทางระบบต่าง ๆ ของการสร้างภาพตัวแทน (Symbolic systems of representation) ที่เกี่ยวกับตำแหน่งแห่งที่ต่าง ๆ ทางอัตลักษณ์อันหลากหลายที่เราเลือกใช้ หรือนำเอามาสร้างเป็นอัตลักษณ์ของเรา

ภาพที่ 2.5 วงจรแห่งวัฒนธรรม (Circuit of Culture)

(ฉลาดชาย รมิตานนท์, 2550)

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเห็นคุณค่า

ในการประเมินผู้เรียนนั้น การประเมินด้านจิตพิสัยเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ผู้ประเมินต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีด้านจิตพิสัยโดยสรุปดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, สำเริง บุญเรืองรัตน์, 2542, ญัฏฐกรณ์ หลาทอง, 2546)

แนวคิดของแครธวอลและคณะ ได้ลำดับภาพของความรู้สึกละดับแรกโดยเริ่มจากความสนใจ (Interest) มาเป็นอันดับแรกตามมาด้วยความซาบซึ้ง (Appreciation) เจตคติ (Attitude) ค่านิยม (Value) และการปรับตัว (Adjustment) แต่เมื่อพิจารณาลำดับความรู้สึกละดับขั้นสูงจะเริ่มจากการรับรู้ (Receiving) การตอบสนอง (Responding) การเห็นคุณค่า (Valuing) การจัดระบบ (Organization) และการสร้างลักษณะนิสัยตามค่านิยม (Characterization) ดังภาพ

2. การตอบสนอง (Responding) เมื่อเลือกพอใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งเรียบร้อยแล้วก็จะถึงความรู้สึกขั้นนี้ ขั้นนี้เป็นขั้นที่มีจิตใจจดจ่อ นั่นคือการเกิดความรู้สึก ชื่นชอบกิจกรรมหนึ่งมากกว่ากิจกรรมอื่นๆ ความรู้สึกด้านนี้แบ่งได้ 3 ขั้น คือ

2.1 การยินยอมในการตอบสนอง (Acquiescence in Responding) เป็นความรู้สึก ขั้นเชื่อฟังหรือยินยอมที่จะทำ แต่อาจจะยังไม่พอใจเท่าไรนัก เช่น ความตั้งใจที่จะบังคับตนเองให้ร่วมกิจกรรมกับคนอื่น การทำการบ้านให้เสร็จ เชื่อฟังกฎเกณฑ์ที่กำหนด ความตั้งใจที่จะทำตามระเบียบ เป็นต้น

2.2 ความเต็มใจที่จะตอบสนอง (Willingness to Response) เป็นขั้นร่วมกิจกรรม ด้วยความตั้งใจ ความร่วมมือ ทำตามความต้องการหรือด้วยความสมัครใจ เช่น มีความรับผิดชอบ ในหน้าที่ของตน ร่วมมือในกิจกรรมของกลุ่มซึ่งเป็นสมาชิกแสดงความสนใจในการเข้าร่วมโครงการ มีความสนใจในงานใดงานหนึ่งโดยอ่าน รวบรวมทดลองหรือค้นคว้าตอบข้อสงสัย เป็นต้น

2.3 ความพึงพอใจในการตอบสนอง (Satisfaction in Response) ความรู้สึกในขั้นนี้จึงลึกลงไปอีก เป็นการยินยอมแบบเต็มใจ และพึงพอใจจนเกิดความสุขสนทนและเพลิดเพลิน ตัวอย่างเช่น ร้องรำทำเพลงร่วมกับคนอื่นด้วยความสนุกสนานพอใจ สนุกกับบทละคร วิทยุ โทรทัศน์ สนุกกับการสนทนาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สนุกกับการเล่นเกมตัวเลข ฯลฯ การแสดงความสนุกสนานพอใจนั้น บางคนอาจจะแสดงออกมาให้เห็นได้อย่างเปิดเผย แต่บางคนอาจจะไม่แสดงให้เห็นเปิดเผยก็ได้ การประเมินด้านความพึงพอใจจึงต้องอาศัยความรอบคอบ

3. การเห็นคุณค่า (Valuing) ในขั้นนี้เป็นความรู้สึกเห็นคุณค่าของสิ่งของปรากฏการณ์ หรือพฤติกรรมซึ่งตนเองได้รับและซึมซับมาตั้งแต่ต้น ความรู้สึกอันนี้อาจยอมรับหรือไม่ยอมรับคุณค่าก็ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาคุณค่า พฤติกรรมระดับนี้ค่อนข้างจะคงเส้นคงวาในการแสดงความรู้สึกและรับรู้คุณค่าสิ่งต่างๆ เจตคติเป็นความรู้สึกระดับนี้ แบ่งความรู้สึกออกเป็น 3 ขั้น คือ

3.1 การรับรู้คุณค่า (Acceptance of Value) ระดับนี้มุ่งหมายบรรยายคุณค่าของปรากฏการณ์ พฤติกรรม วัตถุสิ่งของ ฯลฯ ในระดับความเชื่อ ซึ่งอาจให้ความหมายว่าเป็นการยอมรับทางอารมณ์ต่อข้อเสนอหรือคำสอนที่เขามีพื้นฐานอย่างเพียงพอ ตัวอย่างเช่นการแสดงความสามารถอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาความสามารถในการพูด และการเขียนอย่างมีประสิทธิภาพ ยอมรับว่าในชีวิตมนุษย์ควรมีการนับถืออะไรบางอย่าง รู้สึกว่าการมีเพื่อนเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิต เป็นต้น

3.2 การชื่นชอบคุณค่า (Preference for Value) เป็นการเพิ่มความรู้สึกเอาใจใส่ในคุณค่าหรือค่านิยมนั้นเพิ่มขึ้นอีก เรียกว่าเป็นขั้นต้องการคุณค่าระดับนี้ ตัวอย่างเช่น แสดงความรับผิดชอบในการทำให้คนในกลุ่มที่พูดน้อยหันมาร่วมวงสนทนาด้วย แสดงความกล้าหาญในการ

ตรวจสอบประเด็นต่าง ๆ ที่ยังเป็นปัญหา พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหานั้น ๆ แสดงบทบาทที่กระตือรือร้นในกิจกรรมโดยหาความรู้ใหม่ ๆ เป็นต้น

3.3 การยินยอมรับ (Commitment) หมายถึงความเชื่อศรัทธาด้วยอารมณ์แน่อนผู้ที่มีความรู้สึกระดับนี้จะแสดงพฤติกรรมยึดมั่นอย่างเห็นได้ชัด ตัวอย่างเช่น ความซื่อสัตย์ต่อกลุ่มที่เป็นสมาชิก การยอมรับบทบาททางศาสนาในชีวิตส่วนตัวและครอบครัว มีความจงรักภักดีต่ออุดมการณ์ของสังคมอิสระ มีศรัทธาในเรื่องอำนาจของความเป็นเหตุผล ยอมอุทิศตัวให้กับความคิดและอุดมการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น ความรู้สึกระดับนี้เป็นความรู้สึกพอใจจนกระทั่งยินยอมตกลงเป็นคำมั่นสัญญา

4. การจัดระบบคุณค่า (Organization) ขึ้นความรู้สึกลึกที่แล้่วมา มนุษย์ย่อมเห็นคุณค่าหรือค่านิยมมากมายที่ผ่านเข้ามาในประสบการณ์ของชีวิต แต่ความรู้สึกลึกของมนุษย์จะนิยมชมชอบเฉพาะกลุ่มค่านิยมใดค่านิยมหนึ่งเท่านั้น การจัดระบบในระดับนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งอาจจะให้อยู่ในกลุ่มก้อนหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายๆ กัน หรืออาจจัดตามความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน หรืออาจจัดเอาตัวที่เด่นมากหรือกระจายมากที่สุดก็ได้มาตัวหนึ่ง ระบบดังกล่าวจะสร้างขึ้นจากค่านิยมส่วนย่อยๆ นำมาประสานสัมพันธ์กัน การเปลี่ยนแปลงค่านิยมในระยะเป็นผู้ใหญ่จะยากกว่าในระยะเป็นเด็ก เพราะความยึดติดสิ่งที่คิดว่าดีคงพิจารณาจนนานแล้ว ความรู้สึกลึกระดับนี้แบ่งออกได้เป็น 2 อย่างคือ

4.1 การสร้างมโนภาพของคุณค่า (Conceptualization of a Value) คุณค่าหรือค่านิยมมีอยู่หลายรูปแบบ ความรู้สึกของคนอาจนำค่านิยมที่มีลักษณะเดียวกันอยู่ด้วยกัน หรือเกี่ยวข้องกันเป็นกลุ่มเป็นพวก อันเป็นผลจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้สึกมาแล้วมาเรียกชื่อใหม่กลายเป็นมโนภาพของคุณค่าใหม่ ซึ่งอาจจะเป็นนามธรรมทางภาษาหรือเป็นรูปสัญลักษณ์ก็ได้ ตัวอย่างเช่น การพยายามบ่งชี้ลักษณะของศิลปวัตถุที่เขาชื่นชอบ การค้นหาและวิเคราะห์ถึงข้อตกลงเบื้องต้นที่เป็นเครื่องบอกถึงคุณธรรม การตัดสินใจในฐานะที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่ออนุรักษ์มนุษย์และแหล่งทรัพยากร เป็นต้น

4.2 การจัดระบบคุณค่าของค่านิยม (Organization of a Value System) ในความรู้สึกระดับนี้เป็นการจัดค่านิยมที่สลับซับซ้อนให้อยู่ในระบบเดียวกันพวกเดียวกัน เพื่อให้เกิดความสมดุลบางประการทางความรู้สึก ตัวอย่างเช่น พัฒนาวิธีการควบคุมความก้าวร้าวในรูปแบบที่ยอมรับกันทางวัฒนธรรม การยอมรับความจริงในด้านการปรับอารมณ์กับข้อจำกัดของความถนัด ความสามารถ ความสนใจ และเงื่อนไขทางด้านกายภาพของเขาเอง การตั้งใจเลือกนโยบายทางสังคมกับประโยชน์ที่บางกลุ่มได้รับ เราจะเห็นว่าบางคนฟังเพื่ออีกเพราะเขาเห็นว่าคุณลักษณะทั้งหลายเหล่านี้ มีลักษณะพวกเดียวกันกับความฟังเพื่อเป็นสิ่งที่เขาชื่นชอบ เขาก็ยึดติดและจัดระบบให้อยู่ในใจของเขา บางคนขึ้น

ชอบกับค่านิยม คุณถูกเหยียดหยาม เบียดเบียน ทารุณ เอาเปรียบ ก็นำมาจัดระบบให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน คนผู้นี้ก็จะเป็นคนลักษณะก้าวร้าวไป

5. การสร้างลักษณะนิสัยตามค่านิยม (Characterization) เป็นขั้นตั้งสมมติฐานความรู้สึกรูปเป็นแบบมาจากกระทั่งจึงถือเป็นลักษณะนิสัย เป็นแนวความเชื่อถือศรัทธา แนวปรัชญาชีวิต มีลักษณะส่วนตัวที่เป็นเอกลักษณ์ของเขา คือรู้ว่าเขาคือใคร มีอุดมคติ มีแนวปฏิบัติเป็นของตน ความรู้สึกระดับนี้เป็นความรู้สึกที่ตั้งสมมติตั้งแต่ขั้นแรกจนเกิดการเลือกสรรยึดติดเป็นของตนเป็นวิถีดำเนินชีวิต เป็นเป้าหมายปลายทางชีวิต เรียกว่าเป็นความรู้สึกที่ตกตะกอนแล้ว กลายเป็นบุคลิกภาพที่ไว้ได้ ระดับนี้แบ่งความรู้สึกออกเป็น 2 ขั้น

5.1 การสรุปองนัยทั่วไปของคุณค่าหรือค่านิยม (Generalized Set) ระดับนี้หมายถึงความรู้สึกซึ่งให้ความสอดคล้องภายในกับระบบของเจตคติและค่านิยม ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง เป็นความรู้สึกตอบสนองต่อปรากฏการณ์ที่เกิดจากการเลือกสรรระดับสูงจากกลุ่มของเจตคติและค่านิยมตามธรรมชาติคนมีเจตคติและค่านิยมอย่างมากมายที่คัดเลือกไว้และยึดถือประพฤติปฏิบัติที่เห็นว่าเป็นดีงามเมื่อเกิดเหตุการณ์หรือปัญหาใดๆ ขึ้น เขาจะเอาความรู้สึกที่ยึดถือไปแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ได้ ตัวอย่างเช่น มีนิสัยแก้ปัญหาอย่างมีระบบ ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อหาคำตอบ มีความเชื่อมั่นตนเองที่จะเอาชนะได้ เป็นต้น

5.2 การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization) เป็นระดับความรู้สึกขั้นสุดท้ายที่ผสมผสานสรุปรวมความรู้สึกที่ยึดเป็นอุดมการณ์ ปรัชญาชีวิต ตัวอย่างเช่น การพัฒนาความมีสติ การพัฒนาปรัชญาชีวิต การพัฒนาความเป็นระเบียบส่วนตัว การดำรงชีวิตด้วยคุณธรรม การยึดอุดมการณ์ประชาธิปไตย ฯลฯ บุคลิกลักษณะทั้งหลายเหล่านี้จะเกิดขึ้นในระดับนี้

กล่าวได้ว่าความรู้สึกนั้นเป็นความต่อเนื่อง (Psychological continuum) ไม่ได้รู้สึกเป็นท่อนๆ แต่มีทิศทางและความเข้มข้นแตกต่างกันแต่ละขั้นของความรู้สึกจึงเกี่ยวข้องเชื่อมโยงต่อเนื่องกันละเอียดอ่อนมาก ระดับความรู้สึกจะเริ่มด้วยความเข้มข้นน้อยไปสู่ความเข้มข้นมากจนยึดติดเป็นลักษณะนิสัยของคนในที่สุด สรุปแนวคิดนี้ ดังภาพที่ 2.7

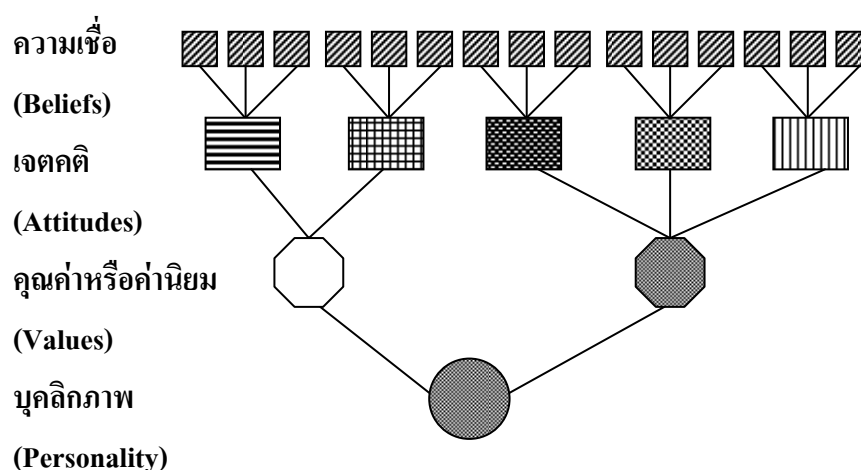
ภาพที่ 2.7 สรุปความเข้มข้นความรู้สึกของมนุษย์

แนวความคิดของไอแซกส์

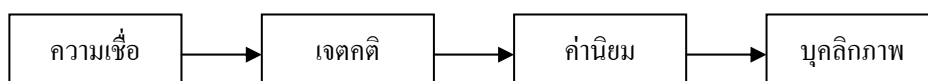
ไอแซกส์ ได้เสนอชั้นของความรู้สึกรวมมนุษย์เป็นรูปแบบต้นไม้ (Tree model) ดังภาพประกอบ

ภาพที่ 2.8 แนวคิดการจัดจำแนกความรู้สึกตามลำดับของไอแซกส์

จากภาพจะเห็นว่าความเชื่อเปรียบเสมือนใบไม้ ส่วนที่แตกกิ่งก้านเล็กๆ ถัดจากใบไปเปรียบได้กับระดับเจตคติ ส่วนที่เป็นกิ่งก้านใหญ่มั่นคงกว่าเปรียบได้กับระดับคุณค่าหรือค่านิยม (Value) ส่วนลำต้นที่แข็งแกร่งพร้อมทั้งโคนและรากที่ให้ต้นไม้ยืนอยู่ได้เปรียบเสมือนบุคลิกภาพ นั่นก็คือความรู้สึกของคนเราจะเริ่มจากความเชื่อ ซึ่งเกิดจากการรับรู้เรียนรู้มาก่อนว่าอะไรเป็นอะไร อาจจะเชื่อในแง่ดีหรือไม่ดีก็ได้ เมื่อยึดติดความเชื่อแล้วก็จะเกิดเป็นเจตคติ จากเจตคติหลายๆ อย่างมารวมกันเป็นพลังให้เกิดเป็นค่านิยมต่อไป เมื่อผสมผสานค่านิยมเป็นของตนเองแล้ว รวมตัวกันแข็งแกร่งเกิดเป็นบุคลิกภาพหรือลักษณะนิสัยของตนเอง ความรู้สึกระดับนี้เปลี่ยนแปลงได้ยากจะแสดงความเป็นตัวของตัวเอง จึงได้เปรียบเทียบกับรากโคนของต้นไม้ สรุปดังภาพประกอบ 2.9

ภาพที่ 2.9 สรุปแนวคิดการจัดจำแนกความรู้สึกของไอแซกส์

แนวคิดของฮานนาห์และไมเคิลลิส

ฮานนาห์และไมเคิลลิส ได้สร้างกรอบงานของจุดประสงค์ของการสอน มีจุดประสงค์ใหญ่ 3 ด้านคล้ายของบลูมแต่อธิบายรายละเอียดแตกต่างกันไป ด้านที่เกี่ยวข้องด้านความรู้สึกเป็นด้านที่ 2 ให้ชื่อว่า เจตคติและค่านิยม (Attitude and values) และแบ่งระดับของความรู้สึกไว้ดังนี้

1. ความตั้งใจ (Attending) ขั้นนี้เป็นขั้นแรกและเป็นฐานข้อมูลของทุกอย่าง เป็นขั้นการเก็บความรู้สึกจากการสังเกตและรวบรวมข้อมูล
2. การตอบสนอง (Responding) เป็นขั้นความรู้สึกอยากร่วมกิจกรรมตอบสนองการกระทำทั้งหลายของกลุ่ม สนใจในการทำงานร่วมกับกลุ่ม
3. การยินยอม (Complying) เป็นความรู้สึกยินยอมเชื่อฟังกฎเกณฑ์ระเบียบที่กำหนด ยินยอมทำตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ ทำงานกลุ่มได้ครบถ้วนสมบูรณ์
4. การยอมรับ (Accepting) เป็นขั้นความรู้สึกมองเห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ นำมาประพฤติปฏิบัติเป็นพฤติกรรมหรือความคิดของตนเองอย่างมีความคงเส้นคงวาและสามารถให้เหตุผลว่าการกระทำใดดีหรือเหมาะสมกว่ากัน
5. ความชื่นชอบ (Preferring) เป็นขั้นความรู้สึกที่แสดงหรือสาธิตให้ทราบว่า ชื่นชอบสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากกว่าอีกสิ่งหนึ่งอย่างคงเส้นคงวา และสามารถเชื่อมโยงค่านิยมกับการเลือกกระทำ ฯลฯ จะเรียกว่าเป็นขั้นอาสาที่ได้ในระดับนี้ เพราะจิตใจศรัทธาร้อมที่จะทำอยู่แล้ว
6. การบูรณาการรวมหน่วย (Integrating) เป็นขั้นของการหล่อหลอมความรู้สึกซึ่งคงเส้นคงวามาแล้ว ให้เป็นเจตคติและคุณธรรมประจำใจของตนเอง จนบังเกิดเป็นคุณลักษณะเฉพาะของบุคคล สามารถวิเคราะห์ วิจารณ์ หรือให้ความคิดเห็นตามแนวความคิดเห็นที่เป็นของตนเอง ยึดถือได้

กล่าวโดยสรุปความรู้สึกเป็นลักษณะการแสดงออกต่อเนื่องทางจิตวิทยา (Psychological continuum) นั่นคือแปรเปลี่ยนไปทางลบหรือทางบวก ขณะเดียวกันความเข้มข้นที่แตกต่างกันตามความรู้สึกในสภาวะที่ความรู้สึกเข้มข้นแตกต่างกัน และถ้ามีเป้าของความรู้สึกเปลี่ยนแปลงไป ก็จะมีการกำหนดชื่อหรือลักษณะของความรู้สึก ณ จุดนั้นๆ แตกต่างกันด้วย ส่วนใหญ่แล้วจะกำหนดว่าความรู้สึกเริ่มต้นที่สุดเป็นความเชื่อ ถัดไปเป็นความสนใจต่อไปสู่เจตคติ แล้วถึงค่านิยม ลงท้ายจะเป็นบุคลิกภาพ การพัฒนาความรู้สึกจึงควรมองแนวโน้มของการเกิดแต่ละคุณลักษณะดังกล่าวไว้ให้ดีขึ้น เริ่มต้นความเชื่อที่ดีแล้วจะลงเอยที่บุคลิกภาพที่ดีด้วย

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์

ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์

คำว่า Emotional Intelligence นั้น นักวิชาการและนักจิตวิทยาของประเทศไทยเรียกให้สอดคล้องกับคำว่า IQ (Intelligence Quotient) ว่า EQ (Emotional Quotient) ซึ่งความจริงแล้วยังไม่มีเครื่องมือทางจิตวิทยาที่เป็นมาตรฐานในการประเมิน (Assess) Emotional Intelligence เช่นเดียวกับการประเมินความสามารถทางสติปัญญา (IQ) ดังนั้น จึงไม่ควรใช้คำว่า EQ เพื่อสื่อความหมายว่าหมายถึง ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ถ้าต้องการใช้คำย่อจึงควรใช้คำว่า EI จึงจะถูกต้อง เนื่องจากมีที่มาแตกต่างกัน แต่เมื่อนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบันแล้วจึงจำเป็นต้องอนุโลมตามไปคือใช้คำย่อว่า EQ (พรรณราย ทรัพย์ะประภา, 2543 : 4-6)

สำหรับประเทศไทยราชบัณฑิตยสถานยังไม่ได้กำหนดศัพท์บัญญัติขึ้น เนื่องจากคำว่า Emotional Intelligence เป็นคำศัพท์ทางวิชาการเฉพาะสาขา เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกันจึงใช้ทับศัพท์เป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามหน่วยงานต่าง ๆ และนักวิชาการหลายท่านได้นิยามคำว่า Emotional Intelligence : EQ เป็นคำศัพท์ภาษาไทยดังนี้ กรมสุขภาพจิต (2543 : 1) นิยามว่า ความฉลาดทางอารมณ์ พระธรรมปิฎก (2543 : 37) นิยามว่า ปรีชาเชิงอารมณ์วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี (2543 : 157) นิยามว่า สติปัญญาทางอารมณ์ ทศพร ประเสริฐสุข (2543 : 94) นิยามว่า ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ และสุรศักดิ์ หลาบมาลา (2541 : 14) นิยามว่า อารมณ์ปัญญา เป็นต้น การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนิยามว่า Emotional Intelligence เป็นศัพท์ภาษาไทยว่า “ความฉลาดทางอารมณ์” ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์

นักวิชาการ นักจิตวิทยา นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมาย ความฉลาดทางอารมณ์ไว้ตามทัศนะของตน ดังนี้

กรมสุขภาพจิต (2543 : 1) ได้นิยามว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข

ทศพร ประเสริฐสุข (2543 : 94) กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง “...ความสามารถลักษณะหนึ่งของบุคคลที่จะตระหนักถึงความรู้สึกและอารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น สามารถควบคุมอารมณ์และแรงกระตุ้นภายใน ตลอดจนความสามารถรอคอยการตอบสนองความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสมถูกกาลเทศะ สามารถให้กำลังใจตนเองในการที่จะเผชิญกับอุปสรรคและข้อขัดแย้งต่าง ๆ ได้โดยไม่คับข้องใจ รู้จักจัดความเครียดที่จะขัดขวางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อันมีค่าของตนเองได้ สามารถชี้นำความคิดและการกระทำของตนในการทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งในฐานะผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างมีความสุข จนประสบความสำเร็จในการเรียน ความสำเร็จในอาชีพ ตลอดจนประสบความสำเร็จในชีวิต...”

รัตติกง จงวิศาล (2544 : 88) ได้กล่าวถึงความฉลาดทางอารมณ์ว่า หมายถึง ความสามารถในการตระหนักรู้และเข้าใจอารมณ์หรือความรู้สึกของตนเอง สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองและสามารถใช้อารมณ์ให้เกิดประโยชน์ และเป็นความสามารถในการตระหนักรู้และเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น และความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

วิลาสลักชัย ชั่ววลี (2543 : 157) นิยามความหมายความฉลาดทางอารมณ์ ว่าเป็นความสามารถของบุคคลที่จะเข้าใจ จัดการ และใช้ประโยชน์จากอารมณ์ของตนเอง สามารถเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น และมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลได้

โกลแมน (Goleman, 1998 : 5) ได้ให้ความหมายคำว่า ความฉลาดทางอารมณ์ว่า ความสามารถในการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและความรู้สึกของผู้อื่น จนสามารถบริหารหรือจัดการกับอารมณ์ของตน เพื่อเป็นแรงจูงใจในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้อย่างประสบความสำเร็จ

จากความหมายความฉลาดทางอารมณ์ที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะตระหนักถึงการเข้าใจ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น สามารถควบคุมและใช้ประโยชน์จากอารมณ์ของตนเองได้ จูงใจตนเองในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และความสุข

องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์

กรมสุขภาพจิต (2543 : 30) ได้กำหนดองค์ประกอบความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. ดี หมายถึง ความฉลาดในการควบคุมตนเอง รักษาสัมพันธภาพกับผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ประกอบด้วย

1.1 ควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง

1.1.1 รู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง

1.1.2 ควบคุมอารมณ์และความต้องการได้

1.1.3 แสดงออกอย่างเหมาะสม

1.2 เห็นใจผู้อื่น

1.2.1 ใส่ใจผู้อื่น

1.2.2 เข้าใจและยอมรับผู้อื่น

1.2.3 แสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม

1.3 รับผิดชอบ

1.3.1 รู้จักให้และรู้จักรับ

1.3.2 รับผิดชอบและให้อภัย

1.3.3 เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

2. เก่ง หมายถึง ความฉลาดในการรู้จักตนเอง คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีแรงจูงใจในตนเอง มุ่งมั่นให้สำเร็จ ตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

2.1 รู้จักและมีแรงจูงใจในตนเอง

2.1.1 รู้ศักยภาพของตนเอง

2.1.2 สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้

2.1.3 มีความมุ่งมั่นไปสู่เป้าหมาย

2.2 ตัดสินใจแก้ปัญหา

2.2.1 รับรู้และเข้าใจปัญหา

2.2.2 มีขั้นตอนในการแก้ปัญหา

2.2.3 มีความยืดหยุ่น

2.3 มีความสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น

2.3.1 รับรู้และเข้าใจปัญหา

2.3.2 กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

2.3.3 แสดงความเห็นที่ขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์

3. สุข หมายถึง ความฉลาดในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข ประกอบด้วย

3.1 ภูมิใจในตนเอง

3.1.1 เห็นคุณค่าตนเอง

3.1.2 เชื้อมั่นในตนเอง

3.2 พึงพอใจในชีวิต

3.2.1 มองโลกในแง่ดี

3.2.2 มีอารมณ์ขัน

3.2.3 พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่

3.3 มีความสงบทางใจ

3.3.1 มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข

3.3.2 รู้จักผ่อนคลาย

3.3.3 มีความสงบทางจิตใจ

ทศพร ประเสริฐสุข (2543 : 109) เสนอแนวคิดความฉลาดทางอารมณ์โดยยึดตามแนวคิดของ Salovey และ Goleman สรุปได้ 5 ประการ ดังนี้

1. การตระหนักรู้ตนเอง เป็นความสามารถที่จะรับรู้และเข้าใจ ความรู้สึก ความคิดและอารมณ์ของตนเองได้ตามความเป็นจริง สามารถประเมินตนเองได้อย่างชัดเจน ตรงไปตรงมา มีความเชื่อมั่น รู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง เป็นคนซื่อตรง พุดแล้วรักษาคำพูด มีจรรยาบรรณ มีสติเข้าใจตนเอง

2. การบริหารจัดการกับอารมณ์ของตนเอง หรือบางทีเรียกว่า การกำหนดตนเอง เป็นความสามารถที่จะจัดการกับอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วย ความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความสามารถในการปรับตัว และมีความสามารถในการสร้างแนวคิดใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

3. การจูงใจตนเอง เป็นความสามารถที่จะจูงใจตนเองที่เรียกว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มองโลกในแง่ดี สามารถนำอารมณ์และความรู้สึกของตนเองในการคิดและการกระทำอย่างสร้างสรรค์

4. การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น หมายถึง ความสามารถที่เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจ เอาใจเขามาใส่ใจเรา มีจิตใจให้บริการ สามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

5. การดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งเป็นลักษณะที่เป็นทักษะทางสังคม เป็นความสามารถที่จะรู้เท่าทันอารมณ์ของผู้อื่น เป็นทักษะทางสังคมที่จะมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น อันจะส่งผลให้เกิดความเป็นผู้นำ ความสามารถลักษณะนี้จะประกอบไปด้วยการสื่อความที่ดี การบริหารความขัดแย้ง เป็นต้น

โกลแมน (Goleman, 1998 : 26-27) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ แบ่งออกเป็น 2 สมรรถนะ ดังนี้

1. สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal Competence) เป็นความสามารถในการบริหารจัดการกับตนเองได้ดี ประกอบด้วย

1.1 การตระหนักรู้ตนเอง (Self-awareness) เป็นการตระหนักรู้ความรู้สึกและความโน้มเอียงของตนเอง เป็นผู้ที่มีสติรู้เท่าทันตนเอง สามารถหยั่งรู้โดยการสำรวจตนเอง รู้ถึงความเป็นไปได้ของตนเองต่อการตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ รอบตัว และความพร้อมของตนเอง ประกอบด้วย

1.1.1 การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง (Emotional-awareness) เป็นผู้รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง รู้ถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความรู้สึกนั้น ๆ และคาดคะเนผลที่จะเกิดตามมาได้

1.1.2 การประเมินตนเองอย่างถูกต้อง (Accurate self-assessment) สามารถประเมินตนเองได้ตามความเป็นจริง รู้จุดเด่น และความสามารถของตนเอง

1.1.3 ความมั่นใจตนเอง (Self-confidence) สามารถจัดการกับความรู้สึกภายในตนเองได้ โดยให้อยู่ในสภาวะที่พอเหมาะพอดี

1.2 ความสามารถในการจัดระบบระเบียบกฎเกณฑ์ชีวิต (Self-regulation) การควบคุมหรือจัดระบบระเบียบแห่งชาติ ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มความสามารถ ประกอบด้วย

1.2.1 การควบคุมตนเอง (Self-control) สามารถจัดการกับภาวะอารมณ์หรือความรุนแรงต่าง ๆ ได้

1.2.2 ความน่าเชื่อถือได้ (Trustworthiness) เป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ เป็นที่ไว้วางใจปฏิบัติตนรักษาคุณงามความดีเป็นแนวทางชีวิต

1.2.3 ความอดทนอดกลั้น (Conscientiousness) เป็นผู้ใช้สติปัญญาแสดงความรับผิดชอบ

1.2.4 ความสนใจในการปรับตัว (Adaptability) มีความสามารถในการปรับตัวยืดหยุ่นในการจัดการกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

1.2.5 ความคิดริเริ่มแปลกใหม่ (Innovation) การเปลี่ยนแปลงใหม่ ชอบสร้างสรรค์สิ่งใหม่ เปิดใจกว้างกับความคิดและข้อเสนอแนะใหม่ได้อย่างมีความสุข

1.3 ความสามารถสร้างแรงจูงใจและใจตนเองได้ (Motivation) สร้างแรงกระตุ้นอารมณ์โดยวางแผนทางหรือวิถีทางที่เกื้อหนุนต่อการมุ่งสู่เป้าหมาย ประกอบด้วย

1.3.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement drive) มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยพยายามทำภารกิจต่าง ๆ มีการปรับปรุงให้สู่มาตรฐานอันดีเลิศ

1.3.2 ความผูกพัน (Commitment) ยึดมั่นกับเป้าหมายของกลุ่ม และเป้าหมายขององค์กร

1.3.3 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Initiative) กิตรีเริ่ม ตั้งใจ และพร้อมที่จะปฏิบัติตามโอกาสจะเอื้ออำนวย

1.3.1 การมองโลกในแง่ดี (Optimism) มองโลกในแง่ดี เผชิญกับปัญหาและอุปสรรคได้อย่างไม่ย่อท้อจนสำเร็จบรรลุเป้าหมาย

2. สมรรถนะทางสังคม (Social Competence) เป็นการสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น ประกอบด้วย

2.1 การรักษาสัมพันธภาพ (Empathy) หมายถึง การตระหนักรู้ถึงความต้องการความรู้สึก และมีความสนใจห่วงใยผู้อื่น ดังนี้

2.1.1 การเข้าใจผู้อื่น (Understanding Others) ตระหนักรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดและมุมมองของผู้อื่น สนใจและให้ความสำคัญผู้อื่นมากขึ้น

2.1.2 การพัฒนาผู้อื่น (Development Others) ทราบความต้องการและช่วยพัฒนาให้เขามีความรู้ความสามารถให้ถูกทาง

2.1.3 การมีจิตใจให้บริการ (Service Orientation) มีจิตใจให้บริการ รับผิดชอบต่อลูกค้าและตอบสนองความต้องการของบุคคลอื่น หรือผู้ที่มาติดต่อสัมพันธ์กับตนเองได้

2.1.4 การรับรู้ความแตกต่างของผู้อื่น (Leveraging Diversity) ให้โอกาสผู้อื่นสามารถเข้าใจความแตกต่างของคน จัดเวลาให้โอกาสบุคคล

2.1.5 ตระหนักของการอยู่ร่วมกัน (Political Awareness) ตระหนักถึงความเห็นของกลุ่ม และสามารถคาดคะเนสถานการณ์ในด้านความสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่มได้

2.2 ทักษะทางสังคม (Social Skills) เป็นความคล่องแคล่วในการติดต่อกับผู้อื่นอย่างมีทักษะ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีทักษะ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างปรารถนาดี โดยสามารถแสวงหาความร่วมมือจากผู้อื่นได้ ประกอบด้วย

2.2.1 ศิลปะในการจูงใจผู้อื่น (Influence) ความสามารถในการโน้มน้าวใจ สามารถแสดงวิธีการโน้มน้าวความคิดเห็นของผู้อื่นได้อย่างนุ่มนวล และได้ผลดี

2.2.2 การสื่อสารที่ดี (Communication) มีกระบวนการสื่อสารที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ

2.2.3 การจัดการกับความขัดแย้ง (Conflict Management) สามารถจัดการกับความขัดแย้งได้ดี เจรจาต่อรองแก้ไขปัญหา หาทางยุติข้อขัดแย้งได้อย่างเหมาะสม

2.2.4 ความเป็นผู้นำ (Leadership) มีความเป็นผู้นำ สามารถจูงใจและแนะนำทั้งตัวบุคคลและกลุ่มได้อย่างดี ถูกทิศทาง

2.2.5 การกระตุ้นการเปลี่ยนแปลง (Change Catalyst) สามารถกระตุ้นเร้าความคิดริเริ่ม ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดี นั่นคือการบริหารการเปลี่ยนแปลง

2.2.6 การสร้างความผูกพัน (Building Bonds) สร้างสายสัมพันธ์ เสริมสร้างความร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย

2.2.7 ความร่วมมือ (Collaboration and Cooperation) ทำงานเป็นทีม ร่วมมือกันเพื่อเป้าหมายได้

2.2.8 ความสามารถทำงานเป็นหมู่คณะ (Team Capabilities) สร้างสมรรถนะของทีมงานให้เกิดพลังร่วมมือสู่เป้าหมายได้

ลักษณะของบุคคลที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์

พ่่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2543 : 15-16) และ Hall, N. (2000) กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีระดับลักษณะความฉลาดทางอารมณ์สูงสรุปได้ดังนี้

1. รู้จักและเข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น รู้จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง

2. สามารถควบคุมตนเองและแสดงอารมณ์ความรู้สึกอย่างเหมาะสมตรงตามความเป็นจริง
 3. สามารถแยกความคิดออกจากความรู้สึกได้
 4. มีพลังใจแรงบันดาลใจที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายในชีวิต
 5. เข้าใจถึงปัญหาและเผชิญต่อสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความเครียดหรืออารมณ์ที่ไม่เหมาะสมได้
 6. สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข
 7. มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สนใจและให้ความสำคัญกับความรู้สึกผู้อื่น
 8. มีสัมพันธภาพไว้วางใจผู้อื่น มีความจริงใจ และซื่อสัตย์
 9. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี ไม่ยอมแพ้กับอุปสรรคหรือปัญหา
 10. สามารถอ่านภาษาท่าทางในการสื่อสารได้ดี
 11. พึ่งตนเองอย่างเหมาะสม มีอิสระทางความคิดโดยอยู่ในกรอบคุณธรรม
- สรุปได้ว่า ผู้ที่มีลักษณะความฉลาดทางอารมณ์สูงจะเป็นผู้ที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จในชีวิต

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

แฮร์บาร์ท (Herbart : 1890) นักปรัชญาการศึกษาชาวเยอรมันเป็นผู้ริเริ่มการเรียนการสอนแบบบูรณาการขึ้นเมื่อประมาณหนึ่งศตวรรษที่ผ่านมาแล้ว ดิวอี้ (Dewey : 1933) นักการศึกษาชาวอเมริกันเป็นผู้นำแนวคิดนั้นมาเสนอให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นภายใต้ปรัชญาที่เชื่อว่า การศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนในลักษณะเบ็ดเสร็จในตัว มิใช่พัฒนาเพียงเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น การดำเนินการในการนำเสนอแนวคิดของหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบบูรณาการซึ่งดิวอี้เป็นผู้ริเริ่มนี้ได้รับการสนับสนุนจากนักการศึกษาที่มีชื่อเสียงหลายคน ในระยะเวลาต่อมาเช่น บรูเนอร์ (Bruner : 1986) วิกอตสกี (Vygotsky : 1978) และโรกอฟ (Rogoff : 1990) เป็นต้น (กรมวิชาการ 2539 : 3-5) นักการศึกษาของไทยหลายคน อาทิ สุมิตร คุณากร (2518) สัจด์ อุทรานันท์ (2527) และธำรง บัวศรี (2532) ก็ได้นำหลักการในเรื่องนี้มาเผยแพร่และทดลองใช้มาโดยลำดับ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ฉะนั้นครูผู้สอน และผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้

จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ และให้ข้อมูลที่ต้องแก่ผู้เรียนเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญา พัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ แล้วยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

เนื่องจากประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ ในโลกกำลังประสบปัญหาทางด้านสังคม เป็นอย่างมากโดยเฉพาะเรื่องของการขัดแย้งทั้งความคิด และการกระทำของตัวบุคคล องค์กร และสังคม ฉะนั้น สถานศึกษาจะต้องมุ่งเน้นการเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจในสถานการณ์ หาทองแก้ไข โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับศาสนา และวัฒนธรรมเป็นกรณีพิเศษ

การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถ ของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบวิธีการที่หลากหลายเน้นการเรียนการสอนตามสภาพจริง มีทั้งการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ความหมายของบูรณาการ

บูรณาการ หมายถึงการทำให้สมบูรณ์ ซึ่งอาจจะขยายความเพิ่มเติมได้อีกว่าหมายถึงการทำให้หน่วยย่อย ๆ ที่สัมพันธ์ซึ่งอาศัยกันเข้ามารวมทำหน้าที่อย่างประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียว ที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัวเอง (พระเทพเวที, 2531 : 24)

บูรณาการ หมายถึงการนำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated Curriculum) คือหลักสูตรที่นำเอาเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ มาหลอมรวมเข้าด้วยกันทำให้เอกลักษณ์ของแต่ละรายวิชาหมดไป เช่นเดียวกัน การเรียนการสอนที่ดำเนินการด้วยวิธีบูรณาการเราเรียกว่า การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ (Integrated Instruction) คือเน้นที่องค์รวมของเนื้อหามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชา และเน้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญยิ่งกว่าการบอกเนื้อหาของครู (สุวิทย์ มูลคำ และคณะ, 2543)

การจัดการเรียนการสอนแบบหน่วยเป็นการบูรณาการหลักสูตรประเภทหนึ่งที่เราเรียกว่าสหวิทยาการ (Interdisciplinary) วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบหน่วยมีคุณลักษณะสำคัญคือการตั้งหัวเรื่องที่นำสนใจขึ้นมา แล้วนำความรู้จากวิชาการต่าง ๆ มาโยงสัมพันธ์กับหัวเรื่องนั้นเพื่อประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ความแตกต่างที่สำคัญที่จำแนกการจัดการเรียนการสอน

ออกจากหลักสูตรก็คือ การเรียนการสอนเน้นบูรณาการที่ระดับเนื้อหาวิชาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกัน แต่หลักสูตรเน้นบูรณาการที่รายวิชาโดยตรงก่อนที่จะไปแยกกำหนดเป็นเรื่องที่จะจัดการเรียนการสอนต่อไป

วัฒนา ระเบียบทุกข์ ได้ให้ความหมายของบูรณาการว่า “การนำศาสตร์ต่างๆ มาผสมผสานกันเพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง”

ชนาธิป พรกุล ได้ให้ความหมายของบูรณาการว่า “การเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ทุกชนิด ที่บรรจุอยู่ในแผนของหลักสูตร เป็นการเชื่อมโยงแนวนอนระหว่างหัวข้อและเนื้อหาต่างๆ ที่เป็นความรู้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย การบูรณาการทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และรู้ในเรื่องนั้นอย่างลึกซึ้ง การบูรณาการความรู้เป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะในยุคที่มีความรู้ ข้อมูลข่าวสารมาก จึงเกิดเป็นหลักสูตรที่เรียกว่า หลักสูตรบูรณาการ (Integrated curricula) ซึ่งพยายามสร้างหัวเรื่อง (Themes) ในโปรแกรมวิชาโดยนำความคิดหลักในวิชา มาสัมพันธ์กัน และสัมพันธ์กับวิชาอื่นด้วย”

หลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated Curricula) เป็นหลักสูตรที่นำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกันเพื่อประโยชน์สูงสุดในการจัดหลักสูตรและจัดการเรียน ทำให้เอกลักษณ์ของแต่ละรายวิชาหมดไป เกิดเป็นเอกลักษณ์ใหม่ของหลักสูตรโดยรวม ทำให้เกิดความรู้ที่มีความหมาย มีความหลากหลายและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

การเรียนการสอนแบบบูรณาการ (Integrated Instruction) เน้นที่องค์รวมของเนื้อหา มากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชาและเน้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญยิ่งกว่าการบอกเนื้อหาของครู

ลักษณะสำคัญของการบูรณาการ

ผลการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ถ้าสามารถดำเนินได้อย่างสมบูรณ์แล้วก็ควรจะมีลักษณะโดยรวมนดังต่อไปนี้ (ธำรง บัวศรี, 2532)

1. เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้ เพราะในปัจจุบันนี้ปริมาณของความรู้มีมากขึ้นเป็นทวีคูณ รวมทั้งมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นเป็นลำดับ การเรียนการสอนด้วยวิธีการเดิม อาทิ การบอกเล่า การบรรยายและการท่องจำ อาจจะไม่เพียงพอที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้ ผู้เรียนควรจะเป็นผู้สำรวจความสนใจของตนเองว่าในองค์ความรู้หลากหลายเหล่านั้น อะไรคือสิ่งที่ตนเองสนใจอย่างแท้จริง ตนควรแสวงหาความรู้เพื่อตอบสนองความสนใจเหล่านั้นได้อย่างไร เพียงใด ด้วยกระบวนการเช่นไร ซึ่งแน่นอนว่า กระบวนการเรียนการสอนลักษณะนี้ย่อมขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) ไม่น้อย

2. เป็นการบูรณาการระหว่างพัฒนาการความรู้และพัฒนาการทางจิตใจ นั่นคือให้ความสำคัญแก่ จิตพิสัย คือเจตคติ ค่านิยม ความสนใจ และสุนทรียภาพ แก่ผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ด้วย ไม่ใช่เน้นแต่เพียงองค์ความรู้หรือพุทธิพิสัยแต่เพียงอย่างเดียว อันที่จริงการทำให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งขึ้นเสียก่อนที่จะได้ลงมือศึกษานั้น นับได้ว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญยิ่งสำหรับจงใจให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นทั้งแก่ผู้สอนและผู้เรียน

3. บูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำในข้อนี้ก็มีนัยแห่งความสำคัญและความสัมพันธ์ เช่นเดียวกับที่ได้กล่าวไว้แล้วในข้อสอง เพียงแต่เปลี่ยน จิตพิสัยเป็นทักษะพิสัยเท่านั้น

4. บูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับสิ่งที่ป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน คือ การตระหนักถึงความสำคัญแห่งคุณภาพชีวิตของผู้เรียนว่าเมื่อได้ผ่านกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรแล้ว สิ่งที่เรียนที่สอนในห้องเรียนจะต้องมีความหมายและมีคุณค่าต่อชีวิตของผู้เรียนอย่างแท้จริง

5. บูรณาการระหว่างวิชาต่างๆ เพื่อให้เกิด ความรู้ เจตคติและการกระทำที่เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนอย่างแท้จริง ตอบสนองต่อคุณค่าในการดำรงชีวิตของผู้เรียนแต่ละคน การบูรณาการความรู้ของวิชาต่างๆเข้าด้วยกันเพื่อตอบสนองความต้องการหรือเพื่อตอบปัญหาที่ผู้เรียนสนใจจึงเป็นขั้นตอนสำคัญที่ควรจะทำในขั้นตอนของบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง

ทำไมต้องบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน

เหตุผลสนับสนุนการบูรณาการ

1. การขยายตัวของความรู้ มีเรื่องที่จะต้องเพิ่มเข้ามาในหลักสูตรมากมาย เช่น เอดส์ เพศศึกษา สิ่งแวดล้อม จึงจำเป็นต้องหาทางเลือกสาระให้ผู้เรียนเรียนในเวลาเท่าเดิม

2. หลักสูตรปัจจุบันไม่เหมือนชีวิตจริงเพราะเรียนเป็นช่วง โรงเรียนต้องแสดงให้เห็นว่าแต่ละวิชาอิทธิพลต่อผู้เรียนอย่างไร เขาควรต้องเห็นความสำคัญของทุกวิชาที่ถูกจัดเชื่อมโยงกันไว้

3. ปัจจุบันเราไม่อาจฝึกคนให้เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะไม่ได้ จะต้องฝึกให้ผู้เรียนสามารถบูรณาการสิ่งที่เรียนกับชีวิตในโลกกว้างได้ (Jacobs, 1989 : 3-4)

นอกจากนี้ยังมีเหตุผลสนับสนุนการบูรณาการอย่างน้อยอีก 2 ประการคือ

1. ไม่มีหลักสูตรวิชาใดเพียงวิชาเดียวที่สำเร็จรูปและสามารถนำไปแก้ปัญหาก็อย่างที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง

2. วิชาการหรือแนวคิดต่างๆที่ใกล้เคียงกันหรือเกี่ยวข้องกันควรนำมาเชื่อมโยงกันเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย (เพราพรหม โกมลมาลย์, 2541 : 66)

เนื่องจากวิถีชีวิตจริงของคนเรามีเรื่องราวต่าง ๆ ที่มีความหมายสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ไม่ได้แยกออกจากกันเป็นเรื่อง ๆ ดังนั้น (สุวิทย์ มูลคำ และคณะ, 2543)

1. ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีขึ้นและเรียนรู้อย่างมีความหมายเมื่อมีการบูรณาการเข้ากับชีวิตจริง โดยการเรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้ตัวแล้วขยายกว้างไกลตัวออกไป
 2. การขยายตัวของความรู้ในปัจจุบัน ขยายไปอย่างรวดเร็วมากมีเรื่องใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นมากมาย จึงจำเป็นที่จะต้องเลือกสาระที่สำคัญและจำเป็นให้ผู้เรียนในเวลาที่มีเท่าเดิม
 3. ไม่มีหลักสูตรวิชาใดเพียงวิชาเดียวที่สำเร็จรูป และสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้
 4. เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่ใกล้เคียงกันหรือเกี่ยวข้องกันควรนำมาเชื่อมโยงกันเพื่อให้ผู้เรียนรู้อย่างมีความหมาย ลดความซ้ำซ้อนเชิงเนื้อหาวิชา ลดเวลา แบ่งเบาภาระของครูผู้สอน
 5. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ความคิด ความสามารถและทักษะที่หลากหลาย
- ประเภทของการบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน**

เราสามารถบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนได้เป็นสองแบบ (สุวิทย์ มูลคำ อ้างถึงใน UNESCO – UNEP, 1994 : 51)

1. การบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary)

เป็นการสร้างหัวเรื่อง (Theme) ขึ้นมาแล้วนำเนื้อหาจากวิชาต่าง ๆ มาโยงสัมพันธ์กับหัวเรื่องนั้น ซึ่งบางครั้งก็อาจเรียกวิธีบูรณาการแบบนี้ได้ว่า สหวิทยาการแบบมีหัวข้อ (Thematic Interdisciplinary Studies) หรือบูรณาการที่เน้นการนำไปใช้เป็นหลัก (Application – First Approach)

การกำหนดหัวเรื่อง (Theme) ได้แก่ การสร้างหัวเรื่องโดยมีหลักในการกำหนดหัวเรื่องดังนี้

- 1.1 เป็นเรื่อง que ผู้เรียนสนใจ และมีโอกาสได้เลือกเรียน
- 1.2 เป็นเรื่องที่สามารถโยงความสัมพันธ์ได้หลายวิชาหรือหลายกลุ่มประสบการณ์
- 1.3 เป็นเรื่อง que นักเรียนมีประสบการณ์เดิมอยู่แล้วและสอดคล้องกับชีวิตจริง และมีความหมายต่อผู้เรียน
- 1.4 เป็นเรื่อง que มีแหล่งความรู้ให้ผู้เรียนรู้ได้ศึกษาค้นคิดอย่างหลากหลาย และเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับท้องถิ่นกับความรู้ที่เป็นสากล
- 1.5 เป็นเรื่อง que เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียนและส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนรอบด้าน การตั้งชื่อต้องทันสมัยและน่าสนใจยั่วให้ผู้เรียนอยากรู้ อยากรเรียน

2. การบูรณาการแบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary)

เป็นการนำเรื่องที่ต้องการจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สอดแทรก (Infusion) ไว้ในวิชาต่าง ๆ หรือบูรณาการเน้นเนื้อหาของวิชาเป็นแกนแล้วนำสิ่งที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนเกิดไปสอดแทรกในวิชาแกนดังกล่าวซึ่งบางครั้งเราก็อาจจะเรียกวิธีการบูรณาการแบบนี้ได้ว่าการบูรณาการที่เน้นเนื้อหาวิชาเป็นหลัก (Discipline First Approach)

กรมวิชาการ ได้แบ่งการบูรณาการหลักสูตรและการสอนเป็น 4 แบบดังนี้

1. การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว

ครูสอนสามารถจัดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ กับหัวข้อเรื่องที่สอดคล้องกับชีวิตจริง หรือสาระที่กำหนดขึ้นมา เช่น เรื่องสิ่งแวดล้อม น้ำ เป็นต้น ครูผู้สอนสามารถเชื่อมโยงสาระ และกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆ เช่น การอ่าน การเขียน การคิด คำนวณ การคิดวิเคราะห์ต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะ และกระบวนการเรียนรู้ไปแสวงหาความรู้ ความจริงจากหัวข้อเรื่องที่กำหนด

2. การบูรณาการแบบคู่ขนาน

มีครูผู้สอนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป จัดการสอนโดยอาจยึดหัวข้อเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วบูรณาการเชื่อมโยงแบบคู่ขนาน เช่น ครูผู้สอนคนหนึ่งสอนวิทยาศาสตร์เรื่องเงา ครูผู้สอนอีกคนอาจสอนคณิตศาสตร์เรื่องการวัดระยะทาง โดยการวัดเงา คิดคำนวณในเรื่องเงา ในช่วงเวลาต่าง ๆ จัดการทำกราฟของเงาในระยะต่าง ๆ หรืออีกคนหนึ่งอาจให้ผู้เรียนรู้ศิลปะ เรื่องเทคนิคการวาดรูปที่มีเงา

3. การบูรณาการแบบสหวิทยาการ

การบูรณาการในลักษณะนี้นำเนื้อหาจากหลายกลุ่มสาระมาเชื่อมโยงเพื่อจัดการเรียนรู้ซึ่งโดยทั่วไปผู้สอนมักจัดการเรียนการสอนแยกตามรายวิชา หรือกลุ่มวิชา แต่ในบางเรื่องครูผู้สอน จัดการเรียนการสอนร่วมกันในเรื่องเดียวกัน เช่น เรื่องวันสิ่งแวดล้อมของชาติ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนรู้ภาษาคำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผู้สอนวิทยาศาสตร์จัดกิจกรรมค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผู้สอนสังคมศึกษาให้ผู้เรียนค้นคว้าหรือทำกิจกรรมชมรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และครูผู้สอนสุขศึกษาอาจจัดทำกิจกรรมเกี่ยวกับการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ เป็นต้น

4. การบูรณาการแบบโครงการ

ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการเป็นโครงการโดยผู้เรียนและครูผู้สอน ร่วมกันสร้างสรรค์โครงการขึ้น โดยใช้เวลาการเรียนต่อเนื่องกันในหลายชั่วโมงด้วยการนำเอาจำนวนชั่วโมงของวิชาต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนเคยสอนแยกกัน ในลักษณะของการสอนเป็นทีม ในกรณี

ที่ต้องการเน้นทักษะบางเรื่องเป็นพิเศษครูผู้สอนสามารถแยกการสอนได้ เช่น กิจกรรมเข้าค่ายดนตรี กิจกรรมเข้าค่ายภาษาอังกฤษ กิจกรรมเข้าค่ายศิลปะ เป็นต้น

กรอบหลักสูตรท้องถิ่นเพชรบุรี พุทธศักราช 2552

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ได้จัดทำกรอบหลักสูตรท้องถิ่นเพชรบุรี พุทธศักราช 2552 ขึ้น สำหรับให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องเกี่ยวกับชุมชนและท้องถิ่น ได้ดำเนินการโดยการมีส่วนร่วม ได้แก่ โรงเรียน ผู้ปกครอง ปรากฏในท้องถิ่น นักธุรกิจชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำเพื่อให้ได้แนวคิด มุมมองที่หลากหลาย ครอบคลุมเรื่องสำคัญที่ผู้เรียนในท้องถิ่นได้เรียนรู้และมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง นอกจากนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จะส่งเสริม สนับสนุนและช่วยเหลือสถานศึกษาในสังกัดให้สามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ตลอดจนช่วยพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีวิสัยทัศน์และเป็นผู้นำทางวิชาการ เพื่อพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ชุมชนและผู้ปกครองเกิดความมั่นใจว่า ลูกหลานของตนได้รับการศึกษาที่ดี

วิสัยทัศน์

กรอบหลักสูตรท้องถิ่นเพชรบุรี พุทธศักราช 2552 เป็นโครงสร้างประสบการณ์ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองท้องถิ่น พลเมืองไทย และพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ การศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

กรอบหลักสูตรท้องถิ่นเพชรบุรี พุทธศักราช 2552 มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. ความเป็นเอกภาพของท้องถิ่น ของชาติ มีจุดหมาย มาตรฐานการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นท้องถิ่น และของชาติควบคู่กับความเป็นสากล

2. ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ
3. สนองการกระจายอำนาจ ให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. โครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นกรอบหลักสูตรท้องถิ่นที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. สำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดหมาย

กรอบหลักสูตรท้องถิ่นเพชรบุรี พุทธศักราช 2552 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองท้องถิ่นประเทศไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

เป้าหมาย/จุดเน้น

1. มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนทุกคนในระดับประถมศึกษา ให้มีความสามารถและทักษะในการอ่านและการเขียน ในระดับมัธยมศึกษาเต็มศักยภาพ เสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ
3. มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีความตระหนักในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนและท้องถิ่น ปลูกฝังความรัก ภาควินิจใจในท้องถิ่น

5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับสกุลช่างเมืองเพชร

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

กรอบหลักสูตรท้องถิ่นเพชรบุรี พุทธศักราช 2552 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานที่กำหนดนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. ความสามารถในการคิด
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

กรอบหลักสูตรท้องถิ่นเพชรบุรี พุทธศักราช 2552 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันถึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองท้องถิ่นไทย และพลเมืองโลก ดังนี้

1. รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ
9. มีความรับผิดชอบ
10. รักความเป็นท้องถิ่น

งานสกุลช่างเมืองเพชร

สกุลช่างเมืองเพชร

งานสกุลช่างเมืองเพชร เป็นงานฝีมือที่ชาวเพชรบุรีได้สืบสาน สืบทอดต่อ ๆ กันมา และมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง จนได้รับการขนานนามว่า “สกุลช่างเมืองเพชร” ซึ่งจังหวัด

เพชรบุรีมีช่างฝีมือเป็นจำนวนมากเห็นได้จากความหลากหลายของผลงานที่ปรากฏอยู่ตามวัง วัด และ บ้านเรือนที่อยู่อาศัย ช่างหนึ่งคนต้องเรียนรู้หลาย ๆ ด้าน เพราะงานช่างต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน โดยเฉพาะเรื่องลายไทยที่ทุกช่างจะต้องฝึกฝนและเขียนได้ ทำให้ช่างของเมืองเพชรมีความรอบรู้ในทุกสาขา แต่การที่ช่างหนึ่งคนจะมีความชำนาญทุกด้าน คงทำได้ไม่มากนัก ดังนั้น ใครที่มีความชำนาญด้านใดเป็นพิเศษก็นับถือกันเป็นครูช่างด้านนั้น ๆ

ในด้านของการถ่ายทอดความรู้ของช่าง มักเป็นไปตามรูปแบบในอดีต คือมักเป็นการถ่ายทอดกันส่วนบุคคลในครอบครัวเดียวกัน จากพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย สู่รุ่นลูกรุ่นหลาน การประกอบอาชีพช่าง ก็มักรับทำในงานที่ตนเองชำนาญ หรือไม่เจ้าของงานก็จะเลือกเฟ้นช่างที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน มาทำ นานเข้าก็กลายเป็นว่า สกุลช่างที่มีความชำนาญงานในด้านนั้น หรือแขนงนั้น ๆ เช่น ช่างของเมืองเพชร จึงถูกเรียกว่า “สกุลช่างเมืองเพชร” มากกว่าที่จะเรียกว่า “ช่างสิบหมู่” เหมือนที่อื่น ๆ เพราะแต่ละช่างจะมีความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกันนั่นเอง

งานสกุลช่างเมืองเพชรที่มีมาแต่โบราณ และยังคงอยู่ในปัจจุบัน มีการสืบทอด สืบสาน ไปยังรุ่นลูกรุ่นหลานและเผยแพร่ไปยังสถานศึกษา หรือผู้สนใจทั่วไป ประกอบด้วย

1. งานปูนปั้น
2. งานลายรดน้ำ
3. งานลงรักปิดทองประดับกระจก
4. งานจิตรกรรม
5. งานช่างทอง
6. งานแทงหยวก
7. งานตอกกระดาย
8. งานจำหลักหนังใหญ่
9. งานแกะสลักไม้
10. งานปั้นหัวโขน หัวละคร
11. งานปั้นหัวสัตว์

งานปูนปั้น

งานปูนปั้น นับเป็นงานช่างสาขาหนึ่งของเพชรบุรีที่สืบทอดต่อกันมานาน เป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่นิยมกันมาแต่โบราณ มีทั้งงานปั้นองค์พระพุทธรูปและปั้นประดับตกแต่งอาคารสิ่งก่อสร้างทางสถาปัตยกรรมหน้าบัน อุโบสถ วิหาร ฐานพระพุทธรูป ฐานเจดีย์ ลายที่ปั้นมักเป็นลายไทยที่มีความวิจิตรพิสดารผสมผสานอยู่กับรูปปั้นพุทธประวัติ ประกอบด้วย เทพ เทวดา สัตว์หิมพานต์ และสัตว์ในวรรณคดี

ในอดีตการปั้นจะใช้ปูนซึ่งทำมาจากเปลือกหอยเผาไฟที่นำไปตำจนละเอียดผสมกับน้ำอ้อย กระดาษ ห้างหรือเขาสัตว์เผาไฟ แล้วนำไปตำรวมกัน ทำให้ได้ปูนที่มีความเหนียวสามารถปั้นเป็นรูปต่าง ๆ ได้ง่าย และเมื่อแห้งแล้วจะแข็งตัว ทนแดด ทนฝนได้ดี เรียกว่า **ปูนเพชร** ปัจจุบันช่างปั้นจะให้ปูนขาวสำหรับปั้นที่มีขายในท้องตลาดไปตำรวมกับกระดาษ กาวหนังสัตว์ ทรายละเอียดและน้ำ เพื่อให้ได้ปูนที่มีความเหนียวพอดี เหมาะสำหรับงานปั้น

งานปูนปั้นตามรูปแบบของช่างเพชรบุรี นิยมทำร่วมกับการลงรักปิดทองและประดับกระจก เมื่อดูแล้วจะแข็งแรง ทนทานไม่หดรัดง่าย แพรวพราว มีลายเด่นช่วยเสริมให้งานประกอบปูนปั้นเด่นยิ่งขึ้น เช่น ฐานพระ เป็นต้น งานปูนปั้นที่มีความโดดเด่นสวยงาม ในเมืองเพชรมีหลายแห่งประดับอยู่ตามอาคารและสิ่งปลูกสร้างมีมากตามวัดทั่วไป อาทิ งานปูนปั้นหน้าบันพระวิหารหลวง พระปรารักษ์และงานปูนปั้นโดยทั่วไปของศาลาวิมมหาราชวรวิหาร ผลงานของครูช่างเมืองเพชรหลายท่าน เช่น นายพิณ อินฟ้าแสง นายทองร่วง เอ็มโอบุส นายเฉลิม พึ่งแดง นายสมพล พลายแก้ว หน้าบันวิหารพระคันธารราช วัดพลับพลาชัย ฝีมือของนายพิณ อินฟ้าแสง หน้าบันและซุ้มประตูอุโบสถวัดปากคลอง ฝีมือนายเปื้อ บำรุงพุทธ เป็นต้น ส่วนงานปูนปั้นฝีมือช่างสมัยอยุธยามีปรากฏอยู่หลายแห่ง เช่น วัดไผ่ล้อม วัดสระบัว วัดเกาะ วัดใหญ่สุวรรณารามวรวิหาร วัดบันไดอิฐ เป็นต้น

วัสดุและอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์งานปูนปั้น

วัสดุและอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์งานปูนปั้น ได้แก่ ปูนขาว ปูนซีเมนต์ ทราย น้ำตาล โทนคหรือน้ำอ้อย ถ้วยเบญจรงค์ เครื่องตำปูน เครื่องบดปูน กาวหนัง คีม พู่กัน กรียงเล็ก กรียงใหญ่ แปรง ถูมือ ปลายกระดี่

ขั้นตอนการสร้างสรรค์งานปูนปั้น

1. การเตรียมปูน

การหมักปูน

ปูนขาวแช่น้ำสารส้มหมักทิ้งไว้ในถังหมักปูนระยะเวลาประมาณ 1 เดือน เพื่อลดความเค็มของปูน

การร่อนปูน

นำปูนที่หมักไว้ตามกำหนดเวลา 1 เดือนจนได้ที่แล้วนำมาร่อนบนตะแกรงไม้ ขณะที่ปูนยังเปียกอยู่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเศษปูนก้อนใหญ่ หรือสิ่งที่ปนเปื้อนมากับปูนขาวออกจะทำให้ปูนที่ได้มีเนื้อละเอียดมากยิ่งขึ้น แล้วหมักในน้ำจืดอีกประมาณ 1 สัปดาห์ เพื่อลดความเค็มของปูน

การตากปูน

นำปูนที่ได้จากการหมักครั้งที่สองมาตากให้แห้ง วิธีการตากปูนต้องทำให้เป็นก้อน ๆ พอประมาณ ไม่ใหญ่จนเกินไป เพื่อที่ปูนจะได้แห้งเร็ว ให้เวลาประมาณ 1 สัปดาห์ เมื่อปูนแห้งดีแล้ว นำมาเก็บไว้ในถังสำหรับเก็บปูนก้อน

การบดปูน

นำปูนก้อนมาใส่เครื่องบด โดยมีส่วนผสมปูน 1 กระป๋อง (ประมาณ 3 ลิตร) กาวหนั 2 แก้ว ทรายฟางที่ผ่านการด้ามาแล้ว 1 แก้ว ต่อการบด 1 ครั้ง โดยใช้เวลาการบดประมาณ 10 นาที เมื่อบดได้ที่แล้วนำออกจากเครื่องบดปูน

การตำปูน (ปูนดำหรือปูนเพชร)

ช่างปูนปั้นเมืองเพชรมีวิธีการผสมปูนที่มีลักษณะพิเศษ โดยมีส่วนผสมสำคัญ จำนวน 5 อย่าง ได้แก่ ปูนขาว 2 ส่วน ทรายละเอียด 1 ส่วน น้ำตาลโตนดหรือน้ำตาลทราย (เดิมใช้น้ำอ้อย) กาวหนั (เดิมใช้เปลือกประคูดึงกับหนังวัว ปัจจุบันจะใช้ส่วนผสมกาว 17 แผ่น น้ำตาล 7 กิโลกรัม นำมาเคี่ยวให้เข้ากัน) ทรายฟาง (เดิมใช้ฟางข้าวที่เหี่ยวแล้ว ปัจจุบันใช้ทรายฟางมาแช่น้ำ นำมาด้าให้ละเอียด โดยผสมทรายลงไปเล็กน้อย)

นำปูนที่ผ่านการบดแล้วมาด้า โดยใช้เวลาในการตำปูนประมาณ 1 ชั่วโมง เพื่อให้ปูนมีความเหนียวนุ่ม ในขณะที่ด้า ช่างปูนปั้นจะต้องคอยสังเกตดูว่า ปูนที่ด้าได้ที่ตามต้องการหรือยัง เมื่อตำปูนได้ที่แล้วนำไปใส่ถุงพลาสติก มัดปากถุงให้แน่น เพื่อรักษาความชื้นไว้พร้อมที่จะนำไปใช้ในการผลิตชิ้นงานต่อไป ปูนที่ด้าเก็บไว้แล้วจะคงสภาพอ่อนอยู่อย่างนั้น แต่จะต้องไม่ให้อากาศเข้าไปในถุงได้ เมื่อช่างจุใช้ก็นำไปใช้ได้ทันที ส่วนใหญ่จะใส่ถุงพลาสติกแชไว้ในน้ำ เวลาจะใช้ก็ค่อยนำออกไปใช้เพื่อให้ปูนแข็งตัว

2. การขึ้นโครงแบบ

การขึ้นโครงแบบงานปูนปั้นมี 2 ลักษณะ

ภาพปูนลอย ช่างปั้นจะต้องขึ้นโครงแบบก่อนการปั้น

ภาพติดผนัง ช่างปั้นต้องออกแบบเขียนลายในกระดาษเพื่อดูรูปแบบและเค้าโครงก่อน

3. การโกนปูน

การปั้นปูนด้วยปูนดำหรือปูนเพชรนั้น ช่างจะต้องออกแบบเขียนลายลงในกระดาษเพื่อดูรูปแบบเค้าโครงชิ้นหนึ่งก่อน เมื่อช่างปั้นร่างแบบแล้ว จะเขียนลายไว้หยาบ ๆ หรือบางครั้งจะเขียนลายไปพร้อมกับปั้นปูนไปด้วย เมื่อร่างลายแล้วช่างจะนำปูนสีเมนต์ปั่นพอก (ถือปูน) ไปตามรูปแบบที่ร่างไว้ ซึ่งเรียกว่า “โกน” การโกนด้วยปูนสีเมนต์เพื่อใช้สีเมนต์เป็นตัวยึด จะเกิดความคงทน

ไม่หลุดง่าย ช่างจะโกนไปที่ละช่องของลายจนกระทั่งปูนที่โกนไว้แข็งตัวจับแน่นคิก็จะนำปูนดำขึ้นไปพอกอีกชั้นหนึ่ง

4. การปั้น

หลังจากผ่านขั้นตอนการโกนปูนเรียบร้อยแล้ว ก็จะเป็นขั้นตอนการปั้น ช่างปั้นจะปั้นตามแบบที่ลูกค้าสั่ง หรือตามที่รับงานมา ช่างปั้นปูนจะใช้เกรียงปั้นปูนตามรูปแบบลักษณะของลายที่ร่างไว้

5. การตกแต่งลวดลาย

การตกแต่งลวดลายเป็นขั้นตอนสุดท้าย เมื่อได้รูปแบบที่ได้สัดส่วนสวยงามแล้วช่างปูนปั้นจะตกแต่งด้วยการเขียนลายน้ำทองประดับกระจก หรือลงสีตามที่รับงานมา สำหรับการประดับกระจกมักเป็นงานปูนปั้นโบราณ มีราคาสูง แต่ไม่ค่อยคงทน กระจกมักหลุดร่วงง่าย การลงสีจะมีความสวยงามอีกแบบหนึ่ง แต่โดยปกติงานปูนปั้นจะเน้นที่ชิ้นงาน ต้องแสดงให้เห็นศิลปะการปั้นปูนร้อยเปอร์เซ็นต์ ความงามของปูนปั้นอยู่ที่แสงและเงาของชิ้นงานเวลาที่มอง เนื่องจากการปั้นจะต้องแสดงมิติเป็นความงามที่ไม่ต้องอาศัยการตกแต่งด้วยวัสดุอื่น ไม่มีการเขียนลาย ลงสี หรือประดับกระจก แต่ช่างปูนปั้นก็เป็นช่างที่มีฝีมือและมีความสามารถจะเขียนลายน้ำทองลงบนงานปั้นได้ ลงรักปิดทอง และประดับกระจกได้แล้วแต่ผู้ว่าจ้างจะกำหนด

สำหรับในปัจจุบัน อาคารที่ก่ออิฐถือปูนอาจนิยมใช้เครื่องเบญจรงค์มาประดับทำให้เกิดความสวยงาม เช่น อุโบสถ วิหารเก่าของวัดบางแห่งใช้เครื่องถ้วยชามประเภทเบญจรงค์มาประดับ แต่การประดับด้วยเครื่องเบญจรงค์นี้จะมีราคาค่อนข้างแพง และการประดับสิ่งต่าง ๆ ลงบนงานปั้นก็จะบดบังศิลปะของปูนปั้น หากเป็นการเขียนด้วยลายน้ำทองหรือลายไทย ช่างปูนปั้นก็มักใช้สีเบญจรงค์ในการเขียนลาย ได้แก่ เขียน น้ำเงิน ฟ้า น้ำตาล แดง ลงรักปิดทอง และประดับกระจกได้ แล้วแต่ผู้ว่าจ้างจะกำหนด

งานลายรดน้ำ

ลายรดน้ำ คือ วิธีการเขียนจิตรกรรมเป็นลวดลายสีทองลงบนพื้นลงรัก หรือพื้นทาสี เรียกว่า ลายปิดทองรดน้ำ ต่อมาการเรียกชื่อสั้นลงเป็น ลายรดน้ำ

ศิลปะการเขียนลายรดน้ำเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยและเริ่มแพร่หลาย และเจริญต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยา ตลอดระยะเวลาอันยาวนานกว่า 400 ปี ช่างลายรดน้ำส่วนใหญ่มักเขียนระบายพื้นเป็นสีแดงชาด ที่มีทำเป็นลายรดน้ำสีดำล้วนก็มีแต่เป็นการทำกันในภายหลัง การระบายพื้นลายรดน้ำต่างสีกัน กล่าวคือ เป็นสีแดงอย่างหนึ่ง กับพื้นสีดำอีกอย่างหนึ่งนั้น สันนิษฐานว่าคงจะเนื่องมาแต่เมื่อแรกคิดค้นทำลวดลายวิธีปิดทองรดน้ำได้ คงได้ทำขึ้นในหมู่ช่างหลวงที่ประจำพระราชสำนักก่อน เพราะสังเกตดูว่ากระบวนการช่างได้ทำสิ่งของงาม ๆ แต่ละยุคสมัยในช่วงแรกก่อน กล่าวได้ว่าช่างหลวง

เป็นผู้นำทางด้านศิลปะอยู่ตลอดเวลา มีหน้าที่สร้างสรรค์เพื่อพระมหากษัตริย์และอยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงมีโอกาสได้คิดค้นสิ่งใหม่ได้ตลอดเวลา สำหรับสิ่งมีคติที่เกี่ยวกับสีเป็นสัญลักษณ์ของพระมหากษัตริย์จึงใช้สีแดงเป็นหลัก กรณีลายรดน้ำพื้นแดง ก็เนื่องมาจากเหตุที่เป็นสิ่งที่ช่างหลวงประดิษฐ์คิดทำเพื่อทูลเกล้าฯ ถวายแด่พระมหากษัตริย์ หรือทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในส่วนราชการก่อน ครั้นเวลาต่อมาก็ได้แพร่หลายไปสู่วัดวาอาราม ด้วยเหตุที่พระเจ้าแผ่นดินทรงมีศรัทธา ทำเพื่อถวายวัด ทำนุบำรุงศาสนา ต่อมาชาวบ้านก็เลียนแบบ แต่ก็ไม่สามารถทำได้ดีเหมือนของหลวงทีเดียว และมีกฎหมายห้าม ถ้าเป็นของหลวงมักทาพื้นด้วยสีแดงชาด ส่วนสามัญชนมักทาพื้นสีดำ ดังนั้น ลายรดน้ำจึงเป็นสองสีดังกล่าว

งานลายรดน้ำ เป็นการตกแต่ง เครื่องใช้ เครื่องประดับ โดยการเขียนลวดลายและรูปภาพด้วยวิธีการปิดทองรดน้ำ การเขียนลวดลายและรูปภาพด้วยวิธีการปิดทองรดน้ำ หรือลายรดน้ำ เป็นวิธีออกแบบตกแต่งเครื่องใช้ และเครื่องประดับซึ่งช่างเขียนไทยได้ทำมาเป็นเวลาช้านานแล้ว การเขียนลายรดน้ำเดิมจะเขียนเป็นรูปลายไทย ลายกนก ลายเทพเทวดา หรือสัตว์ในวรรณคดี แต่ในปัจจุบันได้มีการประยุกต์ลวดลายของการเขียนลายรดน้ำให้มีความร่วมสมัยมากขึ้น มีการผสมผสานระหว่างลายไทยกับลวดลายจากธรรมชาติ แม้ในปัจจุบันจะมีศิลปะประเภทประณีตศิลป์ที่ใช้วัสดุใหม่ ๆ ทันสมัย นำมาประดิษฐ์เป็นเครื่องใช้หรือเครื่องประดับตกแต่ง แต่ความงามของจิตรกรรมลายรดน้ำก็มิได้ลดคุณค่าลง ยังคงใช้วัสดุอุปกรณ์ตามแบบสมัยโบราณมาเป็นส่วนผสมในการเขียน และมีการนำศิลปะลายรดน้ำทำเป็นเครื่องใช้ประดับบ้านเรือนบ้าง ผิดกับในสมัยก่อน ซึ่งมีความเชื่อว่า ลายรดน้ำเป็นศิลปะชั้นสูงสมควรอยู่เฉพาะในวัด และในวังเท่านั้น งานเขียนลายรดน้ำก็ยังได้รับความนิยมไม่น้อยกว่างานศิลปะด้านอื่น ๆ งานที่นิยมใช้ลายรดน้ำ ได้แก่ ตู้พระไตรปิฎก ตู้พระธรรม บานประตู หน้าต่าง บางแห่งนิยมทำเป็นภาพติดประดับบนฝาผนัง นอกจากนี้ เสาศาลาการเปรียญ และเสาศาญในพระอุโบสถวัดใหญ่ สุวรรณารามวรวิหาร เป็นตัวอย่างลายรดน้ำโบราณสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งปัจจุบันยังมีความงดงามลวดลายคมเด่นชัด

วัสดุและอุปกรณ์ในการสร้างสร้งงานลายรดน้ำ

วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสร้งงานลายรดน้ำ ได้แก่ รัก ซึ่งเป็นน้ำยางที่ได้จากต้นรัก น้ำส้มป่อย ดินสอพองบดหรือผสมน้ำยางมะขวิดหรือกาวกระดิน หรดาล ทองคำเปลว สำลี พู่กัน กระดาษไข่ เข็มปรุลาย สำลี กระดาษทิชชู จานกระเบื้องหรือไม้ และกระบอกฉีดน้ำ

ขั้นตอนการสร้างสร้งงานลายรดน้ำ

1. เตรียมกระดาษไข่ ตามขนาดที่ต้องการ เขียนแบบด้วยปากกาหมึกซึม เป็นรูปภาพต่าง ๆ เช่น ลวดลายธรรมชาติผสมผสานกับรูปสัตว์
2. ใช้เข็มปรุลาย ประลุลงไปตามลายเส้นให้ทั่วทั้งภาพ

3. ล้างวัสดุที่จะลงลาย ด้วยดินสอพองบดที่ผสมน้ำให้ทั่วงาน โดยคุณสมบัติของดินสอพอง จะช่วยขจัดความมันบนวัสดุ จากนั้นใช้กระดาษทิชชูเช็ดดินสอพองบนวัสดุออก
4. นำกระดาษไขที่เขียนภาพและปรุลายไว้ วางบนวัสดุใช้ดินสอพองบดที่ห่อผ้าคล้ายลูกประคบคลุมบนกระดาษไข เมื่อลูบทั่วแล้วก็นำกระดาษไขออก จะเกิดลวดลายตามแบบที่ปรุไว้
5. ใช้ฟูกันจุ่มหรดาล เขียนลงตามลายที่ปรุไว้ให้ทั่ว เสร็จแล้วใช้หระดาระบายลงไปให้ทั่ว ภายนอกแบบเว้นไว้เพียงภายในเท่านั้น
6. เช็ดรักโดยใช้สำลีจุ่มน้ำยางรักผสมกับไม้เพื่อให้สำลีจับกันเป็นก้อน เมื่อสำลีจับกัน จึงลงเริ่มเช็ดรักลงบนวัสดุให้ทั่วใบ
7. ปิดทองคำเปลวแท่นนิคแผ่น ทับลงบนวัสดุให้ทั่ว
8. ใช้น้ำรดให้ทั่วชิ้นงานแล้วเช็ดทองบนวัสดุออกด้วยนิ้วมือ
9. ขั้นตอนสุดท้ายช่างจะใช้กระดาษทิชชูซับหรือเช็ดชิ้นงานให้แห้ง จะได้ชิ้นงานที่มีลวดลายสวยงามตามที่ปรุลายไว้

งานลงรักปิดทองประดับกระจก

งานลงรักปิดทอง เริ่มมีมาแต่สมัยทวารวดี ที่พบว่ามี การนำเอาทองมาทำเครื่องทรงเครื่องประดับ ส่วนที่เป็นโบราณสถานก็จะใช้แผ่นทองมาติดจนบางแล้วนำมาติดประดับ ดังได้พบหลักฐานที่ถ้ำเขา จังหวัดราชบุรี เป็นพระพุทธรูปสมัยทวารวดี จะเห็นรอยปิดทองที่องค์พระ และที่ฐานชุกชี ในสมัยสุโขทัยมีหลักฐานพบว่า มีการปิดทองบนลวดลายสลักไม้ มีปรากฏหลักฐานทางพุทธสถาน เจดีย์ พระพุทธรูปที่มีการปิดทองและเขียนสีที่วัดศรีชุม ชุมพระปรางค์ วัดพระพายหลวง พระพุทธชินราช พระเจดีย์ทองในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม กรุงเทพมหานคร ซึ่งแต่เดิมเคยลงรักปิดทองมาก่อน

งานปิดทองและงานประดับกระจก สังกัดอยู่ในส่วนของงานช่างสิบหมู่ กรมศิลปากร งานปิดทองเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งดังจะเห็นได้จากศิลปกรรมต่าง ๆ จากพระบรมหาราชวัง โบสถ์ วิหาร หน้าบัน ชุมประคูด ชุมหน้าต่าง พระพุทธรูป ตลอดจนเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น ตู้ โต๊ะ ธรรมาสัน ตู้พระธรรม งานปิดทองจัดเป็นงานช่างศิลป์ประเภทหนึ่งซึ่งรวมอยู่ในหมู่ช่างรัก ประกอบด้วย ช่างลงรัก ช่างปิดทอง ช่างประดับกระจก และช่างมุก

งานประดับกระจกเป็นศิลปะการประดับตกแต่งสิ่งของเครื่องใช้และส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่างานประณีตศิลป์อื่น ๆ โดยได้รับอิทธิพลและแบบอย่างมาจากประเทศอินเดีย ซึ่งนิยมประดับกระจกสีชิ้นเล็ก ๆ ลงบนเสื้อผ้าอาภรณ์และเครื่องสูงของกษัตริย์ มีหลักฐานพบว่ามีการประดับกระจกลงในพื้นบายสลักไม้สมัยสุโขทัย แต่หลักฐานที่เด่นชัด คือสมัย

อุทยานียมประดับกระเจกเป็นของสวยงามประกอบงานประณีตศิลป์ต่าง ๆ และมีการสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

งานลงรักปิดทองประดับกระเจก เป็นงานที่ต้องทำตามหลังหรือเป็นงานประกอบขั้นสุดท้ายต่อจากงานปั้น งานแกะสลัก หรือตกแต่งส่วนประกอบของสถาปัตยกรรมของไทย เนื่องจากกระเจกเป็นวัสดุทนแดดทนฝน เป็นส่วนสำคัญในการตกแต่งประดับประดาเพื่อเพิ่มความสวยงามให้ชิ้นงานดูสดสวย ด้วยสีฉ่ำของลวดลายของกระเจกที่ช่างได้ประจงตกแต่งขึ้น ซึ่งต้องใช้เวลาฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ ผนวกกับความคิดสร้างสรรค์ที่สามารถออกแบบลวดลายให้ประสานสัมพันธ์ซึ่งเกิดจากความงามของสีผิวกระเจกเอง และประกายแสงที่เปล่งออกมาคล้ายอัญมณี เมื่อได้รับแสงสว่างส่องกระทบ เช่น ช่อฟ้า ใบระกา กุหาหางหงส์ หน้าบัน ฐานพระ ธรรมาสน์ เพื่อความสวยงามประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่ง เพื่อเป็นการรักษาเนื้อไม้ โดยคุณสมบัติของยางรักที่ช่างจะต้องลงรักถึงสามครั้ง ก่อนที่จะปิดทอง และประดับกระเจก ในอดีตการปิดทองร่วมกับการประดับกระเจก เรียกว่า **ปิดทองล่องกระเจก** ซึ่งเป็นการพัฒนางานศิลปกรรม ซึ่งเดิมมีคำว่า **ล่องชาด** คือ ลงชาด หมายถึง การทาชาดลงระหว่างสิ่งที่ทาทองแล้ว และคำว่า **ปิดทองล่องชาด** คือ ศิลปกรรมที่นำทองมาปิดที่ลาย ซึ่งพื้นทาดด้วยชาด ดังนั้น **ปิดทองล่องกระเจก** คือ ปิดกระเจกที่ปูนหรือไม้ส่วนล่องปิดทองแทนการทาชาด

งานประดับกระเจกในจังหวัดเพชรบุรี สามารถเห็นได้ทั่วไป โดยเฉพาะฐานพระประธานในอุโบสถบางวัด เช่น พระวิหารหลวงวัดมหาธาตุวรวิหาร ฐานพระประธานในพระอุโบสถวัดใหญ่สุวรรณารามวรวิหาร หรือตามหน้าบันอุโบสถ ช่อฟ้า ใบระกา ธรรมาสน์ คันทวย และฐานชุกชีพระพุทธรูป เป็นต้น

วัสดุและอุปกรณ์ในการสร้างสร้งงานลงรักปิดทองประดับกระเจก

วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสร้งงานลงรักปิดทอง ได้แก่ รัก ซึ่งเป็นน้ำยางที่ได้จากต้นรัก ทองคำเปลว กระเจกญี่ปุ่น เพชรคัดกระเจก แปรงขนแกะ สีฝุ่นดำ สีทาบ้าน เกรียงโป๊สี กระดาษทราย กาวติดกระเจก (กาวอีพ็อกซี่) พู่กันแบน และพู่กันกลม สำหรับกระเจกจกมีอยู่ 2 ชนิด คือ กระเจกเกรียบ และกระเจกแก้ว ปัจจุบันนิยมใช้กระเจกนำเข้าจากประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และประเทศญี่ปุ่น สีที่นิยมก็มีสีแดง สีน้ำเงิน สีเขียว และสีเหลืองญี่ปุ่น กาวติดกระเจก ในอดีตช่างปิดกระเจกจะต้องผสมรักน้ำเกลี้ยง สมุกผง ถ่านใบตองแห้ง ชันผง น้ำมันยาง ปูนขาว เพื่อเป็นวัสดุรองพื้นก่อนปิดกระเจก แต่ปัจจุบันใช้กาวอีพ็อกซี่ ซึ่งสะดวกและรวดเร็วกว่ากรรมวิธีแบบเดิม

ขั้นตอนการสร้างสร้งงานลงรักปิดทองประดับกระเจก

1. ทำความสะอาดชิ้นงานที่จะลงรัก โดยใช้แปรงปัดเบา ๆ เพื่อขจัดฝุ่นและสิ่งสกปรก

2. ทาสีลงบนชิ้นงาน เรียกว่า ล่องชาด ส่วนใหญ่นิยมทาสีแดง เนื่องจากปิดทองแล้วสีแดงจะจับสีของทองคำให้เป็นประกายสวยงามยิ่งขึ้น และทาสีแดงเฉพาะส่วนที่ไม่ลงรัก และไม่ประดับกระจก

3. ลงรัก (ทารักด้วยพู่กัน) บนชิ้นงานครั้งที่ 1 เว้นเฉพาะส่วนที่ไม่ต้องการปิดทอง ทิ้งให้ยางรักแห้งสนิท ซึ่งใช้เวลาประมาณ 1 สัปดาห์ หรือ 1 เดือน ขึ้นอยู่กับวัสดุที่ทำชิ้นงานนั้น ๆ เช่น ชิ้นงานที่เป็นงานปูน จะใช้เวลาประมาณ 1 สัปดาห์ ยางรักจะแห้งสนิทดี แต่ถ้าชิ้นงานทำจากโลหะก็จะใช้เวลาประมาณ 1 เดือน หรือมากกว่านั้น ทั้งนี้สภาพอากาศก็เป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้ชิ้นงานแห้งช้าหรือเร็วด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ถ้าอากาศร้อน ยางรักจะแห้งช้า แต่ถ้าอากาศเย็นยางรักก็จะแห้งเร็ว

4. เมื่อชิ้นงานแห้งสนิทดีแล้วก็นำชิ้นงานนั้นมาลงรักครั้งที่ 2

5. เมื่อชิ้นงานที่ลงรักครั้งที่ 2 แห้งสนิทดีแล้ว นำมาลงรักครั้งที่ 3 แล้วทิ้งไว้ให้แห้งสนิทดี เช่นครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ซึ่งการสังเกตว่ายางรักแห้งสนิทดีหรือยัง ต้องใช้ความชำนาญของช่าง โดยการใช้มือแตะดูจะรู้สึกหนึบ ๆ มือ แสดงว่าแห้งสนิทพร้อมที่จะปิดทองได้แล้ว การที่ต้องลงรักถึง 3 ครั้ง เพื่อให้พื้นผิวของชิ้นงานชิ้นนั้นเงา เมื่อปิดทองคำเปลวจะทำให้ทองเหลืองอร่าม เป็นมันเงางาม ข้อควรระวังในการลงรักแต่ละครั้ง ช่างจะต้องทิ้งไว้ให้รักแห้งสนิทดีก่อนที่ลงรักครั้งต่อไป มิฉะนั้นจะทำให้พื้นผิวของชิ้นงานเกิดรอยย่น ไม่เรียบเป็นมัน

6. นำทองคำเปลวมาปิดลงบนชิ้นงาน วิธีปิดทอง ต้องปิดจากบริเวณที่ต่ำไปหาที่สูง เพราะถ้าปิดจากที่สูงลงมาจะทำให้เศษทองร่วงหล่นไปติดรักที่ชิ้นงานด้านล่าง ซึ่งจะทำให้เนื้อทองไม่เรียบ มีรอยด่าง ด้าน ไม่ขึ้นมันเงา และปิดจากด้านซ้ายไปด้านขวา ปิดทองให้แต่ละแผ่นซ้อนกันคล้ายเกล็ดปลา

7. ใช้นิ้วมือลูกเนื้อทองที่ปิดไว้ โดยลูบตามเกล็ดจากขวาไปซ้าย จะทำให้เนื้อทองเป็นเนื้อเดียวกัน และขึ้นมันเงางาม

8. ตัดกระจกเป็นชิ้นเล็ก ตามขนาดของชิ้นงาน

9. ผสมกาวอีพ็อกซี่กับสีฝุ่น เพื่อใช้ในการปิดกระจกลงบนชิ้นงาน

10. ประดับกระจกลงไปบนร่องพื้นของงานปั้น หรืองานแกะสลักตามลวดลายของชิ้นงาน

ข้อสังเกต การประดับกระจกในที่สูง เช่น ช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ มักไม่ต้องคำนึงถึงความประณีตมากนัก เพียงแต่ประดับให้เรียบร้อยเต็มพื้นที่ เพราะเมื่อติดตั้งในที่สูงมองเป็นเนื้อเดียวกันไม่เห็นรอยต่อเชื่อม หรือรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่ถ้าเป็นงานที่อยู่ในระดับสายตา ช่างจะต้องใช้ความประณีตในการประดับกระจกเป็นอย่างมาก

งานแทงหยวก

งานแทงหยวก เป็นงานศิลปะอันเป็นเอกลักษณ์ที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เข้ามาสู่เพชรบุรีในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย และพัฒนาสืบต่อกันมาทั้งในด้านรูปแบบและวิธีการ ด้วยการผสมผสานวิวัฒนาการ และประยุกต์ศิลปะ โดยเฉพาะของเมืองเพชรบุรี จนกลายเป็นศิลปะการแทงหยวกของเมืองเพชรบุรีได้อย่างกลมกลืน มีความละเอียด ความอ่อนช้อยของลวดลายแตกต่างกันไปตามสภาพสังคมของแต่ละท้องถิ่น เป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่มีความสำคัญ ใช้เป็นส่วนประกอบสำคัญสำหรับใช้ประดับเชิงตะกอนเผาศพ หรือประกอบตกแต่งเมรุในงานศพ เพื่อให้เกิดความสวยงาม และเป็นการแสดงออกถึงอุปนิสัยของคนไทยในฝีมือเชิงช่าง ซึ่งเป็นที่นิยมกัน

งานแทงหยวก เป็นงานศิลปะอีกแขนงหนึ่งของจังหวัดเพชรบุรีอันเกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านที่นำเอาภาพของต้นกล้วย มาเขียนลายผูกลาย เป็นลายไทย แล้วนำมาสลัก ฉลุ หรือแทงด้วยมีดให้เป็นลวดลายต่าง ๆ ลวดลายที่ใช้ในการแทงหยวก ได้แก่ ลายกระจังพื้นหนึ่ง หรือลายพื้นปลา ลายกระจังพื้นสาม หรือลายบัวคว่ำ บัวหงาย ลายเสาลายหน้ากระดาน ลายน่องสิงห์ ลายกนก เป็นต้น

วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างสร้งงานแทงหยวก

วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสร้งงานแทงหยวก ได้แก่ หยวกกล้วยตานี กระจาดสี หรือกระจาดอังกฤษรองพื้นลายหยวก สีย้อมลวดลายหยวก ตะปุดอกเผงหยวก (ตอก) มีดแทงหยวก มีแรลาย มีแกะเครื่องสด และเครื่องสด (การแกะสลักผัก ผลไม้ อันได้แก่ ฟักทอง มันแกว หัวไชเท้า มันเทศ ต้นพลับพลึง เป็นภาพในวรรณคดี ดอกไม้ ใบไม้ ผลไม้ ได้เหมือนของจริง)

ขั้นตอนการสร้างสร้งงานแทงหยวก

1. เตรียมหยวกกล้วย ช่างแทงหยวกมักนิยมใช้หยวกของกล้วยตานีที่ยังไม่ตกเครือ เนื่องจากหยวกของกล้วยตานีมีคุณสมบัติพิเศษ คือ ไม่มีสายใยเวลาตัด ไม่เปราะ ไม่เหนียวง่าย มีความอึดตัวในลำต้นสม่ำเสมอเพราะมีรังผึ้งละเอียด อดน้ำได้มาก และเมื่อลอกกาบออกจากลำต้นแล้วสามารถอยู่ได้ 24 ชั่วโมง ซึ่งแตกต่างจากกล้วยชนิดอื่น ซึ่งเมื่อลอกกาบออกมาจากลำต้นแล้วจะเหี่ยวเฉาภายในเวลาไม่ถึง 10 ชั่วโมง จึงไม่สามารถจะนำมาใช้แทงลวดลายได้

2. แทะลาย หรือฉลุลาย หยวกเป็นวัสดุที่อ่อน ชำรุดเสียหยาบง่าย งานแทงหยวกจึงเป็นงานที่ต้องอาศัยความชำนาญ มีดที่ใช้เป็นเครื่องมือในการแทงหยวก เป็นเครื่องมือที่มีความคม ดังนั้น หากผู้แทงไม่มีความชำนาญจะทำให้ลวดลายขาดออกจากกัน สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการแทงหยวก คือ วิธีการจับมีดจะต้องให้ตั้งฉากกับหน้าตัดของหยวก จะทำให้รอยตัดตั้งฉากสวยงาม

สำหรับลายที่ใช้ในการแทงหยวก ได้แก่ ลายพื้นหนึ่ง ลายพื้นสาม ลายพื้นห้า ลายกระจัง ลายกระจังรวน ลายหน้ากระดาน ลายน่องสิงห์ (แข็งสิงห์) และลายเสาลายหน้ากระดาน ซึ่งจัดว่าเป็นลายที่ยากที่สุด และเป็นลายที่ช่างมักจะแสดงฝีมือกันอย่างเต็มที่ และมักไม่มีการร่างแบบลายลงบนหยวกก่อน

ดังนั้น ช่างแทงหยวกจะต้องมีความชำนาญและจดจำลวดลายได้อย่างแม่นยำ จึงจะแทงหยวกได้ลวดลายที่สมบูรณ์ สวยงาม

3. การแรลาย คือ การสอดไส้หรือตัดเส้นตัวลายเพื่อให้ตัวลายมีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยใช้ปลายมีดกรีดลงบนผิวของหยวกเพียงเบา ๆ พอให้เป็นรอย แล้วใช้สีทาให้ซึมเข้ารอยที่แรลายไว้ ใช้ผ้าชุบน้ำเช็ด จะเห็นลวดลายอย่างชัดเจน

4. การประกอบลาย หมายถึง การนำหยวกที่แทงเป็นลวดลายต่าง ๆ ได้แก่ ลายพื้นหนึ่ง ลายพื้นสาม และลายพื้นห้ามาประกอบกัน ก่อให้เกิดเส้นลายที่มีความสูงต่ำลดหลั่นกันไป เกิดความวิจิตรตระการตา นอกจากนี้ สีเส้นที่ระบายไว้แตกต่างกันทำให้หยวกสวยงามยิ่งขึ้น

5. การแกะสลักเครื่องสด หรือการแกะสลักเครื่องสดประดับเชิงตะกอน

เครื่องสด หมายถึง ผลไม้ เช่น มันทเทศ มะละกอ มันทะแ้ว ฝรั่ง พักทอง เป็นต้น นำมาแกะสลักเป็นรูปดอกไม้ ผลไม้ ลายไทย ลายเครือเถา และรูปสัตว์ต่าง ๆ เพื่อใช้ประดับล่องอุณ

6. การประกอบหยวกกับโครงแบบ การแทงหยวกประกอบเครื่องสดประดับเชิงตะกอนของเมืองเพชรมี 2 แบบ คือ เชิงตะกอน ลูกโกศ และเชิงตะกอนลูกหีบ การประกอบลายแทงหยวกลูกโกศ และลูกหีบมีวิธีการประกอบเหมือนกัน แตกต่างกันที่โครงแบบและขนาด

7. การตกแต่งล่องอุณ ล่องอุณ คือ ส่วนที่อยู่ใต้ฐานไฟหรือตอนล่างของเชิงตะกอนภายในกรอบของพื้นที่ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบนกับพื้นที่ว่างระหว่างเสา 2 ด้าน กับพื้นที่ส่วนล่างสุดเป็นช่องว่าง 4 ด้านนี้ ถ้าไม่มีสิ่งใดปิดจะทำให้มองทะลุไปอีกด้านหนึ่ง ดังนั้นในการสร้างโครงแบบจึงจำเป็นต้องมีภาพต่าง ๆ มาปิดล่องอุณ เรียกว่า ภาพล่องอุณ ส่วนมากเป็นภาพที่เขียนลงบนผ้า แล้วจึงรอปล่องอุณมีบางแห่งที่เขียนภาพลงบนกระดานไม้หรือวัสดุอื่น สำหรับเมืองเพชรนิยมตกแต่งล่องอุณด้วยเครื่องสด

งานดอกกระดาศ

งานดอกกระดาศ เป็นศิลปะงานช่างสกุลหนึ่งของเมืองเพชร โดยดอกกระดาศให้เป็นลวดลาย ซึ่งมีทั้งลายไทย รูปสัตว์ในวรรณคดี สิบสองนักษัตร หรือลายประดิษฐ์อย่างอื่นตามต้องการ ใช้สำหรับประดับหรือตกแต่งสถานที่ หรือเครื่องมือเครื่องใช้ให้เกิดความสวยงาม

กระดาศที่นำมาดอกลายนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการใช้งาน ถ้าเป็นการดอกกระดาศเพื่อประดับงาน เช่น ทำธงราว หรือทำพวงมะโหด มักใช้กระดาศว่าวสีเส้นต่าง ๆ และลายที่ดอกมักเป็นลายไทย รูปสัตว์ในวรรณคดี หรือสิบสองนักษัตร แต่ถ้าใช้ประดับเครื่องมือเครื่องใช้ เช่น การดอกกระดาศปิดลูกโกศบรรจุกระดูกคนตายในงานเผาศพมักเป็นกระดาศอังกฤษที่มีสีแวววาว ลายที่ดอกมักเป็นลายไทย

วัสดุและอุปกรณ์ในการสร้างสร้งงานดอกกระดาศ

วัสดุและอุปกรณ์ในการสร้างสร้งงานดอกกระดาศ ได้แก่ กระดาศอังกฤษ หรือกระดาศแจ้ญญ กระดาศว่าว กระดาศแดง กระดาศน้ำส้ม ลีว เทียนไข ดินสอเขียนลาย เลื่อม มีดคัตเตอร์ กรรไกร กาว หรือแป้งเปียก ไม่ดอกกระดาศ เขียงไม้

ขั้นตอนการสร้างสร้งงานดอกกระดาศ

งานดอกกระดาศ จะต้องเริ่มด้วยการเตรียมกระดาศก่อน ซึ่งจะต้องคำนึงถึงชิ้นงานที่จะทำ หากชิ้นงานเป็นรวงราก็จะนิยมใช้กระดาศว่าวซึ่งหาซื้อได้ทั่วไปตามท้องตลาด หากเป็นงานประดับลูกโกศจะใช้กระดาศฉาบ ซึ่งจะต้องผ่านกรรมวิธีที่เรียกว่า “การฉาบกระดาศ” เพื่อให้กระดาศมีความแข็งแรงกว่าปกติ นอกจากนี้ ยังจะต้องเตรียมลวดลายให้เหมาะสมกับชิ้นงาน ลวดลายที่นิยมใช้ในการดอกกระดาศ จะใช้ลายไทยโบราณเป็นลายมาตรฐาน ปัจจุบันก็ยังใช้ลายไทยแบบดั้งเดิมอยู่ อาจจะมีการประยุกต์ลายขึ้นใหม่บ้าง แต่ก็ยังใช้ลายไทยเป็นลายพื้นฐาน หรือเป็นหลักในการดอกกระดาศเสมอ ได้แก่ ลายน่องสิงห์ หรือแข้งสิงห์ ลายหน้ากระดาน (ลายกำมปู บายเครือเถา มะลิเลื้อย ลายกนก ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ลายประจายม ลายดอก) ลายรูปสัตว์ต่าง ๆ (ปลา นก ฝี่เสื่อ มังกร สัตว์หิมพานต์) ลายดอกไม้ บายตลก ลายอักษร ลายสัตว์ 12 ราศี ลายกระจิง ลายบัวคว่ำ บัวหงาย เป็นต้น

เมื่อเตรียมกระดาศและลวดลายในการสร้างสร้งงานเรียบร้อยแล้ว ก็จะถึงขั้นตอนการดอกกระดาศ ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. นำกระดาศฉาบมาตัดให้ได้ขนาดกระดาศตามความเหมาะสมกับชิ้นงาน
2. เลือกลายที่จะฉลุให้เหมาะสมกับชิ้นงาน
3. วางกระดาศซ้อนกันจำนวน 12 แผ่น ใช้กระดาศอีกชิ้นหนึ่งวางทับชิ้นงาน แล้วทาบลายลงบนกระดาศดังกล่าวแล้วใช้เหล็กเจาะเป็นระยะให้ทั่วทั้งลาย
4. นำกระดาศน้ำส้มอุดรูตามที่เจาะเพื่อกันไม่ให้กระดาศเลื่อนออกจากกันขณะดอกลาย
5. ตัดส่วนของกระดาศน้ำส้มที่โผล่พ้นลายออก เพื่อไม่ให้บังลายเวลาดอกลายลงบนกระดาศ
6. ใช้ไม้ดอกกระดาศในข้อ 5 ให้ทั่วแผ่นกระดาศเพื่อให้กระดาศอัดแน่น และป้องกันไม่ให้ลายหลุด แล้วเจาะตามลวดลายจนครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งลาย โดยใช้ลวดขนาดต่าง ๆ และแยกส่วนที่ไม่ใช่ลายออก ให้คงเหลือส่วนที่เป็นลวดลายที่สวยงามชัดเจน
7. ใช้ฟูกันทากาวลงบนลายที่ตัดลายเรียบร้อยแล้วคกต่างบริเวณที่เป็นดอกของลายด้วยเลื่อมหลากสี
8. นำลายที่ประดับตกแต่งเรียบร้อยแล้วติดบนชิ้นงานตามต้องการ เช่น ลูกโกศ บุษบก เป็นต้น

งานจำหลักหนังใหญ่

หนังใหญ่เป็นมหรสพเก่าแก่ได้รับการยอมรับว่าเป็นศิลปะการละเล่นชั้นสูงของไทย เพราะเป็นการรวมเอาศิลปะหลายอย่างเข้าไว้ด้วยกัน กล่าวคือ เป็นการผสมผสานงานจิตรกรรม งานแกะสลัก วรรณกรรม ดนตรี และนาฏศิลป์ เข้าไว้ด้วยกัน

หนังใหญ่เมืองเพชรมีชื่อเสียงโด่งดังในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยคณะหนังใหญ่จากวัดพลับพลาชัย ซึ่งมีหลวงพ่อดุทธิ เป็นผู้จำหลักหนัง มีจำนวนหลายร้อยตัว มีโอกาสได้แสดงหน้าพระที่นั่งเมื่อครั้งรัชกาลที่ 6 ในพระบรมราชินเวศน์ หนังใหญ่เมืองเพชรของหลวงพ่อดุทธิมีชื่อเสียงและเป็นที่นิยมจนได้ชื่อว่า “ชุดพระนครไหว” เนื่องจากการแสดงดี บทดี ร้องส่งดี ร้องรับดี คนเชิดดี และดนตรีดี จึงทำให้มีผู้ชมหนังใหญ่อีกครั้งหนึ่งหลั่งไหลมาจากทั่วทุกสารทิศ หนังใหญ่มายังยุคสื่อในสมัยรัชกาลที่ 5 นั้นเอง เนื่องจากขาดผู้สืบทอด สืบสานซึ่งตัวหนังใหญ่ได้สูญหายไปเป็นจำนวนมากเนื่องจากไฟไหม้วัดพลับพลาชัยครั้งใหญ่ เมื่อปี พ.ศ.2458 ยังคงเหลือเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานหนังใหญ่วัดพลับพลาชัย เพียงไม่กี่ตัว สำหรับช่วงยุคหลังที่ยังคงจำหลักหนังใหญ่อยู่มีเพียงนายมนู เนตรสุวรรณ เท่านั้น

งานจำหลักหนังใหญ่เป็นการจลุลายบนหนังวัว หรือหนังควาย และแบ่งตัวหนังใหญ่ออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

หนังเดี่ยว ได้แก่ หนังคนเฒ่า หนังเฒ่า หนังง่า เป็นหนังตัวเดียวโดด ๆ เช่น เสนา ลิง ชกษ

หนังจับ ได้แก่ ตัวหนังทั้งตัวที่อยู่ในท่าจับ ขณะสู้รบ เช่น หนุมานกำลังจับนางมัจฉา

หนังพิเศษ ได้แก่ หนังทั้งผืนทำรูปเมือง ปราสาท ท้องราชรถ

นอกจากนี้ก็ยังมีส่วนอีกพวกหนึ่ง เรียกว่า หนังเจ้า หรือหนังครู มีอยู่ 3 ตัว คือ ฤๅษี และรูปพระพลเทพ ได้แก่ พระลักษมณ์ และพระราม หรือพระอิสวร และพระนารายณ์

วัสดุและอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์งานจำหลักหนังใหญ่

วัสดุและอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์งานจำหลักหนังใหญ่ ได้แก่ หนังวัว หรือหนังควาย ชีเก๋าหรือน้ำยาฟอกหนัง อุปกรณ์ขีดหนัง สี สะตึง คู้ดคู่ เขียน ค้อนไม้ กระดาษร่างแบบ และเครื่องมือแกะสลักหนัง ประกอบด้วย สว่านเล็มมือที่มีขนาดต่าง ๆ กัน ทั้งเล็กและใหญ่

ขั้นตอนการสร้างสรรค์งานจำหลักหนังใหญ่

1. การเตรียมหนังวัวหรือหนังควายที่จะจำหลัก นิยมใช้หนังวัวตัวเมียหรือลูกวัว โดยฟอกหนังให้สะอาด ซึ่งเดิมการฟอกหนังจะใช้กรรมวิธีแบบภูมิปัญญาดั้งเดิม คือนำหนังสดทั้งผืนมาล้างด้วยสะตึง ทางด้วยชีเก๋า ขูดเอาพังผืด และขนออกให้หมด จึงสะตึงตากแดดไว้จนแห้งสนิทพร้อมใช้งาน แต่ปัจจุบันใช้วิธีการทางเคมีในการฟอกหนังซึ่งจะทำให้ได้หนังที่บางกว่า

2. เตรียมลายที่จะจำหลัก ตามเนื้อเรื่องที่จะแสดง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นตัวละครในวรรณคดีไทย เช่น เรื่องรามเกียรติ์ พระลอ นิทานเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ เรื่องในชาดก หรือวรรณคดี
3. ร่างแบบหรือวาดแบบในกระดาษโดยใช้ดินสอ เดิมใช้ถ่านไม้รอก
4. นำแบบร่างไปปะลงบนแผ่นหนังชั้นที่เตรียมไว้ แล้วใช้ลวดอกกลุลายตามแบบที่ร่างไว้
5. ลงสีตกแต่งตัวหนังโดยใช้สีธรรมชาติ ซึ่งตัวหนังใหญ่จะลงสีหลักเพียง 3 สี ได้แก่ สีดำ สีแดง และสีเขียว ซึ่งสีส่วนใหญ่เป็นสีธรรมชาติ เช่น สีเขียว ได้จากจุนสีผสมมะนาว สีแดง ได้จากน้ำฝางผสมสารส้ม หรือหมากแห้งผสมแอลกอฮอล์ สีดำ ได้จากเขม่าก้นหม้อ
6. นำไม้ค้ำมาคาบตัวหนังให้อยู่ในแนวตั้ง สำหรับใช้ถือเวลาเชิดตัวหนัง เดิมใช้ไม้ชะโอน

งานแกะสลักไม้

งานแกะสลักไม้ เป็นงานช่างไทยโบราณอีกสาขาหนึ่ง มักเป็นผลงานแกะสลักลวดลายระดับอาคาร สถาปัตยกรรม ทำให้เกิดลวดลายและภาพมีแสงเงา เกิดความสูงต่ำภายในภาพ ซึ่งสามารถสัมผัสได้ด้วยมือและสายตา เป็นภาพสามมิติ ช่างจะต้องมีความรู้ความสามารถในกาออกแบบลวดลาย และมีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องตัวลาย ภาพ และลักษณะของเนื้อวัสดุเป็นอย่างดี งานแกะสลักไม้ที่มักพบเห็นโดยทั่วไป ได้แก่ ลวดลายหน้าบัน คันทวย ช่อฟ้า ใบระกา บานประตู ธรรมาสัน งานศิลปกรรมที่เกี่ยวกับการแกะสลักไม้มักรวมเรียกว่า เครื่องไม้จำหลัก สำหรับภาพที่แกะสลักมีทั้งภาพลายไทย พระพุทธรูปปางต่าง ๆ พุทธประวัติ เทพ เทวดา ธรรมชาติ บางครั้งก็ผสมผสานกันไปหลายอย่าง

งานแกะสลักไม้ในจังหวัดเพชรบุรีที่มีความงดงามมีอยู่หลายแห่ง ที่ขึ้นชื่อที่สุดเป็นงานแกะสลักไม้บานประตูศาลาการเปรียญวัดใหญ่สุวรรณารามวรวิหาร ซึ่งเป็นฝีมือช่างสมัยกรุงศรีอยุธยา นอกจากนี้ ยังมีบานกระตุนหน้าต่างของอุโบสถวัดต่าง ๆ เช่น วัดพลับพลาชัย วัดคงคารามวรวิหาร วัดสนามพราหมณ์ วัดหนองควง วัดเวียงคอกย ธรรมาสันวัดป้อม วัดพระทรง วัดเกาะ วัดชีว์ประเสริฐ วัดลาดโพธิ์ ฝีมือกลุ่มช่างวัดเกาะ ซึ่งมีความประณีตงดงาม และมีลวดลายที่อ่อนช้อยตามแบบงานสกุลช่างเมืองเพชร

วัสดุและอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์งานแกะสลักไม้

วัสดุและอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์งานแกะสลักไม้ ได้แก่ ไม้ที่จะแกะสลัก ขวานหมู ค้อน ไม้ ส่วขนาดต่าง ๆ ดินสอขาว กระดาษ ดินสอพองบด เข็มปรุลาย และลวดลายที่ใช้ในการแกะสลัก โดยเฉพาะเครื่องมือในการแกะสลักไม้ต้องมีความคมอยู่เสมอ เพื่อใช้ขุด เชาะ ตัด ทอน ลงบนเนื้อไม้ เวลาแกะสลักจะทำให้ชิ้นงานมีความสวยงาม

ขั้นตอนการสร้างสรรค์งานแกะสลักไม้

1. เลือกชนิด และขนาดของไม้ตามความต้องการ ได้แก่ ไม้สัก ไม้สะท่อน ไม้โมก หรือ ไม้ที่มีขนาดเบา ง่ายต่อการแกะสลัก
2. ร่างแบบลวดลายลงบนท่อนไม้หรือแผ่นไม้พอให้เห็นเป็นเค้าด้วยดินสอขาวหรือเขียนลายบนกระดาษ แล้วปรุลาย คบด้วยดินสอพองบด
3. ใช้น้ำหมึกคัดเส้นทับเส้นร่างหรือรอยปรุให้ชัดเจน
4. วัสดุไม้สลัก คือการใช้ลิ้วขนาดต่าง ๆ ขูด ปาด แต่ง ให้ลายเว้า เอียง โกง ลึก ตามต้องการ ให้ปรากฏสัดส่วนชัดเจน ชิ้นไม้ที่ผ่านการรัดรูปแล้ว เรียกว่า “หุ่น”
5. การแกะสลักหรือจำหลักส่วนละเอียด ในขั้นนี้จัดได้ว่าเป็นขั้นตอนของการแสดงฝีมือ แสดงความสามารถสลักในส่วนละเอียดให้รูปภาพหรือลายปรากฏชัดขึ้น รวมทั้งช่องไฟ และมิติของลวดลาย
6. การเก็บงาน คือการตรวจความเรียบร้อยของงานไม้แกะสลัก โดยเก็บส่วนละเอียด ปรับแต่งให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
7. การตกแต่งงานแกะสลักไม้ งานแกะสลักไม้ส่วนใหญ่จะได้รับการตกแต่งให้สวยงาม เพราะจะมีความเกี่ยวเนื่องกับศาสนา เช่น ลงรักปิดทอง ประดับด้วยกระจก หรือประดับด้วยมุก เป็นต้น

งานปั้นหัวสัตว์

งานปั้นหัวสัตว์ เป็นงานศิลปะอีกแขนงหนึ่งที่น่าสนใจ โดยนำเอาส่วนที่เป็นเขาของวัวควาย เก้ง หรือกวางที่เสียชีวิตแล้ว มาติดเข้ากับหัวที่ปั้นขึ้น ทำเป็นเครื่องตกแต่งประดับฝาผนังบนวัด อาคารบ้านเรือน หรือทำขึ้นเพื่อระลึกถึง หรือแสดงความผูกพันที่มีต่อสัตว์เลี้ยง งานปั้นหัวสัตว์สามารถพบเห็นได้ทั่วไปตามวัดเกือบทุกวัน ในจังหวัดเพชรบุรี ปัจจุบันมีการประยุกต์งานปั้นหัวสัตว์เป็นปั้นสัตว์ทั้งตัวเสมือนจริงเพราะติดเขาจริง ซึ่งทำให้ดูคล้ายสัตว์จริง และมีความสวยงามมากยิ่งขึ้น

วัสดุและอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์งานปั้นหัวสัตว์

วัสดุและอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์งานปั้นหัวสัตว์ ได้แก่ ปูนซีเมนต์ ปูนพลาสติก จี๊ เลื่อยผสมกาว กระดาษดำป่นผสมกาว เครื่องมือสำหรับเจียเขาและโลหะ ตะปู อะลูมิเนียม ลวดผูกเหล็ก เหล็กแขวนหลัง ไม้สำหรับทำเป็นหัวสัตว์ สีน้ำ สีสเปรย์ เป็นต้น

ขั้นตอนการสร้างสรรค์งานปั้นหัวสัตว์

1. ก่อนปั้นขึ้นงานช่างจะต้องศึกษารูปร่างของเขาสัตว์ที่จะนำมาติดกับหัวที่ปั้นให้ดีกว่า ก่อน เพื่อจะได้ออกแบบ กำหนดขนาด รูปร่าง หน้าตาของหัวสัตว์
2. เจียเขาสัตว์ที่จะปั้นให้เกลี้ยงเกลา ลงน้ำมันยูริเทน ทิ้งไว้ให้แห้งเป็นเวลา 12 วัน จะได้เขาสัตว์ขึ้นเงาสวยงาม

3. ใช้ลวดตาข่ายขึ้นรูปโครงร่างของหัวสัตว์
4. ใช้กระดาษจากถุงปูนซีเมนต์ทาแป้งเปียก ปะตามช่องตาข่ายโครงร่างของสัตว์ที่จะปั้น เมื่อปะจนทั่วแล้วนำไปผึ่งแดดประมาณ 3 วัน
5. ใช้กระดาษที่ผ่านกรรมวิธีการแช่น้ำและด้าผสมกาวจนละเอียดป็น พอกไปตามเค้าโครงที่ขึ้นรูปไว้ ปั้นตกแต่งให้เหมือนหัวสัตว์จริง
6. ใช้กรวยหรือมีดตกแต่งรายละเอียด เช่น จมูก ดวงตา รอยขน เส้นขน แล้วทาสีให้ดูสมจริง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชัยวิวัฒน์ วงศ์สวัสดิ์ (มปป. : บทคัดย่อ) การวิจัยการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็กแบบชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยใช้กิจกรรมปลูกหม่อนเลี้ยงไหม กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านตานวน ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และบริบท ก่อนทำวิจัยโรงเรียนบ้านตานวนได้รับการประเมินภายนอก เมื่อปี 2548 คุณภาพผู้เรียนมาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับปรับปรุง หลังจากปฏิรูปการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็กแบบชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านทักษะการคิดแก้ปัญหา โดยใช้กิจกรรมปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเป็นแกนทำให้นักเรียนค้นพบวิธีการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม มีคะแนนประเมินผ่านเกณฑ์ที่คาดหวัง นักเรียนทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจผ่านเกณฑ์ที่คาดหวัง ผลการสังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้และพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล พบว่า นักเรียนทั้งหมดมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ผ่านเกณฑ์ที่คาดหวัง และผลการประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมได้จากการสัมภาษณ์นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุกฝ่ายมีความพึงพอใจในรูปแบบการปฏิรูป การเรียนรู้ นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน มีการเผยแพร่ผลงานนำไปสู่การแข่งขัน ได้รับรางวัล

ประเสริฐ จันแก้ว (2551 : บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 ปีการศึกษา 2550 พบว่า ด้านการดำเนินงานการบริหารจัดการศึกษา 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่ามีการปฏิบัติงานตามภารกิจในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 80 จากกิจกรรมการบริหารงานวิชาการทั้งหมด 2) ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า มีการปฏิบัติภารกิจด้านการบริหารงบประมาณในระดับมาก คิดจาก กิจกรรมการบริหารงานงบประมาณทั้งหมด 3) ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติภารกิจ

ด้านการบริหารระดับมากคิดเป็นร้อยละ 70.37 จากกิจกรรมการบริหารงานบุคคลทั้งหมด 4) ด้านบริหารทั่วไป พบว่า โรงเรียนปฏิบัติการกิจด้านการบริหารทั่วไปในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 70.37 สำหรับด้านการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนมีทั้งหมด 7 รูปแบบ รูปแบบที่โครงการเรียงจากมากไปน้อยคือ 1) โรงเรียนสอนตามปกติ 2) การให้บริการรถหน่วยคอมพิวเตอร์ 3) การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 4) โรงเรียนเรียนรวมชั้น 5) ครูช่วยสอนหมุนเวียน 6) โรงเรียนศูนย์บริหารสื่อ 7) โรงเรียนเรียนรวมกับโรงเรียนหลัก

ศิริเพ็ญ อริยะจักร (2550 : บทคัดย่อ) ทำการประเมินผลการดำเนินงานบริหารจัดการศึกษาด้านวิชาการ โรงเรียนขนาดเล็ก แบบรวมเรียนช่วงชั้นของโรงเรียนวัดบ้านหลุก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 ผลการดำเนินงานบริหารจัดการศึกษาด้านวิชาการ โรงเรียนขนาดเล็กแบบรวมเรียนช่วงชั้นของโรงเรียนวัดบ้านหลุก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 ของผู้บริหารโรงเรียนและคณะครู พบว่า มีความเห็นด้วยในการจัดการศึกษาด้านสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้าอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการบริหารอยู่ในระดับมากและด้านผลผลิตอยู่ในระดับมากเช่นกัน สำหรับผลการดำเนินงานบริหารจัดการศึกษาด้านวิชาการ โรงเรียนขนาดเล็กแบบรวมเรียนช่วงชั้นของโรงเรียนวัดบ้านหลุก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 ของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและนักเรียนพบว่ามีความเห็นด้วยในการจัดการศึกษาด้านสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้าอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการบริหารอยู่ในระดับมาก และด้านผลผลิตอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ชนิดา วิตะมิตนันท์ (2548-2549 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยและพัฒนาการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้รูปแบบ DOS-SBM ผลการพัฒนาการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้รูปแบบ DOS-SBM คือ 1) ได้ผลิตต้นแบบการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้รูปแบบสำคัญ ได้แก่ Dynamic Oversee Supervision และ School-Based Management ได้นำองค์ประกอบดังกล่าวไปใช้ในการนิเทศเพื่อพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก 3 กลุ่ม 2) การนิเทศการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้รูปแบบ DOS-SBM ก่อนและหลังการพัฒนา มีผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) การจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กก่อนและหลังการพัฒนาการนิเทศการศึกษาโดยใช้รูปแบบ DOS-SBM พบว่า ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2548 และ 2549 โรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 ปีการศึกษา 2549 มีค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงกว่าปีการศึกษา 2548 ทุกวิชา และผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีการศึกษา 2549 โรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับดีมาก

สายใจ เจียมสุวรรณ (2549 : บทคัดย่อ) ได้รายงานผลการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ในโครงการพัฒนาและยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานและคุณภาพ ผลการประเมินพบว่า การดำเนินงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล ด้าน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการส่งเสริมความรู้อื่น และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น และครูผู้สอนมีความคิดเห็นระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาการแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และด้านการวัดผล ประเมินผล การเทียบโอนผลการเรียน สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาทางวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ในโครงการพัฒนาและยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานและคุณภาพ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ได้แก่ หน่วยงานต้นสังกัดควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณ สื่อ วัสดุ ครุภัณฑ์ บุคลากรที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอ อบรมและควรสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถเข้ามาบริหารโรงเรียน

สมนึก ศรีเสน (2550 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานการศึกษาด้วยการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM)โรงเรียนวัดนันทวัน จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการประเมินโครงการพบว่า ผลการประเมินความสอดคล้อง ระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานการศึกษา ด้วยการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโรงเรียนวัดนันทวัน จังหวัดสุพรรณบุรีกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายและสภาพปัญหา ความต้องการของโรงเรียน มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก สำหรับผลการประเมินความเหมาะสม และเพียงพอของปัจจัยในการดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานการศึกษา ด้วยการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โรงเรียนวัดนันทวัน จังหวัดสุพรรณบุรี มีความเหมาะสมและเพียงพออยู่ในระดับพอใช้ ผลการประเมินกระบวนการ และความก้าวหน้าของการดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานการศึกษา ด้วยการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โรงเรียนวัดนันทวัน จังหวัดสุพรรณบุรี มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และผลการประเมินผลผลิตและความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานการศึกษา ด้วยการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโรงเรียนวัดนันทวัน จังหวัดสุพรรณบุรี มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่น โดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดเพชรบุรี รูปแบบที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา สำหรับขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. แผนแบบการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็กที่จัดการศึกษาดังแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน โดยมีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ในการวิจัย ดังนี้

1. เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีระยะทางสามารถเดินทางได้สะดวก

2. เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบุรี ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวกและยินดีร่วมโครงการตลอดระยะเวลาการดำเนินการวิจัย

มีโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 24 โรงเรียน ดังนี้ 1) โรงเรียนวัดเพรียง (วิเทศราษฎร์พัฒนา) 2) โรงเรียนวัดห้วยเสือ 3) โรงเรียนวัดไสกระดาน 4) โรงเรียนบ้านพี่เลี้ยง 5) โรงเรียนบ้านบ่อหาว 6) โรงเรียนวัดคอนไก่เตี้ย 7) โรงเรียนเปรมฤดี 8) โรงเรียนวัดหนองไม้เหลือง 9) โรงเรียนบ้านบ่อขม 10) โรงเรียนวัดโพธิ์พระไณ 11) โรงเรียนบ้านหนองบัว 12) โรงเรียนวัดถิ่นปูลา 13) โรงเรียนบ้านทุ่งเพื้อ 14) โรงเรียนวัดหนองจอก 15) โรงเรียนวัดศาลาเชื่อน 16) โรงเรียนบ้านท่ากระเทียม 17) โรงเรียนหนองเตียน 18) โรงเรียนวัดเขาสมอระบัง 19) โรงเรียนวัดทองนพคุณ 20) โรงเรียนวัดกุฎี 21) โรงเรียนวัดโพธิ์ 22) โรงเรียนวัดหนองปรัง 23) โรงเรียนวัดคอนทราย 24) โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดจันทราวาส)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับระยะการดำเนินการวิจัย 4 ระยะ คณะผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

ระยะที่ 1 การสำรวจความต้องการจำเป็นในความต้องการพัฒนาตนเองของโรงเรียนขนาดเล็ก และศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนในการสร้างเครือข่ายเพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้ปกครองนักเรียน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มครูสกลช่วงเมืองเพชร พระภิกษุในวัดที่โรงเรียนตั้งอยู่ อาสาสมัครสาธารณสุข อาจารย์และนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ระยะที่ 2 การพัฒนาเครื่องมือแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการงานสกลช่วงเมืองเพชรกับสาระวิชาหลัก 4 สาระ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ครูแกนนำสาระหลัก 4 สาระ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ กลุ่มครูสกลช่วงเมืองเพชร อาจารย์และนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ระยะที่ 3 การทดลองใช้เครื่องมือคือแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการงานสกลช่วงเมืองเพชรกับสาระวิชาหลัก 4 สาระ

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยระยะที่ 3 ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ครูแกนนำสาระหลัก 4 สาระ กลุ่มครูสกลช่วงเมืองเพชร นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนจากโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 โรงเรียน จำนวน 360 คน

ระยะที่ 4 ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการงานสกลช่วงเมืองเพชรกับสาระวิชาหลัก 4 สาระ และรูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยระยะที่ 4 ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้ปกครองนักเรียน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มครูสกลช่วงเมืองเพชร พระภิกษุในวัดที่โรงเรียนตั้งอยู่ เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย อาสาสมัครสาธารณสุข อาจารย์และนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

แผนแบบการวิจัย

การพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดเพชรบุรี คณะผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้

1. ระยะที่ 1 การสำรวจความต้องการจำเป็นในการต้องการการพัฒนาตนเองของโรงเรียนขนาดเล็ก และศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนในการสร้างเครือข่ายเพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

2. ระยะที่ 2 พัฒนาเครื่องมือเพื่อส่งเสริมความสามารถทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งในการวิจัยนี้ ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ใน 4 สาระโดยใช้เนื้อหาหลักเป็นสกุลช่างเมืองเพชรทั้ง 8 งานเพื่อบูรณาการเข้ากับสาระหลักทั้ง 4 สาระ จำนวน 4 เล่ม 32 หน่วยการเรียนรู้ และเครื่องมือวัดได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใน 4 สาระวิชา คือ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย คะแนนความฉลาดทางอารมณ์ การเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เมืองเพชรบุรี

3. ระยะที่ 3 ทดลองใช้เครื่องมือ เพื่อส่งเสริมความสามารถทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งในการวิจัยนี้ ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ใน 4 สาระโดยใช้เนื้อหาหลักเป็นสกุลช่างเมืองเพชรทั้ง 8 งานเพื่อบูรณาการเข้ากับสาระหลักทั้ง 4 สาระ จำนวน 4 เล่ม 32 หน่วยการเรียนรู้ โดยใช้แผนแบบในการทดลองคือ วัดก่อนและวัดหลังโดยเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม

4. ระยะที่ 4 ปรับปรุงเครื่องมือและรูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก และทำซ้ำกับโรงเรียนเดิม แต่เป็นนักเรียนกลุ่มใหม่ ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง 2 ปีการศึกษา

ตารางที่ 3.1 กิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยแต่ละข้อ

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก	กิจกรรมรอง	ช่วงระยะเวลา ดำเนินการ	จำนวนวัน ที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
1. เพื่อสร้างเครือข่ายสถาบันการศึกษาและภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี	1. ประชาสัมพันธ์โครงการและประสานความร่วมมือ	จัดประชุมผู้นำท้องถิ่น (นายก อบต. ผอ. โรงเรียน ผอ.เขตพื้นที่ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง)	ก.ย.52	1 วัน โดยจัดประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับโครงการวิจัยทั้งหมดเพื่อทำความเข้าใจ ร่วมกันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ของโครงการวิจัย ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิจาก สกว.	1.ผู้ทรง คุณวุฒิจาก สกว. 2.คณะวิจัยและ ผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง ทั้งหมด
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดเพชรบุรี	2.1 ประชุมกลุ่มสกุลช่างเมืองเพชรทั้ง 8 กลุ่มร่วมกับคณะครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัย 2.2 จัดทำแผนปฏิบัติการ (ตารางสอน ของนักเรียนและครู) ในการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มโรงเรียนและ อบต. ที่เป็นเขตพื้นที่ของโรงเรียน	2.1 ประชุมจัดทำแผนการเรียนรู้ในกลุ่มโรงเรียนที่อยู่ใน อบต. เดียวกันเพื่อให้ครูครบชั้น 2.2 ประชุมอบต.และครูเพื่อจัดหาพาหนะในการรับ-ส่งนักเรียนและครู 2.3 ประชุมนศ. ม.ราชภัฏเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการ(ตารางสอน)ในการเข้าไปช่วยสอนเสริมให้กับโรงเรียนในโครงการวิจัย	ก.ย. 52	5 วัน(ประชุม 1 วัน และทำแผน 4 วัน)	1. คณะ นักวิจัย 2. กลุ่มสกุลช่างเมืองเพชร ทั้ง 8 กลุ่ม 3.นายก อบต.ที่ อยู่ในเขตความ รับผิดชอบ 4. ผอ. โรงเรียน 5. ครูใน โรงเรียน 6.ครูผู้เชี่ยวชาญ ใน 4 สาระหลัก 7.ผู้เชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตร 8.ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการ ประเมินผล

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก	กิจกรรมรอง	ช่วงระยะเวลา ดำเนินการ	จำนวนวัน ที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
3.เพื่อพัฒนา นวัตกรรมและ กิจกรรมเกี่ยวกับการ เรียนการสอนเพื่อ เพิ่มผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน ความ ฉลาดทางอารมณ์ การเห็นคุณค่าด้าน อัตลักษณ์ของ ท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี ของนักเรียนใน โรงเรียนขนาดเล็ก ในจังหวัดเพชรบุรี	3.1 จัดทำแผนการ จัดการเรียนรู้ทักษะใน สาระวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษภาษาไทย (การสอนเสริมจะ ครอบคลุมทักษะในทุก ระดับชั้น)	3.1 ประชุมกลุ่มสกุล ช่างเมืองเพชร และ ครูผู้เชี่ยวชาญใน 4 สาระหลักเพื่อสร้าง แผนการจัดการ เรียนรู้ใน 4 สาระโดย ใช้เนื้อหาหลักเป็น สกุลช่างเมืองเพชร ทั้ง 8 งานเพื่อสร้าง กิจกรรมเกี่ยวกับการ เรียนการสอนเพื่อ เพิ่มผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน ความ ฉลาดทางอารมณ์ และการเห็นคุณค่า ด้านอัตลักษณ์ของ ท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี ของนักเรียนใน โรงเรียนขนาดเล็กใน จังหวัดเพชรบุรี การ พัฒนาสื่อทั้ง 4 สาระ โดยใช้กระบวนการ การจัดการความรู้ (KM) ในกลุ่มครู ผู้เชี่ยวชาญ 4 สาระ วิचार่วมกับกลุ่มสกุล ช่างทั้ง 8 เพื่อเขียน/ เตรียม แผนการสอนเสริมทำ ให้ได้นวัตกรรม 4 ชุด 32 หน่วยการเรียนรู้	ต.ค. 52-ม.ค.53	120 วัน	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก	กิจกรรมรอง	ช่วงระยะเวลา ดำเนินการ	จำนวนวัน ที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
	3.2 สร้างแบบทดสอบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และการเห็นคุณค่า ด้านอัตลักษณ์ของ ท้องถิ่น	3.2 คณะนักวิจัย ครู ผู้เชี่ยวชาญ ช่างสกุล เมืองเพชรทั้ง 8 ด้าน และผู้เชี่ยวชาญด้าน การทดสอบประทุม เพื่อสังเคราะห์องค์ ประกอบเชิงโครง สร้าง(Construct) ของ แบบทดสอบเพื่อนำไป สร้างข้อคำถามของ แบบทดสอบจากนั้น นำแบบทดสอบไปหา คุณภาพให้ถูกต้องตาม หลักวิชา	พ.ย.52-ม.ค.53	90 วัน	
4.เพื่อศึกษาผลของ เครือข่ายในท้องถิ่น โดยใช้ทุนในพื้นที่ จังหวัดเพชรบุรีที่มี ต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน ความ ฉลาดทางอารมณ์ การเห็นคุณค่า ด้านอัตลักษณ์ของ ท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี ของนักเรียนใน โรงเรียนขนาดเล็กใน จังหวัดเพชรบุรี	4.1ดำเนินการจัดการ เรียนการสอนตามแผน (ตารางสอน) ที่ได้จาก การประชุมร่วมกัน ของ ทุกภาคส่วนโดยใช้ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการงานสกุล ช่างเมืองเพชรกับสาระ วิชาทั้ง 4 วิชาที่สร้างขึ้น จำนวน 4 ชุด 32 หน่วย การเรียนรู้		พ.ค.53-มิ.ย.54		1. คณะวิจัย 2.กลุ่มสกุลช่าง เมืองเพชร 2. ครูผู้สอน 3. ผู้เชี่ยวชาญ 4.ครูผู้เชี่ยวชาญ ใน 4 สาระหลัก 5.ผู้เชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตร 6.ผู้เชี่ยวชาญ

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก	กิจกรรมรอง	ช่วงระยะเวลา ดำเนินการ	จำนวนวัน ที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
	4.2ศึกษาผลการใช้นวัตกรรม/สื่อการสอนเสริมใน 4 สาระโดยใช้เนื้อหาหลักเป็นสกุลช่างเมืองเพชร	4.2.ประเมิน(ทดสอบก่อน) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ การเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี ก่อนการสอนตามแผน 4.3 สอนตามแผนการสอนเสริมที่สร้างไว้ โดยครูในโรงเรียน/ นศ.ราชภัฏ ตามตารางสอนที่ตกลงกันไว้ 4.4 ทดสอบหลังการสอนโดยใช้ และแบบวัดEQ และการเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี	ก.พ.53 พ.ค.53-มิ.ย.54 ครั้งที่1 ก.ย.53 ครั้งที่2 ก.พ.54 ครั้งที่3 ก.ย.54	ตามตารางการเรียนการสอนระหว่างเดือน ก.ย. 52-ส.ค.54 (ในภาคเรียนที่ 2/52 1/53 2/53 และ 1/54	ด้านการประเมินผล

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก	กิจกรรมรอง	ช่วงระยะเวลา ดำเนินการ	จำนวนวัน ที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
5. เพื่อสังเคราะห์ บทเรียนการสร้าง เครือข่ายในท้องถิ่น โดยใช้ทุนในพื้นที่ เพื่อหนุนเสริมการ เรียนรู้ของนักเรียนใน โรงเรียนขนาดเล็ก ในจังหวัดเพชรบุรี	5.1. ประชุม ถอดบทเรียนโดยกลุ่ม สกุลช่างเมืองเพชร ครู ในโรงเรียน ผู้นำการ ปกครองส่วนท้องถิ่น นศ.มรภ. และภาคีทุก ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งหมดในระดับจังหวัด 5.2. ประชุม โต๊ะกลมระดม ความคิดเห็นจาก นักวิชาการและ ผู้เกี่ยวข้องระดับ ส่วนกลาง 5.3 วิเคราะห์-สรุปผล จัดทำรายงานและ เผยแพร่ผลงาน		ทุกสิ้นเดือน	24 ครั้ง (ก.ย.52 ถึง ส.ค.54 ทุกเดือนสุดท้าย ของแต่ละภาค เรียน เดือนสุดท้ายของ โครงการวิจัย	1. คณะวิจัย 2. ครูผู้สอน 3. ผู้เชี่ยวชาญ 4. ผู้บริหาร องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น (อบต. อบจ.) คณะผู้วิจัย

ตารางที่ 3.2 ผลที่คาดว่าจะได้รับในแต่ละช่วงระยะเวลา (แบ่งเป็นราย 6 เดือน)

เดือนที่	กิจกรรม (activities)	ผลงานที่คาดว่าจะได้รับ (outputs)
6 เดือนที่ 1 (ปีที่ 1) ระยะที่ 1	1. ดำเนินการสร้างเครือข่าย เพื่อ หนุนเสริมการเรียนรู้ของ นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก 2. จัดตารางสอนสำหรับการสอน สาระท้องถิ่นเรื่องสกุลช่างเมือง เพชรโดยใช้บ้านของช่างเป็น แหล่งเรียนรู้รวมถึงแหล่งเรียนรู้ อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น วัด ศิลปวัตถุโบราณสถาน ฯลฯ ทดสอบก่อนการสอนโดยใช้ ข้อสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบ วัด EQ และการเห็นคุณค่าด้าน อัตลักษณ์ของท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี กับกลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ และกลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วม โครงการ 3. กลุ่มสกุลช่างเมืองเพชร ครูแกน นำ ครูในโรงเรียนดำเนินการ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ใน 4 สาระโดยใช้เนื้อหาหลักเป็นสกุล ช่างเมืองเพชรทั้ง 8 งานเพื่อ บูรณาการเข้ากับสาระหลักทั้ง 4 สาระ 4. นักศึกษาคณะครุศาสตร์ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ดำเนินการสอนตามตารางที่ กำหนด	1. ได้เครือข่ายเพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก 2. ได้แหล่งเรียนรู้และสื่อสำหรับการ สอน ทราบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนนEQ และการเห็นคุณค่าด้านอัต ลักษณ์ของท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี ก่อนการ ดำเนินกิจกรรมทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่ม ควบคุม 3. ได้แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 4 เล่ม เพื่อนำไปทดลองสอนเสริมให้แก่ นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ 4. นักศึกษามีประสบการณ์ในการสอน และนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีครู สอนในชั้นเรียน

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

เดือนที่	กิจกรรม (activities)	ผลงานที่คาดว่าจะได้รับ (outputs)
	5. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง 6. วัดและประเมินผลการดำเนินการ	5. ได้บทเรียน ประสพการณ์ และได้ปรับปรุงกระบวนการต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพ 6. ทราบผลการดำเนินการและนำมาปรับปรุงในกิจกรรมการดำเนินงานในภาคเรียนต่อไป
6 เดือนที่ 2 (ปีที่1) ระยะที่ 2	1. ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบเครือข่ายและแหล่งทุนเพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยสอนเสริมใน 4 สาระโดยใช้เนื้อหาหลักเป็นสกุลช่างเมืองเพชรทั้ง 8 งานบูรณาการเข้ากับสาระหลักทั้ง 4 สาระที่ได้ปรับปรุงแล้วตามตารางสอนที่ได้จัดให้กลุ่มสกุลช่างเมืองเพชร 2. นักศึกษาคณะครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีและครูผู้สอนแต่ละโรงเรียนดำเนินการสอนตามตารางสอนที่ได้จัดให้กลุ่มสกุลช่างเมืองเพชร 3. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนในแต่ละโรงเรียน โดยมีนักศึกษาม.ราชภัฏเพชรบุรีเข้าร่วมด้วย 4. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง	1. นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เกี่ยวกับสกุลช่างเมืองเพชรพร้อมไปกับการเรียนทักษะ 4 สาระวิชา 2. นักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีมีประสพการณ์ในการสอนแบบบูรณาการงานกลุ่มสกุลช่างเมืองเพชรกับ 4 สาระวิชา 3. ครูได้รับการพัฒนาทักษะด้านการเรียนการสอนที่เหมาะสม 4. ได้บทเรียน ประสพการณ์ และได้ปรับปรุงกระบวนการต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

เดือนที่	กิจกรรม (activities)	ผลงานที่คาดว่าจะได้รับ (outputs)
	5. วัดและประเมินผลการดำเนินการ 6. ทดสอบหลังการสอนโดยใช้ ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัด EQ และการเห็นคุณค่า ในอัตลักษณ์ท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี กับกลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ และกลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วม โครงการ (ครั้งที่1) และนำมา เปรียบเทียบกับก่อนการทดลอง	5. ได้ผลการประเมินและนำมาปรับปรุง รูปแบบเครือข่ายและแหล่งทุนเพื่อหนุน เสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น 6. ทราบผลการเปรียบเทียบคะแนนของ แบบทดสอบทั้งก่อนและหลังการจัด กิจกรรม และนำมาปรับปรุงกิจกรรม ในภาคเรียนต่อไป
6 เดือนที่ 3 (ปีที่2)	- จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่นเดียวกับ รอบ6เดือนที่2 โดยนำ ผลการดำเนินการมาปรับปรุงก่อน ดำเนินกิจกรรม ดังนี้ ดำเนินการจัดการเรียนการสอน 1. ตามรูปแบบเครือข่ายและแหล่งทุน เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของ นักเรียน โดยสอนเสริมใน 4 สาระโดยใช้เนื้อหาหลักเป็นสกล ช่วงเมืองเพชรทั้ง 8 งานบูรณาการ เข้ากับสาระหลักทั้ง 4 สาระ ที่ได้ ปรับปรุงแล้วตาม ตารางสอนที่ ได้จัดให้กลุ่มสกลช่วงเมืองเพชร 2. นักศึกษาคณะครุศาสตร์ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีและ	1. นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะ การเรียนรู้เกี่ยวกับสกลช่วงเมืองเพชร พร้อมไปกับการเรียนทักษะ 4 สาระ วิชา 2. นักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัย ราชภัฏเพชรบุรีมีประสบการณ์ในการ

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

เดือนที่	กิจกรรม (activities)	ผลงานที่คาดว่าจะได้รับ (outputs)
	ครูผู้สอนแต่ละโรงเรียน ดำเนินการสอนตามตารางสอนที่ ได้จัดให้กลุ่มสกลช่วงเมืองเพชร 3. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง ครูผู้สอนในแต่ละโรงเรียน โดยมี นักศึกษา ม.ราชภัฏเพชรบุรีเข้า ร่วมด้วย 4. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง 5. วัดและประเมินผลการดำเนินการ 6. ทดสอบหลังการสอนโดยใช้ ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน แบบวัด EQ และการเห็น คุณค่าในอัตลักษณ์ท้องถิ่นเมือง เพชรบุรีกับกลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วม โครงการและกลุ่ม นักเรียนที่ ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ (ครั้งที่2) และนำมาเปรียบเทียบกับก่อนการ ทดลอง	สอนแบบบูรณาการงานกลุ่มสกลช่วง เมืองเพชรกับ 4 สารวิชา 3. ครูได้รับการพัฒนาทักษะด้านการเรียน การสอนที่เหมาะสม 4. ได้บทเรียน ประสบการณ์ และได้ ปรับปรุงกระบวนการต่างๆ ให้มี ประสิทธิภาพ 5. ได้ผลการประเมินและนำมาปรับปรุง รูปแบบเครือข่ายและแหล่งทุนเพื่อหนุน เสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น 6. ทราบผลการเปรียบเทียบคะแนนของ แบบทดสอบทั้งก่อนและหลังการจัด กิจกรรม และนำมาปรับปรุงกิจกรรม ในครั้งที่ 3
6 เดือนที่ 4 (ปีที่2)	- จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่นเดียวกับรอบ 6 เดือนที่ 2 โดยนำ ผลการดำเนินการมาปรับปรุงก่อน ดำเนินกิจกรรม ดังนี้ 1. ดำเนินการจัดการเรียนการสอน ตามรูปแบบเครือข่ายและแหล่งทุน เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของ	1. นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะ การเรียนรู้เกี่ยวกับสกลช่วงเมืองเพชร

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

เดือนที่	กิจกรรม (activities)	ผลงานที่คาดว่าจะได้รับ (outputs)
	นักเรียน โดยสอนเสริมใน 4 สาระ โดยใช้เนื้อหาหลักเป็นสกุลช่าง เมืองเพชรทั้ง 8 งานบูรณาการเข้ากับสาระหลักทั้ง 4 สาระ ที่ได้ปรับปรุงแล้วตามตารางสอนที่ได้จัดทำให้กลุ่มสกุลช่างเมืองเพชร 2. นักศึกษาคณะครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีและครูผู้สอนแต่ละ โรงเรียน ดำเนินการสอนตามตารางสอนที่ได้จัดทำให้กลุ่มสกุล ช่างเมืองเพชร 3. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนในแต่ละโรงเรียนโดยมีนักศึกษาม.ราชภัฏเพชรบุรีเข้าร่วมด้วย 4. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง 5. วัดและประเมินผลการดำเนินการ 6. ทดสอบหลังการสอนโดยใช้ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัด EQ และการเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ท้องถิ่น เมืองเพชรบุรีกับกลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการและกลุ่มเยาวชนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ (ครั้งที่3) และนำมาเปรียบเทียบกับก่อนการทดลอง	พร้อมไปกับการเรียนทักษะ 8 สาระ วิชา 2. นักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีมีประสบการณ์ในการสอนแบบบูรณาการงานกลุ่มสกุลช่างเมืองเพชรกับ 8 สาระวิชา 3. ครูได้รับการพัฒนาทักษะด้านการเรียนการสอนที่เหมาะสม 4. ได้บทเรียน ประสบการณ์ และได้ปรับปรุงกระบวนการต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพ 5. ได้ผลการประเมินและนำมาปรับปรุงรูปแบบเครือข่ายและแหล่งทุนเพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 6. ทราบผลการเปรียบเทียบคะแนนของแบบทดสอบทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม และนำมาสรุปรายงานผลการวิจัย

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

กิจกรรมหลัก	ระยะเวลา															
	6 เดือนที่ 1				6 เดือนที่ 2				6 เดือนที่ 3				6 เดือนที่ 4			
	Sep-52	Oct-52	Nov-52	Dec-52	Jan-53	Feb-53	Mar-53	Apr-53	May-53	Jun-53	Jul-53	Aug-53	Sep-53	Oct-53	Nov-53	Dec-53
4. วิเคราะห์/สรุปผล/จัดทำรายงานการวิจัย																
4.1 ประชุมถอดบทเรียนกลุ่มสกุลช่างเมืองเพชรบุรีในโรงเรียน ผู้นำการปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีที่เกี่ยวข้อง ในระดับจังหวัด																
4.2 ประชุม โต๊ะกลมระดมความคิดเห็นจากนักวิชาการและผู้เกี่ยวข้องระดับส่วนกลาง																
4.3 วิเคราะห์-สรุปผล จัดทำรายงานและเผยแพร่ผลงาน																

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ประเภท ดังนี้

1. เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย

1.1 เครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดเพชรบุรี

1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักวิชางานสกุลช่างเมืองเพชร 8 งาน ประกอบด้วย 1) งานปูนปั้น 2) งานลายรดน้ำ 3) งานลงรักปิดทองประดับกระจก 4) งานแทงหยวก 5) งานดอกกระดาศ 6) งานจำหลักหนังใหญ่ 7) งานแกะสลักไม้ และ 8) งานปั้นหัตถ์สัตว์ บูรณาการเข้ากับสาระหลัก 4 สาระ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

2.2 แบบประเมินการเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่น

2.3 แบบบันทึกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2.4 แบบประเมินสุขภาพนักเรียน

2.5 แบบสอบถามความเข้มแข็งของเครือข่ายในท้องถิ่น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสำรวจความต้องการจำเป็นในการต้องการการพัฒนาตนเองของโรงเรียนขนาดเล็ก และศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนในการสร้างเครือข่ายเพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและวิเคราะห์ความถี่ของข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มย่อย

2. ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการวัดโดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ และแบบประเมินการเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มต่างๆ

ตารางที่ 3.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อการดำเนินงานเสร็จสิ้นที่เป็นรูปธรรม และตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
1. ได้เครือข่ายสถาบันการศึกษาและภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี	1. จำนวน อบต. ที่เข้าร่วมโครงการ 2. จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กที่เข้าร่วมโครงการ 3. โครงสร้างของคณะกรรมการในแต่ละ อบต. และในแต่ละโรงเรียนที่ได้รับการแต่งตั้งในการดำเนินงานในเครือข่าย
2. ได้รูปแบบการพัฒนานักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้รูปแบบเครือข่ายและแหล่งทุนเพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโดยสอนเสริมใน 4 สาระ โดยใช้เนื้อหาหลักเป็นสกุลช่างเมืองเพชรทั้ง 8 งานบูรณาการเข้ากับสาระหลักทั้ง 4 สาระ	ตัวแบบทางความคิด (Model) ที่ได้รับการทดสอบจากข้อมูลเชิงประจักษ์

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
3. ได้เครื่องมือเพื่อส่งเสริมความสามารถทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก คือแผนการจัดการเรียนรู้ใน 4 สาระคือสาระวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย โดยใช้เนื้อหาหลักเป็นสกลช่วงเมืองเพชรทั้ง 8 งานบูรณาการเข้ากับสาระหลักทั้ง 4 สาระ	จำนวนแผนการจัดการเรียนรู้ 4 สาระ และบูรณาการเข้ากับงานสกลช่วงเมืองเพชร 8 งาน จำนวน 4 เล่ม 32 หน่วยการเรียนรู้
4. นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีได้รับการพัฒนาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4 วิชา และความฉลาดทางอารมณ์	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใน 4 วิชา คือ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และความฉลาดทางอารมณ์
5. นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี เกิดการเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี	มีผลงานและชิ้นงานตามศิลปะสกลช่วงเมืองเพชร ของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรีทางด้านงานสกลช่วงเมืองเพชร

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการระหว่างเดือนกันยายน 2552-เดือนกันยายน 2554 ผลการวิจัยนำเสนอ ดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่น โดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี
2. ผลของเครือข่ายในท้องถิ่น โดยใช้ทุนในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีที่มีต่อนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี
 - 2.1 คุณภาพด้านสุขภาพกายของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก
 - 2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก
 - 2.3 ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก
 - 2.4 การเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเมืองเพชรบุรีของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก
3. ผลการพัฒนานวัตกรรมและกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่บูรณาการระหว่างงานสภูล่างเมืองเพชรและสารวิชาหลัก
4. ผลการสังเคราะห์บทเรียนการสร้างเครือข่ายในท้องถิ่น โดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ผลการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี

1. ผลการสำรวจและสร้างเครือข่ายในท้องถิ่น

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจเครือข่ายทุนในพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ดำเนินการสำรวจในระหว่างเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม 2552 พบทุนในพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อการหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 6 เครือข่าย ดังแสดงในตารางที่ 4.1 ดังนี้

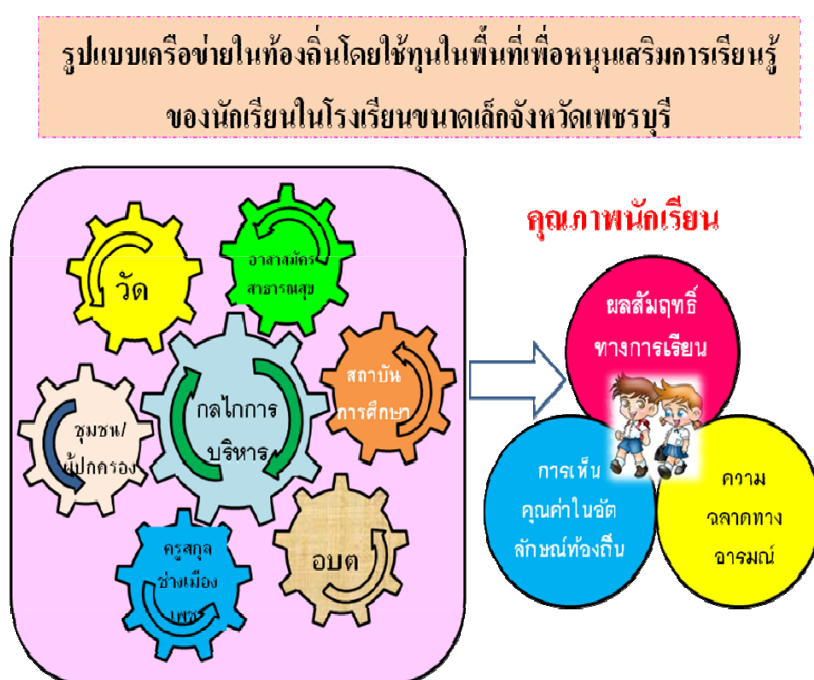
ตารางที่ 4.1 จำนวนทุนในพื้นที่

ประเภททุนในพื้นที่	จำนวน (แห่ง)	จำนวน (คน)
1. อาสาสมัครสาธารณสุข	6	29
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	6	-
2.1 นายกองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาลตำบล	-	6
2.2 เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล	-	18
3. สถาบันการศึกษาในพื้นที่		-
3.1 มหาวิทยาลัย	2	2
3.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบุรี	2	4
3.3 โรงเรียนมัธยม	1	2
3.4 โรงเรียนขนาดเล็ก	24	72
4. วัด	3	-
4.1 วัดเพรียง	-	14 (รูป)
4.2 วัดทองนพคุณ	-	9 (รูป)
4.3 วัดห้วยเสือ	-	5 (รูป)
4.4 วัดไสกระดาน	-	5 (รูป)
5. ชุมชน/ผู้ปกครองนักเรียน	24	179
6. ครุสกุศลช่างเมืองเพชร	-	8

จากตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นว่า ทุนในพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวน 6 ทุนในพื้นที่ ดังนี้ 1) อาสาสมัครสาธารณสุขจำนวน 29 คน 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลโพไร่หวาน องค์การบริหารส่วนตำบลบางจาก องค์การบริหารส่วนตำบลสมอพลือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาวิ่ง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขนาน เทศบาลตำบลห้วยสะพาน มีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาลตำบลจำนวน 3 คน และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 18 คน 3) สถาบันการศึกษาในพื้นที่ ประกอบด้วย มหาวิทยาลัย จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 1 และ 2 และโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี และโรงเรียนขนาดเล็ก 24 โรงเรียน 4) วัด ประกอบด้วย วัดเพรียง (วิเทศราษฎร์พัฒนา) วัดทองนพคุณ วัดห้วยเสือ และวัดไสกระดาน มีพระและเณรจำนวน 33 รูป 5) ชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนจากโรงเรียนกลุ่มทดลอง

จำนวน 179 คน 6) ครูสกูลช่างเมืองเพชร จำนวน 8 คน ประกอบด้วย ครูสกูลช่างเมืองเพชรงานปูนปั้น ครูสกูลช่างเมืองเพชร ครูสกูลช่างเมืองเพชรงานแทงหยวก ครูสกูลช่างเมืองเพชรงานดอกกระดาศ ครูสกูลช่างเมืองเพชรงานลายรดน้ำ ครูสกูลช่างเมืองเพชรงานปั้นหัวสัตว์ ครูสกูลช่างเมืองเพชรงานลงรัก ปิดทองประดับกระจก ครูสกูลช่างเมืองเพชรงานแกะสลักไม้ และครูสกูลช่างเมืองเพชรงานจำหลัก หนังกใหญ่ ดังแสดงในภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 เครื่องข่ายทุนในพื้นที่ที่หนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเปิดเวทีประชุมเพื่อระดมสมองจากตัวแทนเครือข่ายในท้องถิ่นทั้ง 6 เครือข่าย จำนวน 25 คน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสร้างเครือข่ายทุนในพื้นที่ และร่วมกันกำหนดบทบาทในแต่ละทุนในพื้นที่ เพื่อดำเนินงานร่วมกันในการหนุนเสริมการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้วิจัยได้ชี้แจงสภาพปัญหาที่พบเกี่ยวกับด้านสุขภาพ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ด้านสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ข้อมูลภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 พบว่า นักเรียนทุกคนมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพในระดับพอใช้ ร้อยละ 4.2 นักเรียนมีน้ำหนักตัวเกินมาตรฐาน และร้อยละ 3.9 นักเรียนมีน้ำหนักต่ำกว่ามาตรฐาน ร้อยละ 37.8 นักเรียนมีฟันผุ ร้อยละ 15.6 นักเรียนเป็นเหา ร้อยละ 25.5 นักเรียนเป็นโรคผิวหนัง และร้อยละ 29.1 นักเรียนมีฐานะยากจน สำหรับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสาระวิชาหลัก 4 วิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษต่ำกว่าเกณฑ์

ตารางที่ 4.2 บทบาทหน้าที่ของเครือข่ายทุนในพื้นที่เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ประเภทเครือข่าย	บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ
1. อาสาสมัครสาธารณสุข	1.1 ให้การส่งเสริมสุขภาพนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้ 1) ตรวจสอบสุขภาพนักเรียนปีละ 4 ครั้ง (ภาคเรียนละ 2 ครั้ง) 2) กำจัดเหาให้นักเรียน 3) ติดตามนักเรียนที่มีปัญหาด้านสุขภาพ 4) ป้องกันควบคุมโรคติดต่อต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ขนาดเล็ก เช่น ป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยดำเนินการสำรวจลูกน้ำยุงลาย ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุง เป็นต้น
2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	
2.1 นายกองค์การบริหารส่วนตำบล/นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบล	2.1 มีนโยบายให้การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้ 1) สนับสนุนด้านยานพาหนะ 2) สนับสนุนด้านบุคลากร 3) สนับสนุนด้านงบประมาณ
2.2 เจ้าหน้าที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	2.2 ดำเนินกิจกรรมตามนโยบายของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ให้การสนับสนุนโรงเรียนขนาดเล็ก เช่น ขับรถพานักเรียนไปเรียนร่วมกัน หรือไปเรียนบ้านครูช่างและพัฒนาลู่แวดล้อมในโรงเรียน เป็นต้น
3. สถาบันการศึกษาในพื้นที่	
1) มหาวิทยาลัย	3.1 ให้การสนับสนุนด้านบุคลากรช่วยสอนนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก
2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	3.2 สนับสนุนด้านวิชาการให้กับครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก
3) โรงเรียนมัธยมศึกษา	3.3 สนับสนุนห้องเรียนด้านวิทยาศาสตร์และภาษาต่างประเทศให้กับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก
4) โรงเรียนขนาดเล็ก	3.4 สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ประเภทเครือข่าย	บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ
4. วัด	4.1 ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก
4.1 พระ	
4.2 ครูพระ	4.2 ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก
5. เครือข่ายผู้ปกครอง	5.1 ดำเนินงานสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านและโรงเรียนขนาดเล็ก
	5.2 พ่อ แม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก
	5.3 มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์และแนวคิดระหว่างผู้ปกครอง ครู และนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน
	5.4 มีการติดต่อสื่อสารกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ
	5.5 ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการกิจการด้านต่างๆ ของโรงเรียนขนาดเล็กที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน
	5.6 ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาที่จะเกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก
6. ครูสกลช่างเมืองเพชร	6.1 จัดการเรียนรู้เกี่ยวกับช่างสกลเมืองเพชรให้นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก
	6.2 ฝึกทักษะด้านช่างสกลเมืองเพชรให้นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

จากตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นว่าเครือข่ายทุนในพื้นที่จำนวน 6 ทุน ได้มีการประชุมระดมสมองและร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายที่สร้างขึ้นนี้เป็นเครือข่ายทุนในพื้นที่เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก กระบวนการทำงานของเครือข่ายทุนในพื้นที่ใช้กระบวนการ PDCA (Plan, Do, Check, Act) เป็นกระบวนการที่สำคัญในการบริหารจัดการเครือข่ายทุนในพื้นที่ มีขั้นตอนดังนี้

1.2.1 การวางแผน (Plan) มีการดำเนินงานดังนี้ คือ

- 1) สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการภารกิจหน้าที่ของทุนในพื้นที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก
- 2) สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กโดยการประชุม อบรม สัมมนา และศึกษาเอกสารความรู้ต่าง ๆ
- 3) กำหนดรูปแบบการบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่และแผนงานการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทุนในพื้นที่

1.2.2 ขั้นปฏิบัติการ (Do) มีการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) ทบทวน และทำความเข้าใจกับเครือข่ายทุนในพื้นที่เกี่ยวกับแผนงานการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก
- 2) ปฏิบัติตามแผนงานการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กตามที่กำหนด
- 3) รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานตามแผนฯ

1.2.3 ขั้นการติดตามประเมินผล (Check) มีการดำเนินงานดังนี้

- 1) ศึกษาผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบร่วมกับเครือข่ายทุนในพื้นที่
- 2) ตรวจสอบทำความเข้าใจสิ่งที่ค้นพบร่วมกันกับเครือข่ายทุนในพื้นที่
- 3) ค้นหาข้อบกพร่องและสิ่งที่ต้องการปรับปรุงรูปแบบการบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

1.2.4 ขั้นการปรับปรุง (Act) มีการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) พัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่ร่วมกับทุนในพื้นที่เพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายและปฏิบัติได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 2) กำหนดแผนดำเนินการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในปีถัดไป

1.3 ข้อตกลงความร่วมมือของเครือข่ายทุนในพื้นที่เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

จากการเปิดเวทีการประชุมเพื่อระดมสมองจากตัวแทนทุนในพื้นที่และสร้างเครือข่ายทุนในพื้นที่เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กครั้งนี้ ได้มีการทำข้อตกลงความร่วมมือกันภายในเครือข่ายทุนในพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครือข่ายทุนในพื้นที่ได้ดำเนินกิจกรรมภายใต้ข้อตกลงความร่วมมือตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่เครือข่ายทุนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทของตนเองเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สำหรับข้อตกลงความร่วมมือระหว่างเครือข่ายทุนในพื้นที่เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก มีสาระสำคัญดังนี้

1.3.1 เครือข่ายทุนในพื้นที่ทำหน้าที่พัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยทำงานร่วมกับผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนขนาดเล็ก

1.3.2 เครือข่ายทุนในพื้นที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ ที่เป็นการส่งเสริมคุณภาพของนักเรียนตามบทบาทหน้าที่ของทุนในพื้นที่แต่ละประเภท ดังนี้

1) อาสาสมัครสาธารณสุข ทำหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาพนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้

(1) ตรวจสอบสุขภาพนักเรียนปีละ 4 ครั้ง (ภาคเรียนละ 2 ครั้ง)

(2) กำจัดเหาในนักเรียน

(3) ติดตามนักเรียนที่มีปัญหาด้านสุขภาพ

(4) ป้องกัน ควบคุมโรคติดต่อต่าง ๆ ภายในโรงเรียนขนาดเล็ก เช่น ป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยดำเนินการสำรวจลูกน้ำยุงลาย ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุง เป็นต้น

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย ผู้บริหาร คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกเทศบาลตำบล และเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบล มีหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

(1) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกเทศบาลตำบล มีหน้าที่ในการให้การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้

ก. สนับสนุนด้านยานพาหนะในการนำนักเรียนไปเรียนในสถานที่ต่าง ๆ ตามแผน

ข. สนับสนุนด้านบุคลากรในการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

ค. สนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นต้น

(2) เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบล มีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมตามนโยบายของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ให้การสนับสนุนโรงเรียนขนาดเล็ก

3) สถาบันการศึกษาในพื้นที่ ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตเพชรบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบุรี และโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ คือโรงเรียนเบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี มีหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

- (1) ให้การสนับสนุนด้านบุคลากรช่วยสอนนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก
- (2) สนับสนุนด้านวิชาการให้กับครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก
- (3) สนับสนุนห้องเรียน ด้านวิทยาศาสตร์และภาษาต่างประเทศให้กับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

4) วัด ประกอบด้วย วัดเพ็ญ วัดทองนพคุณ วัดห้วยเสือ และวัดไสกระดาน มีครูพระ พระสงฆ์ และเณร ทำหน้าที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็ก และสนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก

- 5) ชุมชนและเครือข่ายผู้ปกครอง มีหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้
 - (1) ดำเนินงานสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านและโรงเรียนขนาดเล็ก
 - (2) พ่อ แม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

(3) มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์และแนวคิดระหว่างผู้ปกครอง ครู และนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน

(4) มีการติดต่อสื่อสารกับพ่อแม่ ผู้ปกครองอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

(5) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการกิจการด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนขนาดเล็กที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน

(6) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาที่จะเกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

6) ครูสุกุลช่างเมืองเพชร ทำหน้าที่ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้

- (1) จัดการเรียนรู้เกี่ยวกับช่างสุกุลเมืองเพชร ให้แก่นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก
- (2) ฝึกทักษะด้านช่างสุกุลเมืองเพชรให้แก่ นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

1.3.3 เพื่อให้การดำเนินงานของเครือข่ายทุนในพื้นที่สามารถดำเนินกิจกรรมตามหน้าที่ความรับผิดชอบตามข้อ 2 นั้น การบริหารจัดการเครือข่าย เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม ตั้งแต่ขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การดำเนินงาน และการติดตามประเมินผล และกระบวนการดำเนินกิจกรรมใช้หลักการบริหารแบบ PDCA (Plan, Do, Check, Act) ทั้งนี้ เครือข่ายทุนในพื้นที่จะประชุมอย่างต่อเนื่อง 2 เดือนต่อครั้ง

1.3.4 เครือข่ายทุนในพื้นที่ จะร่วมกันพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กใน 24 โรงเรียน ที่อยู่ในสำนักงานพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบุรีเขต 1 และ 2

2. ผลการวางแผนพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

คณะผู้วิจัยได้จัดประชุมเครือข่ายทุนในพื้นที่ที่มีตัวแทนของเครือข่ายทุนในพื้นที่ผู้บริหารและตัวแทนครูจากโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 40 คน วัตถุประสงค์ของการประชุมครั้งนี้ เพื่อวางแผนพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สำหรับแผนการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก แสดงในตารางที่ 4.3 ดังนี้

ตารางที่ 4.3 แผนการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ลำดับที่	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	เป้าหมาย	ผู้รับผิดชอบ
1.	ประชุมเครือข่ายทุนในพื้นที่ของโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศบาล ตำบล เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล อาสาสมัครสาธารณสุข คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ครูช่างสกุลเมืองเพชร พระภิกษุ ตัวแทนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตเพชรบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบุรี และโรงเรียนเบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี ประชุมร่วมกับผู้บริหาร และคณะครูจากโรงเรียนนำร่อง จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดเพ็ญ (วิเทศราษฎร์พัฒนา) โรงเรียนวัดทองนพคุณ โรงเรียนบ้านบ่อห้วย และโรงเรียนวัดห้วยเสือ เพื่อวางแผนงาน ดำเนินกิจกรรม และติดตามประเมินผลการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก	2 เดือนต่อครั้ง	คณะผู้วิจัย

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ลำดับที่	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	เป้าหมาย	ผู้รับผิดชอบ
2.	ดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก		
2.1	คุณภาพด้านสุขภาพกาย		
2.1.1	ตรวจสอบสุขภาพนักเรียนในโรงเรียนวัดเพรียง โรงเรียนวัดทองนพคุณ โรงเรียนบ้านบ่อหวาย และโรงเรียน วัดห้วยเสือ		อาสาสมัคร สาธารณสุข คณะครู
	1) ตรวจสอบสุขภาพทั่วไป	1 ครั้งต่อ 1	
	2) ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง	ภาคเรียน	
	3) ดำเนินการติดตามการดูแลสุขภาพอนามัย	1 ครั้งต่อ 1	
		ภาคเรียน	
	4) แก้ไขปัญหาด้านสุขภาพ เช่น กำจัดเหาใน นักเรียน	1 ครั้งต่อ 2 เดือน	
	5) ติดตามดูแลนักเรียนที่มีปัญหาด้านสุขภาพ	1 ครั้งต่อ 2 เดือน	
2.1.2	ให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแก่นักเรียนใน โรงเรียนขนาดเล็ก	2 ครั้งต่อ 1 ภาคเรียน	เจ้าหน้าที่ สาธารณสุข
2.1.3	ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนโรงเรียน ขนาดเล็กได้รับประทานที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย	ทุกวัน วันละ 3 มื้อ	ผู้บริหาร โรงเรียน
	1) ที่โรงเรียน		คณะกรรมการ
	2) ที่บ้าน		สถานศึกษา
2.1.4	ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนมีการออก กำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ๆ ละ 30 นาที	3 ครั้งต่อ สัปดาห์	คณะครู อบต. วัด ผู้ปกครอง คณะครู อบต.
2.1.5	ดูแลด้านความปลอดภัยของนักเรียนในโรงเรียน ขนาดเล็ก จัดสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัย	1 ครั้ง ต่อ 1 ภาคเรียน	ผู้บริหาร คณะกรรมการ สถานศึกษา คณะครู อบต.

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ลำดับที่	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	เป้าหมาย	ผู้รับผิดชอบ
2.2	คุณภาพด้านสุขภาพจิต		
2.2.1	ส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพจิตในนักเรียนให้แก่ คณะครูในโรงเรียนขนาดเล็ก	1 ครั้ง ต่อ ปีการศึกษา	มหาวิทยาลัย ในพื้นที่
2.2.2	จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการ สอนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก	1 ครั้ง ต่อ 1 ภาคเรียน	ผู้บริหาร อบต. คณะกรรมการ สถานศึกษา คณะครู วัด
2.2.3	จัดการเรียนการสอนด้านศิลปะงานสกุลช่างเมือง เพชรบุรี ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลจัดกรับส่งนักเรียน	8 ครั้ง ต่อ ภาคเรียน	ครูสกุลช่าง เมืองเพชร
2.2.4	ส่งเสริมความรัก ความเข้าใจ และความสัมพันธ์ ที่ดีในครอบครัว	ทุกวัน	อบต. คณะครู ผู้ปกครอง
2.3	ด้านคุณธรรม/จริยธรรม		
2.3.1	จัดการเรียนการสอนด้านคุณธรรม/จริยธรรม ให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก	1 ครั้ง ต่อ สัปดาห์	ครูพระ คณะครู
2.3.2	ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนเป็นผู้มี คุณธรรม/จริยธรรมในตนเอง และส่งเสริมการทำความดี ให้แก่เด็กนักเรียน	ทุกวัน	ผู้บริหาร โรงเรียน คณะครู ผู้ปกครอง
2.3.3	ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และฝึกวินัยใน เรื่องต่าง ๆ	ทุกวัน	ผู้ปกครอง คณะครู

จากตารางที่ 4.3 แสดงให้เห็นว่า เครือข่ายทุนในพื้นที่ได้ร่วมกันวางแผนการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก แบ่งออกเป็น 3 ด้านได้แก่ ด้านสุขภาพกาย จำนวน 5 โครงการ ด้านสุขภาพจิต จำนวน 4 โครงการ และด้านคุณธรรม/จริยธรรม จำนวน 3 โครงการ ในแต่ละโครงการมีเครือข่ายทุนในพื้นที่เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรมตามศักยภาพของทุนในพื้นที่

3. ผลการดำเนินงานกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

3.1 เครือข่ายทุนในพื้นที่ได้ดำเนินกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ดังแสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ผลการดำเนินงานกิจกรรมตามแผนการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ลำดับที่	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน
1	ด้านสุขภาพกาย	
1.1	การตรวจสุขภาพนักเรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก	1.1.1 อาสาสมัครสาธารณสุขดำเนินการตรวจสุขภาพนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มทดลอง ในเดือนพฤษภาคม 2553 จำนวน 179 คน พบว่า นักเรียนน้ำหนักเกินเกณฑ์ 11 คน น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ 15 คน เป็นเหา 34 คน เป็นโรคผิวหนัง 24 คน ฟันผุ 93 คน สำหรับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับพอใช้ ปัญหาสุขภาพที่พบ ได้แก่ มีนักเรียนสายตาสั้น 1 คน เป็นโรคหอบ 1 คน มีความบกพร่องด้านการเรียนรู้ 3 คน 1.1.2 อาสาสมัครสาธารณสุขได้กำชับให้ให้กับนักเรียน 1.1.3 เจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้ยารักษาผิวหนังและให้ความรู้เรื่องการแปรงฟันที่ถูกต้องแก่นักเรียนและการควบคุมน้ำหนักนักเรียนที่มีน้ำหนักเกิน ส่งเสริมด้านอาหารในนักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ 1.1.4 ประเมินสุขภาพนักเรียนที่พบปัญหาด้านสุขภาพภายหลังการแก้ไขด้านสุขภาพ
1.2	การให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแก่นักเรียน	1.2.1 ให้ความรู้เกี่ยวกับด้านสุขภาพแก่นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 4 เรื่องดังนี้ 1) การดูแลสุขภาพสะอาดร่างกายทั่วไป 2) การป้องกันไข้หวัดสายพันธุ์ใหม่ 3) สารเสพติดและการป้องกัน 4) ไข่เลือดออกและการป้องกัน

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ลำดับที่	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ผลการดำเนินงานกิจกรรม
1.3	ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับ ประทานอาหารที่มีประโยชน์	1.3.1 มีการประชุมเครือข่ายทุนในพื้นที่เพื่อส่งเสริมให้นักเรียน รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ที่ประชุมมีมติ 1) โรงเรียนจัดอาหารกลางวันให้เพียงพอต่อนักเรียนทุก วัน เป็นอาหารที่มีโปรตีนสูง ผักและผลไม้ 2) ผู้ปกครองให้การดูแลด้านอาหารให้แก่เด็กนักเรียนที่ บ้าน เน้นอาหารที่มีประโยชน์เพียงพอทั้ง 3 มื้อต่อวัน
1.4	ส่งเสริมให้นักเรียนออกกำลังกาย อย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ๆ ละ 30 นาที	1.4.1 โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนกายบริหารทุกวันและจัด อุปกรณ์กีฬาให้นักเรียนได้เล่นกีฬาทุกวัน 1.4.2 องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลสนับสนุน อุปกรณ์กีฬาให้โรงเรียน เช่น ฟุตบอล วอลเลย์บอล บาสเกตบอล ตะกร้อ 1.4.3 โรงเรียนจัดการแข่งขันกีฬาสีในภาคเรียนที่ 1
1.5	จัดสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัย	1.5.1 เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และผู้วิจัยสำรวจ สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนก่อนเปิดโรงเรียน 1.5.2 เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล คณะครู ผู้ปกครอง ช่วยกันปรับภูมิทัศน์ในโรงเรียนให้ สวยงามและปลอดภัย 1.5.3 วัดสนับสนุนงบประมาณในการปรับปรุงห้องสุขาของ นักเรียนให้ได้มาตรฐาน
2	ด้านสุขภาพจิต	
2.1	ส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพจิต ในนักเรียนให้แก่คณะครูใน โรงเรียนขนาดเล็ก	2.1.1 ประชุมผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนขนาดเล็ก เรื่อง การดูแลด้านสุขภาพจิตโดยอาจารย์จากมหาวิทยาลัย ราชภัฏเพชรบุรี

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ลำดับที่	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน
2.2	จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก	2.2.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล ผู้บริหาร และคณะครู ได้ปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน
2.3	จัดการเรียนการสอนด้านศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองเพชรบุรี	2.3.1 จัดการเรียนการสอนด้านศิลปะโดยครูสกลช่างเมืองเพชรบุรีทั้ง 8 ช่าง ได้แก่ งานปูนปั้น งานแทงหยวก งานลายรดน้ำ งานลงรักปิดทองประดับกระจก งานปั้นหัวสัตว์ งานตอกกระดาศ งานจำหลักหนังใหญ่ และงานแกะสลักไม้ เป็นต้น นักเรียนในโรงเรียนกลุ่มทดลองเรียนร่วมกันกับครูช่างตลอดระยะเวลาการวิจัย โดยองค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดรถรับส่งนักเรียนให้มาเรียนกับครูช่าง
2.4	ส่งเสริมความรัก ความเข้าใจ และสร้างสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว	2.4.1 ผู้ปกครองมีส่วนร่วมและสังเกตการณ์ขณะที่นักเรียนได้เรียนกับครูช่าง ทำให้ผู้ปกครองมีความภูมิใจในความสามารถของนักเรียนและสร้างสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว
3	ด้านคุณธรรม/จริยธรรม	
3.1	จัดการเรียนการสอนด้านคุณธรรม/จริยธรรมให้แก่ นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก	3.1.1 ครูพระสอนด้านศีลธรรม คุณธรรม/จริยธรรมให้แก่ นักเรียน สัปดาห์ละ 1 ครั้ง
3.2	ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมในตนเองและส่งเสริม การทำความดีให้กับนักเรียน	3.2.1 ผู้บริหาร คณะครู ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนทำความดี โดยมีการอบรมนักเรียนหน้าเสาธงทุกวัน และกล่าวชมเชยนักเรียนที่ทำความดีให้นักเรียนทุกคน ได้รับทราบทั่วกัน

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ลำดับที่	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ผลการดำเนินงานกิจกรรม
3.3	ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และฝึกวินัยในเรื่องต่าง ๆ	3.3.1 คณะครูในโรงเรียนฝึกวินัยในตนเองให้กับนักเรียน เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อการเรียน ความอดทน การพูดที่สุภาพ ความประหยัด ได้สอดแทรกอยู่ในกิจกรรมการเรียนการสอน 3.3.2 ผู้ปกครองส่งเสริมและฝึกวินัยในตนเองให้กับนักเรียน เช่น รับผิดชอบงานบ้าน ช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานบ้าน ความมีระเบียบ
4	การประชุมเครือข่ายทุนในพื้นที่	4.1 มีการประชุมเครือข่ายทุนในพื้นที่เพื่อติดตามการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 4 ครั้ง

3.2 ความเข้มแข็งของเครือข่ายทุนในพื้นที่ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากเครือข่ายทุนในพื้นที่ ผลความเข้มแข็งของเครือข่ายทุนในพื้นที่นำเสนอในตารางที่ 4.5 ดังนี้

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความเข้มแข็งของเครือข่ายทุนในพื้นที่ของโรงเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเครือข่ายทุนในพื้นที่

ข้อที่	ข้อความ	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1	เครือข่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเพื่อหนุนเสริมคุณภาพของนักเรียน	2.08	0.53	4.18	0.64
2	เครือข่ายมีการร่วมคิดหาวิธีที่จะทำให้นักเรียนมีการพัฒนาคุณภาพให้ดีขึ้น	2.13	0.68	4.27	0.76
3	เครือข่ายร่วมตัดสินใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อหนุนเสริมการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้ดีขึ้น	2.01	0.42	4.31	0.71
4	เครือข่ายร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีในโรงเรียนและให้ความช่วยเหลือ แม้ไม่ได้รับการขอร้องจากผู้บริหาร หรือครู	2.10	0.67	4.16	0.59

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
5	เครือข่ายร่วมคิด ติดตามก้าวหน้าและผลการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายต่าง ๆ ที่เป็นการหนุนเสริมคุณภาพของนักเรียนว่าเน้นไปตามความคาดหวังหรือไม่	1.97	0.58	4.24	0.84
6	เครือข่ายมีการนำปัญหาต่าง ๆ ที่พบในนักเรียนมาพูดคุยร่วมกันเพื่อช่วยกันหาแนวทางแก้ไข	1.84	0.72	4.21	0.61
7	เครือข่ายมีการนำเสนอแนวคิด หรือวิธีการที่จะแก้ไขปัญหา เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน	1.78	0.43	4.07	0.75
8	เครือข่ายมีการประสานงานกันอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการหนุนเสริมการพัฒนาคุณภาพนักเรียน	2.15	0.61	4.11	0.67
9	เครือข่ายมีการระดมทรัพยากร หรือศักยภาพของตนเอง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน	1.63	0.58	4.36	0.85
10	เครือข่ายมีการส่งข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ทุกเครือข่ายได้รับทราบข้อมูลความก้าวหน้า หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องดำเนินการในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน	1.30	0.68	4.03	0.69
11	เครือข่ายให้ความร่วมมือในทุกกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน	1.45	0.60	4.39	0.57
12	เครือข่ายมีความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนานักเรียน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถหรือศักยภาพเครือข่ายนั้น ๆ	1.50	0.54	4.06	0.49
13	เครือข่ายมีความสามัคคีในกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน	1.49	0.58	4.28	0.65
14	เครือข่ายมีเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุผล	1.57	0.50	4.11	0.58
15	เครือข่ายมีความเสียสละทั้งกาย สติปัญญา และทรัพยากร	1.53	0.62	4.09	0.64
16	เครือข่ายมีระบบการจัดการและวางแผนที่ดีในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน	2.07	0.69	4.33	0.78
17	ผู้นำของเครือข่ายมีวิสัยทัศน์มีความสามารถในการตัดสินใจและประสานงานในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน	1.47	0.72	4.05	0.82
18	สมาชิกเครือข่ายทุกคนเห็นประโยชน์ร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน	1.51	0.65	4.16	0.59
19	เครือข่ายทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	1.46	0.53	4.24	0.51
20	เครือข่ายมีการติดตามและประเมินผลเป็นระยะ ๆ สม่าเสมอ	1.68	0.61	4.03	0.77
รวมค่าเฉลี่ย		1.74	0.77	4.40	0.98

จากตารางที่ 4.5 แสดงให้เห็นว่า ก่อนการทดลองยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ เครือข่ายทุนในพื้นที่ พบว่า เครือข่ายทุนในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.74$, S.D. = 0.77) สำหรับหลังการทดลองยุทธศาสตร์ พบว่า เครือข่ายทุนในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.98)

2. ผลของเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ที่มีต่อนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

2.1 คุณภาพด้านสุขภาพกายของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กเป็นโรงเรียนนำร่อง 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดเพ็ญ โรงเรียนวัดทองนพคุณ โรงเรียนบ้านบ่อหวาย โรงเรียนวัดห้วยเสือ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลคุณภาพชีวิต ด้านสุขภาพกายของนักเรียน ประกอบด้วย ข้อมูลด้านสุขภาพของนักเรียน และพฤติกรรมด้านสุขภาพ นำเสนอในตารางที่ 4.6-4.9 ดังนี้

ตารางที่ 4.6 จำนวนนักเรียนของโรงเรียนกลุ่มทดลองจำแนกตามข้อมูลด้านสุขภาพก่อนและหลัง การพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่

ข้อมูลด้านสุขภาพ	ก่อนการทดลอง (n=179)	หลังการทดลอง (N=179)
	จำนวน (คน)	จำนวน (คน)
1. เหา	34	5
2. ฟันผุ	93	26
3. โรคผิวหนัง	24	6
4. น้ำหนักเกินเกณฑ์	11	5
5. น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์	15	7

จากตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นว่า ก่อนการทดลองการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่น โดยใช้ทุนในพื้นที่ ข้อมูลด้านสุขภาพของนักเรียนโรงเรียนกลุ่มควบคุม พบว่า นักเรียนเป็นเหา จำนวน 34 คน ฟันผุ จำนวน 93 คน โรคผิวหนัง จำนวน 24 คน น้ำหนักเกินเกณฑ์ 11 คน และน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ 15 คน ภายหลังการทดลอง พบว่า มีนักเรียนเป็นเหาจำนวน 5 คน ฟันผุจำนวน 26 คน โรคผิวหนังจำนวน 6 คน น้ำหนักเกินเกณฑ์จำนวน 5 คน และน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์จำนวน 7 คน

ตารางที่ 4.7 จำนวนนักเรียนของโรงเรียนกลุ่มควบคุมจำแนกตามข้อมูลด้านสุขภาพหลังการพัฒนา
รูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่

ข้อมูลด้านสุขภาพ	หลังการทดลอง (N=154)
	จำนวน (คน)
1. เหา	33
2. ฟันผุ	70
3. โรคผิวหนัง	14
4. น้ำหนักเกินเกณฑ์	11
5. น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์	13

จากตารางที่ 4.7 แสดงให้เห็นว่า หลังทดลองการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้
ทุนในพื้นที่ พบว่า นักเรียนของโรงเรียนกลุ่มควบคุม เป็นเหาจำนวน 33 คน ฟันผุจำนวน 70 คน โรค
ผิวหนังจำนวน 14 คน มีน้ำหนักเกินเกณฑ์จำนวน 11 คน และน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์จำนวน 13 คน

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมด้านสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มทดลองนำร่องก่อนและหลังการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่

ข้อที่	พฤติกรรมด้านสุขภาพ	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1	นักเรียนอาบน้ำวันละ 2 ครั้ง	1.28	0.60	2.59	0.71
2	นักเรียนแปรงฟันอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง	1.37	0.76	2.58	0.68
3	นักเรียนรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย	1.53	0.58	2.47	0.49
4	นักเรียนล้างมือทุกครั้งก่อนรับประทานอาหาร	1.41	0.64	2.13	0.61
5	นักเรียนเลือกรับประทานอาหารที่สุกแล้ว	2.78	0.71	3.00	0.00
6	นักเรียนออกกำลังกายทุกสัปดาห์ ๆ ละ 3 ครั้ง	2.14	0.85	2.74	0.55
7	นักเรียนนอนหลับง่าย นอนวันละ 6-8 ชั่วโมง	2.19	0.63	2.86	0.67
8	นักเรียนมีหน้าที่ทำงานบ้าน เช่น ล้างจาน กวาดบ้าน ถูบ้าน	1.67	0.57	2.62	0.58
9	บ้านของนักเรียนมีการเก็บข้าวของเครื่องใช้อย่างเป็นระเบียบ	1.56	0.54	2.54	0.73
10	บ้านของนักเรียนมีการกำจัดขยะในบ้านและทิ้งขยะในที่ รองรับขยะ	1.89	0.48	2.57	0.65
รวม		1.78	0.80	2.61	0.75

จากตารางที่ 4.8 แสดงให้เห็นว่า ก่อนการทดลองการพัฒนาแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่ พบว่า นักเรียนของโรงเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมด้านสุขภาพอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 1.78$, S.D.= 0.80) และหลังการทดลอง พบว่า นักเรียนในโรงเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมด้านสุขภาพอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.61$, S.D.= 0.75)

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมด้านสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มควบคุมหลังการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่

ข้อที่	พฤติกรรมด้านสุขภาพ	หลังการทดลอง	
		$\bar{X}$	S.D.
1	นักเรียนอาบน้ำวันละ 2 ครั้ง	1.39	0.64
2	นักเรียนแปรงฟันอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง	1.42	0.83
3	นักเรียนรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย	1.50	0.61
4	นักเรียนล้างมือทุกครั้งก่อนรับประทานอาหาร	1.26	0.72
5	นักเรียนเลือกรับประทานอาหารที่สุกแล้ว	2.62	0.68
6	นักเรียนออกกำลังกายทุกสัปดาห์ ๆ ละ 3 ครั้ง	2.05	0.54
7	นักเรียนนอนหลับง่าย นอนวันละ 6-8 ชั่วโมง	2.11	0.76
8	นักเรียนมีหน้าที่ทำงานบ้าน เช่น ล้างจาน กวาดบ้าน ถูบ้าน	1.68	0.69
9	บ้านของนักเรียนมีการเก็บข้าวของเครื่องใช้อย่างเป็นระเบียบ	1.54	0.67
10	บ้านของนักเรียนมีการกำจัดขยะในบ้านและทิ้งขยะในถังขยะ	1.49	0.80
รวม		1.71	0.83

จากตารางที่ 4.9 แสดงให้เห็นว่า หลังการทดลองการพัฒนาแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่ พบว่า นักเรียนในโรงเรียนกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมด้านสุขภาพอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 1.71$, S.D.= 0.83)

ตารางที่ 4.10 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายของนักเรียนโรงเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองการพัฒนาแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่

ข้อมูลสุขภาพ	ก่อนการทดลอง (N=179)	หลังการทดลอง (N=179)	χ^2
	จำนวน (คน)	จำนวน (คน)	
1. เหนื่อย	34	5	10.59*
2. ฟันผุ	93	26	28.47*
3. โรคผิวหนัง	24	6	9.84*
4. น้ำหนักเกินเกณฑ์	4	5	4.34*
5. น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์	15	7	6.89*

* P < 0.05

จากตารางที่ 4.10 แสดงให้เห็นว่า หลังการทดลองการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่น โดยใช้ทุนในพื้นที่ นักเรียนโรงเรียนกลุ่มทดลองมีสุขภาพกายสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า หลังการทดลองปัญหาสุขภาพของนักเรียน ได้แก่ เหา ฟันผุ โรคผิวหนัง น้ำหนักเกินเกณฑ์ และน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ลดลง

ตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายของนักเรียนโรงเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลองการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่

ข้อมูลสุขภาพ	โรงเรียนกลุ่มทดลอง (N=179)	โรงเรียนกลุ่มควบคุม (N=154)	χ^2
	จำนวน (คน)	จำนวน (คน)	
1. เหา	5	22	16.59*
2. ฟันผุ	26	70	37.72*
3. โรคผิวหนัง	6	14	11.00*
4. น้ำหนักเกินเกณฑ์	5	11	8.53*
5. น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์	7	13	9.18*

* $P < 0.05$

จากตารางที่ 4.11 แสดงให้เห็นว่า สุขภาพกายของนักเรียนหลังการทดลองการพัฒนา รูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่ พบว่า นักเรียนโรงเรียนกลุ่มทดลองมีสุขภาพสูงกว่านักเรียนโรงเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า หลังการทดลองปัญหาสุขภาพของนักเรียนโรงเรียนกลุ่มทดลอง ได้แก่ เหา ฟันผุ โรคผิวหนัง น้ำหนักเกินเกณฑ์ และน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ลดลง

ตารางที่ 4.12 การเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านสุขภาพของนักเรียนโรงเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่

	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
พฤติกรรมด้านสุขภาพ	1.78	0.80	2.61	0.75	6.491*

* $P < 0.05$

จากตารางที่ 4.121 แสดงให้เห็นว่า หลังการทดลองการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่ พบว่า นักเรียนโรงเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมด้านสุขภาพสูงกว่าก่อนการทดลอง ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเครือข่ายทุนในพื้นที่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านสุขภาพของนักเรียนโรงเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลองการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่

พฤติกรรมด้านสุขภาพ	N	$\bar{X}$	S.D.	t
โรงเรียนกลุ่มทดลอง	179	2.61	0.75	5.843*
โรงเรียนกลุ่มควบคุม	154	1.71	0.83	

* $P < 0.05$

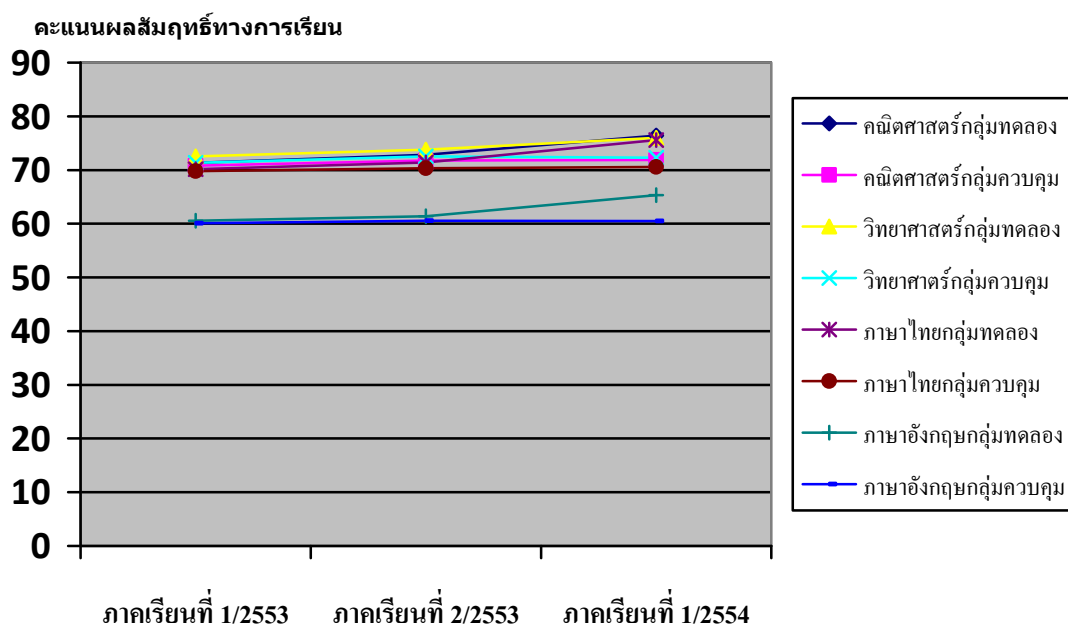
จากตารางที่ 4.13 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมด้านสุขภาพของนักเรียนหลังการทดลองการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่ พบว่า นักเรียนโรงเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมด้านสุขภาพสูงกว่านักเรียนโรงเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 ผลสัมฤทธิ์และคะแนนความก้าวหน้าการเรียนของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัย

ตารางที่ 4.14 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (ภาคเรียนที่ 1/2553 ภาคเรียนที่ 2/2553 และภาคเรียนที่ 1/2554)

สาระวิชา	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ร้อยละ)					
	ภาคเรียนที่ 1/2553		ภาคเรียนที่ 2/2553		ภาคเรียนที่ 1/2554	
	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
คณิตศาสตร์	71.35	70.82	72.85	71.76	73.40	71.89
วิทยาศาสตร์	72.51	71.35	73.81	72.55	75.97	72.31
ภาษาไทย	70.18	69.81	71.40	70.32	75.59	70.56
ภาษาอังกฤษ	60.54	60.10	61.37	60.54	65.30	60.48

จากตารางที่ 4.14 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนกลุ่มทดลองหลังที่เข้าร่วมโครงการวิจัยมีผลสัมฤทธิ์การเรียน ในสาระหลัก 4 วิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สูงขึ้นตามลำดับ จากภาคเรียนที่ 1/2553 ภาคเรียนที่ 2/2553 และภาคเรียนที่ 1/2554 ทั้งนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมทั้ง 3 ภาคเรียน ดังแสดงในแผนภูมิที่ 4.1 ดังนี้

แผนภูมิที่ 4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในสาระวิชา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

ตารางที่ 4.15 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัย ก่อนและหลังได้รับกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้จำแนกตามองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ (ภาคเรียนที่ 1/2553 ภาคเรียนที่ 2/2553)

องค์ประกอบ	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
	ภาคเรียนที่ 1/2553		ภาคเรียนที่ 2/2553		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. องค์ประกอบ ดี					
1.1 ความคุมอารมณ์	15.96	3.31	18.86	2.84	8.284**
1.2 เห็นใจผู้อื่น	17.07	2.97	19.32	3.41	6.010**
1.3 รับผิชอบ	18.44	3.20	20.51	2.54	5.954**
รวมด้านดี	51.47	2.78	58.69	2.71	7.228**
2. องค์ประกอบ เก่ง					
2.1 มีแรงจูงใจ	16.88	3.26	19.18	3.03	6.240**
2.2 ตัดสินใจและแก้ปัญหา	16.88	3.26	18.36	3.22	4.132**
2.3 สัมพันธภาพกับผู้อื่น	15.84	2.56	18.22	2.94	7.476**
รวมด้านเก่ง	49.60	2.73	55.76	2.75	6.169**
3. องค์ประกอบ สุข					
3.1 ภูมิใจตนเอง	10.62	2.12	14.97	2.54	15.765**
3.2 พึ่งพอใจในชีวิต	18.29	3.15	19.77	3.13	3.900**
3.3 สุขสงบทางใจ	16.57	3.20	18.41	2.94	5.199**
รวมด้านมีสุข	45.48	2.68	53.15	2.69	7.671**
ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม	146.55	2.65	167.60	2.64	21.053**

** $P < 0.01$

จากตารางที่ 4.15 เป็นการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมและรายด้าน ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านดี เก่ง และสุข พบว่า

ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม พบว่า นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม หลังทำกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เมื่อเปรียบเทียบรายด้านของความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนตามองค์ประกอบด้านดี เก่ง และสุข พบว่า นักเรียนมีองค์ประกอบรายด้านดี เก่ง มีสุข หลังทำกิจกรรมตามแผนจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สำหรับการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ด้านย่อยของนักเรียนเมื่อจำแนกตามองค์ประกอบด้านดี เก่ง และสุข พบว่า

องค์ประกอบด้านดี พบว่า นักเรียนมีการควบคุมอารมณ์ การเห็นใจผู้อื่น และความรับผิดชอบหลังทำกิจกรรมตามแผนจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

องค์ประกอบด้านเก่ง พบว่า นักเรียนมีแรงจูงใจ มีการตัดสินใจและแก้ปัญหาและมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นหลังทำกิจกรรมตามแผนจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

องค์ประกอบด้านสุข พบว่า นักเรียนมีความภูมิใจในตนเอง ความพึงพอใจในชีวิตและมีความสุขสงบทางใจ หลังทำกิจกรรมตามแผนจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.4 การเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัย

ตารางที่ 4.16 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ท้องถิ่นเมืองเพชรบุรีของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยก่อนและหลังได้รับกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้จำแนกรายด้าน

การเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ท้องถิ่น	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
	ภาคเรียนที่ 1/2553		ภาคเรียนที่ 2/2553		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ความสนใจในงานสกุลช่างเมืองเพชร	2.32	0.87	4.21	0.62	8.91*
2. ความซาบซึ้งในงานสกุลช่างเมืองเพชร	2.27	0.68	4.06	0.79	7.82*
3. เจตคติต่องานสกุลช่างเมืองเพชร	12.25	0.54	4.13	0.86	8.18*
4. ค่านิยมต่องานสกุลช่างเมืองเพชร	2.19	0.59	3.97	0.68	7.18*
5. การปรับตัวต่องานสกุลช่างเมืองเพชร	2.16	0.63	3.89	0.55	7.31*
โดยรวม	2.24	0.81	4.05	0.83	8.11*

* $P < 0.05$

จากตารางที่ 4.16 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ท้องถิ่นต่องานสกุลช่างเมืองเพชรโดยรวมของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ท้องถิ่นต่องานสกุลช่างเมืองเพชรหลังทำกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อจำแนกการเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ท้องถิ่นรายด้าน ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ความสนใจ ความซาบซึ้ง เจตคติ ค่านิยม และการปรับตัวต่องานสกุลช่างเมืองเพชร พบว่า นักเรียนมีความสนใจ ความซาบซึ้ง เจตคติ ค่านิยม และการปรับตัวต่องานสกุลช่างเมืองเพชรหลังทำกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลการพัฒนานวัตกรรมและกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่บูรณาการระหว่างงานสกุลช่างเมืองเพชรและสาระวิชาหลัก

3.1 ขั้นตอนของการพัฒนานวัตกรรมและกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างงานสกุลช่างเมืองเพชรและสาระวิชาหลักมีดังนี้

3.1.1 ประชุมครูสกุลช่างเมืองเพชรทั้ง 8 งาน ได้แก่ 1) งานปูนปั้น 2) งานปั้นหัวสัตว์ 3) งานลงรักปิดทองประดับกระจก 4) งานแกะสลักไม้ 5) งานดอกกระดาษ 6) งานจำหลักหนังใหญ่ 7) งานลายรดน้ำ และ 8) งานแทงหยวก โดยประชุมร่วมกับครูผู้เชี่ยวชาญในสาระหลักวิชา 4 วิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย เพื่อทบทวนและสะท้อนความคิดในการเชื่อมโยงหลักวิชางานสกุลช่างเมืองเพชรทั้ง 8 งาน กับสาระวิชาหลัก 4 วิชา ให้มีความถูกต้องตามหลักวิชาทั้ง 2 ศาสตร์ คือ ทั้งศาสตร์ทางงานสกุลช่างและศาสตร์ทาง 4 สาระหลัก

3.1.2 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระวิชาหลัก 4 วิชา แบ่งเป็นสาระคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย อย่างละ 8 เรื่อง ตามงานสกุลช่างเมืองเพชรทั้ง 8 งาน ได้แก่ 1) งานปูนปั้น 2) งานปั้นหัวสัตว์ 3) งานลงรักปิดทองประดับกระจก 4) งานแกะสลักไม้ 5) งานดอกกระดาษ 6) งานจำหลักหนังใหญ่ 7) งานลายรดน้ำ และ 8) งานแทงหยวก ผลลัพธ์ที่ได้ในขั้นตอนนี้ คือ ได้สื่อที่เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระวิชาหลัก 4 วิชา จำนวน 8 เล่ม

3.1.3 ประชุมวิพากษ์แผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระวิชาหลัก 4 วิชา โดยผู้เชี่ยวชาญทาง 4 สาระหลัก ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เชิญอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี วิพากษ์ด้านภาษาที่เหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระวิชาหลัก 4 วิชา ซึ่งจะนำไปใช้ในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

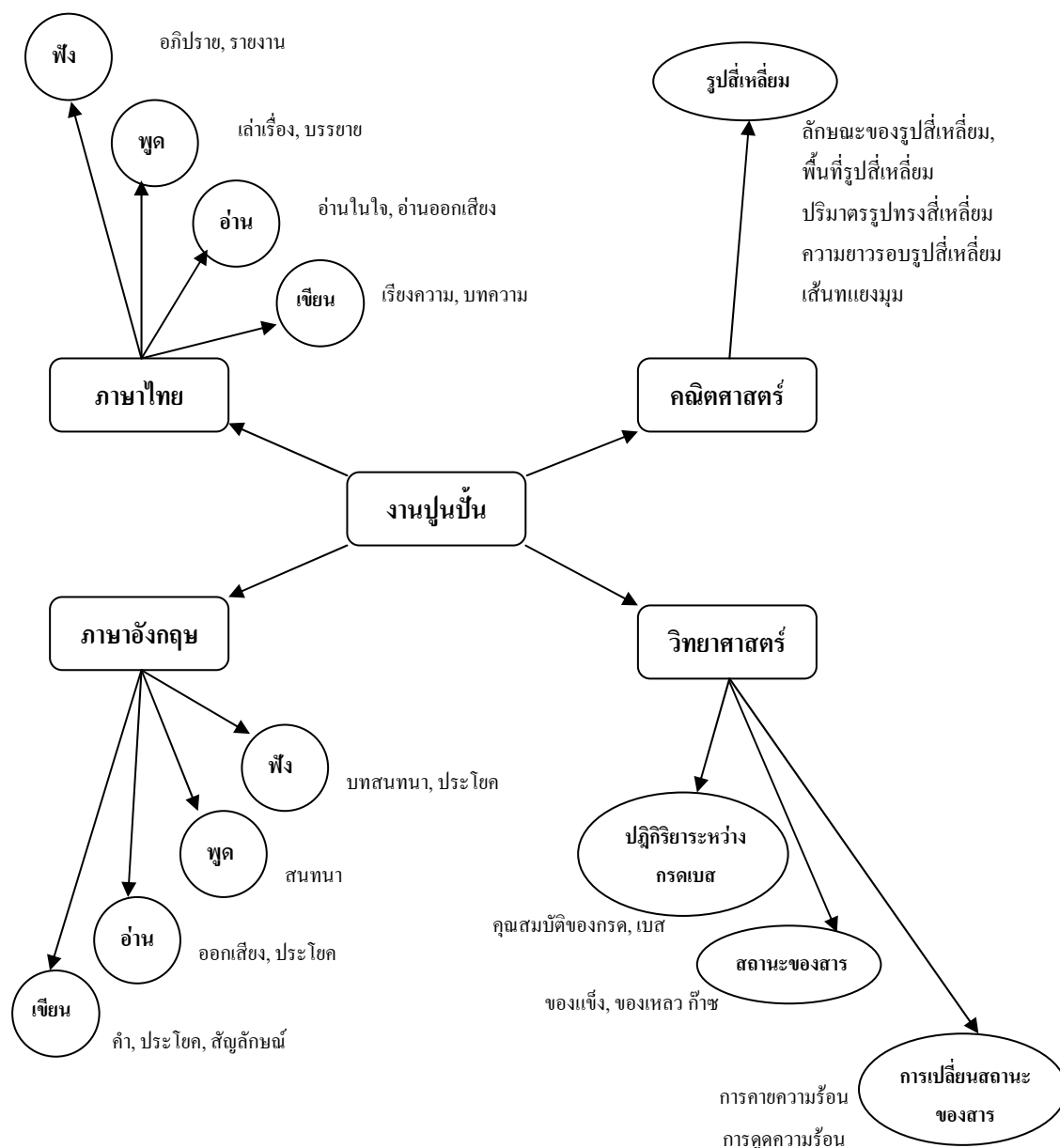
3.1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระวิชาหลัก 4 วิชา ที่ผ่านการวิพากษ์จากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาปรับปรุงสื่อสอนเสริมที่เชื่อมโยงหลักวิชางานสกุลช่างเมืองเพชรทั้ง 8 งาน กับสาระหลัก 4 วิชา ให้มีความสมบูรณ์และถูกต้องตามหลักวิชามากยิ่งขึ้น

3.1.5 ทดลองใช้สื่อที่เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักวิชางานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระวิชาหลัก 4 วิชา ในรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในภาคเรียนที่ 1/2553 และภาคเรียนที่ 2/2553

3.1.6 นำผลจากการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักวิชางานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระวิชาหลัก 4 วิชา มาทบทวนและปรับปรุงสื่อสอนเสริมให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น และนำไปทดลองใช้ต่อในภาคเรียนที่ 1/2554

3.2 ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การบูรณาการแบบสหวิทยาการ(Interdisciplinary) คือ การสร้างหัวเรื่อง (Theme) หรือหน่วยการเรียนรู้ (Learning Unit) ขึ้นมาแล้วนำเนื้อหาสาระจากรายวิชาต่าง ๆ มาเชื่อมโยงสัมพันธ์กับหัวเรื่องหรือหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ

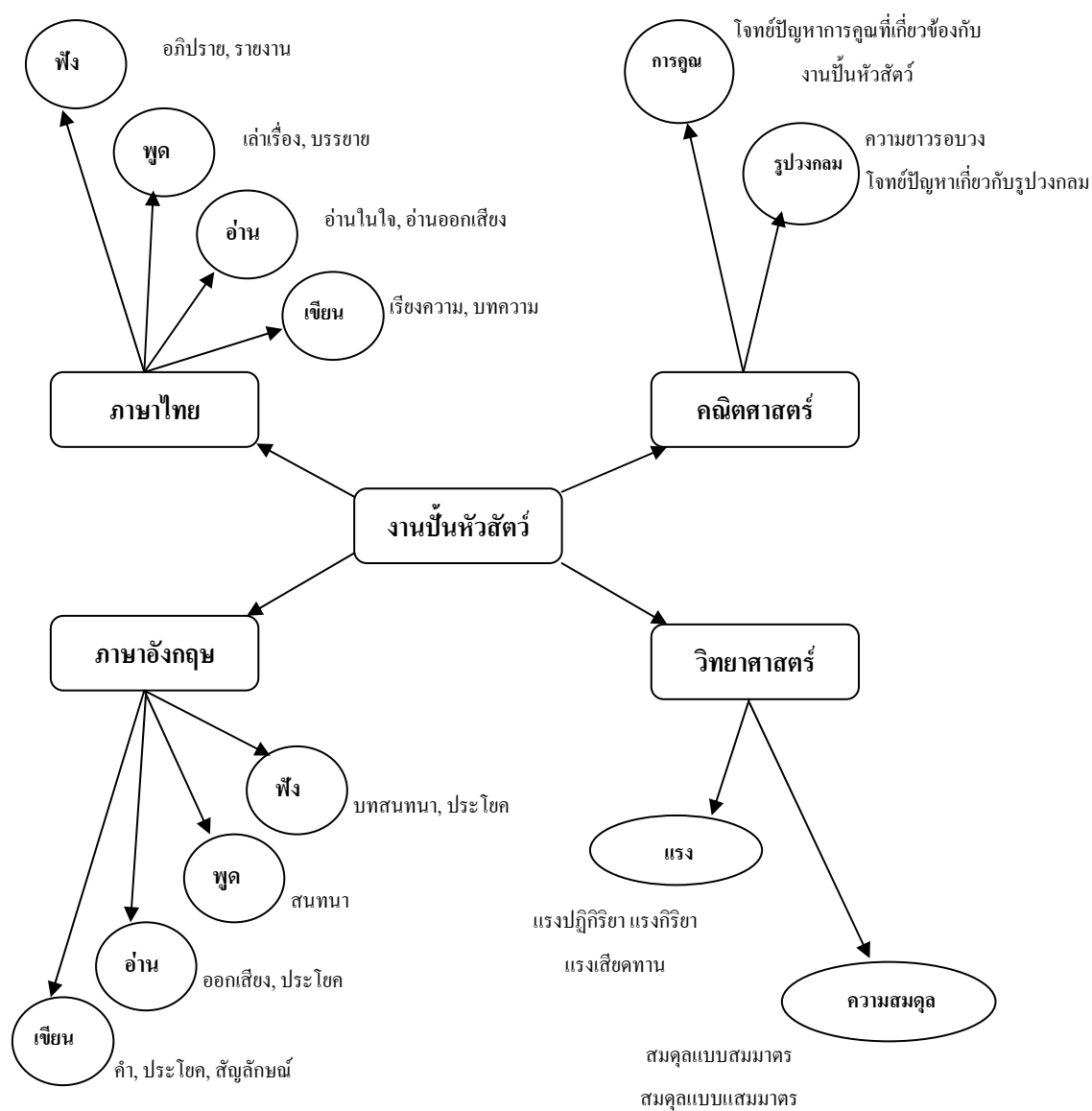
3.2.1 การบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรงานปูนปั้นกับสาระวิชาหลัก 4 วิชา

แผนภูมิที่ 4.2 การบูรณาการงานสกุลช่างเมืองงานปูนปั้นกับสาระวิชาหลัก 4 วิชา

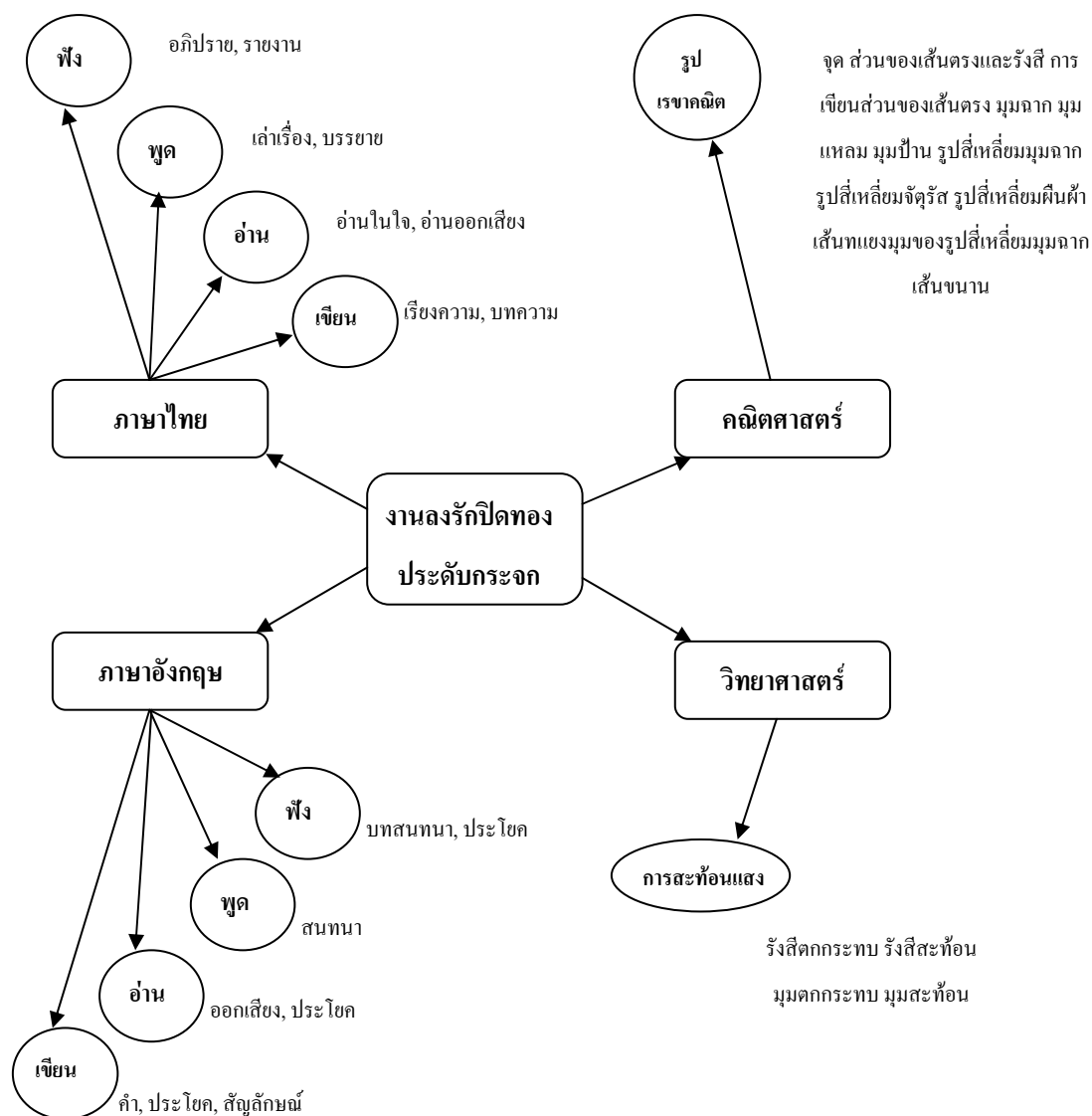
3.2.2 การบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรงานปั้นหัวสัตว์กับสาระวิชาหลัก

4 วิชา

แผนภูมิที่ 4.3 การบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรงานปั้นหัวสัตว์กับสาระวิชาหลัก 4 วิชา

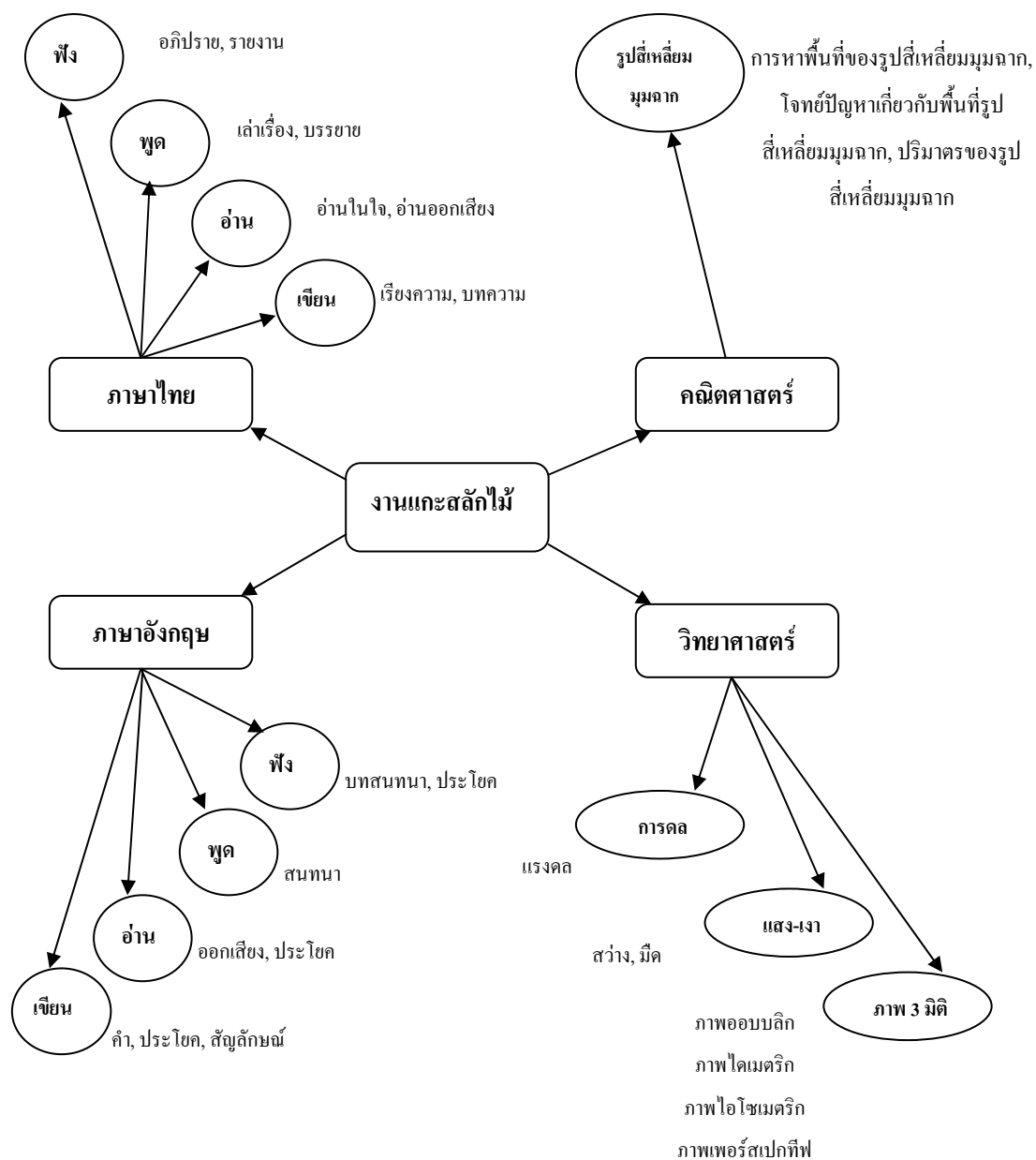
3.2.3 การบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรงานลงรักปิดทองประดับกระจกกับสาระวิชาหลัก 4 วิชา

แผนภูมิที่ 4.4 การบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรงานลงรักปิดทองประดับกระจกกับสาระวิชาหลัก 4 สาระ

3.2.4 การบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรงานแกะสลักไม้กับสาระวิชาหลัก

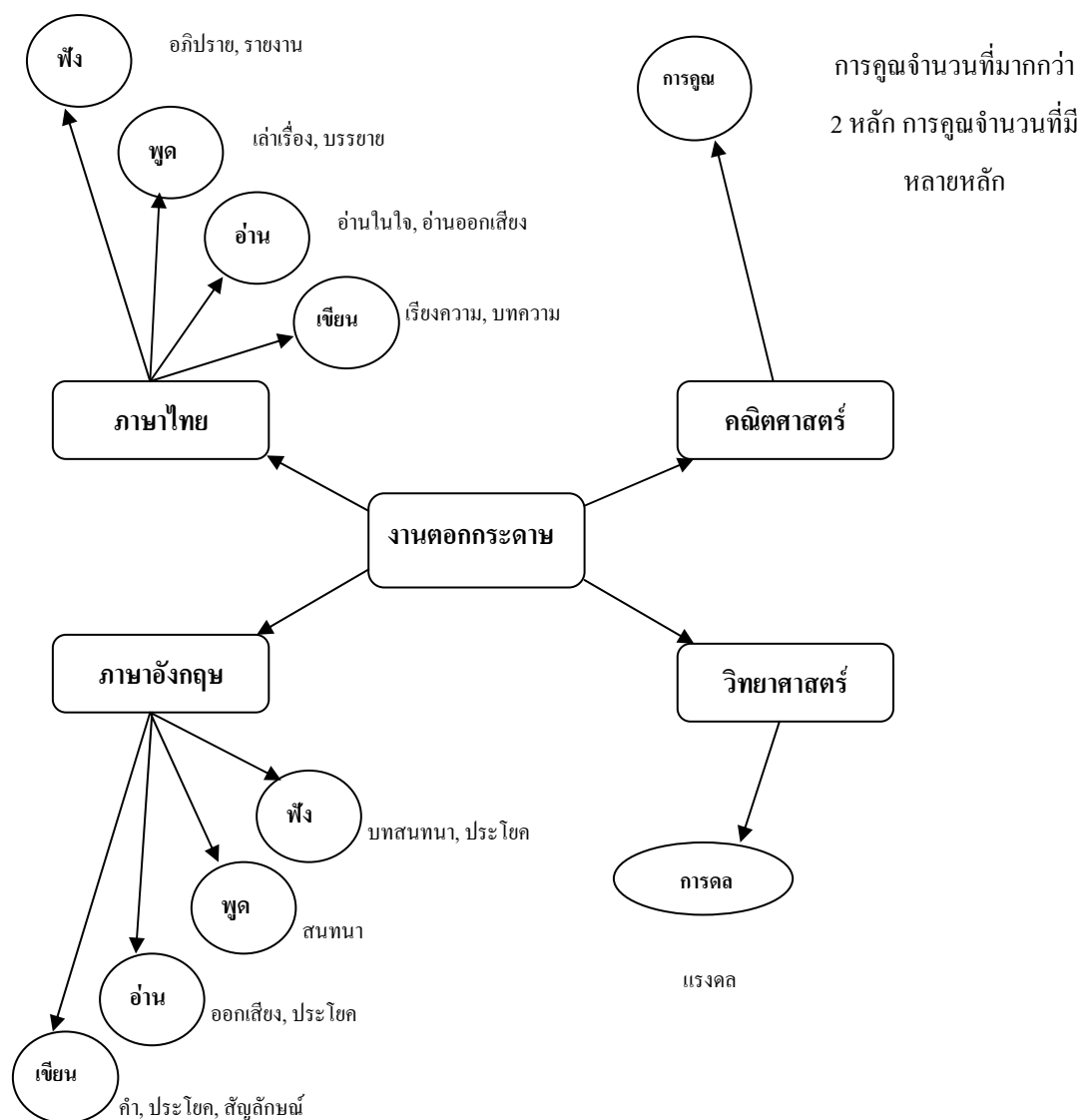
4 วิชา

แผนภูมิที่ 4.5 การบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรงานแกะสลักไม้กับสาระวิชาหลัก 4 สาระ

3.2.5 การบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรงานตอกระดาศกับสาระวิชา

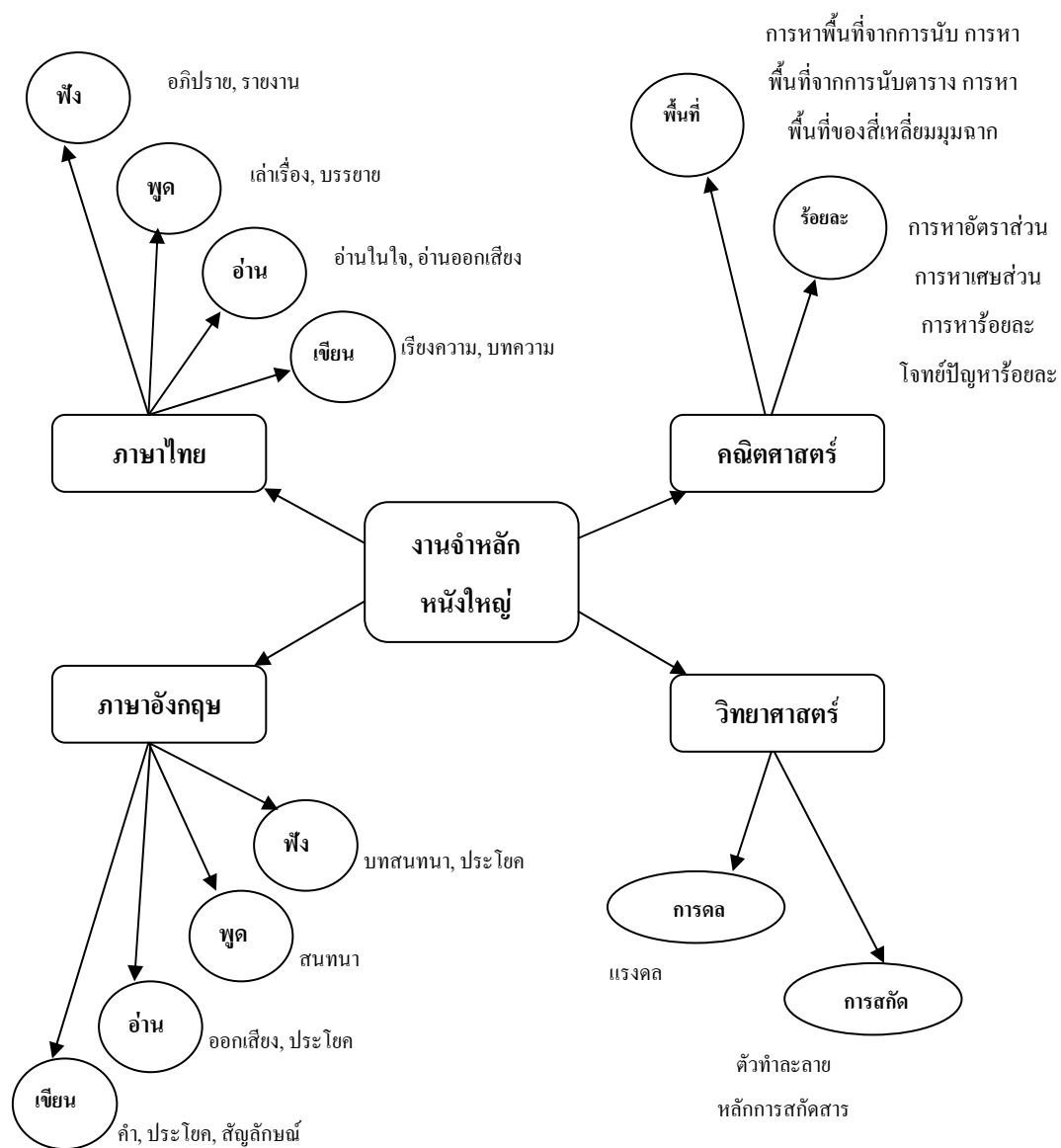
หลัก 4 วิชา

แผนภูมิที่ 4.6 การบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรงานตอกระดาศกับสาระวิชาหลัก 4 สาระ

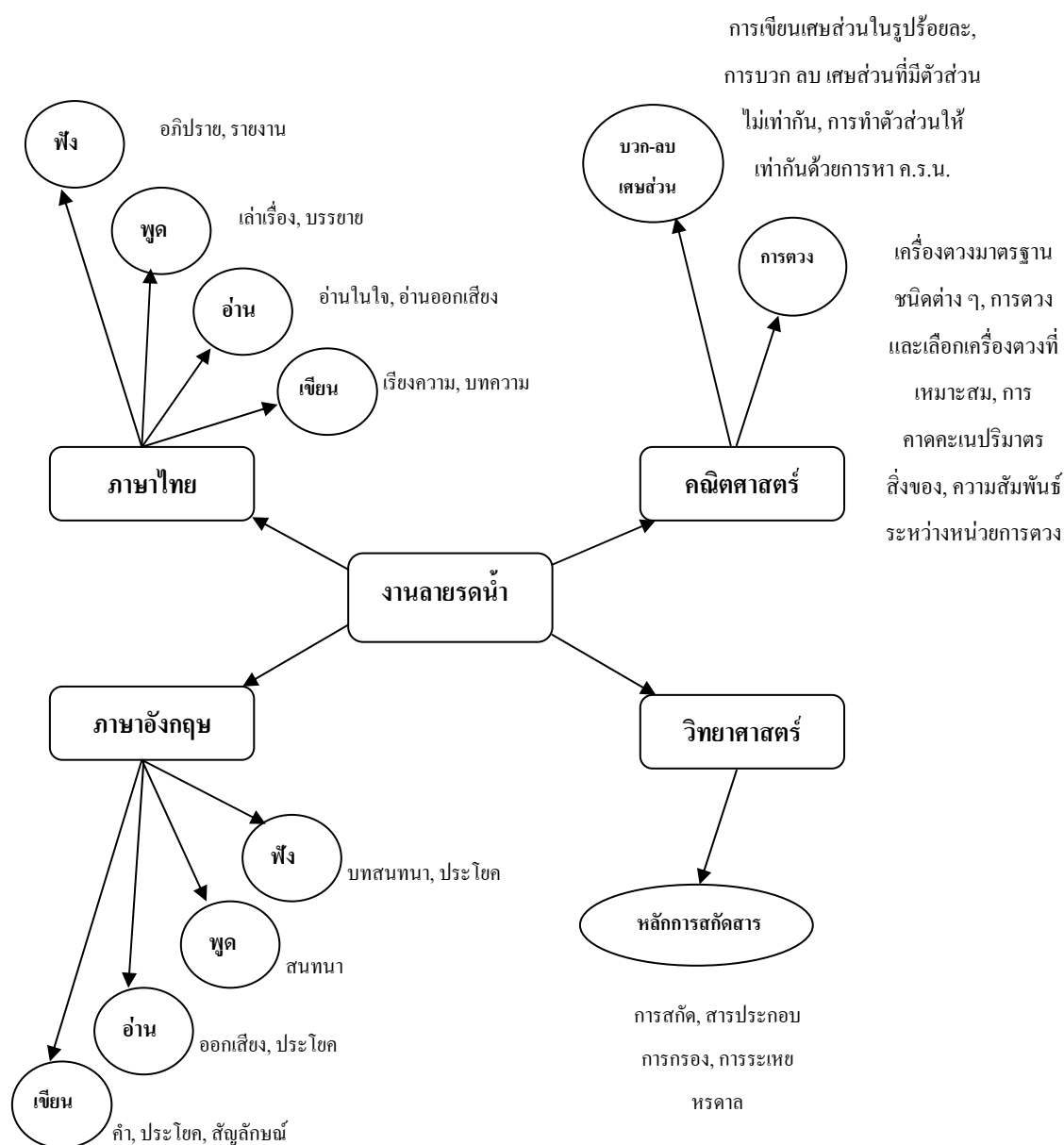
3.2.6 การบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรงานจำหลักหนังใหญ่กับสาระวิชา

หลัก 4 วิชา

แผนภูมิที่ 4.7 การบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรงานจำหลักหนังใหญ่กับสาระวิชาหลัก 4 สาระ

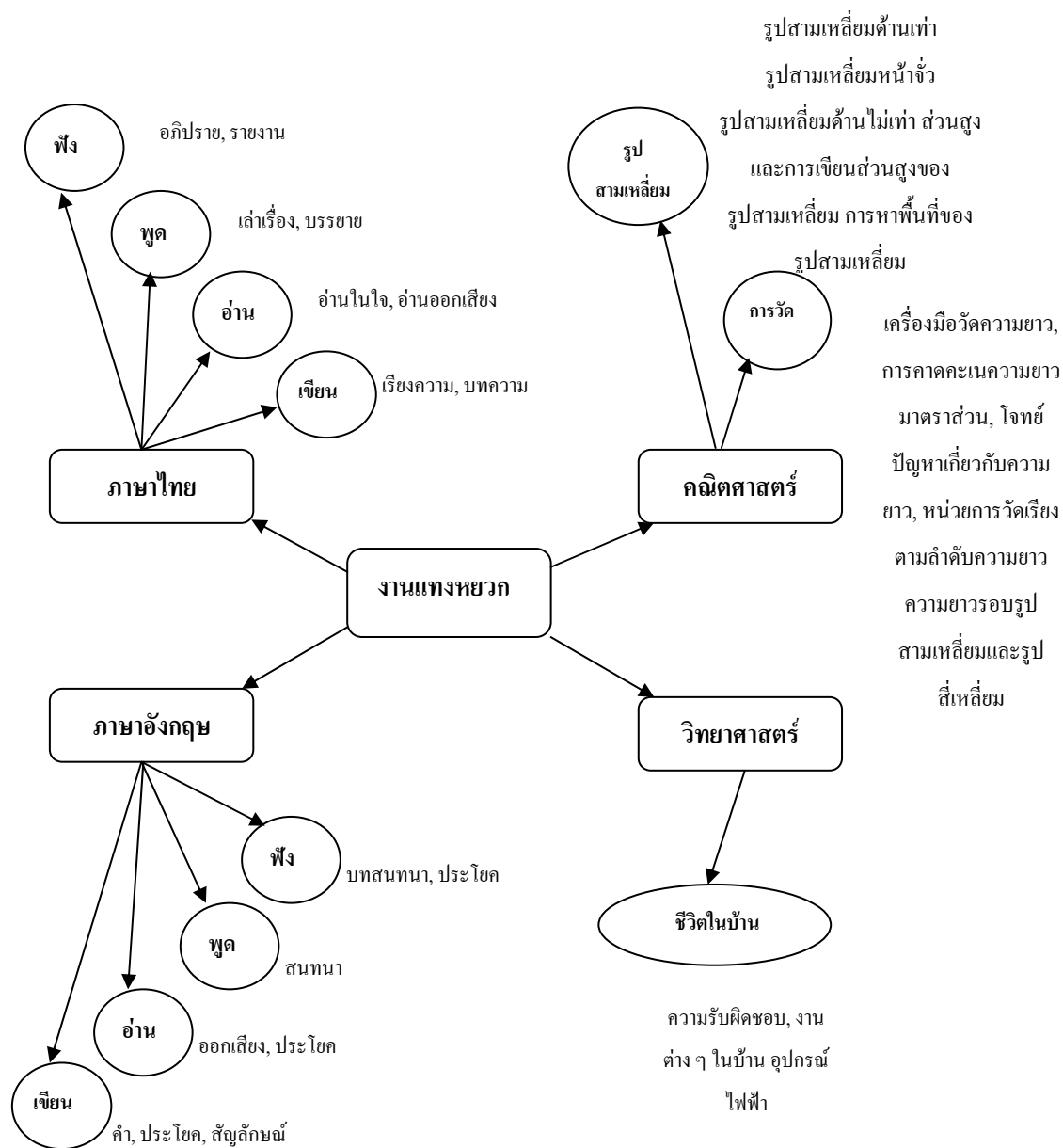
3.2.7 การบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรงานลายรดน้ำกับสาระวิชาหลัก 4 วิชา

แผนภูมิที่ 4.8 การบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรงานลายรดน้ำกับสาระวิชาหลัก 4 สาระ

3.2.8 การบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรงานแทงหยวกกับสาระวิชาหลัก 4

วิชา

แผนภูมิที่ 4.9 การบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรงานแทงหยวกกับสาระวิชาหลัก 4 สาระ

4. ผลการสังเคราะห์บทเรียนการสร้างเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อ
หนุนเสริมการเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็ก

4.1 บทเรียนด้านกระบวนการสร้างเครือข่ายทุนในพื้นที่

กระบวนการทำงานกับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี โดยการสร้าง
เครือข่ายทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก มีการสร้าง
เครือข่าย 3 ประเภท ได้แก่ 1) การสร้างเครือข่ายภายใน 2) การสร้างเครือข่ายกับโรงเรียน และ 3)
การสร้างเครือข่ายภายนอก

4.1.1 การสร้างเครือข่ายภายในมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งรวม
ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการหลายสาขา เน้นประโยชน์ต่อการดำเนินโครงการ LLEN คณะผู้วิจัยในฐานะ
เป็นแกนนำโครงการ ได้มีการเชื่อมโยงโครงการ LLEN สู่มหาวิทยาลัยโดยสร้างทีมวิจัยจากคณะ
ต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย ได้แก่ คณะครุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะ
เกษตรศาสตร์ เป็นต้น จัดตั้งทีมงานเพื่อให้การสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาครูและนักเรียนใน
โรงเรียนขนาดเล็ก ได้มีการประชุมร่วมกับทีมงานในการกำหนดประเด็นเป้าหมายการพัฒนาครู
และนักเรียน

4.1.2 การสร้างเครือข่ายกับโรงเรียน คณะผู้วิจัยได้มีการสร้างเครือข่ายกับ
โรงเรียนขนาดเล็ก ในขั้นต้นได้ประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 1
และเขต 2 และได้จัดประชุมชี้แจงโครงการ LLEN กับผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต
1 และเขต 2 รวมทั้งศึกษานิเทศก์ เพื่อให้เสนอโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ LLEN จากนั้นประชุม
ชี้แจงโครงการกับผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็กและรับสมัครโรงเรียนที่จะเข้าร่วมโครงการ
LLEN มีจำนวนโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ 24 โรงเรียน คณะผู้วิจัยร่วมทำงานกับโรงเรียนที่เข้า
ร่วมโครงการ ได้จัดเวทีระดมสมองกับผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อประเมินปัญหา ความต้องการ
พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก และร่วมกันกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาศักยภาพครูและนักเรียน

4.1.3 การสร้างเครือข่ายภายนอก คณะผู้วิจัยได้มีการสำรวจองค์กรต่าง ๆ ทั้ง
ภาครัฐและเอกชน ที่สามารถหนุนเสริมการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กในโครงการ LLEN ทำการ
ประสานงานกับองค์กรและกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโครงการครั้งนี้เพื่อสร้างเป็นเครือข่าย
ทุนในพื้นที่ ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.), เทศบาล, องค์การบริหารส่วนจังหวัด
เจ้าอาวาสวัดต่าง ๆ รวมถึงอาสาสมัครสาธารณสุข โรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ ช่างสกุลเมืองเพชร
ผู้ปกครองนักเรียน เป็นต้น ได้ประชุมเครือข่ายทุนในพื้นที่เพื่อชี้แจงโครงการ LLEN และระดม
ทรัพยากรจากเครือข่ายทุนในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน

ขนาดเล็ก และได้ร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายทุนในพื้นที่ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและโรงเรียนขนาดเล็ก และร่วมกันทำ MOU กับเครือข่ายโรงเรียน

4.2 กลไกการขับเคลื่อนและรักษาเครือข่าย

มีการสร้างสัมพันธภาพกับเครือข่ายทุนในพื้นที่ มีการประสานงานอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อให้การทำให้ระบบข้อมูลเครือข่ายทุนในพื้นที่และเครือข่ายทุนในพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมโครงการ LLEN สำหรับการดำเนินโครงการ LLEN ได้มีการประชุมภาคีเครือข่ายทุนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ร่วมกันกำหนดกิจกรรมหรือโครงการที่ต้องการรับการสนับสนุนจากเครือข่ายทุนในพื้นที่ คณะผู้วิจัยได้จัดการประชุมเพื่อรายงานความก้าวหน้าของโครงการให้กับเครือข่ายทุนในพื้นที่ได้รับทราบ และร่วมกันเสนอข้อคิดเห็นที่จะร่วมกันพัฒนาโรงเรียนต่อไป

4.3 ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับครู

4.3.1 ทักษะของครู

1) ทักษะของครูที่มีต่องานสกุลช่างเมืองเพชร ครูส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่องานสกุลช่างเมืองเพชรซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมที่แสดงเอกลักษณ์ของเมืองเพชรบุรี ครูมีความคิดว่าถ้านักเรียนหรือเด็กรุ่นหลังไม่เข้าไปเรียนรู้จะทำให้งานสกุลช่างเมืองเพชรหายไปจากเมืองเพชร และมีความคิดที่จะนำงานสกุลช่างเมืองเพชรไปจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน แต่มีปัญหาเรื่องงบประมาณที่ต้องใช้เป็นจำนวนมาก จึงไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้

2) ทักษะต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการหนุนเสริมการเรียนรู้ (LLEN) ครูที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนมีทัศนคติที่ดีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ เมื่อทราบข่าวการจัดกิจกรรมการหนุนเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับงานสกุลช่างเมืองเพชรจึงสนใจและนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม แม้กิจกรรมนี้จะจัดขึ้นทุกวันเสาร์ถือว่าเป็นวันหยุดราชการ และคิดว่ากิจกรรมหนุนเสริมการเรียนรู้มีประโยชน์มีคุณค่าต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างมาก

3) ทักษะของครูต่อการบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระหลัก 4 วิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ก่อนเข้าร่วมโครงการครูทุกคนคิดว่ากิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งเน้นไปที่งานสกุลช่างเมืองเพชรเพียงอย่างเดียว เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมพบว่ามีการบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระหลัก 4 วิชา คือ ภาคเช้านักเรียนทุกคนเรียนงานสกุลช่างเมืองเพชร โดยลงมือทำด้วยตนเอง ส่วนภาคบ่ายมีการสอนแบบบูรณาการที่เชื่อมโยงงานสกุลช่างเมืองเพชรที่เรียนในภาคเช้ากับสาระวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ครูทุกคนมองว่างานสกุลช่างเมืองเพชร สามารถนำมาสร้างเป็นหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนเท่านั้น แต่ไม่คิดว่างานสกุลช่างเมืองเพชร สามารถเชื่อมโยงสู่หลักวิชาสาระหลักทั้ง 4 วิชาได้ การสอนโดยวิธีนี้ ทำให้นักเรียนได้ฝึกทำด้วยตนเอง ได้ฝึกคิดวิเคราะห์

เชื่อมโยงไปยังวิชาทั้ง 4 คือ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สำหรับครูที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนมีความเข้าใจมากขึ้นต่อการนำวิธีสอนแบบบูรณาการนี้ไปใช้ เพราะโรงเรียนได้ตั้งเป้าหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนจาก 8 ข้อมาตรฐาน เพิ่ม 1 ข้อ คือ นักเรียนต้องมีความรักท้องถิ่น ซึ่งยังไม่มีวิธีการที่จะทำให้นักเรียนเกิดการรักท้องถิ่น เมื่อเห็นกระบวนการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงหลักวิชางานสกุลช่างเมืองเพชรสู่สาระหลัก 4 วิชา ทำให้เห็นวิธีการที่จะนำไปใช้ในโรงเรียนได้

4) ทักษะของครูต่อการสอน ครูผู้สอนในสาระหลักทั้ง 4 วิชา มีความภูมิใจที่ได้ฝึกการบูรณาการการสอนเชื่อมโยงงานสกุลช่างเมืองเพชรสู่สาระวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และไม่คิดว่าการสอนวิธีนี้สามารถสอดคล้องกับงานสกุลช่างเมืองเพชรได้

5) ทักษะของครูต่อเครือข่ายหนุนเสริมการเรียนรู้ ครูทุกคนชื่นชมเครือข่ายหนุนเสริมการเรียนรู้ ที่ทำให้เกิดกิจกรรมการเรียนการสอนเชื่อมโยงหลักวิชางานสกุลช่างเมืองเพชรสู่สาระวิชา ทำให้มองเห็นภาพของการทำงานว่าเครือข่ายหนุนเสริมการเรียนรู้ นั้น ทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนสามารถดำเนินงานไปได้ด้วยดี เช่น ครูช่างที่ผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนคนละสัปดาห์มาให้ความรู้แก่นักเรียนในภาคเช้า องค์กรบริหารส่วนตำบลได้สนับสนุนสถานที่จัดกิจกรรมเครือข่ายผู้ปกครองก็ยินดีให้ลูกมาเรียน แม้จะเป็นวันเสาร์ เครือข่ายที่คิดว่าสำคัญมากคือมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีที่สนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

4.3.2 ทักษะการทำงานของครู

1) ทักษะการทำงานด้านงานสกุลช่างเมืองเพชร ครูได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติงานสกุลช่างเมืองเพชรเหมือนกับนักเรียน ตอนที่เห็นนักเรียนฝึกทำงานดอกหนึ่งสัตว์ ครูบอกนักเรียนให้ตั้งใจทำ แต่เมื่อครูฝึกทำด้วยตนเองพบว่า ยากเหมือนกัน แต่สามารถทำชิ้นงานสกุลช่างเมืองเพชรทั้ง 8 งานช่างออกมาได้ เกิดความภาคภูมิใจในชิ้นงาน ครูคิดว่าจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนในโรงเรียนของตนเองได้เรียนรู้งานสกุลช่างเมืองเพชร เพื่อไม่ให้งานสกุลช่างเมืองเพชรสูญหายไปจากจังหวัดเพชรบุรี

2) ทักษะการบูรณาการ ครูสามารถเชื่อมโยงงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย เช่น ในงานสัปดาห์วิทยาศาสตร์ ครูได้เชิญครูช่าง คือช่างปั้นหัวสัตว์ และช่างลายรดน้ำร่วมสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ทำให้ทั้งครูช่างและครูผู้สอนสามารถจะสอนลักษณะบูรณาการร่วมกันได้ ทำให้นักเรียนมีความตั้งใจในการเรียนรู้ และสามารถเชื่อมโยงคำถามของครูวิทยาศาสตร์กับงานสกุลช่างเมืองเพชร จนตอบคำถามนั้นได้

ครูเห็นความสำคัญของการบูรณาการ เช่น หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำบูรณาการเรียนการสอนให้นักเรียนมีหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่เชื่อมโยงกับสาระวิชาต่าง ๆ ได้

3) ทักษะการสอน ครูผู้สอนบูรณาการหลักวิชางานสกุลช่างเมืองเพชรสู่สาระวิชา พบว่า การสอนครั้งแรก สามารถสอนได้ประมาณร้อยละ 70 ไม่เป็นไปตามที่วางแผนไว้ แต่ก็มีการพัฒนาการสอนของตนเองในครั้งต่อไป โดยปรับแผนการสอนให้มีความเชื่อมโยงกับงานสกุลช่างมากที่สุด และปรับวิธีการสอนเช่น วิชาภาษาไทยได้ใช้กระบวนการสอนที่เตรียมมาแต่ไม่สอดคล้องกับครูช่าง จึงต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนใหม่ เช่น สอนให้เขียนคำศัพท์เกี่ยวกับช่างและเขียนเรียงความ เป็นต้น และได้ประยุกต์วิธีการสอนของครูช่าง เช่น การแทงหยวกใช้หยวกกล้วยที่มีในโรงเรียนแทนหยวกกล้วยตานี ใช้มีดคัดเตอร์แทนอุปกรณ์แทงหยวกของครูช่าง ทำให้นักเรียนได้ความรู้และทักษะงานแทงหยวก สร้างความรักท้องถิ่นให้กับนักเรียน

4) ทักษะการสร้างเครือข่าย ครูสามารถสร้างเครือข่ายครูผู้สอนได้ โดยมีการส่งข่าวกิจกรรมต่อกันอย่างไม่เป็นทางการ และสามารถสร้างเครือข่ายกับครูช่างโดยเชิญครูช่างเข้าไปร่วมสอนในโรงเรียนในวันสำคัญ ๆ และเห็นความสำคัญของเครือข่ายที่เข้ามาหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

4.3.3 ความรู้ของครู

1) ความรู้เกี่ยวกับงานสกุลช่างเมืองเพชร ครูมีความรู้จากการอ่านหนังสือเกี่ยวกับงานสกุลช่างเมืองเพชร และเห็นงานสกุลช่างเมืองเพชรจากสถานที่สำคัญและงานสำคัญ ๆ เช่น วัด สถานที่ราชการ งานบุญต่าง ๆ และงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ไม่ได้มีโอกาสมาเรียนรู้อย่างจริงจัง เมื่อได้มาเข้าร่วมกิจกรรมฝึกทักษะการทำงานสกุลช่างเมืองเพชรมีความรู้เพิ่มขึ้น เพราะครูช่างจะสอนกระบวนการ หรือขั้นตอนที่สำคัญ และเทคนิคที่สำคัญในการทำงานสกุลช่างเมืองเพชร ตลอดจนการประยุกต์ที่นำไปใช้กับนักเรียน

2) ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการเชื่อมโยงงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระวิชา ครูได้ความรู้เกี่ยวกับหลักการบูรณาการ เริ่มจากต้องฝึกดูรูปลักษณะของงานช่างที่ได้สัมผัสด้วยตนเองจากนั้นนำมาเทียบกับหลักสูตรแกนกลางของสาระวิชา จากนั้นเขียนเป็นแผนการสอน โดยเชื่อมโยงหลักวิชางานสกุลช่างเมืองเพชรทั้ง 8 ช่างกับสาระวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย

3) ความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบบูรณาการ ครูมีความรู้เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้มองเห็นภาพของการสอนแบบบูรณาการ คิดว่าสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวนักเรียน สิ่งนี้นักเรียนชื่นชอบและรู้จักสามารถนำมาบูรณาการกับการสอนสาระวิชาได้ เช่น ตู้ปลาในห้องเรียนสามารถเชื่อมโยงในการสอนหาพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า ความยาวรอบรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า

การหาปริมาตรของน้ำในตู้ปลา เป็นต้น การสอนในลักษณะเช่นนี้สามารถเชื่อมโยงไปได้อีกหลายวิชา เช่น คำศัพท์ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับปลา น้ำ และตู้ปลา เป็นต้น สำหรับวิชาภาษาไทยนั้นให้นักเรียนเขียนเรียงความเรื่องตู้ปลาของตนแล้วเล่าเรื่องหน้าชั้นเรียน นักเรียนทุกคนที่ได้เรียนรู้ในลักษณะเช่นนี้จะทำให้สนุกกับการเรียน และมีความสุขเหมือนกับที่นักเรียนได้มาเรียนรู้และสนุกสนานกับการฝึกทำงานสฤกุลช่างเมืองเพชร

4) ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายของครูโรงเรียนขนาดเล็ก ครูมีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญกับการสร้างเครือข่าย เช่น ครูที่เป็นเครือข่ายครูในโรงเรียนวัดเพรียง ซึ่งเป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรมการสอนแบบบูรณาการเชื่อมโยงหลักวิชางานสฤกุลช่างเมืองเพชรสู่สาระวิชาหลัก ก็ติดต่อขอเข้าร่วมกิจกรรม และได้เห็นการทำงานร่วมกันจากหลาย ๆ หน่วยงาน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ครูช่าง มหาวิทยาลัยราชภัฏ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนวัดเพรียง และเครือข่ายครูผู้สอน เป็นต้น ทำให้ครูเกิดความคิดนำรูปแบบการหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนกลับไปสร้างเครือข่ายของตนเองให้เข้มแข็ง ร่วมกันดำเนินกิจกรรมสอนแบบบูรณาการ และเขียนโครงการขอสนับสนุนงบประมาณจาก สศค. หรือองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

4.4 ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

จากการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักวิชางานสฤกุลช่างเมืองเพชรสู่สาระวิชาหลักทั้ง 4 วิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย นักเรียนทุกคนฝึกปฏิบัติทำชิ้นงานสฤกุลช่างเมืองเพชร จากครูช่างทั้ง 8 งาน ได้แก่ งานปูนปั้น งานลายรดน้ำ งานแทงหยวก งานดอกกระดาษ งานปั้นหัวสัตว์ งานลงรักปิดทองประดับกระจก งานแกะสลักไม้ และงานจำหลักหนังใหญ่ จากนั้นนักเรียนได้เรียนรู้จากการสอนแบบบูรณาการหลักวิชางานสฤกุลช่างเมืองเพชรสู่สาระหลักทั้ง 4 วิชา ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 4 วิชาหลักเพิ่มขึ้น ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมสูงขึ้น และการเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ท้องถิ่นเมืองเพชรบุรีเพิ่มขึ้น นอกจากนี้สิ่งที่เกิดขึ้นกับนักเรียนที่ได้เข้าร่วมโครงการวิจัยที่สะท้อนถึงการเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ท้องถิ่นเมืองเพชร ดังนี้

4.4.1 การรู้จักงานสฤกุลช่างเมืองเพชร นักเรียนส่วนใหญ่รู้จักงานสฤกุลช่างเมืองเพชรจากการเข้าร่วมงานวิจัยครั้งนี้ รู้จักครูช่างและมีความประทับใจในครูช่างที่มีความชำนาญและเชี่ยวชาญในงานสฤกุลช่างเมืองเพชร

4.4.2 การเรียนรู้การประดิษฐ์ชิ้นงานสฤกุลช่างเมืองเพชร นักเรียนฝึกปฏิบัติประดิษฐ์ชิ้นงานสฤกุลช่างเมืองเพชร ซึ่งครูช่างได้ปรับรูปแบบชิ้นงานให้มีความเหมาะสมกับนักเรียน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้วัสดุและอุปกรณ์งานสฤกุลช่างต่าง ๆ เรียนรู้ขั้นตอนและวิธีการ

ประดิษฐ์ชิ้นงาน สามารถจับวัสดุและอุปกรณ์ในการประดิษฐ์ชิ้นงานได้อย่างถูกต้อง และมีความเข้าใจถึงวิธีการทำชิ้นงานสกุลช่างและต้องมีสมาธิในการทำ เช่น วิธีการตอกหนังสัตว์ในงานจำหลักหนังใหญ่ นักเรียนเข้าใจถึงแรงที่ใช้ตอกลงไปจนดีดตัว ถ้าตอกหนักจะกว้าง ถ้าตอกเบาจะไม่เข้า ควรตอกสม่ำเสมอพอดี

จากการเรียนรู้การประดิษฐ์ชิ้นงานสกุลช่างเมืองเพชร นักเรียนคิดว่าความรู้และทักษะที่ได้จากการฝึกปฏิบัติประดิษฐ์ชิ้นงานเป็นความรู้ที่ติดตัวตลอดไป และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ และคิดว่าต้องกลับไปฝึกหัดเพิ่มเติมให้เก่งกว่าเดิมเพื่อชิ้นงานที่ทำออกมามีความสวยงาม

4.4.3 พลังแห่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

1) นักเรียนส่วนใหญ่เกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่สามารถทำชิ้นงานสกุลช่างได้สำเร็จ มีความสุขที่ได้ทำชิ้นงานสวยงาม ได้ทำในสิ่งที่ไม่เคยทำและตั้งใจได้ชิ้นงานกลับบ้าน

2) นักเรียนมีการใฝ่เรียนรู้ มีความตั้งใจในการประดิษฐ์ชิ้นงานและอยากกลับมาเรียนกับครูช่างอีก แม้เป็นวันเสาร์ และนักเรียนบางคนต้องการเรียนงานสกุลช่างหลายอย่างในวันเดียวกัน นักเรียนสามารถถ่ายทอดเรื่องราวในการฝึกประดิษฐ์ชิ้นงานสกุลช่างเมืองเพชรได้ โดยมีการพัฒนาทางด้านการเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับงานสกุลช่างเมืองเพชร

4.4.4 นักเรียนมีเจตคติต่องานสกุลช่างเมืองเพชรว่าเป็นสิ่งที่ควรจะอนุรักษ์วัฒนธรรมที่เป็นของเมืองเพชรบุรีไว้ และควรมีการสืบสานงานสกุลช่างเมืองเพชรต่อไป

4.5 บทเรียนด้านการพัฒนาศักยภาพนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ในการเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ มีดังนี้

4.5.1 ได้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการจากเหตุการณ์จริง เป็นการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนที่มีชีวิต มีคุณค่า เพราะนักศึกษาได้เรียนรู้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการจากการเข้าร่วมงานวิจัยครั้งนี้

4.5.2 สำหรับนักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบบูรณาการ และมีทักษะการบูรณาการหลักวิชางานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระวิชาหลักทั้ง 4 วิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สามารถที่จะเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระวิชาหลักทั้ง 4 วิชาได้ และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กได้

4.6 บทเรียนด้านการส่งเสริมศักยภาพในการช่วยเหลือตนเองของกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก

คณะผู้วิจัยได้มีโครงการทดลองพัฒนาเทคนิคการส่งเสริมศักยภาพครูในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้เทคนิคเพื่อนครูร่วมเรียนร่วมพัฒนา (CRLT; Co-reflective Learning Teacher) โดยคณะผู้วิจัยออกแบบและทดลองการใช้เทคนิคเพื่อนครูร่วมเรียนร่วมพัฒนา (CRLT) ในภาคเรียนที่ 1/2554 ภายใต้เงื่อนไขการทดลองตามตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 เทคนิคการส่งเสริมศักยภาพครูในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามประสบการณ์การเข้าร่วมโครงการวิจัยและการมีเพื่อนครูร่วมเรียนร่วมพัฒนา

ประสบการณ์การเข้าร่วมโครงการวิจัย	ประสบการณ์การเข้าร่วมโครงการวิจัย	ประสบการณ์การเข้าร่วมโครงการวิจัยตั้งแต่ภาคเรียนที่ 2/2552-2/2553	
		มีประสบการณ์การเข้าร่วมโครงการวิจัย	ไม่มีประสบการณ์การเข้าร่วมโครงการวิจัย
มีเพื่อนครูร่วมเรียนร่วมพัฒนา	โครงการวิจัย	I	II
		-	III
ไม่มีเพื่อนครูร่วมเรียนร่วมพัฒนา	โครงการวิจัย	IV	V

จากตารางที่ 4.17 เทคนิคการส่งเสริมศักยภาพครูในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี คณะผู้วิจัยออกแบบ 5 กลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม สำหรับกลุ่มทดลองมี 3 กลุ่ม ดังนี้

I หมายถึง การใช้เทคนิค CRLT โดยจับคู่เพื่อนครูร่วมเรียนร่วมพัฒนา ระหว่างครูที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมโครงการวิจัย กับครูที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมโครงการวิจัย จัดกระบวนการเรียนการสอนแบบให้ครูผลัดกันสอนและผลัดกันร่วมเรียนโดยใช้แผนการสอนที่บูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชร กับหลักวิชาสาระหลัก 4 วิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เมื่อกระบวนการเรียนการสอนสิ้นสุดลง เพื่อนครูที่ร่วมเรียนสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนให้กับครูที่ทำหน้าที่สอน เพื่อหาจุดร่วมพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

II หมายถึง การใช้เทคนิค CRLT โดยจับคู่เพื่อนครูร่วมเรียนร่วมพัฒนาระหว่างครูที่มีประสบการณ์เข้าร่วมโครงการวิจัยกับครูที่ไม่มีประสบการณ์เข้าร่วมโครงการวิจัย จัดกระบวนการเรียนการสอนแบบให้ครูผลัดกันสอนและผลัดกันร่วมเรียนโดยใช้แผนการสอนที่บูรณาการงาน

สกุลช่างเมืองเพชรกับหลักวิชาสาระวิชาหลัก 4 วิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เมื่อกระบวนการเรียนการสอนสิ้นสุดลง เพื่อนครูที่ร่วมเรียนสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนให้กับครูที่ทำหน้าที่สอน เพื่อหาจุดร่วมพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

III หมายถึง การใช้เทคนิค CRLT โดยจับคู่เพื่อนครูร่วมเรียนร่วมพัฒนาระหว่างครูที่ไม่มีประสบการณ์เข้าร่วมโครงการวิจัยกับครูที่ไม่มีประสบการณ์เข้าร่วมโครงการวิจัย จัดกระบวนการเรียนการสอนแบบให้ครูผลัดกันสอนและผลัดกันร่วมเรียนโดยใช้แผนการสอนที่บูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับหลักวิชาสาระวิชาหลัก 4 วิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เมื่อกระบวนการเรียนการสอนสิ้นสุดลง เพื่อนครูที่ร่วมเรียนสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน

สำหรับกลุ่ม IV และ V คณะผู้วิจัยใช้เป็นกลุ่มควบคุม มีลักษณะดังนี้

IV หมายถึง ครูที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมโครงการวิจัย แต่ไม่มีเพื่อนครูร่วมเรียนร่วมพัฒนา จัดกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้แผนการสอนที่บูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับหลักวิชาสาระหลัก 4 วิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

V หมายถึง ครูที่ไม่มีประสบการณ์การเข้าร่วมโครงการวิจัยและไม่มีเพื่อนครูร่วมเรียนร่วมพัฒนา จัดกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้แผนการสอนที่บูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับหลักวิชาสาระหลัก 4 วิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

ผลการทดลองพัฒนาเทคนิคการส่งเสริมศักยภาพครูในโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้เทคนิคเพื่อนครูร่วมเรียนร่วมพัฒนา (CRLT)

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ตารางที่ 4.18 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก จำแนกตามเทคนิคการส่งเสริมศักยภาพครูในโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้เทคนิค CRLT (คิดเป็นร้อยละ)

สาระวิชา	กลุ่มทดลอง : มีเพื่อนครู			กลุ่มควบคุม : ไม่มีเพื่อนครู	
	I	II	III	IV	V
คณิตศาสตร์	75.80	74.23	72.68	70.39	62.78
วิทยาศาสตร์	74.65	72.81	70.57	68.33	60.49
ภาษาไทย	75.41	73.50	72.32	70.18	64.32
ภาษาอังกฤษ	64.68	61.53	60.21	58.42	55.69
รวมเฉลี่ย	72.38	70.51	68.69	66.53	60.82

จากตารางที่ 4.18 แสดงให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จากครูที่ได้รับการส่งเสริมศักยภาพโดยใช้เทคนิคเพื่อนครูร่วมเรียนร่วมพัฒนา (CRLT) ในกลุ่ม I นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระวิชาหลัก 4 วิชา มากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่ม II และ III ตามลำดับ

จากผลการทดลองการใช้เทคนิคเพื่อนครูร่วมเรียนร่วมพัฒนา (CRLT) กิจกรรมด้านการส่งเสริมศักยภาพในการช่วยเหลือตนเองของกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก คณะผู้วิจัยสรุปกระบวนการที่เกิดขึ้นตามแผนภาพที่ 4.2 ดังนี้

ภาพที่ 4.2 กระบวนการของเทคนิคเพื่อนครูร่วมเรียนร่วมพัฒนา (CRLT: Co-reflective Learning Teacher)

จากภาพที่ 4.2 แสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงที่ชัดเจนของกระบวนการในการส่งเสริมศักยภาพครูในโรงเรียนขนาดเล็ก คณะผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคเพื่อนครูร่วมเรียนร่วมพัฒนา (CRLT : Coreflective Learning Teacher) ซึ่งกระบวนการทั้งหมดมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสร้างประสบการณ์ใหม่ (Initial or new experience) คณะครูที่เข้าร่วมโครงการวิจัยจะได้รับประสบการณ์ในการฝึกทักษะวิชาสุกช่วงเมืองเพชร ซึ่งถือว่าเป็นประสบการณ์ใหม่ สำหรับคณะครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ถือเป็นต้นทุนใหม่แห่งการพัฒนา
2. การสังเกตและการสะท้อนความคิด (Reflection and observation) เป็นขั้นตอนที่สำคัญเนื่องจากขั้นตอนนี้ถือเป็นขั้นตอนของการก่อรูปที่จะให้เกิดการพัฒนาในขั้นตอนต่อไป ในขั้นตอนนี้ต้องอาศัยเพื่อนครูเป็นปัจจัยสำคัญในการสังเกตในการจัดการเรียนการสอนเพื่อหาจุดเด่นและจุดที่ต้องพัฒนาในการจัดการเรียนการสอน วิธีการสังเกตนั้นถือเป็นกระบวนใหม่ที่สามารถสะท้อนความคิดในเชิงสร้างสรรค์ต่อการพัฒนาทั้งตนเองและเพื่อนครูด้วยกัน
3. การพัฒนานวัตกรรมใหม่ (Development of a new concept) เป็นผลอันเกิดจากปฏิกิริยาของการสะท้อนความคิดในเชิงสร้างสรรค์ของเพื่อนครูด้วยกัน ทำให้คณะครูมีแนวคิดใหม่ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กให้ดีขึ้น
4. การทดลองสอน (Experimentation) ในการทดลองสอนตามแนวคิดใหม่ที่เกิดจากการพัฒนาร่วมกันระหว่างเพื่อนครู เพื่อก่อให้เกิดผลลัพธ์สูงสุดต่อนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็นระยะเวลา 2 ปี ตั้งแต่เดือนกันยายน 2552-เดือนกันยายน 2554 สามารถสรุปผลได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาผลของเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ การเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อพัฒนานวัตกรรมและกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และการเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี
4. เพื่อสังเคราะห์บทเรียนการสร้างเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ในจังหวัดเพชรบุรี

สมมติฐานของการวิจัย

1. คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสาระวิชาหลัก ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย หลังการพัฒนาแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่ที่สูงกว่าก่อนการพัฒนาเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่
2. คะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนหลังการพัฒนาแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่ที่สูงกว่าก่อนการพัฒนาเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่
3. การเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเมืองเพชรบุรีของนักเรียนหลังการพัฒนาแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่ที่สูงกว่าก่อนการพัฒนาเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ระยะการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้

1. ระยะที่ 1 การสำรวจความต้องการจำเป็นในการต้องการการพัฒนาตนเองของโรงเรียนขนาดเล็ก และศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนในการสร้างเครือข่ายเพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก
2. ระยะที่ 2 พัฒนาเครื่องมือเพื่อส่งเสริมความสามารถทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งในการวิจัยนี้ ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ใน 4 สาระโดยใช้เนื้อหาหลักเป็นสกลช่วงเมืองเพชรทั้ง 8 งานเพื่อบูรณาการเข้ากับสาระหลักทั้ง 4 สาระ จำนวน 8 เล่ม และเครื่องมือวัดได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใน 4 สาระวิชา คือ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย คะแนนความฉลาดทางอารมณ์ การเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี
3. ระยะที่ 3 ทดลองใช้เครื่องมือ เพื่อส่งเสริมความสามารถทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งในการวิจัยนี้ ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ใน 4 สาระโดยใช้เนื้อหาหลักเป็นสกลช่วงเมืองเพชรทั้ง 8 งานเพื่อบูรณาการเข้ากับสาระหลักทั้ง 4 สาระ จำนวน 8 เล่ม โดยใช้แผนแบบในการทดลองคือ วัดก่อนและวัดหลังโดยเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม
4. ระยะที่ 4 ปรับปรุงเครื่องมือและรูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก และทำซ้ำกับโรงเรียนเดิม แต่เป็นนักเรียนกลุ่มใหม่ ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง 2 ปีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็กที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน โดยมีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ในการวิจัย ดังนี้

1. เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีระยะทางสามารถเดินทางได้สะดวก
2. เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบุรี ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวกและยินดีร่วมโครงการตลอดระยะเวลาการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับระยะการดำเนินการวิจัย 4 ระยะ คณะผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

ระยะที่ 1 การสำรวจความต้องการจำเป็นในความต้องการพัฒนาตนเองของโรงเรียนขนาดเล็ก และศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนในการสร้างเครือข่ายเพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้ปกครองนักเรียน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มครูสกลช่วงเมืองเพชร พระภิกษุในวัดที่โรงเรียนตั้งอยู่ อาสาสมัครสาธารณสุข อาจารย์และนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ระยะที่ 2 การพัฒนาเครื่องมือแผนการสอนเสริมที่บูรณาการงานสกลช่วงเมืองเพชรกับสาระวิชาหลัก 4 สาระ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ครูแกนนำสาระหลัก 4 สาระ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ กลุ่มครูสกลช่วงเมืองเพชร อาจารย์และนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ระยะที่ 3 การทดลองใช้เครื่องมือคือแผนการสอนเสริมที่บูรณาการงานสกลช่วงเมืองเพชรกับสาระวิชาหลัก 4 สาระ

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยระยะที่ 3 ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ครูแกนนำสาระหลัก 4 สาระ กลุ่มครูสกลช่วงเมืองเพชร นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนจากโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 โรงเรียน จำนวน 360 คน

ระยะที่ 4 ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการงานสกลช่วงเมืองเพชรกับสาระวิชาหลัก 4 สาระ และรูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยระยะที่ 4 ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้ปกครองนักเรียน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มครูสกลช่วงเมืองเพชร พระภิกษุในวัดที่โรงเรียนตั้งอยู่ เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย อาสาสมัครสาธารณสุข อาจารย์และนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ประเภท ดังนี้

1. เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย

1.1 เครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดเพชรบุรี

1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาหลักงานสกุลช่างเมืองเพชร 8 งาน ประกอบด้วย 1) งานปูนปั้น 2) งานลายรดน้ำ 3) งานลงรักปิดทองประดับกระจก 4) งานแทงหยวก 5) งานดอกกระดาษ 6) งานจำหลักหนังใหญ่ 7) งานแกะสลักไม้ และ 8) งานปั้นห้วสัตว์ บูรณาการเข้ากับสาระหลัก 4 สาระ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

2.2 แบบประเมินการเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่น

2.3 แบบบันทึกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2.4 แบบสอบถามความเข้มแข็งของเครือข่ายในท้องถิ่น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสำรวจความต้องการจำเป็นในการต้องการการพัฒนาตนเองของโรงเรียนขนาดเล็ก และศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนในการสร้างเครือข่ายเพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและวิเคราะห์ความถี่ของข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มย่อย

2. ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการวัดโดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ และแบบประเมินการเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มต่างๆ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี มีดังนี้

1.1 โครงสร้างของเครือข่ายทุนในพื้นที่ ประกอบด้วย ทุนในพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวน 6 ทุนในพื้นที่ ดังนี้ 1) อาสาสมัครสาธารณสุขจำนวน 29 คน 2) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลโพไร่หวาน องค์การบริหารส่วนตำบลบางจาก องค์การบริหารส่วนตำบลสมอพลือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาุ้ง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขนาน เทศบาลตำบลหัวสะพาน มีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 3 คน และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 10 คน 3) สถาบันการศึกษาในพื้นที่ ประกอบด้วย มหาวิทยาลัย จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และมหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 1 และ 2 และโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี และโรงเรียนขนาดเล็ก 24 โรงเรียน 4) วัด ประกอบด้วย วัดเพ็ญ วัดทองนพคุณ วัดห้วยเสือ และวัดไสกระดาน มีพระและเณรจำนวน 33 รูป 5) ชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนจากโรงเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 179 คน 6) ครูสกลช่วงเมืองเพชร จำนวน 8 คน ประกอบด้วย ครูช่างงานปูนปั้น ครูช่างงานแทงหยวก ครูช่างงานดอกกระดาษ ครูช่างงานลายรดน้ำ ครูช่างงานปั้นหัวสัตว์ ครูช่างงานลงรักปิดทองประดับกระจก ครูช่างงานแกะสลักไม้ และครูช่างงานจำหลักหนังใหญ่

1.2 กระบวนการทำงานของเครือข่ายทุนในพื้นที่ มีขั้นตอนดังนี้

1.2.1 การวางแผน (Plan) มีการดำเนินงานดังนี้ คือ

1) สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการกิจหน้าที่ของทุนในพื้นที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

2) สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กโดยการประชุม อบรม สัมมนา และศึกษาเอกสารความรู้ต่าง ๆ

3) กำหนดรูปแบบการบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่และแผนงานการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทุนในพื้นที่

1.2.2 ขึ้นปฏิบัติการ (Do) มีการดำเนินงาน ดังนี้

1) ทบทวน และทำความเข้าใจกับเครือข่ายทุนในพื้นที่เกี่ยวกับแผนงานการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

2) ปฏิบัติตามแผนงานการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กตามที่กำหนด

3) รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานตามแผนฯ

1.2.3 ขั้นการติดตามประเมินผล (Check) มีการดำเนินงานดังนี้

- 1) ศึกษาผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบร่วมกับเครือข่ายทุนในพื้นที่
- 2) ตรวจสอบทำความเข้าใจสิ่งที่ค้นพบร่วมกันกับเครือข่ายทุนในพื้นที่
- 3) ค้นหาข้อบกพร่องและสิ่งที่ต้องการปรับปรุงรูปแบบการบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

1.2.4 ขั้นการปรับปรุง (Act) มีการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) พัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายทุนในพื้นที่ร่วมกับทุนในพื้นที่ให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายและปฏิบัติได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 2) กำหนดแผนดำเนินการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในปีถัดไป

2. ผลของเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่ที่มีผลกับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี มีดังนี้

2.1 คุณภาพด้านสุขภาพกายของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระหลัก 4 วิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ของนักเรียนกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นทั้ง 4 วิชา ใน 3 ภาคเรียน ได้แก่ ภาคเรียนที่ 1/2553 ภาคเรียนที่ 2/2553 และภาคเรียนที่ 1/2554 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระหลัก 4 วิชา ของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

2.3 ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนกลุ่มทดลอง พบว่า หลังจัดการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระหลัก 4 วิชา นักเรียนมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ตามองค์ประกอบด้านเก่ง ดี มีสุข สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระหลัก 4 วิชา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.4 การเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี พบว่า หลังการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระหลัก 4 วิชา นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ท้องถิ่นต่องานสกุลช่างเมืองเพชร สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระหลัก 4 วิชา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี คณะผู้วิจัยสามารถอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ยุทธศาสตร์ของการบริหารจัดการแก้ไขปัญหของโรงเรียนขนาดเล็กนั้น การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้รูปแบบของยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การสร้างและพัฒนาเครือข่ายการปกครองให้เข้มแข็ง การส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม การเตรียมความพร้อมในการมีส่วนร่วมการจัดให้มีระบบและกลไกในการระดมทรัพยากร และการวิจัยและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม

ผลการพัฒนารูปแบบเครือข่ายทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี พบว่า โครงสร้างของเครือข่ายทุนในพื้นที่ ประกอบด้วย 6 ประเภท ประกอบด้วย 1) ครูสกูลช่างเมืองเพชร 2) องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาลตำบล 3) สถาบันการศึกษาในพื้นที่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบุรี และโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ คือ โรงเรียนเบญจมเทพวิทยาสังหวัดเพชรบุรี และโรงเรียนขนาดเล็ก 24 โรงเรียน 4) อาสาสมัครสาธารณสุข 5) ชุมชน/ผู้ประกอบการ 6) องค์กรด้านศาสนา ได้แก่ วัด เป็นต้น เครือข่ายทั้ง 6 ประเภทที่สร้างขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจและดำเนินการใช้ความโดดเด่นด้านอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี คือ งานสกุลช่างเมืองเพชร มาหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี โดยมีการระดมทรัพยากรทั้งแรงงานและงานในแต่ละเครือข่าย เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก

ผลของการดำเนินการวิจัยและพัฒนารูปแบบเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่ คณะผู้วิจัยพยายามประสานเชื่อมโยงเครือข่ายทุนในพื้นที่ทั้ง 6 ประเภท เข้าด้วยกัน โดยที่แต่ละฝ่ายยังคงปฏิบัติการกิจหลักของตนเองต่อไป เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งการดำเนินงานของคณะผู้วิจัยได้สอดคล้องแนวคิดของการจัดการเครือข่ายบริหาร (เสถียร จิรรังสิมันต์, 2549) เป็นการเชื่อมโยงร้อยรัดเอาความพยายามและการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบและอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อปฏิบัติการกิจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน

โดยที่แต่ละฝ่ายยังคงปฏิบัติการหลักของตนต่อไปอย่างไม่สูญเสียเอกลักษณ์และปรัชญาของตนเอง การเชื่อมโยงนี้อาจเป็นรูปของการรวมตัวกันแบบหลวม ๆ เฉพาะกิจ ตามความจำเป็นหรืออาจอยู่ในรูปของการจัดองค์กรที่เป็นโครงสร้างของความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ให้แนวทางการจัดการเครือข่ายเป็นกลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา 1) เป็นการรวมตัวของบุคคล องค์กร หน่วยงาน เพื่อนร่วมคิดร่วมกระทำกิจกรรมอย่างเป็นระบบ โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกัน เพื่อให้บังเกิดผลในทางที่ดี 2) การเป็นแนวร่วมเพื่อดำเนินการไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน 3) การที่ปัจเจกบุคคล องค์กรหน่วยงานหรือสถาบันตกลงที่จะร่วมมือประสานและเชื่อมโยงกัน โดยมีข้อตกลงและมีวัตถุประสงค์เดียวกัน 4) การทำงานเป็นระบบของหน่วยงานหรือบุคคลต่าง ๆ และมีความสัมพันธ์แบบสองทาง (two-way relationship) โดยมีเป้าหมายเดียวกันและมีการประสานงาน

การดำเนินการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า เครือข่ายทุนในพื้นที่ทั้ง 6 ประเภ่นั้น มีการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายเดียวกัน คือ การหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้อัตลักษณ์ที่มีความโดดเด่นของท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี คืองานสกุลช่างเมืองเพชรมาบูรณาการกับหลักวิชาสาระหลัก 4 วิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งเครือข่ายทุนในพื้นที่ตกลงที่จะร่วมมือประสานและเชื่อมโยงกัน การดำเนินงานของเครือข่ายทุนในครั้งนี้สอดคล้องกันแนวคิดการมีส่วนร่วมของ ยาดาฟ แรม พี (Yadav. Ram P., 1979) กล่าวว่า การเข้าร่วมของประชาชนหรือกลุ่มตัวแทนชุมชนในกระบวนการพัฒนาด้วยความสมัครใจเต็มใจ การมีส่วนร่วมนั้นต้องไม่ถูกบังคับ ซึ่งการมีส่วนร่วมมีขั้นตอนตั้งแต่ 1) ร่วมในการตัดสินใจ 2) ร่วมในการดำเนินโครงการและแผนการ 3) ร่วมในการควบคุมการประเมินโครงการและพัฒนา 4) ร่วมในการรับผลประโยชน์ของการพัฒนา ซึ่งการดำเนินการของเครือข่ายทุนในพื้นที่ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เครือข่ายที่มีความเข้มแข็งมากที่สุด คือ กลุ่มครูสกุลช่างเมืองเพชร รองลงมาคือกลุ่มเครือข่ายครูโรงเรียนขนาดเล็ก ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระหลัก 4 วิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ การจัดการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้ง 2 เครือข่าย เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ สำหรับเครือข่ายอื่น ๆ เช่น องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น วัด อาสาสมัครสาธารณสุข คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเครือข่ายผู้ประกอบการจะเข้ามามีบทบาทตามหน้าที่ภาระงานที่ได้ตกลงกันไว้ จากผลคะแนนเฉลี่ย ความเข้มแข็งของเครือข่ายหลังการทดลอง ($\bar{X} = 4.40$) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X} = 1.74$) สำหรับกระบวนการทำงานของเครือข่าย พบว่าข้อที่ 1 เครือข่ายเข้มแข็งมากที่สุดในเรื่อง คือ เครือข่ายให้ความร่วมมือในทุกกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน ($\bar{X} = 4.39$) รองลงมาคือ เครือข่ายมีระบบการจัดการและวางแผนที่

ดีในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ($\bar{X} = 4.33$) และเครือข่ายร่วมตัดสินใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อหนุนเสริมการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น ($\bar{X} = 4.31$)

ผลการวิจัยได้สะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กที่ต้องใช้การระดมทั้งกำลังคนและทรัพยากรทุนในพื้นที่ตามศักยภาพแต่ละเครือข่าย เข้ามีส่วนร่วมในการหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

2. ผลของเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จทางอารมณ์ การเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเมืองเพชรบุรีของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี

จากผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมในสาระวิชาหลัก 4 วิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ สำหรับความสำเร็จทางอารมณ์โดยรวมทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ เก่ง ดี และมีสุขนั้นพบว่า หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีความสำเร็จทางอารมณ์สูงกว่าก่อนการทดลอง และการเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเมืองเพชรบุรีของนักเรียนกลุ่มทดลองภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ผลจากการวิจัยดังที่กล่าวมา คณะผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยทีละประเด็น ดังนี้

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมในสาระวิชาหลักทั้ง 4 วิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ในการวิจัยครั้งนี้ได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีการบูรณาการหลักวิชาด้านศาสตร์ของศิลปะงานสกุลช่างเมืองเพชรกับศาสตร์หลักวิชาสาระหลัก 4 วิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ฉะนั้นครูผู้สอน และผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้นำ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน

2.2 ผลของคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่าหลังการทดลอง พบว่า องค์ประกอบ ดีมีคะแนนสูงสุด ($\bar{X} = 58.69$) รองลงมาคือ องค์ประกอบเก่ง ($\bar{X} = 55.76$) และองค์ประกอบสุข ($\bar{X} = 53.15$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบดี แบ่งเป็น 3 ด้าน พบว่า คะแนนสูงสุด คือ การรับผิดชอบ ($\bar{X} = 20.51$) รองลงมาคือ การเห็นใจผู้อื่น ($\bar{X} = 19.32$) และการควบคุมอารมณ์ ($\bar{X} = 18.86$) ตามลำดับ สำหรับองค์ประกอบเก่ง แบ่งเป็น 3 ด้าน พบว่า คะแนนสูงสุด คือ มีแรงจูงใจ ($\bar{X} = 19.18$) รองลงมาคือ ตัดสินใจและแก้ปัญหา ($\bar{X} =$

18.36) และสัมพันธภาพกับผู้อื่น ($\bar{X} = 18.22$) ตามลำดับ และองค์ประกอบสุข แบ่งเป็น 3 ด้าน พบว่า คะแนนสูงสุดคือ มีความพึงพอใจในชีวิต ($\bar{X} = 19.77$) รองลงมา คือ ความสุขสงบทางใจ ($\bar{X} = 18.41$) และภูมิใจในตนเอง ($\bar{X} = 14.97$)

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของจังหวัดเพชรบุรี คือ งานสกุลช่างเมืองเพชร มุ่งปลูกฝังด้านปัญญา พัฒนาด้านความคิดของผู้เรียนให้มีความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้น และพัฒนาการเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่นเมืองเพชรบุรีเพิ่มขึ้นและพัฒนาการเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่นเมืองเพชรบุรีเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญาพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ แล้วยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้อง การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้การปฏิบัติทักษะในการทำชิ้นงานงานสกุลช่างเมืองเพชร ได้ช่วยให้นักเรียนได้รู้จักตนเอง เพราะการทำชิ้นงานสกุลช่างเมืองเพชร ได้ฝึกให้นักเรียนใช้ทักษะทางด้านการคิด ทางด้านการประดิษฐ์ และได้ฝึกความรับผิดชอบต่อชิ้นงานที่ตนเองต้องทำ ในการปฏิบัติทักษะการทำชิ้นงานสกุลช่างเมืองเพชร นักเรียนต้องเรียนร่วมกับนักเรียนโรงเรียนอื่น ๆ ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ ยอมรับนักเรียนที่มาจากโรงเรียนอื่นได้ สามารถเรียนร่วมกันได้ สอดคล้องกับ โกลแมน (Goleman, 1998 : 26-27) ความฉลาดทางอารมณ์ แบ่งเป็น 2 สมรรถนะคือ 1) สมรรถนะส่วนบุคคล เป็นความสามารถในการบริหารจัดการตนเองได้อย่างดี 2) สมรรถนะทางสังคมเป็นการสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น และ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2543 : 30) ได้กำหนดองค์ประกอบความหมายความฉลาดทางอารมณ์ไว้ 3 ประการ คือ 1) องค์ประกอบดี หมายถึง ความฉลาดในการควบคุมตนเอง รักษาสัมพันธภาพกับผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม 2) องค์ประกอบเก่ง หมายถึง ความฉลาดในการรู้จักตนเอง คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีแรงจูงใจในตนเอง มุ่งมั่นให้สำเร็จ ตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) องค์ประกอบสุข หมายถึง ความฉลาดในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข การที่องค์ประกอบด้านดีของความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนในกลุ่มทดลองสูงกว่าองค์ประกอบด้านเก่ง และองค์ประกอบด้านสุข เพราะการฝึกปฏิบัติทำชิ้นงานสกุลช่างเมืองเพชร ควบคู่กับการเรียนรู้แบบบูรณาการกับวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบที่จะทำชิ้นงานออกมาให้สำเร็จ ในขณะเดียวกัน เกิดการเรียนรู้ที่จะร่วมเรียนกับนักเรียนจากโรงเรียนอื่น ๆ

2.3 สำหรับตัวแปรการเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีการเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่นเมืองเพชรบุรีหลังการทดลองสูงกว่าก่อน

การทดลอง ซึ่งการเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี ในการวิจัยครั้งนี้ สร้างจากแนวคิดของเครธวอล และคณะ มีระดับความรู้สึกเกี่ยวกับการเห็นคุณค่า 5 ชั้น ได้แก่ 1) ความสนใจในงานสกุลช่างเมืองเพชร 2) ความซาบซึ้งในงานสกุลช่างเมืองเพชร 3) เจตคติต่องานสกุลช่างเมืองเพชร 4) ค่านิยมต่องานสกุลช่างเมืองเพชร และ 5) การปรับตัวต่องานสกุลช่างเมืองเพชร สำหรับคะแนนเฉลี่ยรายด้านเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี พบว่า คะแนนสูงที่สุดคือ 1) ความสนใจในงานสกุลช่างเมืองเพชร ($\bar{X} = 4.21$) 2) เจตคติต่องานสกุลช่างเมืองเพชร ($\bar{X} = 4.13$) 3) ความซาบซึ้งในงานสกุลช่างเมืองเพชร ($\bar{X} = 4.06$) 4) ค่านิยมต่องานสกุลช่างเมืองเพชร และ 5) การปรับตัวต่องานสกุลช่างเมืองเพชร ($\bar{X} = 3.89$) จากกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระวิชาหลัก 4 วิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เริ่มต้นจากการให้นักเรียนฝึกปฏิบัติทักษะการทำงานสกุลช่างเมืองเพชร 8 งาน ได้แก่ งานปูนปั้น งานแทงหยวก งานดอกกระดาศ งานลายรดน้ำ งานปั้นหัวสัตว์ งานลงรักปิดทองประดับกระจก งานแกะสลักไม้ และงานจำหลักหนังใหญ่ ซึ่งนักเรียนได้เรียนจากการลงมือทำสู่กระบวนการคิด ทำให้เกิดความรู้สึกชื่นชอบ และยอมรับงานสกุลช่างเมืองเพชร ทำให้คะแนนการเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่นเมืองเพชรบุรีในขั้นตอนแรก คือ ความสนใจในงานสกุลช่างเมืองเพชรมีคะแนนสูงกว่าทุก ๆ ด้าน เพราะนักเรียนได้รับประสบการณ์จากการฝึกทักษะการทำงานสกุลช่างเมืองเพชรตลอดระยะเวลาของโครงการและเมื่อกลับไปโรงเรียน นักเรียนได้เรียนจากแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระหลัก 4 วิชา ทำให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้งต่องานสกุลช่างเมืองเพชร และเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของงานสกุลช่างเมืองเพชร เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง ภาคภูมิใจต่องานสกุลช่างเมืองเพชรและคิดว่าควรสืบสานงานสกุลช่างเมืองเพชรต่อไป

3. การพัฒนานวัตกรรมและกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และการเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเมืองเพชรบุรีของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ได้พัฒนานวัตกรรมเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการระหว่างศาสตร์ด้านศิลปะงานสกุลช่างเมืองเพชรกับศาสตร์หลักวิชาสาระ 4 วิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ จนได้เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ 4 วิชา 32 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ มี 8 หน่วยการเรียนรู้ 2) แผนจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ มี 8 หน่วยการเรียนรู้ 3) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย มี 8 หน่วยการเรียนรู้ และ 4) แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ มี 8 หน่วยการเรียนรู้ สำหรับการบูรณาการสาระหลักวิชา 4 วิชา เข้ากับงานสกุลช่างเมืองเพชรทั้ง 8 งาน ประกอบด้วย งานปูนปั้น งานแทงหยวก

งานตอกระดาศ งานลายรดน้ำ งานปั้นหัวสัตว์ งานลงรักปิดทองประดับกระจก งานแกะสลักไม้ และงานจำหลักหนังใหญ่

กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการระหว่างงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระวิชาหลัก 4 วิชา คณะผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนที่บูรณาการแบบสหวิทยาการ (กรมวิชา, มปป.) โดยนำเนื้อหาจากหลายกลุ่มสาระมาเชื่อมโยงเพื่อจัดการเรียนรู้ โดยทั่วไปผู้สอนมักจัดการเรียนการสอนแยกตามรายวิชาหรือกลุ่มวิชา สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้จัดการเรียนการสอนแบบสหวิทยาการ โดยบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชร 8 งานเข้ากับสาระหลัก 4 วิชาในภาคเช้า นักเรียนได้เขียนฝึกปฏิบัติทำชิ้นงานสกุลช่างเมืองเพชรสำหรับภาคบ่ายเรียนวิชาสาระหลัก 4 วิชา คือ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ที่มีการเชื่อมโยงเข้ากับงานสกุลช่างเมืองเพชรที่เรียนในภาคเช้า ซึ่งครูแกนนำที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละสาระหลักร่วมกับครูสกุลช่างเมืองเพชร ได้ร่วมกันพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระหลัก 4 วิชา เป็นแผนการสอนเสริมสำหรับนักเรียนกลุ่มทดลอง คณะผู้วิจัยได้ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ใน 3 ภาคเรียน คือ ภาคเรียนที่ 1/2553 ภาคเรียนที่ 2/2553 และภาคเรียนที่ 1/2554 ผลของการพัฒนานวัตกรรมในการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และการเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเมืองเพชรบุรีของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี

สำหรับนวัตกรรมที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยยังทำได้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากต้องใช้เวลา และการสร้างสื่อที่เหมาะสมสำหรับเด็กเล็ก ดังนั้นสิ่งที่ได้ในการวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นแค่แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงระหว่างงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระหลัก 4 วิชา

4. การสังเคราะห์บทเรียนการสร้างเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ได้บทเรียน 1) การสร้างเครือข่ายทุนในพื้นที่ 2) ปัจจัยที่หนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก และ 3) การพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายให้ยั่งยืน

4.1 การสร้างเครือข่ายทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี สามารถสรุปเป็นกระบวนการสร้างเครือข่าย 3 ขั้นตอน ดังนี้

4.1.1 การสร้างเครือข่ายภายในมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเป็นแห่งรวมผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการหลายสาขา เน้นประโยชน์ต่อการดำเนินโครงการ LLEN คณะผู้วิจัยในฐานะเป็นแกนนำโครงการ ได้มีการเชื่อมโยงโครงการ LLEN สู่มหาวิทยาลัยโดยสร้างทีมวิจัยจากคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย ได้แก่ คณะครุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะ

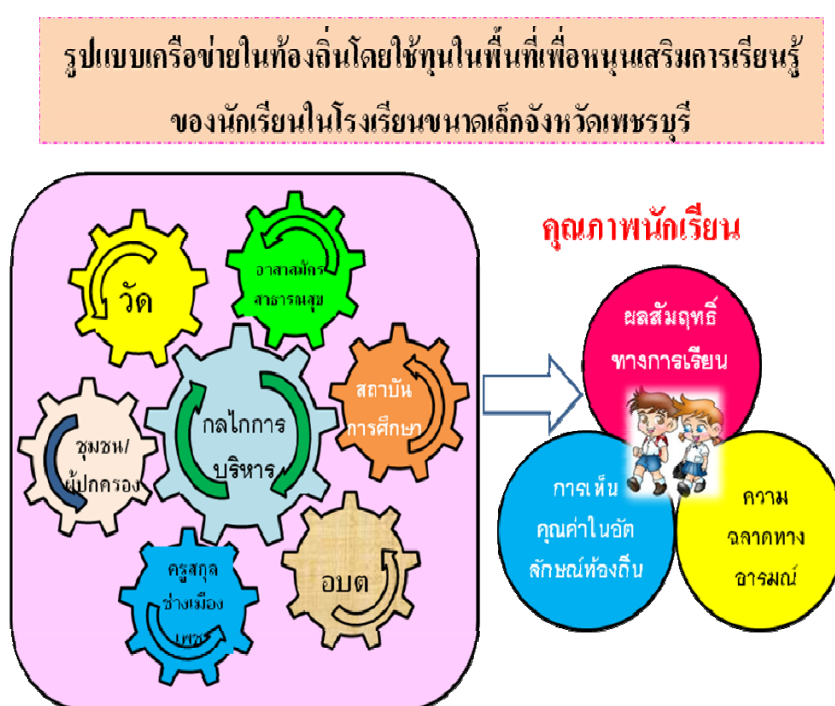
เกษตรศาสตร์ เป็นต้น จัดตั้งทีมงานเพื่อให้การสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาครูและนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ได้มีการประชุมร่วมกับทีมงานในการกำหนดประเด็นเป้าหมายการพัฒนาครูและนักเรียน นอกจากนี้ได้มีการประชาสัมพันธ์ภายในมหาวิทยาลัย โดยส่งหนังสือภายในมหาวิทยาลัยเพื่อขอรับการสนับสนุนทั้งบุคลากรของคณะ สถานที่และอุปกรณ์ในการเสริมจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน เช่น ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ ห้องเรียนภาษาอังกฤษจากคณะมนุษยศาสตร์ และขอสนับสนุนครูช่วยสอนจากคณะครุศาสตร์ เป็นต้น

4.1.2 การสร้างเครือข่ายกับโรงเรียน คณะผู้วิจัยได้มีการสร้างเครือข่ายกับโรงเรียนขนาดเล็ก ในขั้นต้นได้ประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 1 และเขต 2 และได้จัดประชุมชี้แจงโครงการ LLEN กับผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 และเขต 2 รวมทั้งศึกษานิเทศก์ เพื่อให้เสนอโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ LLEN จากนั้นประชุมชี้แจงโครงการกับผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็กและรับสมัครโรงเรียนที่จะเข้าร่วมโครงการ LLEN มีจำนวนโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ 24 โรงเรียน คณะผู้วิจัยร่วมทำงานกับโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ได้จัดเวทีระดมสมองกับผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อประเมินปัญหา ความต้องการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก และร่วมกันกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาศักยภาพครูและนักเรียน คณะผู้วิจัยได้เสนอแนวความคิดของการพัฒนาครูและนักเรียนในครั้งนี้ คือ การถอดหลักวิชางานสกุลช่างเมืองเพชรสู่สาระหลัก 4 วิชา คือ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย สำหรับเป้าหมายของการพัฒนาในโครงการนี้ คือ การพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองเพชรบุรี คือ งานสกุลช่างเมืองเพชรให้เข้ากับกลุ่มสาระหลักทั้ง 4 วิชา สำหรับเป้าหมายของการพัฒนานักเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีคุณภาพทั้งทางด้านการเรียน มีความฉลาดทางอารมณ์ มีความสุข และเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับงานสกุลช่างเมืองเพชร

4.1.3 การสร้างเครือข่ายภายนอก คณะผู้วิจัยได้มีการสำรวจองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่สามารถหนุนเสริมการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กในโครงการ LLEN ทำการประสานงานกับองค์กรและกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโครงการครั้งนี้เพื่อสร้างเป็นเครือข่ายทุนในพื้นที่ ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.), เทศบาล, องค์การบริหารส่วนจังหวัด เจ้าอาวาสวัดต่าง ๆ รวมถึงอาสาสมัครสาธารณสุข โรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ ครูสกุลช่างเมืองเพชร ผู้ปกครองนักเรียน เป็นต้น ได้ประชุมเครือข่ายทุนในพื้นที่เพื่อชี้แจงโครงการ LLEN และระดมทรัพยากรจากเครือข่ายทุนในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก และได้ร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายทุนในพื้นที่ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและโรงเรียนขนาดเล็ก และร่วมกันทำ MOU กับเครือข่ายโรงเรียน

กระบวนการสร้างเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครือข่ายในท้องถิ่น ดังแสดงในภาพที่ 5.1

ภาพที่ 5.1 เครือข่ายทุนในพื้นที่ที่หนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี

หลักการทำงานของเครือข่ายในท้องถิ่น มีหลักการทำงานแบบเครือข่ายความร่วมมือ (ชาดิชาย ณ เชียงใหม่, มปป.) เครือข่ายทุนทั้ง 6 ประเภท ประกอบด้วย 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบลในเขตที่โรงเรียนขนาดเล็กตั้งอยู่ 2) สถาบันการศึกษาในพื้นที่ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 1 และ 2 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ คือ โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี และโรงเรียนขนาดเล็กที่เข้าร่วมโครงการวิจัย 24 โรงเรียน 3) วัดในเขตที่โรงเรียนขนาดเล็กตั้งอยู่ 4) ชุมชนและผู้ปกครอง 5) ครูสุกล่วงเมืองเพชรและ 6) อาสาสมัครสาธารณสุข หลักการทำงานของเครือข่ายในท้องถิ่นทำงานในลักษณะทุกเครือข่ายมีเกียรติ ศักดิ์ศรี สิทธิ โอกาสเท่าเทียมกัน เป็นการทำงานแนวราบ ไม่มีการสั่งการจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นกระบวนการเรียนรู้โดยผ่านการทำงานร่วมกัน โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี

2. ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การสร้างเครือข่ายหนุนเสริมการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ คือ

1) สมาชิกเครือข่ายมีเป้าหมายการทำงานร่วมกันในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการงาน สกูลช่างเมืองเพชรกับสาระวิชาหลัก 4 วิชา ให้กับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก 2) เครือข่ายมีระบบ จัดการและวางแผนที่ดี โดยกำหนดข้อตกลงร่วมกันที่จะพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก 3) มีการเสียสละทั้งกาย สติปัญญา และระดมทรัพยากรจากเครือข่าย เช่น การสนับสนุนรถ พาหนะรับ-ส่งนักเรียนจาก อบต. และสถานที่ที่จัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียน ระดมทุนจากวัดในการ พัฒนาสิ่งแวดล้อมและห้องส้วมให้กับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก การสนับสนุนนักศึกษา ช่วยสอนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี อาสาสมัครสาธารณสุขช่วยดูแลสุขภาพนักเรียนเบื้องต้น 4) เครือข่ายมีกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการงานสกูลช่างเมืองเพชรกับสาระหลัก 4 วิชา อย่างต่อเนื่องในระยะเวลาของการดำเนินการวิจัย 5) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการหนุนเสริมการเรียนรู้ แบบบูรณาการงานสกูลช่างเมืองเพชรกับสาระหลัก 4 วิชาเข้ามีส่วนร่วมในเครือข่าย 6) สมาชิก เครือข่ายเห็นประโยชน์ร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ อัตลักษณ์ท้องถิ่นเมืองเพชรที่มีความโดดเด่นคือ งานสกูลช่างเมืองเพชร มาบูรณาการเพื่อหนุน เสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี เป็นการพัฒนากายได้ศักยภาพที่ เข้มแข็งของเครือข่ายครูสกูลช่างเมืองเพชร 7) มีการติดตามและประเมินผล เป็นระยะ ๆ สม่ำเสมอ ตลอดระยะเวลาการดำเนินการวิจัยมีการติดตามและประเมินผลทุก 6 เดือน ผลที่ได้จากการประเมิน ทำให้มีการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการงานสกูลช่างเมืองเพชรกับสาระหลัก 4 วิชา

3. การพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายให้ยั่งยืน

3.1 การพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน

จากการดำเนินการพัฒนาเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริม การเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี พบว่า เครือข่ายที่มีความเข้มแข็ง ในช่วงระยะเวลาดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ครูสกูลช่างเมืองเพชร รองลงมา คือ เครือข่ายครู โรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ทดลองกระบวนการพัฒนาศักยภาพครูในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้เทคนิคเพื่อนครูร่วมเรียนร่วมพัฒนา (CRLT : Co-reflective Learning Teacher) เทคนิคที่ พัฒนาขึ้นนั้น คณะผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อพัฒนาศักยภาพเครือข่ายของครูในโรงเรียนขนาดเล็กให้มีความ ยั่งยืน และมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการต่อไปได้ ถึงแม้งานวิจัยนี้ได้ สิ้นสุดลง เพราะครูในโรงเรียนขนาดเล็กเป็นปัจจัยที่สำคัญในการหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก ครูและเพื่อนครูควรมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน กระบวนการ ของเทคนิคเพื่อนครูร่วมเรียนร่วมพัฒนา (CRLT) ดังแสดงในภาพที่ 5.2

ภาพที่ 5.2 กระบวนการของเทคนิคเพื่อนครูร่วมเรียนร่วมพัฒนา (CRLT : Co-reflective Learning Teacher)

จากภาพ 5.2 แสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงที่ชัดเจนของกระบวนการในการส่งเสริมศักยภาพครูในโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้เทคนิคเพื่อนครูร่วมเรียนร่วมพัฒนา แสดงถึงการพัฒนาควรมีเครือข่ายที่ดีหรือเพื่อนครูที่ดีที่ช่วยเหลือกันตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการจากงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระวิชาหลักทั้ง 4 วิชา คือ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ จากนั้นเพื่อนครูเข้าร่วมเรียนพร้อมกับนักเรียน สังเกตวิธีการสอน เมื่อสิ้นสุดการสอน มีการสะท้อนความคิดซึ่งกันและกันในลักษณะการสื่อสารสองทาง จนตกผลึกของความคิดได้แนวคิดใหม่ระหว่างครูและเพื่อนครูในการที่จะทดลองสอนครั้งต่อไป กระบวนการของเทคนิคเพื่อนครูร่วมเรียนร่วมพัฒนามิได้ทำแค่ครั้งเดียว แต่ครูและเพื่อนครูมีการจัดการเรียนการสอนร่วมกันอย่างต่อเนื่อง สามารถพัฒนาเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้านการวิจัยในชั้นเรียนให้กับครูและเพื่อนครูได้การพัฒนาศักยภาพครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ถ้าดำเนินตามกระบวนการของเทคนิค CRLT อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เครือข่ายครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีความเข้มแข็งและมีความยั่งยืนต่อไป

3.2 การพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนการสอนนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

3.2.1 วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการจากพื้นที่จริง ทำให้เห็นถึงคุณค่าของการเรียนการสอนในพื้นที่จริง ทำให้นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบบูรณาการ และประสบการณ์ในการจัดทำแผนการสอนแบบบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระหลัก 4 วิชา คือ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และได้ทดลองใช้สอนกับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

3.2.2 การพัฒนาประเด็นวิจัยและหรือโจทย์วิจัย เพื่อวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนขนาดเล็ก คณะผู้วิจัยได้พัฒนาประเด็นวิจัยและหรือโจทย์วิจัยเพื่อการต่อยอดโครงการวิจัยครั้งนี้ ในการบูรณาการการเรียนการสอนการวิจัยให้กับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โจทย์การวิจัย มีดังนี้

(1) การพัฒนาเครือข่ายทุนในพื้นที่เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี

(2) การถอดหลักวิชางานสกุลช่างเมืองเพชรสู่สาระวิชาวิทยาศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดเชิงวิทยาศาสตร์และการเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่นเมืองเพชรบุรีในนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก

(3) การถอดหลักวิชางานสกุลช่างเมืองเพชรสู่สาระวิชาคณิตศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดเชิงการตรรกะและตัวเลข และการเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่นเมืองเพชรบุรีในนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก

(4) การถอดหลักวิชางานสกุลช่างเมืองเพชรสู่สาระวิชาภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะด้านภาษาไทย และการเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่นเมืองเพชรบุรีในนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก

(5) การถอดหลักวิชางานสกุลช่างเมืองเพชรสู่สาระวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษ และการเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่นเมืองเพชรบุรีในนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก

(6) การนิเทศแบบแลกเปลี่ยนความคิดเพื่อพัฒนาศักยภาพครูโรงเรียนขนาดเล็กในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระหลัก 4 วิชา คือ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

ข้อเสนอแนะ

คณะผู้วิจัยนำเสนอข้อเสนอแนะที่ได้จากการพัฒนาเครือข่ายท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า การสร้างเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ทุนในพื้นที่สามารถหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนได้ และส่งผลต่อการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และการเห็นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี ดังนั้นในการสร้างและพัฒนาเครือข่าย ควรมีการสำรวจเครือข่ายต่าง ๆ หรือแหล่งเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ที่สามารถหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กก่อน จากนั้นสร้างเครือข่ายในท้องถิ่นที่เป็นแนวร่วมเดียวกันที่ร่วมคิดร่วมดำเนินการกิจกรรมอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลการพัฒนาที่นักเรียน สำหรับเครือข่ายที่สร้างขึ้นนั้น ควรมีการพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายร่วมด้วย เพื่อให้เครือข่ายได้มีแนวคิดประสบการณ์ใหม่ในการพัฒนาตนเองให้เข้มแข็ง เพื่อจะหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนต่อไป

1.2 ผลการวิจัยพบว่า ได้แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชร กับสาระหลัก 4 วิชา คือ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ จำนวน 4 วิชา 32 หน่วยการเรียนรู้ และได้มีการจัดการเรียนการสอนในการวิจัยครั้งนี้ได้ให้นักเรียนและครูได้ฝึกจากการปฏิบัติทักษะการทำงานงานสกุลช่างเมืองเพชรจากครูสกุลช่างเมืองเพชรแล้วได้เรียนแบบบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระหลัก 4 วิชา เมื่อกลับไปโรงเรียน ครูได้ใช้นวัตกรรมในรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระหลัก 4 วิชา สอนนักเรียนซ้ำ ดังนั้นในที่จะนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนครูผู้สอนควรจะทำความเข้าใจหรือศึกษางานสกุลช่างเมืองเพชรให้เข้าใจเพื่อที่จะบูรณาการกับสาระหลัก 4 วิชาได้

1.3 ผลการวิจัยได้พัฒนาศักยภาพครูโรงเรียนขนาดเล็กด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคเพื่อนครูร่วมเรียนร่วมพัฒนา (CRLT) สามารถนำไปใช้ในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายครูให้เข้มแข็งต่อไปได้ ควรมีการวางแผนในการที่จะจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการร่วมกันระหว่างเพื่อนครู อาจจะมีการเรียนรวมชั้นหรือวางแผนให้นักเรียนในห้องของเพื่อนครูทำกิจกรรมอย่างอื่น ครูและเพื่อนครูเป็นผู้สังเกตการณ์และสะท้อนความคิดในการพัฒนาครั้งต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาในลักษณะของการรวมโรงเรียนขนาดเล็กใน อบต.เดียวกัน และพัฒนาครูให้เป็นผู้เชี่ยวชาญสาระวิชาเดียวในเขต อบต. นั้น และจัดการเรียนการสอนโดยใช้ครูผู้เชี่ยวชาญในสาระวิชานั้น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาการพัฒนานวัตกรรมและการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับสาระวิชาอื่นๆ จนครบ สาระวิชา 8 วิชา

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบวัดการเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ท้องถิ่นเพชรบุรี

ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี โรงเรียน.....

คำชี้แจง จงพิจารณาข้อความต่อไปนี้เกี่ยวกับงานสกุลช่างเมืองเพชรแล้วใส่เครื่องหมายถูก (✓)
ลงในช่องระดับการวัดเพียงช่องเดียวตามความคิดเห็นของนักเรียน ตามระดับความคิดเห็น 5 ระดับ
ดังนี้

แบบวัดการเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ท้องถิ่นเพชรบุรี

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
1. ความสนใจในงานสกุลช่างเมืองเพชร					
1.1 นักเรียนรู้จักงานสกุลช่างเมืองเพชร					
1.2 นักเรียนมีความตั้งใจที่จะฝึกทำงานสกุลช่างเมืองเพชรอีกถ้ามีโอกาส					
1.3 นักเรียนรู้จักใช้เครื่องมือและวัสดุในการสร้างสรรค์งานสกุลช่างเมืองเพชร					
1.4 นักเรียนมีความภาคภูมิใจที่มีโอกาสสมารถรู้จักและเรียนรู้การทำชิ้นงานสกุลช่างเมืองเพชร					
2. ความซาบซึ้งในงานสกุลช่างเมืองเพชร					
2.1 นักเรียนมีความพึงพอใจงานสกุลช่างเมืองเพชร					
2.2 เมื่อนักเรียนทำงานสกุลช่างเมืองเพชรเสร็จแต่ละชิ้นนักเรียนมีความภูมิใจในตนเอง					
2.3 นักเรียนมีความสุขใจในการทำชิ้นงานสกุลช่างเมืองเพชร					
2.4 นักเรียนประดิษฐ์ชิ้นงานสกุลช่างเมืองเพชรอย่างเปี่ยมหน่าย					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
3. เจตคติต่องานสกลช่างเมืองเพชร					
3.1 นักเรียนถ่ายทอดหรือบอกเล่างานสกลช่างเมืองเพชรแก่บุคคลอื่น					
3.2 งานสกลช่างเมืองเพชรทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมมากขึ้น					
3.3 งานสกลช่างเมืองเพชรเป็นของมีค่าควรช่วยอนุรักษ์					
3.4 งานสกลช่างเมืองเพชรทำให้ท้องถิ่นเพชรบุรีมีความโดดเด่นไม่เหมือนใคร					
3.5 นักเรียนอยากมีชื่อเสียงในการสร้างสรรค์งานสกลช่างเมืองเพชร					
4. ค่านิยมต่องานสกลช่างเมืองเพชร					
4.1 นักเรียนพร้อมที่จะเสียเวลามาเรียนงานสกลช่างเมืองเพชร					
4.2 ถ้ามีเวลามากพอนักเรียนสามารถเรียนรู้งานสกลช่างเมืองเพชรได้					
4.3 นักเรียนรู้สึกเสียดายถ้าหากงานสกลช่างเมืองเพชรหายไปจากสังคม					
5. การปรับตัวต่องานสกลช่างเมืองเพชร					
5.1 นักเรียนสามารถประดิษฐ์งานสกลช่างเมืองเพชรเพื่อนำไปขายและทำเป็นอาชีพเสริมได้					
5.2 นักเรียนสามารถประดิษฐ์งานสกลช่างเมืองเพชรเพื่อนำไปเป็นของฝากแก่ผู้อื่นได้					
5.3 ระหว่างการเล่นเกมนคอมพิวเตอร์กับการมาเรียนงานสกลช่างเมืองเพชรนักเรียนเลือกที่จะมาเรียนงานสกลช่างเมืองเพชรมากกว่า					
5.4 นักเรียนมีความอดทนมากพอในการทำชิ้นงานสกลช่างเมืองเพชรจนเสร็จ					

แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์

คำแนะนำ

แบบประเมินนี้เป็นประโยชน์ที่มีข้อความเกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึกที่แสดงออกในลักษณะต่างๆ แม้ว่าบางประโยคอาจไม่ตรงกับที่นักเรียนเป็นอยู่ก็ตาม ขอให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ตรงกับตัวนักเรียนมากที่สุด ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี โปรดตอบตามความเป็นจริงทุกข้อ เพื่อจะได้รู้จักตนเองและวางแผนพัฒนาตนเองต่อไป

วิธีตอบ

ให้นักเรียนอ่านแบบประเมินนี้ทีละข้อ แล้วพิจารณาว่าข้อความเหล่านั้นตรงกับตัวนักเรียนเพียงใด โดยมีคำตอบ 4 คำตอบ สำหรับข้อความแต่ละประโยค คือ

ไม่จริง จริงบางครั้ง ก่อนข้างจริง จริงมาก

โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่นักเรียนคิดว่าตรงกับตัวนักเรียนมากที่สุด

ข้อ ที่	ข้อความ	ไม่ จริง	จริง บาง ครั้ง	ก่อน ข้าง จริง	จริง มาก	คะแนน
1	เวลาโกรธหรือไม่สบายใจ ฉันรับรู้ได้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับฉัน					
2	ฉันบอกไม่ได้ว่าจะอะไรทำให้ฉันรู้สึกโกรธ					
3	เมื่อถูกขัดใจ ฉันมักรู้สึกหงุดหงิดจนควบคุมอารมณ์ไม่ได้					
4	ฉันสามารถคอยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พอใจ					
5	ฉันมักมีปฏิกิริยาโต้ตอบรุนแรงต่อปัญหาเพียงเล็กน้อย					
6	เมื่อถูกบังคับให้ทำในสิ่งที่ไม่ชอบ ฉันจะอธิบายเหตุผลจนผู้อื่นยอมรับได้					
7	ฉันสังเกตได้ เมื่อคนใกล้ชิดมีอารมณ์เปลี่ยนแปลง					
8	ฉันไม่สนใจกับความทุกข์ของผู้อื่นที่ฉันไม่รู้จัก					
9	ฉันไม่ยอมรับในสิ่งที่ผู้อื่นทำต่างจากที่ฉันคิด					
10	ฉันยอมรับได้ว่าผู้อื่นก็อาจมีเหตุผลที่จะไม่พอใจในการกระทำของฉัน					
11	ฉันรู้สึกว่าผู้อื่นชอบเรียกร้องความสนใจมากเกินไป					
12	แม้จะมีภาระที่ต้องทำ ฉันก็ยังยินดีรับฟังความทุกข์ของผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือ					
13	เป็นเรื่องธรรมดาที่จะเอาเปรียบผู้อื่นที่มีโอกาส					

ข้อ ที่	ข้อความ	ไม่ จริง	จริง บาง ครั้ง	ค่อนข้าง จริง	จริง มาก	คะแนน
14	ฉันเห็นคุณค่าในน้ำใจที่ผู้อื่นมีต่อฉัน					
15	เมื่อทำผิด ฉันสามารถกล่าวคำ “ขอโทษ” ผู้อื่นได้					
16	ฉันยอมรับข้อผิดพลาดของผู้อื่นได้ยาก					
17	ถึงแม้จะต้องเสียผลประโยชน์ส่วนตัวไปบ้าง ฉันก็ยินดีที่จะทำเพื่อส่วนรวม					
18	ฉันรู้สึกลำบากใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อผู้อื่น					
19	ฉันไม่รู้ว่ฉันเก่งเรื่องอะไร					
20	แม้จะเป็นงานยาก ฉันก็มั่นใจว่าสามารถทำได้					
21	เมื่อทำสิ่งใดไม่สำเร็จ ฉันรู้สึกหมดกำลังใจ					
22	ฉันรู้สึกมีคุณค่าเมื่อได้ทำสิ่งต่างๆ อย่างเต็มความสามารถ					
23	เมื่อต้องเผชิญอุปสรรคและความผิดหวัง ฉันก็จะไม่ยอมแพ้					
24	เมื่อเริ่มทำสิ่งหนึ่งสิ่งใจ ฉันมักทำต่อไปไม่สำเร็จ					
25	ฉันพยายามหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาโดยไม่คิดเอาเองตามใจชอบ					
26	บ่อยครั้งที่ฉันไม่รู้ว่อะไรทำให้ฉันไม่มีความสุข					
27	ฉันรู้สึว่าการตัดสินใจแก้ปัญหาเป็นเรื่องยากสำหรับฉัน					
28	เมื่อต้องทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ฉันตัดสินใจได้ว่าจะทำอะไรก่อนหลัง					
29	ฉันลำบากใจเมื่อต้องอยู่กับคนแปลกหน้าหรือคนที่ไม่คุ้นเคย					
30	ฉันทนไม่ได้เมื่อต้องอยู่ในสังคมที่มีกฎระเบียบขัดกับความเคยชินของฉัน					
31	ฉันทำความรู้จักผู้อื่นได้ง่าย					
32	ฉันมีเพื่อนสนิทหลายคนที่คบกันมานาน					
33	ฉันไม่กล้าบอกความต้องการของฉันให้ผู้อื่นรู้					
34	ฉันทำในสิ่งที่ต้องการ โดยทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน					
35	เป็นการยากสำหรับฉันที่จะได้แข่งกับผู้อื่น แม้จะมีเหตุผลเพียงพอ					
36	เมื่อไม่เห็นด้วยกับผู้อื่น ฉันสามารถอธิบายเหตุผลที่เขายอมรับได้					
37	ฉันรู้สึกด้อยกว่าผู้อื่น					
38	ฉันทำหน้าที่ได้ดี ไม่ว่าอยู่ในบทบาทใด					
39	ฉันสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีที่สุด					
40	ฉันไม่มั่นใจในการทำงานที่ยากลำบาก					
41	แม้สถานการณ์จะเลวร้าย ฉันก็มีความหวังว่าจะดีขึ้น					

ข้อ ที่	ข้อความ	ไม่ จริง	จริง บาง ครั้ง	ค่อนข้าง จริง	จริง มาก	คะแนน
42	ทุกปัญหามักมีทางออกเสมอ					
43	เมื่อมีเรื่องที่ทำให้เครียด ฉันมักปรับเปลี่ยนให้เป็นเรื่องผ่อนคลายหรือ สนุกสนานได้					
44	ฉันสนุกสนานทุกครั้งกับกิจกรรมในวันหยุดสุดสัปดาห์และวันหยุด พักผ่อน					
45	ฉันรู้สึกไม่พอใจที่ผู้อื่นได้รับสิ่งดีๆ มากกว่าฉัน					
46	ฉันพอใจกับสิ่งที่เป็นอย่างอยู่					
47	ฉันไม่รู้ว่าทำอะไรทำ เมื่อรู้สึกเบื่อหน่าย					
48	เมื่อว่างเว้นจากภาระหน้าที่ ฉันจะทำในสิ่งที่ฉันชอบ					
49	เมื่อรู้สึกไม่สบายใจ ฉันมีวิธีผ่อนคลายอารมณ์ได้					
50	ฉันสามารถผ่อนคลายตนเองได้ แม้จะเหน็ดเหนื่อยจากภาระหน้าที่					
51	ฉันไม่สามารถทำให้เป็นสุขได้จนกว่าจะได้สิ่งที่ต้องการ					
52	ฉันมักทุกข์ร้อนกับเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ที่เกิดขึ้นเสมอ					

แบบสอบถาม เรื่องความเข้มแข็งของเครือข่าย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (/) หรือ เติมข้อความลงในช่องว่างให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ประเภทเครือข่าย

☐ 1. ผู้ปกครอง	☐ 5. พระภิกษุ
☐ 2. อาสาสมัครสาธารณสุข	☐ 6. ผู้นำหมู่บ้าน/กรรมการหมู่บ้าน
☐ 3. ครู	☐ 7. อบต.
☐ 4. ผู้บริหาร	☐ 8. สกูลช่างเมืองเพชร
☐ 9. อื่นๆ (ระบุ).....	

ส่วนที่ 2 เรื่องความเข้มแข็งของเครือข่าย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

โปรดเลือกคำตอบเดียวในแต่ละข้อ

ข้อความ	ระดับปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เครือข่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเพื่อหนุนเสริมคุณภาพของนักเรียน					
2. เครือข่ายมีการร่วมคิดหาวิธีที่จะทำให้นักเรียนมีการพัฒนาคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น					
3. เครือข่ายร่วมตัดสินใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อหนุนเสริมการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น					
4. เครือข่ายร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีในโรงเรียน และให้ความช่วยเหลือ แม้ไม่ได้รับการขอร้องจากผู้บริหาร หรือครู					
5. เครือข่ายร่วมคิด ติดตามก้าวหน้า และผลการดำเนินงานกิจกรรมของเครือข่ายต่าง ๆ ที่เป็นการหนุนเสริมคุณภาพของนักเรียนว่าเน้นในตามความคาดหวังหรือไม่					
6. เครือข่ายมีการนำปัญหาต่างๆ ที่พบในนักเรียนมาพูดคุยร่วมกัน เพื่อช่วยกันหาแนวทางแก้ไข					

ข้อความ	ระดับปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7. เครือข่ายมีการนำเสนอแนวคิด หรือวิธีการที่จะแก้ไขปัญหา เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน					
8. เครือข่ายมีการประสานงานกันอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการหนุนเสริมการพัฒนาคุณภาพนักเรียน					
9. เครือข่ายมีการระดมทรัพยากร หรือศักยภาพของตนเอง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน					
10. เครือข่ายมีการส่งข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ทุกเครือข่ายได้รับทราบข้อมูลความก้าวหน้า หรือกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องดำเนินการในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน					
11. เครือข่ายให้ความร่วมมือในทุกกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อการพัฒนานักเรียน					
12. เครือข่ายมีความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนา นักเรียน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถ หรือศักยภาพเครือข่ายนั้น ๆ					
13. เครือข่ายมีความสามัคคีในกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน					
14. เครือข่ายมีเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุผล					
15. เครือข่ายมีความเสียสละทั้งกาย สติปัญญา และทรัพยากร					
16. เครือข่ายมีระบบการจัดการและวางแผนที่ดีในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน					
17. ผู้นำมีวิสัยทัศน์มีความสามารถในการตัดสินใจ และประสานงานในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน					
18. สมาชิกเครือข่ายทุกคนเห็นประโยชน์ร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน					
19. เครือข่ายทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง					
20. เครือข่ายมีการติดตามและประเมินผลเป็นระยะๆ สม่ำเสมอ					

แบบประเมินสุขภาพของนักเรียน
(สำหรับครูประเมินนักเรียน)

คำชี้แจง กรุณาตอบแบบประเมินสุขภาพของนักเรียนช่วงชั้นปีที่ 2 โดยเขียนข้อความลงในช่องว่าง หรือ เขียนเครื่องหมายถูก (/) ลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

แบบประเมินสุขภาพของนักเรียนประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านสุขภาพ

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมสุขภาพอนามัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

ชื่อนักเรียน.....นามสกุล.....อายุ.....ปี ชั้น.....
โรงเรียน.....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านสุขภาพสุขภาพ

1. ผลภาวะโภชนาการของนักเรียน

- ☐ 1. น้ำหนัก-ส่วนสูง ต่ำ
- ☐ 2. น้ำหนักเกิน
- ☐ 3. ปกติ

2. ข้อมูลการเป็นเหาของนักเรียน

- ☐ 1. ไม่เป็นเหา
- ☐ 2. เป็นเหา

3. ข้อมูลด้านทันตสุขภาพของนักเรียน

- ☐ 1. ไม่มีปัญหาทันตสุขภาพ
- ☐ 2. มีปัญหาเกี่ยวกับทันตสุขภาพ

4. โรคที่พบ

.....

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมสุขภาพอนามัย

คำชี้แจง กรุณาเขียนเครื่องหมาย (/) ตรงช่องที่เห็นว่าตรงกับการปฏิบัติของนักเรียน

ข้อที่	พฤติกรรม	การปฏิบัติ		
		ทำเป็นประจำ	ทำเป็นบางวัน	ไม่ทำเลย
1	นักเรียนอาบน้ำวันละ 2 ครั้ง			
2	นักเรียนแปรงฟันอย่างน้อย วันละ 2 ครั้ง			
3	นักเรียนรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย			
4	นักเรียนล้างมือทุกครั้งก่อนรับประทานอาหาร			
5	นักเรียนเลือกรับประทานอาหารที่สุกแล้ว			
6	นักเรียนออกกำลังกายทุกสัปดาห์ ๆ ละ 3 ครั้ง			
7	นักเรียนนอนหลับง่าย นอนวันละ 6-8 ชั่วโมง			
8	นักเรียนมีหน้าที่ทำงานบ้าน เช่น ล้างจาน กวาดบ้าน ถูบ้าน ฯลฯ			
9	บ้านของนักเรียนมีการเก็บข้าวของเครื่องใช้อย่างเป็นระเบียบ			
10	บ้านของนักเรียนมีการกำจัดขยะในบ้านและทิ้งขยะในที่รองรับขยะ			

ภาคผนวก ข

ภาพกิจกรรมต่าง ๆ ในงานวิจัย

กิจกรรมที่1 การสร้างและการบริหารจัดการเครือข่าย

- จัดประชุมผู้นำท้องถิ่นผอ.ร.ร. เพื่อสร้างเครือข่ายทุนในพื้นที่

ประชุมครู อบต. และครูข้างเพื่อจัดทำตารางสอนของนักเรียน
ไปเรียนบ้านครูข้าง

การลงนามความร่วมมือของเครือข่ายทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้
 ของนักเรียน ในกลุ่มโรงเรียนที่อยู่ในอบต.เดียวกัน(รร.วัดเพ็ญและรร.บ่อหวาย)

กิจกรรมที่ 2 เครือข่ายช่างสกุลเมืองเพชร และโรงเรียนมัธยมในจังหวัดเพชรบุรี

ประชุมกลุ่มช่างสกุลช่างเมืองเพชรทั้ง 8 กลุ่ม
 กับครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัย

กิจกรรมที่ 3

สร้างนวัตกรรมแผนการจัดการเรียนรู้ : ถอดหลักวิชางานสกุลช่าง

ประชุมเตรียมความพร้อมในการถอดรหัสสกุลช่างเมืองเพชรสู่สาระวิชา
คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
ระหว่างครูผู้เชี่ยวชาญใน 4 สาระหลักและสกุลช่างเมืองเพชรทั้ง 8 งาน

ประชุมกลุ่มสกุลช่างเมืองเพชรทั้ง 8 กลุ่มกับครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัย

ภาคผนวก ค

**ภาพกิจกรรมการจัดการเรียนรู้บูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรกับ
สาระวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ**

ภาคผนวก ง

นวัตกรรมการบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชรสู่สาระวิทยาศาสตร์
คณิตศาสตร์ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

นวัตกรรมแผนบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชร สู่สาระวิทยาศาสตร์

สุมาลี พงศ์ติยะไพบูลย์ และคณะ 2555

นวัตกรรมที่สังเคราะห์ได้จากงานวิจัย“การพัฒนาเครือข่ายทุนในพื้นที่
เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัด
เพชรบุรี”

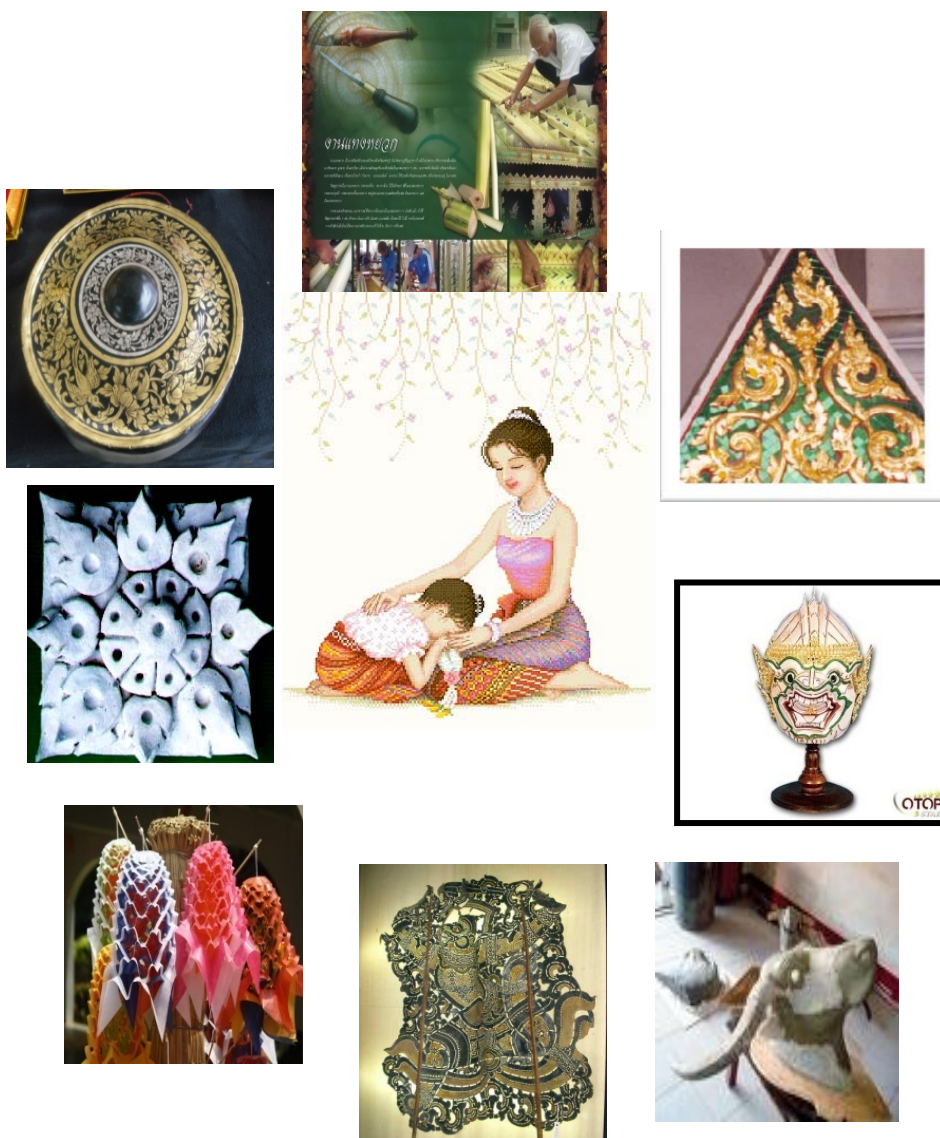
นวัตกรรมแผนบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชร สู่สาระคณิตศาสตร์

สุมาลี พงศ์ติยะไพบูลย์ และคณะ 2555

นวัตกรรมที่สังเคราะห์ได้จากงานวิจัย“การพัฒนาเครือข่ายทุนในพื้นที่
เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัด
เพชรบุรี”

นวัตกรรมแผนบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชร สู่สาธารณะชาวไทย

สุมาลี พงศ์ติยะไพบุลย์ และคณะ 2555

นวัตกรรมที่สังเคราะห์ได้จากงานวิจัย“การพัฒนาเครือข่ายทุนในพื้นที่
เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัด
เพชรบุรี”

นวัตกรรมแผนบูรณาการงานสกุลช่างเมืองเพชร สู่สาธารณะภาษาอังกฤษ

สุมาลี พงศ์ติยะไพบูลย์ และคณะ 2555

นวัตกรรมที่สังเคราะห์ได้จากงานวิจัย“การพัฒนาเครือข่ายทุนในพื้นที่
เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัด
เพชรบุรี”

ประวัตินักวิจัย

ชื่อหัวหน้าโครงการ หน่วยงานสังกัด ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ E-mail

ดร.สุมาลี พงศ์ติยะไพบุลย์

ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

เลขที่ 38/14 ตำบลนาวิ่ง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 76000

โทรศัพท์ 08-4080-0720, 032-493-297 โทรสาร 032-493-297

E-mail : songtiyapaiboon@yahoo.com

นักวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวลอย กาญจนมณีเสถียร

สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

วิทยาเขต สารสนเทศเพชรบุรี หรือเลขที่ 1 หมู่ 3 ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ

จังหวัดเพชรบุรี 76120

โทรศัพท์ 032-594-028, 08-6951-5548 โทรสาร 032-594-027

E-mail : dowloy@su.ac.th

นางกัลณิศา สังข์แก้ว

พยาบาลวิชาชีพระดับชำนาญการ กลุ่มงานเวชกรรมสังคม

โรงพยาบาลประจวบคีรีขันธ์ หรือเลขที่ 237 โรงพยาบาลประจวบคีรีขันธ์

ถนนพิทักษ์ชาติ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 77000

โทรศัพท์ 032-601161, 089-609-0562 โทรสาร. 032-603870

E-mail : tawira_hos@hotmail.com

นายไกร บุญบันดาล

นายอำเภอเมืองเพชรบุรี (เจ้าพนักงานปกครอง 9) กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

เลขที่ 1/2 ถนนคลองกระแซง ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 76000

โทรศัพท์ 08-1823-3194

นายจำลอง บัวสุวรรณ

อาจารย์ประจำหมวดภาษาอังกฤษ

โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

เลขที่ 134/4 หมู่ 3 ตำบลต้นมะม่วง อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

โทรศัพท์/โทรสาร 081-2908091, 032-454064